

İLHAM
ƏLİYEV

**İNKİŞAF –
MƏQSƏDİMİZDİR**

İLHAM ƏLİYEV

İYİRMİ BİRİNCİ KİTAB

NOYABR 2006 - DEKABR 2006

**AZƏRNƏŞR
BAKİ - 2015**

İLHAM ƏLİYEV

ÇIXIŞLAR * NİTQLƏR

BƏYANATLAR * MÜSAHİBƏLƏR

MƏKTUBLAR * MƏRUZƏLƏR

MÜRACİƏTLƏR * FƏRMANLAR

AZƏRNƏŞR
BAKI - 2015

BBK 32
Ə 56

Buraxılışına məsul
akademik

RAMİZ MEHDİYEV

ƏLİYEV İLHAM

Ə 56 **İnkışaf – məqsədimizdir.** B., Azərənəşr, 2014, 392 səh.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin oxuculara təqdim olunan çoxcildlik əsərlərinin bu cildində regionların sosial inkişaf proqramının həyata keçirilməsi ilə əlaqədar Naxçıvan Muxtar Respublikasına və Xaçmaz rayonuna səfərləri, bir çox xarici ölkələrlə əlaqələrin və əməkdaşlığın daha da möhkəmlənməsinə aid zəngin materiallar dərc olunmuşdur.

Kitabda prezident İlham Əliyevin Brüsseldə Kral Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunda keçirilən siyasi brifinqdə «Avropa İttifaqı–Azərbaycan: enerji sahəsində və digər sahələrdə əməkdaşlıq» mövzusunda çıxışı və suallara cavabı, Avropa Kommissiyasının, Avropa Parlamentinin üzvləri, Belçikanın yüksək vəzifəli şəxsləri ilə danışıqları, NATO ilə «Fərdi tərəfdaşlığın fəaliyyət planı» çərçivəsində əməkdaşlığa dair materiallar toplanmışdır.

Bu cildə Prezidentin Moskvaya, həmçinin türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının Antalyada keçirilən VII Zirvə görüşü ilə əlaqədar Türkiyəyə, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin, MDB ölkələri dövlət başçılarının Minsk zirvə görüşü ilə bağlı Belarus Respublikasına səfərlərindən, dövlət başçıları, beynəlxalq təşkilatların, nüfuzlu dairələrin nümayəndələri ilə keçirdiyi görüşlərdən, apardığı danışıqlardan bəhs edən materiallar, kütləvi informasiya vasitələrinə verdiyi müsahibələr və bir çox digər məsələlər öz əksini tapmışdır.

İSBN 978-9952-8100-7-3

0801000000
Ə —————
M – 651(07) – 2015

BBK - 32

© Azərənəşr, 2015

KRAL BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏR İNSTITUTUNDA SİYASİ BRİFİNQ

7 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 7-də Brüsseldə Kral Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunda siyasi brifinq keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi institutun Baş direktoru Klod Mission və digər rəsmi şəxslər böyük hörmət və ehtiramla qarşıladılar.

«Avropa İttifaqı–Azərbaycan: enerji sahəsində və digər sahələrdə əməkdaşlıq» mövzusunda həsr olunmuş diskussiyada bir sıra ölkələrin Brüsseldə akkreditə olunmuş səfirləri, beynəlxalq təşkilatlar yanında daimi nümayəndələri, Belçikanın tanınmış elm xadimləri, nüfuzlu siyasətçilər, politoloqlar, beynəlxalq təşkilatların, o cümlədən Avropa İttifaqı Şurasının, Avropa Parlamentinin təmsilçiləri iştirak edirdilər.

Klod Mission (İnstitutun Baş direktoru): Zati-aliləri!
Xanımlar və cənablar!

Mən Azərbaycan prezidenti cənab İlham Əliyevi Kral Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunda salamlamaqdan məmnunam və şərəf hissi duyuram. Auditoriyamız qarşısında çıxış etmək üçün dəvətimizi qəbul etdiyinizə görə minnətdarlığımı bildirirəm. Bilirik ki, Siz ölkəmizə bir neçə günlüyə gəlmisiniz və vaxt tapıb burada bizimlə görüşdüyünüzə görə öz səmimi təşəkkürümüzü ifadə edirik. Bu görüşdə sədrlik etməyə razılığını vermiş Belçika Xarici İşlər Nazirliyinin çoxtərəfli münasibətlər üzrə direktoru səfir Jan de Buta minnətdarlıq. İndi isə mən böyük məmnuniyyət hissi ilə sizi bu diskussiyanı dinləməyə dəvət edirəm və sözü cənab sədrə verirəm.

Jan de But (Belçika Xarici İşlər Nazirliyinin çoxtərəfli münasibətlər üzrə direktoru): Çox sağ olun! Bu cür mötəbər

auditoriyada sədrlik etmək üçün məni dəvət etdiyinizə görə minnətdaram.

Zati-aliləri cənab Prezident!

Xanımlar və cənablar!

Bu axşam burada olmaq mənim üçün böyük şərəfdir. Mən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevi sizə təqdim etmək istərdim.

Zati-aliləri, biz gənc yaşında belə böyük təcrübəyə malik şəxsiyyəti görməkdən çox şadiq. Siz akademik biznes, eləcə də hökumət işində və siyasət sahəsində olduqca fəal olmusunuz. Hazırda dövlət başçısınız. Tarix elmləri namizədi elmi dərəcəsinə çox gənc yaşlarınızda, hətta 24 yaşınız tamam olmamış almısınız, siyasi elmlər sahəsində doktorluq dərəcəsinə maliksiniz. Siz Moskva Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda mühazirə oxumusunuz.

Siyasətə gəldikdə, Siz Yeni Azərbaycan Partiyasının sədr müavini, daha sonra sədrin birinci müavini və nəhayət, 2005-ci ildə sədr seçilmisiniz. Parlament fəaliyyətinə gəldikdə, Siz iki dəfə Azərbaycan parlamentinə seçilmisiniz. Eyni zamanda, Avropa Şurası Parlament Assambleyasında ölkənizin parlament nümayəndə heyətinin rəhbəri və Assambleya sədrinin müavini olmusunuz.

Biznes sahəsində 91–94-cü illər ərzində bir sıra özəl sənaye, kommersiya şirkətlərinə rəhbərlik etmisiniz. Daha sonra Siz Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti və birinci vitse-prezidenti vəzifəsində işləmişiniz. 2003-cü ilin avqust ayında Baş nazir vəzifəsinə təyin olunmusunuz. Həmin ilin oktyabr ayında isə Siz ölkənizin prezidenti seçilmisiniz.

Xanımlar və cənablar!

Bu gün maraqlı tərcümeyi-hala malik olan şəxsiyyətlə görüşmək və onun «Avropa İttifaqı – Azərbaycan: enerji sahəsində və digər sahələrdə əməkdaşlıq» mövzusunda çıxışını dinləməkdən məmnunuq.

Beləliklə, zati-aliləri cənab Prezident, biz hamımız Sizi dinləyirik!

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Çox sağ olun. Məni təqdim etdiyinizə görə, mənə göndərilmiş dəvətə görə minnətdarlığımı bildirirəm.

Biz burada tərəfdaşlığımızı və son siyasi-iqtisadi məsələləri, regionumuzda və Azərbaycanda gedən prosesləri müzakirə edəcəyik. Bu gün səhər Brüsseldə Avropa Komissiyasının sədri cənab Barrozu ilə, cənab Solana, cənab Borrel və digər rəsmilərlə çox səmərəli görüşlərim olubdur. Görüşlərimiz zamanı əməkdaşlığımızın nəticələrini nəzərdən keçirdik.

Azərbaycan müstəqilliyini əldə etdikdən sonra biz əməkdaşlığımızı inkişaf etdiririk. Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasındakı əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün çox işlər görülübür. Biz hər zaman Avropa İttifaqının güclü dəstəyini hiss etmişik və buna görə sizə olduqca minnətdarıq. Bu dəstək Azərbaycanın müstəqilliyinin ilk illərində xüsusilə duyulurdu. Çünki keçmiş sovet respublikaları arasında Azərbaycan bəlkə də ən ağır vəziyyətdə idi.

Ölkəmizdə siyasi və iqtisadi böhran mövcud idi, torpaqlarımız Ermənistanın silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunmuşdu, vətəndaş müharibəsi gedirdi. Bütün bunlar ölkədə hərbi dövlət çevrilişi etmək cəhdləri ilə nəticələndi. Bir sözlə, ölkəmiz dağılmaq üzrə idi. Biz çalışdıq ki, öz səylərimizlə problemləri həll edək və çətinlikləri aradan qaldıraq. Biz bütün dünyaya nümayiş etdirdik ki, Azərbaycan öz müstəqilliyini qorumağa qadir olan ölkədir. Keçmiş Sovet İttifaqının digər respublikaları kimi, bizim üçün də müstəqillik böyük bir hədiyyə idi. Lakin ən çətinini müstəqilliyi qoruyub saxlamaq, onu möhkəmləndirmək və müstəqil ölkə kimi yaşamağa qadir olduğumuzu xalqımıza sübut etmək idi. Bu cür çətin və mürəkkəb şəraitdə biz Avropa İttifaqının güclü dəstəyini hiss etdik və 400 milyon avrodan çox maliyyə

yardımı aldıq. Bu maliyyə yardımı iqtisadi islahatların, eyni zamanda, siyasi islahatların aparılması üçün vacib idi.

Bir sözlə, bizim əməkdaşlığımızın çox yaxşı tarixi var və bu gün artıq yeni mərhələ ərəfəsindəyik, əməkdaşlığımızın yeni səhifəsini açırıq. İlk növbədə onu deməliyəm ki, bu səhər cənab Barrozu ilə enerji məsələləri üzrə strateji tərəfdaşlığa dair anlaşma memorandumunu imzaladıq. Hesab edirəm ki, bu sənəd əsasında bir çox sahələrdə əməkdaşlığımızı daha təfərrüatlı və hərtərəfli formada qura biləcəyik. Birgə söylər nəticəsində gələn həftə burada, Brüsseldə Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaza aid yeni qonşuluq siyasəti çərçivəsində yeni addımlar atmağa başlayacağıq və bu da Azərbaycanın gələcək inkişafına böyük təsir göstərəcəkdir.

Gələn beş il ərzində yeni qonşuluq siyasətinin həyata keçirilməsi sayəsində biz öz meyarlarımızı Avropa İttifaqının meyarlarına yaxınlaşdıracağıq. Bizim ümumi dəyərlərimiz var. Biz Azərbaycanı müasir, demokratik, iqtisadi və siyasi baxımdan güclü və etibarlı tərəfdaş ölkəyə çevirmək əzmindəyik. Ümid edirəm ki, Avropa İttifaqının yeni qonşuluq siyasəti bu məqsədə nail olmaqda bizə yardım edəcəkdir. Gələn beş il ərzində biz bir çox məsələlərə diqqət yetirəcəyik. Xüsusən də iqtisadi islahatları davam etdirəcək və regional səviyyədə, Avropa İttifaqı – Azərbaycan münasibətləri çərçivəsində əlaqələrimizi gücləndirəcəyik.

Bundan başqa, siyasi islahatlar davam etdiriləcəkdir. Azərbaycanda qanunun aliliyi tam bərqərar olunacaq, demokratikləşmə prosesi gedəcək və bütün bunlar məqsədlərimizə çatmaqda bizə yardımçı olacaqdır. Demək olar, bizim xüsusi imkanlarımız var ki, ölkəmizi hər cəhətdən gücləndirək. Təbii ki, Brüsseldə noyabr ayında baş verən bu iki mühüm hadisə bizim əməkdaşlığımızı və gələcəyimizi yetərli dərəcədə müəyyən edəcəkdir. Açdığımız yeni səhifə hər iki tərəfə fayda gətirəcək və əməkdaşlığımızı daha uğurlu edəcəkdir.

Hazırda Azərbaycanda apardığımız açıq qapılar siyasətinin nəticələrini görürük. Bu siyasət 90-cı illərin ortalarından aparılmağa başlanmışdır.

Azərbaycan xarici sərmayələr üçün açıq ölkə idi. Lakin bu, kifayət etmədi. Ona görə də o vaxt biz həmin sərmayələri cəlb etməyə çalışdıq. Ölkədə siyasi riskləri azaltmağa çalışdıq və bu baxımdan xarici sərmayədarları cəlb edə bildik və onlarla lazımi əməkdaşlığı qurduq.

Son on il ərzində Azərbaycana milyardlarla dollar sərmayə qoyulması onu göstərdi ki, ölkəmizin iqtisadi inkişafı düzgün gedir. Birbaşa xarici sərmayələrin adambaşına düşən həcminə görə Azərbaycan nəinki keçmiş sovet respublikaları arasında, ola bilsin ki, daha geniş bir sahədə ilk yeri tutan ölkədir. Bizim ölkədə xarici sərmayələr üçün əlverişli şərait yaradılıb və bu baxımdan Azərbaycan aparıcı ölkələrdən biridir.

Olduqca qətiyyətli iqtisadi islahatlar siyasəti nəticəsində 1996-cı ildən 2004-cü ilə qədər ölkəmizdə ÜDM-in illik artımı 10 faiz səviyyəsində olmuşdur. Ötən il, 2005-ci ildə ÜDM-in artımı 26 faiz, cari ilin 9 ayı ərzində 34 faiz təşkil etmişdir. Bizim iqtisadiyyatımız çox sürətlə, hətta deyərdim ki, bütün dünyada ən sürətlə inkişaf edən iqtisadiyyatdır. Bir sözlə, ölkəmizin iqtisadi həyatındakı bu müsbət meyl davam edəcək və Azərbaycanın bütün iqtisadi və sənaye infrastrukturunun müasirləşdirilməsinə imkan yaradacaqdır. Biz bunu etməliyik. Çünki bu gün mövcud sənaye infrastrukturunu artıq köhnəlibdir. Bu, Sovet İttifaqının böyük bazarı üçün yaradılmışdı və indi təmir və bərpa işlərinə ehtiyacı vardır. Biz yeni infrastruktur yaradıırıq. Bu baxımdan peşəkar kadrların hazırlanması da siyasətimizdə mühüm yer tutur. Öz təbii sərvətlərimizi və onlardan gələn gəlirləri insan kapitalına çevirmək üçün beynəlxalq maliyyə təsisatları ilə işləyir, tərəfdaşlarımızla əməkdaşlıq edir və təhsil, informasiya texnologiyaları, səhiyyə sahələrinə xüsusi diqqət yetiririk. Bunlar sosial rifahın əsasıdır.

Eyni zamanda, iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun inkişafına çox diqqət yetiririk. Hazırda bu sahənin inkişafı bizim gündəliyimizdə əsas yer tutan məsələdir. Ona görə də hesab edirəm ki, sürətli iqtisadi inkişaf bu məqsədlərə nail olmaqda bizə kömək edəcəkdir. Bizim vəziyyətdə olan, yəni 90-cı illərdəki vəziyyəti yaşamış hər hansı bir ölkəyə baxsanız görürdünüz ki, əsas məsələ ölkənin cəlbediciliyinə nail olmaqla bağlı idi.

Keçmiş Sovet İttifaqında Azərbaycanın iqtisadiyyatı, əsasən, məhz neftlə bağlı olmuşdur və dənizdə yerləşən yataqlardan neft birinci dəfə məhz Azərbaycanda hasil olunmuşdur. Bu da bizim iqtisadiyyatımızın aparıcı sahəsi idi. Biz indi də bu sahəyə xüsusi önəm veririk və hazırda neft hasilatı get-gedə artır. Enerji sahəsinə çoxmilyardlı sərmayələr yatırılıb və hər tərəfdən, əsasən quru sərhədləri olan ölkəmiz üçün nəqliyyat infrastrukturumuzu inkişaf etdiririk. Azərbaycandan Avropaya və beynəlxalq bazarlara neft nəql edən 3 boru kəməri artıq istismardadır. Sonuncu tikilmiş ən uzun neft boru kəməri Azərbaycanın tarixi nailiyyətidir və biz bu layihəni beynəlxalq tərəfdaşlarımızla birgə yerinə yetirmişik. Hesab edirəm ki, bu, Azərbaycan xalqının tələbatlarının ödənilməsinə və regional əməkdaşlığa uzun onilliklər ərzində xidmət edəcəkdir.

Bugünkü infrastruktur artıq yaradılıb və təbii ki, bu, ölkə üçün əlavə fayda verir və birmənalı olaraq, regional əməkdaşlıqda da öz rolunu oynayır. Bir sözlə, regional əməkdaşlıq məsələləri – sabitlik, təhlükəsizlik bir-biri ilə bağlıdır. İndi enerji təhlükəsizliyi və bütünlükdə ümumi siyasi təhlükəsizlik, siyasi, iqtisadi müstəqillik – bunların hamısı bir-biri ilə bağlıdır və siz bir məsələni digərindən ayıra bilməzsiniz. Ona görə mühüm regional enerji daşıyıcılarının hasilatçısı kimi, Azərbaycan təbii ki, Avropa İttifaqına müəyyən imkanları təqdim edə bilər.

Eyni zamanda, biz siyasi islahatlara da önəm veririk. Mən tamamilə əminəm ki, böyük siyasi dəyişiklik olmadan

biz istədiyimizə nail ola bilməyəcəyik. Təbii ki, biz müxtəlif ölkələrin təcrübələrini də öyrənirik. O cümlədən, təbii sərvətləri olan ölkələrin təcrübəsini öyrənirik. Onları biz nəzərdən keçirmişik və görmüşük ki, dünyanın müxtəlif yerlərində neft hasil edən ölkələrdə, nadir hallar istisna olmaqla, hər zaman neft gəlirləri sosial inkişafa gətirib çıxarmır, gəlirlər düzgün bölüşdürülmür. Biz Azərbaycanda istədiyimizə nail olmaq üçün müsbət təcrübəni öyrəndik və siyasi islahatlar apardıq. Eyni zamanda, dərhal hasilat sənayesində gəlirlərin şəffaf şəkildə idarə edilməsi təşəbbüsünə qoşulduq. Bu, Britaniyanın Baş naziri tərəfindən irəli sürülmüşdür və Azərbaycan artıq bu sahədə nailiyyətlər əldə edibdir. Hazırda biz neftdən gələn gəlirlərin idarə edilməsi, şəffaflıq baxımından beynəlxalq təsisatlar – Dünya Bankı və Beynəlxalq Valyuta Fondu tərəfindən yüksək qiymətləndirilirik. Bütün bunlar çox güclü ictimai nəzarətin olmasını təmin edir və eyni zamanda, olduqca güclü ictimai arxayınlığa əsas yaradır ki, bu gəlirlər düzgün istifadə edilir.

Demokratikləşmə, siyasi islahatlar, qanunun aliliyi, insan hüquqlarının qorunması sahələrində biz çalışırıq əlimizdən gələni edək ki, maksimum dərəcədə xalqımızın rifahına xidmət edək. Azərbaycan elə bir ölkədir ki, onun gündəliyində güclü siyasi dəyişikliklər proqramı durur, iqtisadi islahatlar nəzərdə tutulur və bütün bu işlər paralel şəkildə aparılır. Mən əminəm ki, yoxsul ölkələrdə Qərbi Avropadakı demokratiyanı qurmaq birmənalı olaraq çətinidir. Digər tərəfdən, əgər iqtisadi baxımdan güclü olsan da, siyasi azadlıqlar və güclü ictimai nəzarət olmadan qazanılmış uğur əldən qaçırıla bilər. Ona görə Azərbaycanda siyasi və iqtisadi islahatların paralel şəkildə həyata keçirilməsi uğurlu olmuşdur. Biz ölkəmizdəki mənfi proseslərin aradan qaldırılmasına nail olduq. Ölkəmizdə güclü siyasi sabitliyi bərqərar etdik. Təbii ki, əgər bunu etməsəydik, bir çox nailiyyətləri də qazana bilməzdik. Çünki iqtisadi nailiyyətlər məhz bununla

bağlıdır. Şirkətlər öz kapitalını, sərmayələrini siyasi baxımdan gələcəyi aydın olmayan ölkəyə yatırır.

Ona görə biz müəyyən qüvvələrin təsirindən yan keçdik və ölkəmizi açıq elan etdik. Bizim siyasətimiz aydındır, proqnozlaşdırıla bilir, səmimidir. Bu baxımdan da biz çox səmimi siyasi və iqtisadi şərait yarada bilərik.

Azərbaycandakı proseslər artıq regional əməkdaşlığa müsbət təsir göstərir. Bu gün Azərbaycan regionun liderinə çevrilibdir. Bütün bu üstünlükləri və öhdəlikləri ölkəmiz öz üzərində hiss edir. Ona görə, təbii ki, regiondakı enerji inkişafı, siyasi inkişaf müəyyən mənada Azərbaycandakı vəziyyətdən asılı olacaqdır.

Bir sözlə, biz hesab edirik ki, mühüm sabitlik amili kimi, indi Azərbaycanın rolu artır. Təbii ki, enerji təhlükəsizliyi sahəsində də ölkəmizin rolu artacaqdır. Bu, xüsusən də Avropaya və Avropa İttifaqına aiddir. Azərbaycan bu baxımdan enerji təchizatının yeni mənbəyinə çevrilib, ölkəmiz müasir infrastruktura malikdir. Bu il çəkilməsi başa çatdırılmış boru kəməri beynəlxalq standartlara cavab verir. Digər tərəfdən, bizim böyük neft və qaz ehtiyatlarımız var. Bu, ölkəmizin şanslarıdır. Bu şanslar güclü iqtisadi sistem, siyasi sistem və Avropaya tam inteqrasiya olunmaq sistemini yaratmağa imkan verir. Ona görə Avropa İttifaqının «Yeni qonşuluq siyasəti» Avropaya daha yaxın olmaq fürsətidir.

Biz əməkdaşlığımızın hər hansı bir aspektini yüksək realizm hissi ilə nəzərdən keçiririk. Bu günlərdə biz Azərbaycanın Avropa İttifaqına üzvlüyü haqqında danışırıq və nə Azərbaycan, nə də Avropa İttifaqı buna hazırdır. Lakin biz bunun üzərində işləyirik, inteqrasiya istiqamətində addımlar atırıq. Biz tərəfdaşlıq və əməkdaşlığı davam etdiririk. Mən hesab edirəm ki, biz nə qədər çox addım atırıqsa, onda Azərbaycan vəziyyəti qiymətləndirdikdən sonra heç bir tərəddüd olmadan Avropanın mühüm dostu və tərəfdaşına çevriləcək və etibarlı ölkə olacaqdır. Bütün bunlar müsbət meyllər, nailiyyətlər, planlar və gələcəklə bağlı fikirlərdir.

Regional vəziyyətə gəldikdə, bu gün bizim apardığımız siyasət Xəzər dənizi regionundan kənara çıxır. Biz artıq regional əməkdaşlığın daha geniş mənada yeni elementlərini görürük. Məsələn, Qara dəniz və Xəzər dənizi regionları arasındakı münasibətlər, əməkdaşlıq, enerji və nəqliyyat məsələləri necədir? Bu layihələr uğurla həyata keçirilə bilər. Artıq Azərbaycanda olduqca müsbət təcrübə var, bu, enerji və nəqliyyat sahəsinə aiddir. Beynəlxalq maliyyə təsisatları ilə çox yaxşı əlaqələrimiz var. Onlar bizə çox etibarlı tərəfdaş kimi baxırlar. Müxtəlif layihələrə milyonlarla dollar sərf edirlər və bu layihələr siyasi sabitliyə və iqtisadi rifaha xidmət edir. Ona görə hazırkı planlarımız regiondan kənara çıxmağa və yeni – Xəzər dənizi və Qara dəniz regionları arasında əməkdaşlığın yaradılmasına yönəlibdir.

Mən regional inkişafımıza mane olan yeganə mənfəi elementlər kimi, separatçı hərəkətləri deyə bilərəm. Səmimi deyim ki, mən bundan başqa heç bir potensial təhlükə görmürəm. Lakin həll olunmamış Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsi, Dağlıq Qarabağdakı separatizm regional əməkdaşlıq üçün ən böyük potensial təhlükədir və regional siyasi sabitliyi də sual altına alır.

Biz çalışırıq münaqişəni aradan qaldıraq. ATƏT-in Minsk qrupu, Avropa İttifaqı və digər təşkilatlarla birgə işləyirik ki, bu məsələnin düzgün həllinə nail olaq və bu məsələnin həlli beynəlxalq hüquq normaları və prinsiplərinə əsaslanсын. Lakin indiyə qədər biz Ermənistan tərəfindən lazımi cavab almamışıq. Ermənistan XXI əsrdə beynəlxalq hüquq normaları və prinsiplərini kobudcasına pozur. Bu ölkə 1 milyon azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünün insan hüquqlarını pozub və etnik təmizləmə siyasətini aparıbdır. İndi nəinki Dağlıq Qarabağ, ətrafdakı 7 inzibati rayon da Ermənistanın işğalı altındadır. Onlar elə rayonlardır ki, orada ermənilər heç vaxt yaşamayıblar. Orada etnik təmizləmə siyasəti aparılıb və bütün tikililər yerlə yeksan ediləlibdir. Bu yaxınlarda ATƏT-in faktaraşdırıcı missiyası işğal olunmuş

torpaqlara səfər etmiş və hesabat yazmışdır. Bu hesabatdan da görünür ki, orada bütün məscidlər, ulu babalarımızın məzarları, bütün binalar dağıdılıbdır. Bir sözlə, bu, Azərbaycana qarşı, Azərbaycanın mədəniyyətinə qarşı törədilmiş vandalizm aktıdır.

Beynəlxalq vasitəçilərin səylərinə baxmayaraq, indiyədək problemin sülh yolu ilə nizamlanması yoxdur. Bizim mövqeyimiz aydındır və beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əsaslanır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir. Ermənistanın silahlı qüvvələri işğal olunmuş bütün ərazilərdən çıxarılmalıdır. Müharibədən əvvəl azərbaycanlılar Dağlıq Qarabağda əhalinin 30 faizini təşkil edirdilər. Dağlıq Qarabağ ermənilərinə Azərbaycan daxilində ən yüksək muxtariyyət statusu verilə bilər.

BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası erməni silahlı qüvvələrinin Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqlarından qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən 4 qətnamə qəbul edibdir. Ötən ilin yanvar ayında Avropa Şurasının Parlament Assambleyası Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünü pisləyən qətnamə qəbul etmişdir. Lakin Ermənistan heç bir qətnaməni yerinə yetirməyib və bunlara, ümumiyyətlə, məhəl qoymur. Onlar etiraf edirlər ki, bizim ölkənin torpaqlarını işğal altında saxlamaqla Dağlıq Qarabağ üçün müstəqillik qazanacaqlar. Bu heç vaxt baş verməyəcəkdir. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü beynəlxalq ictimaiyyət, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən tanınır. Ölkəmizin ərazi bütövlüyünü tanımayan yeganə dövlət Ermənistandır.

Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan qoparılması, ümumiyyətlə, müzakirə mövzusu deyildir. Yəni siz təsəvvür edə bilərsiniz ki, dünyanın istənilən bir guşəsində hər hansı azlıq müstəqillik tələb etməyə başlasa, neçə ölkə yaranar? Dağlıq Qarabağ qədər sahəsi olan, əhalisi 60 min nəfərdən aşağı olan neçə ölkə yaranar, nə qədər insanlar bundan əziyyət çəkər? Yəni azlıqlar hər bir ölkədə, Avropada da var. Yəni siz elə bir ölkə tapa bilməzsiniz ki, orada milli azlıq

olmasın. Bəlkə bunun üçün yeganə istisna məhz Ermənistanıdır. Çünki bu, monoetnik ölkədir və bunun səbəbi məhz ermənilərdən soruşulmalıdır.

Dediyim kimi, hər bir ölkədə milli azlıq var. Azərbaycanda da milli azlıqlar yaşayır. Yəni milli azlığın olması o demək deyil ki, onların hüququ var ki, etnik təmizləmə siyasətini aparsınlar, torpağı qoparıb özlərinə yeni bir dövlət yaratsınlar. Əgər bu, prinsip kimi qəbul edilsə, onda dünyada nələr baş verə bilər? Bu, beynəlxalq hüququn fundamental norma və prinsiplərinin alt-üst edilməsidir və beynəlxalq ictimaiyyət bundan böyük əziyyət çəkəcəkdir. Yəni bu nə ilə bağlıdır? Onunla bağlıdır ki, Ermənistan ikinci erməni dövləti yaratmaq istəyir. Ermənilər artıq öz müqəddəratını təyin etmək hüququndan istifadə ediblər, yəni Ermənistan dövləti var. İndi isə onlar ikinci erməni dövləti yaratmaq istəyirlər. Bunu da Azərbaycanda etmək istəyirlər. Yəni sabah onlar üçüncü erməni dövlətini yaradacaqlar? Bu gün biz bu meyillərin ilk siqnallarını artıq eşidirik. Bu, olduqca fəlakətli, ağır nəticələri ilə yadda qalacaq proses kimi özünü büruzə verə bilər.

Bizim əldə etdiyimiz müsbət nəticələr, nailiyyətlər qısa bir müddətdə, 15 illik müstəqillik tariximiz ərzində olmuşdur. Ölkə torpaqlarının işğal altında saxlanması isə gərginlik yaradır və bu, regionda, Azərbaycanda sabitliyin pozulması üçün əsas mənbədir. Bir sözlə, bu bizim gündəliyimizdə duran bir nömrəli məsələdir. Ona görə biz münaqişənin aradan qaldırılması üçün bütün səyləri göstəririk və əminəm ki, Avropa İttifaqı ilə əlaqələrimiz və əməkdaşlığımız bu məqsəddə nail olmaqda bizə kömək edəcəkdir. İndi Avropa İttifaqında artıq sərhədlər yoxdur. Siz bunun faydasını görürsünüz. Əgər bizim region Avropa İttifaqına daha da yaxınlaşsa və buradakı meyarlar, onların müəyyən bir hissəsi tam şəkildə öz əksini tapsa, mən hesab edirəm ki, həll olunmamış məsələlər də öz həllini tapacaqdır.

Bir sözlə, mən vaxtınızı çox almaq istəmirəm və çalışdım ki, Azərbaycandakı vəziyyəti, regional çətinlikləri, problemləri sizə təsvir edim. Mən bir daha demək istəyirəm ki, bu gün bəlkə də tarixi bir gündür. Çünki biz Avropa İttifaqı ilə uzunmüddətli tərəfdaşlığa başladığımız və hesab edirəm ki, bunun nəticələri qarşılıqlı surətdə faydalı və uğurlu olacaqdır.

J a n d e B u t: Sağ olun, cənab Prezident!

Siz olduqca geniş və hərtərəfli çıxış etdiniz. Sovet İttifaqı dövründən açıq qapılar siyasətinə qədər keçdiyiniz yol və iqtisadi göstəriciləriniz, gələcək üçün planlarınız və arzularınız bizə böyük təəssürat bağışladı. Bunlar Azərbaycanın qarşısında yeni imkanlar açır. Bilirik ki, sizin regionda artıq yeni vəziyyət formalaşır. Təsvir etdiyiniz mövcud təhlükələri necə qavradığınızı, separatçı hərəkatların olduğunu gördüyünüzü də biz anladığımız. Bunlar birmənalı olaraq ölkənizdə mövcuddur, lakin hələ ki, öz həllini tapmayıbdır. Əgər icazəniz olarsa, indi auditoriyadan veriləcək suallara keçək. Hesab edirəm ki, bu bir çox iştirakçılar üçün maraqlı olardı.

Hər hansı sual varmı? Buyurun.

– **Cənab Prezident, xanımlar və cənablar, axşamınız xeyir olsun.** Mən Ermənistan səfirliyini təmsil edirəm. İstəmərdim birinci danışsam, amma sualımı verəcəyəm. Çox sağ olun. **Cənab Prezident, Azərbaycanın dünyadakı mövqeyi, enerji siyasəti və Qarabağ problemi barədə verdiyiniz məlumatlara görə minnətdaram.**

Nəyə görə Qarabağ erməniləri yenidən Azərbaycanın yurisdiksiyasına qayıtmağa razılıq verməlidirlər? Onlar orada sakit yaşayırdılar və sovet qanunlarına uyğun olaraq öz müqəddəratını təyin etmək istədikləri zaman siz onlara qarşı müharibəyə başladınız. Neft gəlirlərindən onlara inkişaf və sülh təklif etmək əvəzinə müharibə ilə hədələyirsiniz. Belə bir halda onlar yenidən Azərbaycan hüduqları çərçivəsində Stalin qaydalarına uyğun yaşamağa necə razılıq verə bilərlər? Sağ olun.

Mən «European house» jurnalının müxbiriyəm. Avropa Şurası və ATƏT Azərbaycandakı seçkiləri davamlı şəkildə tənqid etmiş və Azərbaycan müstəqilliyini qazandıqdan etibarən bu sahədə müsbət qiymət verməmişlər. Siz Azərbaycanda bütün səviyyələrdə ədalətli və azad seçkilərin keçirilməsinə necə baxırımsız? Mən parlament və prezident seçkilərini nəzərdə tuturam.

İ l h a m Ə l i y e v: Birinci suala gəldikdə, onu demək istəyirəm ki, bəzən Avropada hər hansı bir məsələni bəyan etmək və onu sonra təşviq etmək asandır, çünki digər insanların bu haqda, ümumiyyətlə, məlumatı olmur. Uzun illər ərzində Ermənistan Avropadakı öz diasporunun yardımı ilə ictimai rəyi uğurla çaşdırmışdır. Xüsusən də bu, münəqişənin birinci illərində baş verdi. Azərbaycanın o vaxt heç bir diplomatik nümayəndəliyi yox idi. Ermənistanın isə diasporu var idi və o, diplomatik nümayəndəlik missiyasını oynayırdı. Ona görə yanlış ictimai rəy yaradılması Ermənistan siyasətinin əsas elementi idi. İndi bunu etmək olduqca çətinidir. Çünki vaxt keçdikcə Azərbaycanın beynəlxalq mövqelərinin güclənməsi və öz fikirlərimizin daha aydın şəkildə çatdırılması ermənilərin işini daha da müşkül edibdir. Bir sözlə, nəyə görə Azərbaycan, ümumiyyətlə, müharibəyə başlamalıdır? Bu, birinci sualdır. Məhz Ermənistan birinci olaraq bizə qarşı müharibəyə başladı. Birinci dəfə Dağlıq Qarabağda məhz azərbaycanlılar qətlə yetirildi və bundan sonra separatçı hərəkət gücləndi. O vaxt Ermənistan separatçı hərəkəti dəstəkləyirdi və bunun nəticəsində Azərbaycanın əraziləri işğal olundu. Bu müharibənin nəticələrinə baxın: indi Azərbaycan ərazisinin 20 faizi işğal altındadır. Bu məhz təcavüz, separatizm və etnik təmizləmə siyasətinin nəticəsidir. Problem isə ondan ibarətdir ki, beynəlxalq ictimaiyyət buna lazımi reaksiya vermir. XX əsrdə Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü faktına, 1 milyon qaçqın və məcburi köçkünü olması faktına indiyə qədər göz yumur. Bizim qaçqınlarımız və məcburi köçkünlerimiz ölkə-

mizdə çətin şəraitdə yaşayırlar. Ona görə tarixi saxtalaşdırmaq cəhdi artıq Azərbaycanın nümayəndələrinin olduğu yerdə baş tutmayacaqdır.

Problemin mahiyyətinə gəldikdə isə, onu deməliyəm ki, hər bir ölkə beynəlxalq hüquqa hörmətlə yanaşmalıdır. Ümumi götürsək, ölkələr arasında münasibətlər beynəlxalq hüququn adi norma və prinsipləri ilə tənzimlənir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı bütün ölkələri əhatə edən bir təşkilatdır. Təhlükəsizlik Şurası 4 qətnaməni qəbul edibdir. Həmin qətnamədə Ermənistan qüvvələrinin Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərindən qeyd-şərtsiz, dərhal çıxarılması tələb olunur. Əgər ermənilərin ərazisini Azərbaycan işğal etsəydi, onda həmin qətnamələr bizə qarşı olardı. Misal üçün, Avropa Şurası 5 il bundan əvvəl həm Ermənistanı, həm də Azərbaycanı üzv kimi qəbul etdi. Lakin onun 2005-ci ildə qəbul edilmiş qərarında bildirilir ki, Avropa Şurasına üzv olan bir ölkənin digər üzv ölkənin ərazisini işğal etməsi faktı qəbul edilməzdir.

Ermənilər bunu elə təsvir edirlər ki, guya bu torpaqları hər hansı bir kənar yerdən gəlmiş silahlı qüvvələr işğal ediblər. Amma Avropa Şurasının qərarında məhz aydın məsələlər qeyd olunub və bildirilir ki, kim bu təcavüzün qurbanı, kim isə bu təcavüzü edən tərəfdir.

Ona görə indi ermənilərin Dağlıq Qarabağda Azərbaycan dövlətinin hüduqları çərçivəsində yaşaması haqqında danışmaq hələ tezdir. Çünki biz əvvəlcə işğala son qoymalıyıq. Ermənistanın silahlı qüvvələri işğal olunmuş torpaqlardan çıxmalıdır. Yalnız bundan sonra biz birgə kommunikasiyaları açə bilərik. Daha sonra ermənilər regional layihələrdə iştirakdan bəhrələnə bilərlər.

Yəni ermənilər bundan nə uddular? Ermənilər, ümumiyyətlə, Ermənistan xalqı işğaldan sonra daha yaxşı yaşamağa başladı? Yox! Onlar bütün regional layihələrdən, nəqliyyat layihələrindən təcrid olunublar. Onlar daha təhlükəsiz şəraitdə yaşayırlar? Yox! Bu da belə olmadı. Biz yaxşı bilirik

ki, Azərbaycan Ermənistan cəmiyyətində böyük narahatlıq doğurur. Azərbaycanın inkişafı narahatlıq doğurur. Ona görə məhz ermənilər üçün yaxşı olardı ki, nəinki beynəlxalq hüquq norma və prinsiplərinə, həm də normal davranışa riayət etsinlər.

İkinci suala gəldikdə isə, tənqidlə bağlı mən onu deyə bilərəm ki, ATƏT və Avropa Şurası kimi təşkilatlar nəinki Azərbaycanı, bir çox ölkələri tənqid edirlər. Hətta həmin ölkələr arasında olduqca inkişaf etmiş demokratik ölkələr də var. Bu da normaldır. Biz faktlara əsaslandığı təqdirdə, siyasi motivi olmadığı təqdirdə hər zaman tənqidi qəbul edirik. Əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda həmin bu tənqid formaları bəzi ölkələrə qarşı siyasi təzyiq alətinə çevrilir. Yaxud da bəzi ölkələrdə müəyyən məsələlərə nail olmaq alətinə çevrilir və onlar qeyri-demokratik və ya kifayət dərəcədə demokratik olmayan adlandırılır. Fakt baxımından mən hesab edirəm ki, Azərbaycandakı parlament seçkiləri bir çox müşahidəçilər tərəfindən izlənilirdi. Bəzi təşkilatlar «exit-poll» keçirdi və bu təşkilatlar bizim tərəfimizdən yox, Birləşmiş Ştatların Dövlət Departamenti tərəfindən seçilmişdi. «Exit-poll»un nəticələri rəsmi seçki nəticələri ilə 90 faiz üst-üstə düşdü. Bu o deməkdir ki, seçkilərin tənqid olunması o qədər ciddi və ədalətli deyildir. Yəni seçki dairələrinin qalan 10 faizində nəticələr «exit-poll»un nəticələri ilə üst-üstə düşmədi və biz bunları ləğv etdik. Bəzi rəsmilər cəzalandırıldı, yerli icra hakimiyyətinin nümayəndələri öz vəzifələrindən azad edildi və ədalət mühakiməsi qarşısında cavab verməli oldular.

Biz həmin 10 faiz seçki dairələrində təkrar seçkilər keçirdik. Burada da «exit-poll» keçirən təşkilat yenə Dövlət Departamenti tərəfindən seçildi və onların gəldiyi nəticələr rəsmi seçki nəticələri ilə üst-üstə düşdü.

Bu, Azərbaycanda parlament seçkilərinin qanunun müdələrinə uyğun keçirildiyinin bariz nümunəsidir və Azərbaycan xalqının iradəsi orada öz əksini tapmışdır.

Təbii, demək olmaz ki, bu, tam ideal formada keçirilmiş seçkilər idi. Yəni ümumi baxımdan götürsək, seçkilər baş tutdu. İnqilaba gəldikdə isə, bəziləri Gürcüstan, Ukrayna və Qırğızıstanda olan inqilablara istinad edir və digər bir inqilabı Azərbaycanda görmək istəyirdilər. Lakin fərq məhz ondan ibarət idi ki, Azərbaycanda siyasi və iqtisadi inkişaf artıq bərqərar olub və Azərbaycan özünün müstəqil siyasətini aparır. Ona görə inqilabın Azərbaycana ixrac edilməsi cəhdi boşa çıxdı, Azərbaycan xalqı bunu dəstəkləmədi. Bir sözlə, nəticələr onu göstərdi ki, Azərbaycan xalqının 80 faizi hazırkı iqtidarı dəstəkləyir. Bu da bizim siyasətimizin əsasını təşkil edir.

Buna baxmayaraq, biz ədalətli, düzgün tənqiddə açıqıq. Biz ideal deyilik və heç bir ölkə ideal sayıla bilməz. Hətta ən inkişaf etmiş ölkələrdə də bəzi pozuntuları görürük. Burada «Euronews» və CNN kanalları ilə bəzi pozuntular haqqında məlumatları dinləyirik. Yəni bu cür hadisələr digər ölkələrdə də baş verir. Əgər tənqid siyasi motivli səbəblərə arxalanırsa və əgər kimsə bununla bağlı Azərbaycana təzyiq göstərsə, biz bunu qəbul edə bilmərik.

J a n d e B u t: Sağ olun. Daha iki sual var.

– Mədəni irsin qorunması əsas dəyərlərdən biridir. Sülh və Müharibə İnstitutu məlumat verir ki, ermənilərin qəbiristanlığında minlərlə qəbir daşları dağıdılmışdır. Bu onların dini və mədəni irsidir. Bildirilir ki, onlar təsadüfən dağıdıla bilməzdi. Sualım ondan ibarətdir ki, nəyə görə Azərbaycan hökuməti belə hadisələrə yol verir? Sağ olun.

Cənab Prezident, mən ölkənizə böyük sərmayə yatıran şirkətlərlə yaxından tanışam. Sualım siyasi xarakter daşımı, iqtisadiyyatla bağlıdır. Siz burada gözəl rəqəmlər gətirdiniz və mən deyərdim ki, siz hətta Çini də geridə qoymusunuz. Sizcə, «holland sindromu» olmadan ölkənizdə inkişafı davamlı şəkildə necə saxlamaq mümkündür? Biz bilirik ki, Neft Fondu var və digər tədbirlər görülür. Lakin davamlılığını təmin etmək çətin bir məsələdir. Digər sualım bəlkə də siyasətlə bağlıdır.

Rusiya ilə Gürcüstan arasındakı gərginliyi nəzərə alaraq Azərbaycan bunun aradan qaldırılması üçün nə edə bilər? Sağ olun.

İ l h a m Ə l i y e v: Birinci suala gəldikdə, demək istəyirəm ki, Azərbaycan həmin mədəni irsin qorunmasında maraqlı olanlara təklif irəli sürmüşdü ki, bir missiya yaradılsın, orada beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri, Avropa Şurasının, Avropa İttifaqının və ATƏT-in nümayəndələri olsun və regiona səfər etsinlər. Onlar nəinki sizin qeyd etdiyiniz yerlərə və eyni zamanda, Ermənistana da getsinlər və ən azı, azərbaycanlıların məzarlıqlarında baş vermiş faktları araşdırsınlar. Dağlıq Qarabağda və digər işğal olunmuş ərazilərdə Azərbaycanın qəbiristanlıqlarını görsünlər, işğalın nəticələrini görsünlər. Orada heç bir şey saxlanılmayıb və belə bir halda Azərbaycanı bəzi işlərə görə pisləmək tamamilə qəbul edilməzdir.

Biz sizi dəvət edirik, buyurun, qrupu təşkil edin və gəlin. Biz bunu təklif etdik. Amma ermənilər bundan imtina etdilər. Çünki onlar bildilər ki, bunun nəticələri necə olacaqdır.

Ona görə uzun mədəni dözümlülük tarixinə malik olan, bir çox milli azlıqlarla seçilən, dini dözümlülüklə fərqlənən ölkə kimi, biz bu işləri görməyə hazırıq. Misal üçün, Ermənistanın özü monoetnik ölkədir. Bəlkə də siz heç bir başqa ölkə tapa bilməzsiniz ki, onun əhalisinin 99 faizi bir etnik mənşəyə mənsub olsun. Ona görə mənim sualıma cavab verin, nəyə görə bu, baş veribdir? Azərbaycan tərəfi bunu bilir. Çünki Ermənistanın ərazisindən 300 minə yaxın azərbaycanlı qovulmuşdur. Yeri gəlmişkən, onu deyim ki, ötən əsrin əvvəlində Ermənistanın indiki paytaxtının əhalisinin 30 faizini azərbaycanlılar təşkil edirdi və 1918-ci ildə Azərbaycandan Ermənistana hədiyyə edilmişdir. Bəlkə siz bunu bilmirsiniz? Lakin Ermənistan səfirliyinin nümayəndəsi bunu bilir. Amma onlar bunu yaddan çıxarmaq istəyirlər. Ermənistandakı şəhərlərin bir çoxlarının, əslində Azərbaycan adları var. Onlar hamısını dəyişdirdilər. İndi isə onlar Dağ-

lıq Qarabağın paytaxtını başqa cür adlandırırlar. Bu necə baş vermişdir? Həmin paytaxt Xankəndi adlandırılırdı. Sovet vaxtında onu Stepanakert adlandırmağa başladılar, ən təhlükəli bir inqilabçının – Stepan Şaumyanın adını verdilər. Belə olan halda soruşulur: nəyə görə şəhərlərə süni qaydada yaradılmış adlar, bolşevik «qəhrəmanlarının» adları verilir?

Bir sözlə, hesab edirəm ki, bu məsələnin nəzərdən keçirilməsinin yolu var. Bizim ölkəmizdə bir çox milli azlıqlar var, xristianların kilsələri, yəhudilərin sinaqoqları var. Baxmayaraq ki, ölkəmizdə çox kiçik katolik icması yaşayır, bununla belə, mən Vatikanə səfərim zamanı qərar qəbul etmişdim ki, Azərbaycanda katolik kilsəsi tikilsin. Bu da Azərbaycandakı dini dözümlülükdən xəbər verir. Bizim dini dözümlülüyümüz bütün dünyada tanınır. Belə olan halda Azərbaycanı dini və mədəni abidələrin dağıdılmasında günahlandırmaq tamamilə qəbuledilməzdir. Siz əgər Azərbaycana gəlsəniz görərsiniz ki, burada müxtəlif milli azlıqlara aid olan, mənsub olan abidələr var. Ona görə gəlin missiyanı təşkil edək. Onlar nəinki Azərbaycana, Dağlıq Qarabağa, həm də Ermənistanə səfər etsinlər və bu halda əsl reallıq hər kəs tərəfindən anlaşılacaqdır.

İkinci suala gəldikdə, qeyd etmək istəyirəm ki, böyük neft gəlirləri və sürətli iqtisadi artım və digər amillər makroiqtisadi sabitliyi poza bilər. Bu, Azərbaycan üçün yeni bir vəziyyətdir. Bundan əvvəl biz həmişə çalışırıydıq ki, daha çox gəlirlər əldə edək. Çox səylər göstərirdik ki, büdcəmizi artıraraq. İndi, son 3 il ərzində dövlət büdcəmizi 4 dəfə artırmışıq. Biz artıq çalışırıq ki, iqtisadiyyatımızı həddindən artıq vəsaitlə doldurmayaq. İndi biz əhalimizin rifahına, əməkhaqqının artırılmasına yönəlmiş layihələri həyata keçirmək istəyirik. Təbii ki, bu da makroiqtisadi sabitliklə bağlıdır. Bu bizim qarşımızda duran çətin bir vəzifədir. Neft Fondunu yaratmışıq. Neft Fondu elə bir yerdir ki, orada nəinki, sadəcə, neft gəlirləri şəffaf şəkildə idarə edilir, eyni zamanda, orada gəlirlərin çoxu toplanır ki, iqtisadiyyata həddindən

artıq vəsait daxil olmasın və makroiqtisadi sabitlik pozulmasın. Ona görə «Hollandiya sindromu»nun qarşısının alınması üçün bütün səyləri göstəririk. Çalışırıq ki, nəinki neft sahəsini, eyni zamanda, qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirək. Hər il büdcəmizdən kiçik və orta sahibkarlara 100 milyon ABŞ dolları həcmində kreditlər ayırırıq ki, onlar regionlarda yeni iş yerləri açsınlar. Biz Dövlət İnvestisiya Şirkəti yaratdıq. Onun nizamnamə kapitalı 100 milyon ABŞ dollarıdır. Onlar digər ölkələrdən potensial sərmayədarları, eyni zamanda, yerli sərmayədarları qeyri-neft sektorundakı böyük layhələrin həyata keçirilməsinə cəlb edirlər.

Biz yerli sahibkarları dəstəkləyirik və çalışırıq ki, bütün bu işləri görərək onlara kömək edək. Əgər biz desək ki, gələcəkdə qeyri-neft sektoru neft sektorundan daha üstün olacaq, bu, sadələvhlük olardı. Təbii ki, gələn onillər ərzində neft sektoru Azərbaycan iqtisadiyyatının əsas hissəsini təşkil edəcəkdir. Ona görə biz Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə, digər beynəlxalq maliyyə təsisatları ilə işləyirik ki, hər hansı bir mənfi nəticənin qarşısını alağ.

Sualınızın ikinci hissəsinə, Rusiya ilə Gürcüstan arasında münasibətlərə gəldikdə, hər ikisi bizim üçün qonşu ölkədir və hər ikisi ilə yaxşı münasibətlərimiz var. Bu, strateji tərəfdaşlıq münasibətləridir. Ona görə hesab edirəm ki, Azərbaycanın yaxşı qonşuluq münasibətləri saxlamaq təcrübəsi nəzərə alın bilər. Bu çox müsbət bir təcrübədir. Bizim qurduğumuz əlaqələr mehriban qonşuluq, qarşılıqlı hörmət prinsiplərinə əsaslanır. Bu da ölkələr arasındakı münasibətlərdə çox mühüm bir amildir. Ölkələr bir-birinə həmişə hörmətlə yanaşmalıdır və beləliklə, problemlər aradan qaldırıla bilər. Bir-birinin işlərinə qarışmamaq prinsipi və iqtisadi əməkdaşlıq vacibdir. Rusiya ilə Gürcüstan arasında olan münasibətləri bir yana qoysaq, bizim Rusiya ilə münasibətlərimizi və bunun Azərbaycanın rifahına necə xidmət etdiyini nəzərə alsaq görərik ki, regionda münasibətləri hansı formada qurmaq lazımdır. Eyni zamanda, biz bu cür

münasibətlərin qonşularımız arasında olmasında da maraqlıyıq. Biz istəyirik ki, şirkətlər və ölkələr üçün Azərbaycanda olduqca yaxşı əməkdaşlıq şəraiti təmin edilsin və eyni zamanda, mən istəyirəm ki, bizim dostlarımız da öz aralarında dost olsunlar.

J a n d e B u t: Çox sağ olun.

**AVROPA KOMİSSİYASININ ENERJİ
MƏSƏLƏLƏRİNƏ DAİR MƏSUL
KOMİSSARI ANDRİS PYEBALQS
İLƏ GÖRÜŞ**

7 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 7-də Brüsseldə Avropa Komissiyasının enerji məsələlərinə dair məsul komissarı Andris Pyeбалqs ilə görüşmüşdür.

Görüşdə dövlətimizin başçısı Azərbaycanda enerji sahəsində görülən işlərdən, o cümlədən global enerji layihələrindən ətraflı bəhs etdi.

Gələcəkdə Avropanın enerji təchizatçısı kimi, Azərbaycanın əhəmiyyətinin xüsusi vurğulandığı görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında da fikir mübadiləsi aparıldı.

**AVROPA PARLAMENTİNİN SƏDRİ
XOSEP BORRELL FONTELLES
İLƏ GÖRÜŞ**

7 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 7-də Avropa Parlamentinin binasına gəlmişdir.

Burada dövlətimizin başçısının Avropa Parlamentinin sədri Xosep Borrell Fontelles ilə görüşü oldu.

Görüşdən sonra Avropa Parlamentinin sədri Xosep Borrell Fontellesin adından Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin şərəfinə nahar verildi.

Naharda Avropa Parlamentinin deputatları və Avropa İttifaqının bəzi yüksək vəzifəli şəxsləri iştirak edirdilər.

BELÇİKA SENATININ SƏDRİ ANN-MARİ LİZEN İLƏ GÖRÜŞ

7 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 7-də Belçika Senatının binasına gəlmişdir.

Prezident İlham Əliyevi binanın önündə Belçika Senatının sədri xanım Ann-Mari Lizen böyük hörmət və ehtiramla qarşıladı.

Azərbaycan prezidenti və Belçika Senatının sədri dövlət bayraqları önündə xatirə şəkli çəkdirdilər. Dövlətimizin başçısı Senatın xatirə kitabını imzaladı.

Sonra Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev ilə Belçika Senatının sədri Ann-Mari Lizen arasında təkbətək görüş oldu.

Görüşdə parlamentlərarası əlaqələr, ikitərəfli münasibətlər, regional məsələlər barədə və beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlığa dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev həmin gün öz iqamətgahında «Euronews» televiziya kanalına müsahibə verdi.

NATO-nun BAŞ KATİBİ YAAP DE HOOP SXEFFER İLƏ GÖRÜŞ

8 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 8-də NATO-nun qərargahına gəlmişdir. Dövlətimizin başçısını binanın önündə NATO-nun Baş katibi Yaap de Hoop Sxeffer böyük hörmət və ehtiramla qarşıladı.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və NATO-nun Baş katibi Yaap de Hoop Sxeffer NATO-nun bayrağı önündə xətirə şəkli çəkirdilər.

Sonra prezident İlham Əliyev ilə NATO-nun Baş katibi Yaap de Hoop Sxeffer arasında təkbətək görüş oldu.

Dövlətimizin başçısı NATO ilə əməkdaşlığın uğurla inkişaf etdiyini nəzərə çatdırdı və «Fərdi tərəfdaşlığın fəaliyyət planı» çərçivəsində görülən işləri bunun yaxşı nümunəsi kimi səciyələndirdi. Azərbaycan rəhbəri NATO ilə əməkdaşlığın bundan sonra daha da genişlənməsinə əminliyini söylədi.

Prezident İlham Əliyev bir daha təsdiqlədi ki, NATO-ya, Avropa İttifaqına və digər Avroatlantik strukturlara inteqrasiya Azərbaycanın siyasətinin əsas istiqamətlərindən biridir. Dövlətimizin başçısı iqtisadiyyat, enerji sahələrində əməkdaşlıq məsələlərinə də toxunaraq NATO-nun enerji təhlükəsizliyi ilə birbaşa məşğul olan təşkilat olmasa da, bu məsələyə də mühüm diqqət yetirdiyini, Azərbaycan sülhməramlılarının NATO hərbiçiləri ilə birlikdə Əfqanıstanda, Kosovoda və İraqda sabitliyin qorunmasında, sülhyaratma əməliyyatlarında fəal iştirak etdiyini vurğuladı. Azərbaycan prezidenti özünün indiki səfərinin əməkdaşlığın genişlənməsi baxımından çox böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirdi.

Baş katib Yaap de Hoop Sxeffer «Fərdi tərəfdaşlığın fəaliyyət planı» çərçivəsində Azərbaycanla əməkdaşlığı NATO adından yüksək qiymətləndirdi. O, əməkdaşlığın daha da genişlənməsinə əmin olduğunu bildirərək NATO rəhbərliyinin də bunda maraqlı olduğunu, NATO-nun yüksək vəzifəli nümayəndələrinin Azərbaycana səfərlərinin bunu bir daha təsdiqlədiyini qeyd etdi.

Görüşdə Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə də söhbət getdi. Hazırda Praqa prosesi çərçivəsində aparılan danışıqlar barədə məlumat verən prezident İlham Əliyev Azərbaycanın mövqeyini bir daha açıqlayaraq münaqişənin sərhədlərin toxunulmazlığı, ərazi bütövlüyü prinsipi əsasında həll oluna biləcəyini vurğuladı..

Görüşdə Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığı, enerji təhlükəsizliyi, regional məsələlər və qarşılıqlı maraqlı digər mövzular da müzakirə olundu.

* * *

Sonra prezident İlham Əliyev Şimali Atlantika Şurasında çıxış etdi. Daha sonra NATO-ya üzv dövlətlərin Şuradakı daimi nümayəndələri, səfirləri ilə müzakirələr aparıldı.

Görüşdən sonra prezident İlham Əliyev və NATO-nun Baş katibi Yaap de Hoop Sxefferin keçirdikləri birgə mətbuat konfransı və bəyanatlarla çıxışları oldu.

NATO-nun Baş katibi Yaap de Hoop Sxefferin bəyanatı

Sabahınız xeyir!

Mən, səfirlər və Şimali Atlantika Şurası Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevi burada bir daha salamlamaqdan olduqca məmnunuq. Fikrimcə, onun səfəri bir sıra səbəblərə görə böyük əhəmiyyət kəsb edir.

İlk növbədə onu deməliyəm ki, NATO üzrə müttəfiqlər Azərbaycan ilə müxtəlif aspektlərdə əməkdaşlığı yüksək qiymətləndirirlər. Bildiyiniz kimi, «Fərdi tərəfdaşlığın fəaliyyət

planı» mövcuddur. Biz müdafiə islahatları, təsisat dəyişiklikləri kimi məsələlər üzərində birgə işləyirik. Həmin məsələlər ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparıldı. Azərbaycanda iqtisadi inkişaf, güclü siyasi sistemin qurulması, demokratikləşmə, mətbuat azadlığı və sair sahələrə aid prezidentin verdiyi məlumatlar nəzərə alındı. Burada aydınlıq var.

Prezident Əliyevin bu gün səhər buraya gəlməsinin ikinci səbəbi də var. Bu, Azərbaycanın regiondakı mühüm mövqeyi və rolu ilə bağlıdır. Region həssasdır, orada qeyri-sabitlik riskləri var. Onu da qeyd edim ki, qonağımız böyük həcmdə karbohidrogenlər ixrac edən ölkənin başçısıdır. Bu amil təkcə iqtisadiyyatla yox, həm də strategiya və geosiyasətlə bağlıdır. Prezident olduqca maraqlı çıxış etdi. Həmin məsələlər ətrafında maraqlı müzakirələrimiz oldu.

Bir sözlə, vaxtınızı çox almaq istəmirəm. Cənab Prezident, Sizin səfəriniz, danışıqlarda səmimiyyətiniz yüksək qiymətləndirilir. Artıq dediyim kimi, biz çox geniş məsələləri müzakirə etdik.

Hesab edirəm ki, prezident Əliyevin səfəri Azərbaycan–NATO münasibətlərinin daha da intensivləşdirilməsinə xidmət edəcəkdir. Biz «Fərdi tərəfdaşlığın fəaliyyət planı» üzərində işləyirik. Azərbaycan fəal çalışır. Beləliklə, cənab Prezident, Sizi burada görməyimizdən çox məmnunuq. Üzr istəyirəm, icazənizlə mən əlavə edim. Bu məsələni yaddan çıxarmaq istəmirəm, yoxsa səhv buraxmış olaram. Azərbaycanın Əfqanıstan və Kosovodakı kimi vacib əməliyyatlarda iştirakı NATO və onun tərəfdaşları üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Mən bunu yaddan çıxara bilmərəm, çünki bu addım Azərbaycanı təhlükəsizliyin vacib təminatçısına çevirir. Bir halda ki, təşkilatımız bu gün bir çox yerlərdə əməliyyatlar aparır, bu məsələ NATO çərçivəsində çox mühümdür. Üzr istəyirəm, cənab Prezident, mən bunu yaddan çıxara bilməzdim.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Çox sağ olun, cənab Baş katib. Qonaqpərvərliyinizə görə minnətdaram.

Bu gün NATO–Azərbaycan münasibətlərinin gələcək inkişafında olduqca vacib gündür. Əlaqələrimizin tarixi uzundur. On ildən artıqdır ki, biz sıx əməkdaşlıq layihələri üzərində çalışmışıq. Biz «Sülh naminə tərəfdaşlıq» proqramından başladığımız, indi isə «Fərdi tərəfdaşlığın fəaliyyət planı» ilə məşğuluq. Həmin plan siyasi sistemimizin bütün sahələrini əhatə edir. Müdafiə, iqtisadi və siyasi sahələrdə aparılan islahatların hamısı bir-biri ilə bağlıdır. Xəzərin neft və qaz yataqlarının əhəmiyyətini, onların enerji təhlükəsizliyi və ümumiyyətlə, regional təhlükəsizlik üçün vacibliyini nəzərə alsaq, təbii ki, bütün bunlar əlaqələrimizə yenilik gətirir.

Əlaqələrimizin müsbət və çox yaxşı tarixi var. Bu gün isə həmin münasibətlərin, demək olar ki, yeni mərhələsi başlayır. Baş katiblə bizim ikitərəfli münasibətlər, regional təhlükəsizlik və inkişaf məsələləri haqqında çox əhatəli və geniş müzakirələrimiz oldu. Eyni zamanda, Şimali Atlantika Şurasında ideyalarımız, planlarımız barədə uzun və çox açıq, səmimi söhbətimiz oldu. Əvvəlki nailiyyətlərimizi nəzərdən keçirdik və gələcək əməkdaşlıq üçün çox möhkəm əsaslar qoyuldu. Azərbaycan qonşuluqda daha təhlükəsiz mühitin yaradılmasında oynadığı mühüm rolunu davam etdirəcəkdir. Biz Kosovo ilə Əfqanıstanda sülhməramlı əməliyyatlarda iştirakımızı davam etdirəcəyik. Hesab edirəm ki, bu bizim gənc, lakin NATO-nun əsl və etibarlı tərəfdaşı olmaq üçün öz potensialını artıran ölkəmiz üçün çox vacibdir.

İqtisadi və siyasi islahatlar, cəmiyyətin demokratikləşməsi, sosial və müdafiə islahatları hamısı bir-biri ilə bağlıdır. Bütün bunlar güclü iqtisadi və siyasi sistemə malik olan ölkənin formalaşmasına, eləcə də dostlarımız və müttəfiqlərimizlə möhkəm əlaqələrin inkişafına imkan yaradacaqdır.

«Assoşieyted Press» agentliyi: Cənab Baş katib, mən bilmək istərdim, apardığınız danışıqlarda enerji təhlükəsizliyi nə dərəcədə müzakirə olundu? Bilirəm ki, dünən enerji məsələlərinə dair məsul komissar Pye balqsla bu məsələ ilə bağlı görüş keçirilibdir.

Yaap de Hoop Sxeffer: Təbii ki, söhbətlərimiz mühüm rol oynayır. Xüsusən də nəzərə almalıyıq ki, keçmişdə enerji təhlükəsizliyi sahəsində işləmiş cənab prezident bu məsələ üzrə ekspertdir. Azərbaycan bu sahədə çox mühüm ölkədir, yəni bundan sonra neft və qaz təchizatı sahəsində daha böyük rol oynamağa başlayacaqdır. Çünki, bildiyiniz kimi, neft hasilatı həm cənab prezidentin, həm də ekspertlərin dediyi kimi, gözəçarpan dərəcədə artacaqdır.

Fikrim ondan ibarətdir ki, enerji təchizatına gəldikdə, NATO bu sahədə aparıcı təşkilat olmasa da, enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı müzakirələr təşkilatımız üçün çox vacibdir. Bu məsələlər NATO çərçivəsində nəzərdən keçirilir. Həmin məsələlər dünən komissar Pye balqs ilə də qeyri-formal qaydada müzakirə edildi. Əgər siz Azərbaycana və regiona nəzər salsanız, aydın şəkildə görürsünüz ki, enerji təchizatı və boru kəmərlərinin çəkilməsi enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayır.

Mən bir daha deyirəm ki, bu məsələlər NATO-nun bir-başə səlahiyyətinə aid deyil, təşkilatımız bu sahədə aparıcı rol oynamır və oynamayacaqdır. Lakin enerji təhlükəsizliyinə dair müzakirələrin siyasi və geosiyasi tərəfləri bizim üçün maraqlıdır. Biz və səfirlər bu fürsətdən istifadə edərək həmin məsələləri prezident Əliyev ilə geniş şəkildə müzakirə etdik.

Fərid İskəndərov («Space» televiziyası, Azərbaycan): Sualım cənab Sxefferədir.

Cənubi Qafqaz regionundakı münəqişələrin həllinə NATO hansı konkret töhfə verə bilər?

Sağ olun.

Yaap de Hoop Sxeffer: NATO birbaşa iştirakçı və vasitəçi deyil, lakin region ölkələri ilə yaxşı münasibətləri var. Bizim Azərbaycanla çox yaxşı əlaqələrimiz var. Bu gün prezident Əliyevlə biz bunu vurğuladıq. Ermənistan da NATO-nun tərəfdaşdır. Bu yaxınlarda biz Gürcüstanla intensiv dialoq mərhələsinə başlamışıq. Təbii ki, NATO-nun tutduğu əsas mövqe region ölkələrinin ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşmadan ibarətdir. İstər Azərbaycan, Gürcüstan və ya regiondakı hər hansı digər ölkə olsun.

Həmin dialoq çərçivəsində dəfələrlə vurğulamışıq ki, bütün münaqişələr dinc yolla, vasitəçilik əsasında öz həllini tapmalıdır. Təbii ki, biz Dağlıq Qarabağ məsələsini prezident Əliyev ilə geniş şəkildə müzakirə etdik. O mənə və səfirlərə həmin dondurulmuş münaqişə ilə bağlı öz fikirlərini söylədi. Bizim hamımız ümid edirik ki, münaqişə vasitəçilərinin yardımı ilə sülh danışıqları əsasında nizamlanacaqdır.

Beləliklə, NATO-nu regionda birbaşa iştirakçı kimi dəyərləndirməyin. Çünki NATO Cənubi Osetiya və Abxaziyada birbaşa rol oynamır. Dağlıq Qarabağ məsələsi ilə NATO yox, Minsk qrupu məşğul olur. Lakin biz region ölkələri ilə olan münasibətlərimizdən və tərəfdaşlığımızdan istifadə edirik. Bilirik ki, region həssasdır və bunu nəzərə alaraq biz bütün elementləri müzakirə etmək məqsədilə həmin tərəfdaşlıqdan tam şəkildə istifadə edirik. Bu, NATO-nun regiondakı mühüm tərəfdaşları ilə birgə oynadığı roldur.

ATƏT-in HAZIRKI SƏDRİ, BELÇİKANIN XARİCİ İŞLƏR NAZİRİ KAREL DE QUXT İLƏ GÖRÜŞ

8 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 8-də Brüsseldə onun üçün ayrılmış iqamətgahda ATƏT-in hazırkı sədri, Belçikanın Xarici İşlər naziri Karel de Quxt ilə görüşmüşdür. Görüşdə Azərbaycan ilə ATƏT arasında əməkdaşlıq, Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli və qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra başqa məsələlər müzakirə olundu.

BELÇİKANIN BAŞ NAZİRİ Gİ VERHOFSTADT İLƏ GÖRÜŞ

8 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 8-də Brüsseldə Belçikanın Baş naziri Gi Verhofstadt ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlərin genişləndirilməsinin vacibliyi vurğulandı. Bildirildi ki, iqtisadi əlaqələrin hazırkı səviyyəsi qənaətbəxş deyil, lakin bunun genişləndirilməsi üçün potensial imkanlar böyükdür.

Ölkəmizlə Avropa İttifaqı arasında energetika sahəsində əməkdaşlığın, iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi üçün Belçika şirkətlərinin Azərbaycana yaxından cəlb olunmasının əhəmiyyəti, biznes-forumunun keçirilməsinin vacibliyi vurğulandı.

Görüşdə Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli və qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər ətrafında da fikir mübadiləsi edildi.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Belçikanın Baş nazirini ölkəmizə səfərə dəvət etdi. Dəvət məmnunluqla qəbul olundu.

BELÇİKA PARLAMENTİ NÜMAYƏNDƏLƏR PALATASININ SƏDRİ HERMAN DE KROO İLƏ GÖRÜŞ

8 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 8-də Belçika Parlamentinin binasında Nümayəndələr Palatasının sədri Herman de Kroo ilə görüşmüşdür. Palatanın sədri dövlətimizin başçısını böyük hörmət və ehtiramla qarşıladı.

Prezident İlham Əliyev və Nümayəndələr Palatasının sədri Herman de Kroo xatirə şəkli çəkirdilər.

Dövlətimizin başçısı Nümayəndələr Palatasının Fəxri qonaqlar kitabını imzaladı. Sonra Nümayəndələr Palatasının sədri Herman de Kroonun adından prezident İlham Əliyevin şərəfinə nahar verildi.

Süfrə arxasında söhbət zamanı cənab Herman de Kroo Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin Belçikaya səfərinin xüsusi əhəmiyyət daşdığını bildirərək dedi ki, biz bu səfərə böyük diqqət yetiririk. Azərbaycan Avropa İttifaqının yeni qonşuluq siyasətində fəal iştirak edir.

Palatanın sədri Azərbaycanın enerji təchizatı imkanlarının çox böyük olduğunu, ölkəmizdə şəffaflıq siyasətinin həyata keçirildiyini və sürətli iqtisadi inkişafı xüsusi vurğuladı.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev cənab Herman de Kroonun Bakıya səfərini xatırlatdı, ölkəmizin regionda rolundan, Azərbaycanda gedən iqtisadi inkişaf proseslərindən söhbət açdı, iqtisadiyyatımızın Avropa bazarlarına açıq olduğunu bildirdi. Dövlətimizin başçısı dedi ki, «Yeni qonşuluq siyasəti» çərçivəsində Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığımız davam edir və bunun praktiki nəticələri göz qabağındadır. Avropaya inteqrasiya Azərbaycanın siyasətinin əsas istiqamət-

---

lərindən biridir və dəyərlərimizin Avropa dəyərlərinə yaxınlaşmasına yaxından kömək edir.

Söhbət zamanı Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə toxunuldu, regional və bir sıra başqa məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

Səfər başa çatdı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Belçika Krallığına işgüzar səfəri noyabrın 8-də başa çatmışdır.

Dövlətimizin başçısını «Abelaq» Hava Limanında Belçikanın dövlət və hökumət nümayəndələri böyük hörmət və ehtiramla yola saldılar. Azərbaycan prezidenti Brüsseldən Moskvaya yola düşdü.

**TACİKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB İMAMƏLİ RƏHMONA**

Hörmətli İmaməli Şərifoviç!

Tacikistan Respublikasının Prezidenti vəzifəsinə yenicən seçilməyiniz münasibətilə Sizi ürəkdən təbrik edirəm.

Əminəm ki, bundan sonra da birgə səylərimiz Azərbaycan ilə Tacikistan arasında ənənəvi dostluq münasibətlərinin və əməkdaşlığın daha da möhkəmlənməsinə və inkişaf etməsinə yönəldiləcəkdir.

Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və dost Tacikistan xalqının rifahı naminə dövləti fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 8 noyabr 2006-cı il

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
MOSKVAYA SƏFƏRİ**

8 noyabr 2006-cı il

Belçika Krallığına səfərini başa çatdıran Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 8-də axşam Moskvaya səfərə gəlmişdir.

Dövlətimizin başçısını Vnukovo Hava Limanında Rusiya hökumətinin yüksək vəzifəli şəxsləri səmimiyyətlə qarşılamışlar.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
VLADİMİR PUTİN İLƏ GÖRÜŞÜ**

Moskva, Kreml

9 noyabr 2006-cı il

Vladimir Putin: İlham Heydəroviç, ilk növbədə, Moskvaya gəldiyinizə, dəvətimizi qəbul etdiyinizə görə Sizə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Sizi Brüsselə uğurlu səfər münasibətilə təbrik etmək istəyirəm. Bilirəm ki, bu səfər çox işgüzar, konkret olmuş, energetika sahəsində ümumavropa səylərində Azərbaycanın iştirakı baxımından mühüm razılaşmalar əldə edilmişdir. Bu bizi də çox sevindirir, çünki bildiyiniz kimi, bu məsələ barədə Avropa İttifaqı ilə bizim daim dialoqumuz olur. Tezliklə növbəti görüş, növbəti sammit keçiriləcəkdir. Odur ki, avropalı tərəfdaşlarla dialoqunuzun necə keçdiyi barədə fikirlərinizi eşitmək mənim üçün çox maraqlı olacaqdır.

Lakin bununla belə, bizim sizinlə siyasi sahədə də, beynəlxalq işlərdə də, iqtisadiyyatda da çox böyük həcmdə ikitərəfli münasibətlərimiz var. Əmtəə dövriyyəsi 1 milyard dolları keçmişdir. Düşünürəm ki, yaxın 2-3 ildə biz onu iki dəfə artıracacağıq. Hər halda, əmtəə dövriyyəsinin artım sürəti məhz bundan xəbər verir. Zənnimcə, bu il biz ticarət-iqtisadi əlaqələrimizin həcmi 50 faiz artırmışıq.

Sizi görməyimə çox şadam. Xoş gəlmisiniz!

İ l h a m Ə l i y e v: Vladimir Vladimiroviç, sağ olun. Mənə də yenidən Moskvaya gəlmək, Sizinlə yenidən görüşmək, ikitərəfli münasibətlərimizi, regional əməkdaşlığı, regionda vəziyyəti müzakirə etmək çox xoşdur.

Münasibətlərimizin necə inkişaf etməsindən biz də məmnunuq. Münasibətlərimizin dinamizmi çox yüksəkdir, onlar çox səmərəlidir, mehriban qonşuluq, dostluq və əməkdaşlıq əsasında qurulmuşdur, biz praktiki nəticəni görürük. Son vaxtlar Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlər çox yüksək səviyyəyə, bəlkə də müstəqillik əldə ediləndən bəri ən yüksək səviyyəyə çatmışdır. Əlbəttə ki, biz əməkdaşlığın potensialını artırmağa çox çalışırıq. Hazırda siyasi müstəvidə, iqtisadi, humanitar sahələrdə əməkdaşlıq çox fəal gədir. Biz Azərbaycanda «Rusiya İli» – təəssüf ki, təqvimə görə başa çatır, lakin ümidvaram ki, gələcəkdə də mənən davam etdiriləcək – çərçivəsində də çox yaxınlaşdıq. Rusiyada «Azərbaycan İli», Azərbaycanda «Rusiya İli» keçirilməsinin bu formatı çox səmərəli, çox faydalı oldu. Bu müddət ərzində ölkələrimiz və xalqlarımız daha da yaxınlaşdılar. Zənnimcə, il ərzində bütün səviyyələrdə malik olduğumuz bu mütəmadi təmasların gələcəkdə hansısa digər formada davam etdirilməsinə ehtiyac var. Bütün bu məsələlər bir-biri ilə bağlıdır və onların müsbət surətdə həll olunması istər münasibətlərimizin möhkəmlənməsinə, istərsə də ümumən regionda vəziyyətin sabitləşməsinə kömək edəcəkdir. Ona görə də bizim söhbətlərimiz belə böyük maraqla keçir.

* * *

Elə həmin gün Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şərafinə qəbul təşkil edildi.

MOSKVA MERİ YURİ LUJKOVLA GÖRÜŞ

10 noyabr 2006-cı il

Rusiya Federasiyasında səfərdə olan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 10-da Moskva şəhər meriyasına gəlmişdir.

Dövlətimizin başçısını meriyanın binası önündə Moskvanın meri Yuri Lujkov böyük hörmət və ehtiramla qarşıladı.

Sonra prezident İlham Əliyevin Moskva meri Yuri Lujkovla görüşü oldu.

Yuri Lujkov: Bizimlə, moskvalılarla görüşməyə vaxt tapdığınıza görə çox şadam. Şəxsən Sizə böyük hörmətimiz var. Atanız Heydər Əliyeviçin xatirəsini əziz tuturuq. Onunla yaxından əlaqə saxlayırdıq. Düşünürəm ki, əməkdaşlığımızın, münasibətlərimizin müasir mərhələsinin normal olduğunu deyə bilərik.

Əlbəttə, Sizin səfəriniz və bugünkü görüşümüz bu qarşılıqlı fəaliyyətin müxtəlif sahələrində əlaqələrin genişlənməsinə təkan verəcəkdir. Əmtəə dövriyyəsinin və digər göstəricilərimizin artımı kifayət qədər yaxşıdır, xüsusi çəki hətta Azərbaycan ilə Rusiya arasındakı əmtəə dövriyyəsinin üstələyir. Mənə elə gəlir ki, biz Bakı ilə Moskva arasında əməkdaşlığı daha da genişləndirmək üçün bütün imkanlardan istifadə edə bilərik. Beləliklə, bu əməkdaşlıq daha güclü, müasir olar və Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin yüksək səviyyəsinə uyğun gələr.

Yuri Lujkov Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevdən meriyanın Fəxri qonaqlar kitabına ürək sözlərini yazdığı xahiş etdi.

Səfər başa çatdı

Noyabrın 11-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Rusiya Federasiyasına səfəri başa çatmışdır.

Dövlətimizin başçısını Moskvanın Vnukovo-2 Beynəlxalq Hava Limanında Rusiya Federasiyasının yüksək vəzifəli rəsmi şəxsləri yola saldılar.

Prezident İlham Əliyev elə həmin gün axşamüstü Bakıya gəldi.

**LİTVA DÖVLƏT TƏHLÜKƏSİZLİYİ
DEPARTAMENTİNİN BAŞ DİREKTÖRÜ
ARVİDAS POTSYUS İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

14 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 14-də Prezident sarayında Litva Dövlət Təhlükəsizliyi Departamentinin Baş direktoru Arvidas Potsyusu qəbul etmişdir.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında müxtəlif sahələrdə əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı, Litva prezidenti Valdas Adamkusun Azərbaycana səfərinin və səfər zamanı imzalanmış sənədlərin Azərbaycan–Litva əlaqələrinin inkişafında mühüm rol oynadığı qeyd olundu.

**MOSKVA DÖVLƏT BEYNƏLXALQ
MÜNASİBƏTLƏR İNSTİTUTUNUN REKTORU,
PROFESSOR ANATOLİ TORKUNOV İLƏ
GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

14 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 14-də Prezident sarayında Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun rektoru, professor Anatoli Torkunovu qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Moskva şəhərində yaşadığı illərin əksər hissəsinin MDBMİ ilə bağlı olduğunu vurğulayaraq bildirdi ki, vaxtilə təhsil aldığı və dərs dediyim ali təhsil ocağının rektorunu qəbul etmək mənim üçün çox xoşdur.

Prezident İlham Əliyev professor Anatoli Torkunovun ölkəmizə səfərinin Azərbaycanın və Rusiyanın Xarici İşlər nazirlikləri, tədris ocaqları və müxtəlif təşkilatları, respublikamızda yeni yaranmış Diplomatik Akademiya ilə MDBMİ arasında əməkdaşlığın genişlənməsi baxımından böyük əhəmiyyət daşıdığını bildirdi.

Budəfəki səfəri zamanı Azərbaycanda çox böyük inkişafın əldə edildiyinin şahidi olduğunu bildirən Anatoli Torkunov insanların çöhrəsində sevinc, fərəh hissələrini görməkdən çox məmnun qaldığını söylədi.

Prezident İlham Əliyevi Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda daim xatırladıqlarını bildirən qonaq qeyd etdi ki, institutda 19 nəfərdən ibarət Fəxri doktorlar klubu yaradılmışdır. İnstitut fəxr edir ki, həmin 19 nəfərdən biri də siyasi xadim və dövlət xadimi kimi, dünyada məşhur olan

prezident İlham Əliyevdir. Fəxri doktorlar klubunun üzvlərindən yalnız prezident İlham Əliyev MDBMİ-nin məzunudur.

Anatoli Torkunov Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun Elmi Şurasının təsis etdiyi mükafatı – bu ali məktəbin inkişafındakı xidmətlərinə və diplomatik kadrların hazırlanmasına töhfələrə görə medalı, habelə MDBMİ-nin Məzunlar Assosiasiyasının idarə heyətinin mükafatını – elmi-siyasi və biznes fəaliyyətində yüksək nəticələr əldə etmiş insanlar üçün «Qızıl nişan»ı prezident İlham Əliyevə təqdim etdi.

Dövlətimizin başçısı mükafatlara görə minnətdarlığını bildirdi.

ALMANİYA FEDERATİV RESPUBLİKASININ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

15 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 15-də Prezident sarayında Almaniya Federativ Respublikasının nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Prezident İlham Əliyev əmin olduğunu bildirdi ki, Almaniya nümayəndə heyətinin bu səfəri ölkələrimiz arasında inkişaf edən münasibətlərə yeni təkan verəcəkdir.

Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, Azərbaycan–Almaniya əlaqələri siyasi, iqtisadi və digər sahələrdə sürətlə inkişaf edir. Almaniyağa iki il əvvəlki rəsmi səfərini məmnunluqla xatırladan prezident İlham Əliyev o vaxtdan keçən dövr ərzində ikitərəfli əlaqələrin, xüsusilə iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı sahəsində böyük işlər görüldüyünü söylədi.

Dövlətimizin başçısı dedi ki, münasibətlərimiz həm ikitərəfli müstəvidə, həm də Azərbaycan–Avropa İttifaqı əlaqələri çərçivəsində uğurla inkişaf edir. Hazırkı mərhələdə Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə yeni anlaşmalar imzalayır və əminəm ki, bu sahədə gələcək əməkdaşlığımız uğurlu olacaqdır.

Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, ətraf mühitin qorunması sahəsində də Azərbaycanın böyük planları və proqramları var. Azərbaycan rəhbərliyi ekologiya məsələlərinə çox böyük əhəmiyyət verir. Dövlətimizin başçısı bildirdi ki, Almaniya nümayəndə heyətinin bu səfəri həm ikitərəfli münasibətlərin inkişafı, həm də ətraf mühitin qorunması sahəsində əməkdaşlıq baxımından faydalı olacaqdır.

Nümayəndə heyətinin adından çıxış edən Almaniyanın Ətraf Mühit, Təbiəti Mühafizə və Nüvə Reaktorlarının Təhlükəsizliyi Nazirliyinin Dövlət katibi, parlamentin deputatı xanım Astrid Kluq dedi ki, artıq iki gündür Azərbaycandayıq və özümüzlə üçün çox maraqlı olan bir ölkəni kəşf etdik. Azərbaycan və Almaniyanı birləşdirən tək-cə səmimi dostluq münasibətləri deyil, həm də müxtəlif istiqamətlərdə əməkdaşlıq, o cümlədən ətraf mühitin qorunması sahəsində geniş əlaqələr birləşdirir. İndiki səfərimiz də bu əməkdaşlığın təzahürüdür. Nümayəndə heyətimizə Bundestaqın deputatları, ekologiya sahəsində fəaliyyət göstərən qeyri-hökumət təşkilatlarının təmsilçiləri daxildir. Xanım Astrid Kluq xatırlatdı ki, Almaniyanın ekologiya ilə məşğul olan təşkilatları Azərbaycanla uğurlu əməkdaşlıq edir.

SƏUDİYYƏ ƏRƏBİSTANININ ALİ SOSIAL SİĞORTA TƏŞKİLATININ SƏDRİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

15 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 15-də Prezident sarayında Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Ali Sosial Sığorta Təşkilatının sədri Süleyman əl-Hümeydi qəbul etmişdir.

Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Azərbaycan ilə Səudiyyə Ərəbistanı arasında münasibətlər uğurla inkişaf edir. Ölkələrimizin müxtəlif qurumları arasında təcrübə mübadiləsi, mövcud əlaqələrin daha da genişləndirilməsi baxımından qarşılıqlı səfərlərin əhəmiyyəti böyükdür. Dövlətimizin başçısı dedi ki, ölkələrimiz beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində bir-birini daim dəstəkləyir və əminəm ki, əməkdaşlığımız bundan sonra da möhkəmlənəcəkdir. Süleyman əl-Hümeyyd Səudiyyə Ərəbistanının krali Abdullah ibn Əbdüləziz Al Səudun səmimi salamlarını prezident İlham Əliyevə çatdırdı. Qonaq ölkələrimiz arasında əlaqələrin yüksək səviyyəsini vurğulayaraq dedi ki, Səudiyyə Ərəbistanı əməkdaşlığın bütün sahələrdə daha da inkişaf etdirilməsində maraqlıdır. O bu səfəri müddətində Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində olduğunu və ölkəmizdə gedən inkişaf proseslərinin onda dərin təəssürat doğurduğunu söylədi.

Prezident İlham Əliyev Səudiyyə Ərəbistanı kralının salamlarına görə minnətdarlığını bildirdi və özünün də salamlarını ona çatdırmağı xahiş etdi.

**ALMANİYANIN NÜFUZLU
MİXAEL ZUKKOV FONDUNUN
ALİ MÜKAFATININ TƏQDİM OLUNMA
MƏRASİMİNDƏ NİTQ**

15 noyabr 2006-cı il

Azərbaycanda təbiəti mühafizə sahəsində həyata keçirdiyi uğurlu siyasətə görə prezident İlham Əliyevə Almaniyanın dünyada çox böyük nüfuzə malik Mixael Zukkov Fondunun ali mükafatının təqdimat mərasimi keçirilmişdir.

Bu münasibətlə noyabrın 15-də «Hyatt Regency» hotelinin «Quba» zalında fondun idarə heyətinin üzvü Martin Oppenbrinq çıxış edərək təşkilatın fəaliyyəti, onun yaradıcısı və sədri Mixael Zukkov barədə məlumat verdi.

Martin Oppenbrinq: Mixael Zukkov 35 ildir ki, həyatını və ömrünü təbiətə, insanlara həsr edir. 1997-ci ildə xidmətlərinə görə İsveç parlamenti onu alternativ Nobel mükafatına layiq görmüşdür. Azərbaycan biomüxtəlifliyə görə dünyanın ən nadir bölgələrindən biridir və bu fondun maraqlı göstərdiyi ölkələrdəndir.

Mərasimdə fondun sədri Mixael Zukkov çıxış etdi.

Mixael Zukkov: Mən ilk dəfə 30 il bundan əvvəl Azərbaycana gəlmişəm. Qobustan qayaları ilə tanışlıq zamanı respublikanızı qədim insan məskəni və əsrarəngiz təbiəti olan bir diyar kimi tanıdım. Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra, 90-cı illərin ortalarında ölkənizə yenicən gəldim. Ümummilli lider ilə görüşdüm. Prezident Heydər Əliyev də ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı son dərəcə maraqlı fikirləri olduğunu diqqətə çatdırdı. Ulu öndər Heydər Əliyevin sərəncamı ilə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin yaradılmasını Azərbaycanda bu sahədə atılan ən

mühüm addım kimi dəyərləndirirəm. Məhz Heydər Əliyevin müdrik və düzgün siyasəti nəticəsində Azərbaycanda milli parkların və qoruqların yaradılması istiqamətində ciddi nailiyyətlər əldə edilmişdir. Keçid dövrü yaşayan ölkələrin heç birində Azərbaycandakı qədər uğurlar qazanılmadığını xatırlatmaq istəyirəm. Demək olar ki, bu sahədə Azərbaycan liderdir.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən tədbirlər böyük əhəmiyyətə malikdir. Xüsusilə son üç ildə qəbul olunan proqramlar ekologiya və ətraf mühit üçün son dərəcə əhəmiyyətlidir. Əgər 2003-cü ilə qədər xüsusi mühafizə olunan ərazilər 5 faiz təşkil edirdisə, prezident İlham Əliyevin qətiyyətli səyləri nəticəsində Azərbaycanda xüsusi mühafizə olunan obyektlərin sahəsi ölkə ərazisinin 8 faizinə çatmışdır. Ölkənin müxtəlif regionlarında 6 milli park yaradılmışdır. Yaxın gələcəkdə yaradılacaq yeni milli parkları nəzərə alsaq, onda Azərbaycan ərazisinin 12 faizi təbii irs kimi qorunub saxlanacaqdır. Bu çox böyük göstəricidir.

Sonra «Azərbaycanın mühafizə olunan təbiəti» adlı film nümayiş etdirildi.

Fondun prezidenti Mixael Zukkov ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı göstərdiyi xidmətlərə görə fondun ali mükafatını Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevə təqdim etdi.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev mərasimdə nitq söylədi.

İlham Əliyev: Hörmətli cənab Zukkov!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Əziz dostlar, əziz qonaqlar!

Bu gün mənim həyatımda çox əlamətdar bir gündür. Mixael Zukkov Fondu tərəfindən mənə verilmiş bu yüksək mükafat, əminəm ki, Azərbaycanda son illər ərzində görülmə işlərə verilən mükafatdır. Bu mükafat mənim üçün çox əzizdir, çox qiymətlidir.

Mixael Zukkov Fondu dünyada çox böyük hörməti olan qeyri-hökumət təşkilatıdır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində çox böyük işlər görür və təbiətin qorunması işində bu fondun çox böyük xidmətləri vardır. O cümlədən, Azərbaycanda biz Zukkov Fondunun fəaliyyətini çox yüksək qiymətləndiririk. Ona görə belə mötəbər beynəlxalq təşkilatın mükafatını almaq, əlbəttə ki, böyük şərəfdir. Eyni zamanda – yaqin cənab Zukkovun çıxışından da bunu gördünüz – Mixael Zukkov Azərbaycanın böyük dostudur, Azərbaycanı sevən bir insandır. Onun Azərbaycan cəmiyyətini belə gözəl bilməsi, kağıza baxmadan bütün milli parkların adlarını sadalaması, nəinki sadalaması, o milli parklardakı mövcud vəziyyətlə tanışlığı, əlbəttə, bizim hamımızı çox sevindirir. Ancaq təbiətin dostu, ancaq insanların dostu, ancaq xeyirxah insanlar bu yüksək keyfiyyətlərə malikdirlər. Bu baxımdan da fondun mükafatı mənim üçün çox əziz və qiymətlidir. Sizi əmin etmək istəyirəm ki, gələcək fəaliyyətimdə də Azərbaycanda ekoloji vəziyyətin yaxşılaşması, ətraf mühitin qorunması üçün əlimdən gələni əsirgəməyəcəyəm.

Azərbaycan indi inkişaf mərhələsindədir. Bizim iqtisadi inkişafımız çox sürətlidir. Azərbaycanda bütün sahələrdə böyük işlər görülür. Bu yaxınlarda Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının hesabatında Azərbaycan iqtisadi artım sürətinə görə dünyada birinci ölkə kimi qeyd olundu. Biz ümumi daxili məhsulun artımına görə dünyada lider dövlətik. Əlbəttə, biz bunu çox böyük qürur hissi ilə deyirik. Çünki dünyada hansısa sahədə birinci olmaq böyük nailiyyətdir. Xüsusilə iqtisadiyyatın əsas göstəricisi olan ümumi daxili məhsulun artımına görə. Bu onu göstərir ki, ölkənin həm bugünkü iqtisadi durumu müsbətdir, eyni zamanda, böyük perspektivləri var. Nəzərə alsaq ki, biz yüksək iqtisadi inkişaf sürətini gələcəkdə də saxlamaq niyyətindəyik, əlbəttə, qısa müddət ərzində, növbəti bir neçə il ərzində Azərbaycan hərtərəfli inkişaf edəcəkdir.

Sənaye istehsalının artımı – mənəcə, Azərbaycan bu göstəriciyə görə də dünyada lider dövlətdir, bu ilin əvvəlindən sənaye istehsalı təxminən 40 faiz artıbdir. Ancaq bununla bərabər təbii ki, müsbət tərəflərlə yanaşı, müəyyən narahatlıq doğuran cəhətlər də var. Çünki hər bir sürətli inkişaf istər-istəməz ətraf mühitin qorunmasına mənfi təsir göstərə bilər. Sənayeləşmə prosesi gedəndə, əlbəttə ki, yeni müəssisələr fəaliyyətə başlayır, yeni iş yerləri açılır. Bunlar bizim üçün çox vacib məsələlərdir. Ancaq eyni zamanda, gərək elə edək ki, bizim təbiətimizə minimum zərər dəysin. Məhz buna görə biz çalışırıq ki, öz ekoloji tədbirlərimizi geniş kontekstdə həyata keçirək.

Azərbaycanın böyük ehtiyacları var. Biz insanların həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmaq üçün müxtəlif tədbirlər görürük – iqtisadi islahatlar, infrastruktur layihələrin həyata keçirilməsi, yeni iş yerlərinin açılması və digər məsələlər. Ancaq bununla bərabər, ekoloji məsələlərə çox böyük diqqət göstərilir. Yeni milli parkların, qoruqların, yasaqlıqların yaradılması bu məqsədi güdür. Bu yaxınlarda Azərbaycanda çox böyük və konkret ekoloji proqram qəbul edilibdir və mən xüsusi sərəncam imzalamışam. Proqramda müəyyən olunan bütün tədbirlər Azərbaycanda ətraf mühitin qorunmasına xidmət göstərir.

Bir daha demək istəyirəm ki, proqram çox konkretidir, çox dəqiqdir, icrası üçün maliyyə mənbələri də müəyyən olunubdur. Azərbaycanın dövlət büdcəsindən bu işlərə maliyyə vəsaiti ayrılacaq və Azərbaycanda ən böyük narahatlıq doğuran ekoloji məsələlər qısa müddət ərzində öz həllini tapmalıdır.

Nəzərə alsaq ki, Azərbaycan dünyada neft-qaz hasil edən ölkə kimi tanınır və dünyada sənaye üsulu ilə ilk neft hasilatı məhz Azərbaycanda başlanmışdır, o cümlədən dünyada dənizdə mövcud olan yataqlarda ilk quyular Azərbaycanda, Xəzər dənizində qazılmışdır, təsəvvür etmək çətin deyil ki, bu, ekoloji vəziyyətə çox mənfi təsir göstərmişdir. Sovet

İttifaqı zamanı neft-qaz hasilatında, təbii ki, ekoloji məsələlərə o qədər də böyük diqqət göstərilmirdi. Ona görə bizim qarşımızda çox böyük vəzifələr durur. Biz, ilk növbədə, neftlə çirklənmiş əraziləri, xüsusilə Abşeron yarımadasında yerləşən köhnə mədənləri təmizləməliyik. Neft gölməçələrini təmizləməliyik. Xəzər dənizinin ekoloji vəziyyətini normallaşdırmalıyıq. Düzdür, bu, təkcə bizdən asılı deyil, çünki Xəzər dənizinin sahillərində beş ölkə yerləşir. Əgər hər bir ölkə öz üzərinə düşən vəzifəni ləyaqətlə icra etsə, Xəzər dənizinin ekoloji vəziyyəti xeyli dərəcədə yaxşılaşacaqdır.

Bakı buxtasını təmizləməliyik. Yəni bizim qarşımızda çox böyük vəzifələr durur, bunları həyata keçirmək üçün böyük maliyyə vəsaiti lazımdır. Biz də artıq bunu ayırırıq və əminəm ki, Azərbaycanı, ölkəmizi, insanlarımızı narahat edən ekoloji məsələlər çox qısa müddət ərzində, beş il ərzində öz həllini tapacaqdır. Bu çox böyük proqramdır. Çox ciddi vəzifələr qoyulubdur. Ancaq mən şübhə etmirəm ki, biz buna nail olacağıq. Bunu etmək üçün bütün vasitələr var. İlk növbədə, siyasi iradə var və bu iradə bizim qərarlarımızda, qəbul edilmiş proqramlarda öz əksini tapıbdir. Digər tərəfdən, Azərbaycanın maliyyə vəziyyəti, maddi imkanları yaxşılaşdıqca, əlbəttə, bu işlərə böyük həcmdə maliyyə vəsaitinin cəlb olunması məsələsi həll ediləcəkdir.

Mən bu gün Almaniya gəlmiş nümayəndə heyətinin üzvləri ilə görüşmüşəm və geniş fikir mübadiləsi olmuşdur. Qeyd etdim ki, biz uzun illər ərzində ekoloji məsələlərin həlli üçün lazım olan vəsaitin ayrılmasına dair beynəlxalq təşkilatlarla danışıqlar aparmışdıq. Bəzi hallarda danışıqlar həddindən artıq çox çəkmişdir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, neft-qaz sahəsində görülən işlərə Azərbaycan milyardlarla dollar kreditlər almışdır və bu kreditlərin alınmasında heç bir problem, çətinlik olmamışdır. Lakin ekoloji məsələlərə ayrılan vəsaitə böyük ehtiyatla yanaşılır. Çünki ekoloji məsələlərə qoyulan vəsait qısa müddət ərzində xeyir gətirmir. Ona görə biz qərara gəldik ki, bu məsələləri daxili im-

kanlarımız hesabına həll edək və proqram da qəbul olundu. Proqram qəbul olunandan, demək olar ki, dərhal sonra beynəlxalq maliyyə təşkilatları – Dünya Bankının nümayəndələri, digər beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycana gəlmişlər. Bir tərəfdən, proqramın qəbul olunmasını alqışlamışlar, digər tərəfdən, bizimlə bərabər bu işlərdə iştirak etmək arzularını bildirmişlər.

Bu bizim üçün çox önəmlidir. Bu gün Almaniyadan gələn dostlarımızla fikir mübadiləsi əsnasında mən bunu qeyd etdim. Çünki indi bizə müasir ekspertiza, Almaniyanın, dünyanın, Avropanın inkişaf etmiş ölkələrinin təcrübəsi lazımdır, məsləhətlər lazımdır. Biz ayrılan vəsaitdən maksimum dərəcədə səmərəli istifadə etməliyik ki, bu məsələlər məqsədyönlü şəkildə öz həllini tapsın. Çox şadam ki, bizim təşəbbüslərimizə çox böyük dəstək var. Almaniyadan böyük nümayəndə heyətinin, Zukkov Fondunun rəhbərinin Azərbaycana gəlməsi və bu yüksək mükafatı Azərbaycan prezidentinə təqdim etməsi – bunlar hamısı bir-biri ilə bağlıdır.

Bir daha demək istəyirəm ki, Zukkov Fondu dünyada çox böyük nüfuza malik olan təşkilatdır və onun verdiyi mükafatlar, bir tərəfdən, görülmüş işlərə verilən qiymətdir, digər tərəfdən isə gələcək fəaliyyətə verilən avansdır. Mən əminəm ki, biz gələcəkdə birlikdə çalışaraq, Azərbaycanda ətraf mühitin qorunması sahəsində çox böyük işlər görəcəyik.

Azərbaycanın böyük təbii sərvətləri var və bu təbii sərvətlər hesabına, onların səmərəli işlənilməsi hesabına indi ölkəmiz dünyada analoqu olmayan sürətlə inkişaf edir. Ancaq bizim təbii sərvətlərimiz təkcə neft-qaz deyildir. Bizim təbiətimiz, çaylarımız, Xəzər dənizimiz, dağlarımız, havamız bizim təbii sərvətimizdir. Bu amillər ölkəyə özünəməxsus imic gətirir, insanların sağlamlığına müsbət təsir göstərir. Ekologiya, sağlamlıq, sosial məsələlər – bütün bunlar bir-biri ilə sıx bağlıdır. Biz bu məsələlərə yanaşanda çalışırıq ki, bunları kompleks şəkildə həll edək.

Azərbaycanın böyük imkanları var və daha da böyük olacaqdır. Ən böyük sərvət insanların sağlamlığıdır, insanların normal həyat səviyyəsidir, normal şəraitidir. Bu məqsədlə indi Azərbaycanda müxtəlif bölgələrdə 10 müasir diaqnostika və müalicə mərkəzləri tikilir, ən yeni avadanlıqla təchiz olunur. Azərbaycanda son üç il ərzində 700-dən çox məktəb tikilib ki, bizim uşaqlarımız kiçik yaşlarından normal şəraitdə oxusunlar, böyüsünlər, tərbiyə alsınlar. Bu məqsədlə Azərbaycanın şimal-qərbindən Bakıya və ətraf rayonlara böyük su kəməri çəkilir. Bu da rəmzi xarakter daşıyır.

Biz uzun illər üzərində çalışdığımız Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəmərinin tikintisinə nail olduq. Bu, həm iqtisadi, həm siyasi, həm də regional mənə daşıyan böyük layihədir, dünyada analoqu olmayan layihədir. Bu kəmərin fəaliyyəti nəticəsində əldə olunan və olunacaq gəlirləri biz insan kapitalına çeviririk. Biz ilk növbədə hansı layihələri həyata keçirməyə başladıq?! Bakıya su kəmərinin çəkilməsi, xəstəxanaların tikintisi, müasir infrastrukturun yaradılması, ən çətin vəziyyətdə yaşayan soydaşlarımızın, yəni qaçqınlar və məcburi köçkünlərin problemlərinin həlli. İndi onlar üçün böyük işlər görülür, ən yüksək səviyyəyə uyğun şəkildə yeni şəhərciklər, qəsəbələr salınır.

Biz bu gün öz siyasətimizi çox açıq şəkildə həm bəyan edirik, həm də aparırıq. Bizim sözümlə əməlimiz arasında heç bir ziddiyyət yoxdur. Hər şey insanlar üçün, hər şey ölkənin güclənməsi üçündür. Nə lazımdırsa, onu da edirik və edəcəyik.

Bu işlərdə, əlbəttə, ekoloji məsələlər ön planda olmalıdır. Təbii ki, ölkənin çox böyük sosial problemləri, iqtisadi çətinlikləri olduğu zaman bəzən ekoloji məsələlərə böyük diqqət göstərilir. Ancaq harada diqqət göstərilir? İnkişaf etmiş ölkələrdə. İnkişaf etmiş ölkələrlə az inkişaf etmiş, yaxud inkişaf etməmiş ölkələr arasında olan fərqlər müxtəlifdir. Bu da təbiidir. Ancaq bir fərq mütləqdir. O da ekoloji məsələlərə münasibətdir. İnkişaf etmiş ölkələrdə ekoloji

məsələlərə münasibət ən yüksək səviyyədədir. Bu, ölkələrin səviyyəsini, siyasətini, mədəniyyətini əks etdirir. Azərbaycan öz qarşısında vəzifə qoyub ki, biz də inkişaf etmiş ölkəyə çevrilməliyik. Bunu etmək üçün bütün imkanlar var və bu barədə çox danışmaq istəmirəm. Bunu edəcəyik.

Ekoloji məsələlərə diqqət, münasibət, eyni zamanda, ölkənin ümumi siyasətinin, ümumi mədəniyyətinin təzahürüdür. Son nəticədə ən önəmli sahə budur. Neft-qaz tükənen sərvətlərdir. Onların müvəqqəti önəmi var. Ancaq təbiət, ətraf mühit – bu, daimi sərvətdir. Əsrlər boyu, minilliklər boyu təbiət olub, kainat olub, dünya olubdur. Bizim vəzifəmiz ondan ibarətdir ki, bunu qoruyaq. Özümüz üçün, gələcək nəsillər üçün, ölkəmizin yaşaması üçün qoruyaq. Ona görə biz bu məsələlərə çox böyük önəm veririk. Çalışırıq ki, ekoloji proqramların icrasında Azərbaycan qabaqcıl yerlərdə olsun.

Eyni zamanda, bizi narahat edən məsələlər də kifayət qədərdir. Onlardan ən başlıcası Azərbaycanın böyük ərazisinin işğal altında olmasıdır. Ərazimizin 20 faizi Ermənistanın işğalı altındadır və uzun illər ərzində o ərazilərdə ekoloji vəziyyət çox acınacaqlıdır. O torpaqları zəbt edən işğalçı qüvvələr orada nəinki bizim tarixi, mədəni, dini abidələrimizi darmadağın, yerlə yeksan ediblər, onlar bizim təbiətimizə də qəsd ediblər. Orada bizim ağaclarımız kəsilir, torpağımız qəsdən yandırılır və bunu sübut edən kifayət qədər dəlillər var.

Bir müddət bundan əvvəl ATƏT-in faktaraşdırıcı missiyası monitorinq aparmaq üçün Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqlarına gəlmişdir. Onların məruzəsi çox dəhşətli bir məruzə idi. Hər şey – bütün evlər, binalar, bizim tarixi abidələrimiz dağılıbdır. Eyni zamanda, qiymətli ağaclar kəsilib və məhz bu ağacların qırılması hesabına işğal olunmuş ərazilərdə bir neçə böyük mebel fabriki tikilibdir. O fabriklər ki, onlar məhz Azərbaycanın, bizim təbiətimizin, kəsilən ağacların hesabına fəaliyyət göstərir. Onlardan əldə olunan

gəlir heç vaxt heç kimə xeyir gətirməyəcəkdir. Çünki o, Azərbaycanın qanı hesabına, təbiətimizə qəsd hesabına əldə olunur. Vəhşi qasbkarlar təbiətimizə də təcavüz ediblər. Son müddət ərzində Ermənistan tərəfindən törədilən yanğınlar onların iç üzünü bir daha bütün dünyaya göstərdi. Onlar bilirlər ki, gec-tez o torpaqlardan çıxacaqlar, anlayırlar ki, artıq o vaxt uzaqda deyildir. Bizim oradakı bütün binalarımızı söküb-dağıtdıqları azmış kimi, torpağımızı da yandırdılar. İndi bir neçə illər lazım olacaq ki, biz o torpaqları bərpa edək. Ona görə Azərbaycan bu məsələni beynəlxalq təşkilatlarda qaldırıbdır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatında biz bu məsələni qaldırıraq və rica edirik ki, bütün təşkilatlar, qeyri-hökumət təşkilatları da buna çox böyük diqqət göstərsinlər. Çünki bu, dözülməz bir faktdır. Bu, XXI əsrdə yaşayan insanlara xas olan əməllər sayıla bilməz!

Əziz dostlar, bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu gün mənim üçün çox əlamətdar gündür. Mən bu mükafatı çox yüksək qiymətləndirirəm. Əminəm ki, Zukkov Fondu ilə uzun illər davam edən əməkdaşlığımız daha da möhkəmlənəcəkdir. Avropa ölkələri ilə bütün sahələrdə, o cümlədən ekologiya, ətraf mühitin qorunması sahəsində əməkdaşlığımız daha da möhkəmlənəcəkdir. Biz artıq dünəndən Avropaya qonşu olmuşuq. Dünən Brüsseldə Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında qonşuluq siyasətinə dair tədbirlər planı imzalanıbdır. Biz siyasi cəhətdən qonşuyuq və gələn ilin əvvəlindən, Bolqarıstan Avropa İttifaqına üzv olandan sonra, demək olar ki, coğrafi cəhətdən də qonşu olacağıq.

Mənim bu yaxınlarda, keçən həftə Avropa İttifaqında çox uğurlu görüşlərim olubdur. Bu, qarşımızda yeni imkanlar, yeni üfüqlər açır. Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlıq çoxşaxəlidir. Ümid edirəm ki, ekoloji məsələlər bu əməkdaşlığın önəmli hissəsini təşkil edəcəkdir.

Mənim fəaliyyətimi belə yüksək qiymətləndirdiyinizə görə sizə bir daha öz təşəkkürümü bildirirəm və hamınıza uğurlar arzulayıram. Azərbaycana tez-tez gəlin. Siz Azərbaycanın

dostlarınız və bu dostluq bundan sonra da davam edəcəkdir.

Cənab Zukkov mükafatla bərabər mənə çek də təqdim etdi. Burada 15 min avro məbləğində pul mükafatı da nəzərdə tutulubdur. Mən də bu məbləği Azərbaycanda ekoloji vəziyyətin yaxşılaşmasına yönəldirəm.

Sağ olun, təşəkkür edirəm.

**BOSNİYA VƏ HERSEQOVİNANIN RƏYASƏT
HEYƏTİNİN SƏDRİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB NEBOYŞA RADMANOVİÇƏ**

Hörmətli cənab Sədr!

Milli bayramınız – Bosniya və Herseqovinanın yaranması günü münasibətilə Sizə və xalqınıza ən səmimi təbriklərimizi yetirirəm.

Ümidvaram ki, Azərbaycan ilə Bosniya və Herseqovina arasındakı dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq daim inkişaf edəcək və genişlənəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, xalqınıza sülh və tərəqqi arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 15 noyabr 2006-cı il

**ALBANİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ALFRED MOİSİUYA**

Hörmətli cənab Prezident!

Albaniyanın milli bayramı – Müstəqillik günü münasibətilə Sizi və bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından təbrik edirəm.

Əmin olduğumu bildirirəm ki, Azərbaycan–Albaniya münasibətlərinin inkişafı bundan sonra da dostluq və əməkdaşlıq məcrasında davam edəcəkdir.

Sizə ən xoş arzularımı yetirir, dost xalqınıza əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 15 noyabr 2006-cı il

**MAVRİTANİYA İSLAM RESPUBLİKASI
ƏDALƏT VƏ DEMOKRATIYA UĞRUNDA
HƏRBİ ŞURASININ SƏDRİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ELİ ULD MƏHƏMMƏD VALA**

Hörmətli cənab Sədr!

Mavritaniyanın milli bayramı – Müstəqillik günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza ən səmimi təbriklərimizi yetirməkdən məmnunluq duyuram.

Ümidvaram ki, ölkələrimiz arasında təşəkkül tapmış dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafı bundan sonra da xalqlarımızın mənafeələrinə xidmət edəcəkdir.

Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost xalqınıza sülh və rifah arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 15 noyabr 2006-cı il

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
TÜRKİYƏYƏ SƏFƏRİ**

16 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının Antalyada keçiriləcək VIII zirvə görüşündə iştirak etmək üçün noyabrın 16-da Türkiyəyə səfərə yola düşmüşdür.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev həmin gün Türkiyənin Antalya şəhərinə gəlmişdir.

Dövlətimizin başçısını hava limanında Türkiyənin Dövlət naziri Mehmet Aydın, digər dövlət və hökumət nümayəndələri böyük hörmət və ehtiramla qarşıladılar.

Azərbaycan prezidenti hava limanından onun üçün ayrılmış iqamətgaha yola düşdü.

TÜRKDİLLİ ÖLKƏLƏRİN DÖVLƏT BAŞÇILARININ VIII ZİRVƏ GÖRÜŞÜNDƏ NİTQ

17 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 17-də Türkiyənin Antalya şəhərində Türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının VIII zirvə görüşü keçirilmişdir.

Xatırladaq ki, ilk zirvə görüşü 1992-ci ildə Ankarada, sonrakı toplantılar 1994-cü ildə İstanbulda, 1995-ci ildə Bişkekə, 1996-cı ildə Daşkənddə, 1998-ci ildə Astanada, 2000-ci ildə Bakıda və 2001-ci ildə İstanbulda keçirilmişdir.

Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Əhməd Necdət Sezər zirvə görüşünün keçirildiyi Konqres Mərkəzində Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevi, Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayevi, Qırğızıstan prezidenti Kurmanbek Bakiyevi və Türkmənistanın Türkiyədəki səfiri Nurbeldi Amanbuladovu böyük hörmət və ehtiramla qarşıladı.

Zirvə görüşünü açan Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Əhməd Necdət Sezər türkdilli ölkələrin liderlərini və nümayəndə heyətlərini salamladı, onları dövlət müstəqilliklərinin 15 illiyi münasibətilə təbrik etdi. Prezident Əhməd Necdət Sezər 1992-ci ildəki ilk zirvə görüşündən keçən 14 il ərzində türkdilli ölkələr arasında ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətlərin və işbirliyinin möhkəmləndirilməsində əsaslı dəyişikliklərin baş verdiyini söylədi, ötən toplantılarda regional və beynəlxalq məsələlər haqqında faydalı fikir mübadiləsi aparıldığını, bərabərlik prinsipinə əsaslanan əlaqələrin gücləndirilməsi, iqtisadi və sosial inkişafın sürətləndirilməsi baxımından böyük irəliləyişlər olduğunu bildirdi. O dedi ki, dünyada mühüm dəyişikliklər baş verir və bunlar bölgəmizə, ölkələrimizə də təsir edir.

Bu prosesdə öz dəyərlərimizi itirməmək və zamanədən geri qalmamaq üçün uzunmüddətli siyasət yürütməliyik.

Türkiyənin dövlət başçısı beynəlxalq terrorizmin, dini radikalizmin, separatizmin, qanunsuz miqrasiyanın, narkotik maddələr qaçaqmalçılığının və digər mütəşəkkil cinayətkarlığın Avrasiya bölgəsinin inkişafı və sabitliyinə təhlükə yaratdığını bildirdi.

Cənubi Qafqazda həqiqi sülhün, tərəqqi və əməkdaşlıq mühiti yaradılmasının yalnız Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində dinc yolla həllindən asılı olduğunu vurğulayan prezident Əhməd Nəcədat Sezər Türkiyənin bu sahədə qardaş Azərbaycanı bundan sonra da qətiyyətlə dəstəkləyəcəyini söylədi.

Türkiyə prezidenti onu da vurğuladı ki, sağlam təməllər üzərində qurulan bu zirvə görüşləri ölkələrimiz arasındakı dostluq və qardaşlığın daha da möhkəmlənməsinə, bölgədə sülhün və əmin-amanlığın təmin olunmasına xidmət edir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev zirvə görüşündə nitq söylədi.

İ l h a m   Ə l i y e v: Hörmətli dövlət başçıları!

Hörmətli xanımlar və cənablar, əziz dostlar!

İlk növbədə, əziz qardaşım, Türkiyə Cümhuriyyətinin Cümhur başkanı Əhməd Nəcədat Sezərə bu zirvə görüşünü təşkil etdiyinə və bizə göstərdiyi yüksək qonaqpərvərliyə görə öz adımdan dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Yenedən qardaş ölkədə olmağımdan çox məmnunam və hesab edirəm ki, bu zirvə görüşünün keçirilməsi, aparılacaq fikir mübadiləsi və qəbul ediləcək qərarlar bizim birgə fəaliyyətimiz üçün yeni imkanlar açacaqdır. Bizim ölkələrimiz 15 ildir ki, müstəqil həyat yaşayır. Sovet İttifaqı dağılandan sonra biz müstəqilliyə qovuşduq. Müstəqillik əldə etmək çox böyük nailiyyətdir. Deyə bilərəm ki, ən böyük sərvətimiz bizim müstəqilliyimizdir. Çünki biz uzun illər, əsrlər boyu bu müstəqillikdən məhrum olmuşduq. Ancaq müstəqilliyi möh-

kəmlətmək, qoruyub saxlamaq daha da çətin işdir və ötən 15 il göstərdi ki, yeni müstəqil dövlətlər müstəqil ölkələr kimi, çox uğurlu fəaliyyət göstərir. Bizim qarşımızda duran bütün əsas çətinliklər arxada qaldı və ilk illərdə qardaş Türkiyənin bizə göstərdiyi dəstək bu işdə çox böyük rol oynamışdır. Türkiyə Azərbaycanı müstəqil ölkə kimi tanıyan ilk dövlət olmuşdur. Azərbaycan dövlət müstəqilliyini əldə etdikdən sonra Türkiyə Azərbaycana çox böyük dəstək vermiş, kömək göstərmişdir və bizim müstəqil şəkildə fəaliyyətimiz üçün bunun çox böyük rolu olmuşdur. İndiki mərhələdə yeni müstəqil ölkələr artıq öz inkişaf dövrünü yaşayır. Demək olar ki, bütün ölkələrdə tənəzzül və iqtisadi çətinliklər arxada qalmışdır. Bizim iqtisadiyyatımız sürətlə inkişaf edir, siyasi proseslər normal məcrada gedir və təbii ki, ikitərəfli əlaqələrimiz də möhkəmlənir. Ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələr yüksək səviyyədədir və biz bunu möhkəmləndiririk. Əlbəttə ki, çoxtərəfli əlaqələrin möhkəmlənməsinə də böyük ehtiyac var. Ona görə bu zirvə görüşünün uzun fasilədən sonra keçirilməsinin çox böyük əhəmiyyəti var, buna böyük ehtiyac var. Dünya dəyişir, bölgəmizdə baş verən hadisələr yeni yanaşmalar tələb edir, yeni çağırışlar ortaya çıxır və biz birlikdə bunlara çarə tapmalıyıq. Birgə fəaliyyətimiz nəticəsində bölgəni inkişaf etdirmək üçün, sülhün, təhlükəsizliyin, sabitliyin tam şəkildə bərqərar olunması üçün bizim birgə səylərimiz böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Bizi birləşdirən tarixi köklər, ortaq mədəniyyət, etnik mənsubiyyət, əlbəttə ki, qarşılıqlı, səmərəli fəaliyyətimiz üçün çox böyük əsasdır, böyük amildir. Mədəni əlaqələrimizin inkişaf etdirilməsi insanlar arasında əlaqələrin möhkəmlənməsinə gətirib çıxarır və bu məqsədə nail olmaqda mən TÜRKSOY təşkilatının fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmək istəyirəm. Bu təşkilatın fəaliyyəti nəticəsində bizim xalqlarımız bir-birinə daha da yaxın oldular. Siyasi əlaqələrimiz çox yüksək səviyyədədir və iqtisadi sahədə böyük işlər görülüb, bizim münasibətlərimiz hərtərəfli inkişaf edir.

İqtisadi sahədə bizi birləşdirən konkret, real layihələr var və onların uğurla həyata keçirilməsi həm ölkələrimiz üçün, həm də bölgə üçün yeni imkanlar açır. Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəmərinin istismara verilməsi tarixi hadisədir və bu kəmərdən bundan sonra uzun illər, onilliklər ərzində bölgənin həm iqtisadi inkişafına, həm də təhlükəsizliyinin möhkəmlənməsinə xidmət göstərəcəkdir. Qardaş Qazaxıstanın bu layihəyə qoşulması ona yeni dinamizm gətiribdir, artıq onu çox böyük mənada regional layihəyə çeviribdir. Əminəm ki, fəaliyyətə başlamış kəmərin uzun illər ərzində istismarı nəticəsində xalqlarımızın rifahı yaxşılaşacaq, bizim əlaqələrimiz daha da möhkəmlənəcək və beləliklə, bölgədə sülhün, təhlükəsizliyin təmin edilməsi mümkün olacaqdır.

Bakı–Tbilisi–Ərzurum qaz kəmərinin çəkilməsi Azərbaycan qazının Türkiyəyə və Avropaya çatdırılması deməkdir, Avropanın enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin həlli üçün töhfədir və bu istiqamətdə ölkələrimizin birgə fəaliyyəti çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Xəzər dənizi hövzəsində yerləşən ölkələrin çox zəngin təbii ehtiyatları – neft, qaz ehtiyatları var və bunlar artıq ölkələrimizin, xalqlarımızın inkişafı üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. Çünki bölgəyə, ölkələrə maddi rifah gətirir. Siyasi proseslərin inkişafına gətirib çıxarır, ölkələrimizdə demokratik proseslərə də müsbət təsir göstərir. Zəngin olmayan ölkələrdə, yaxud kasıb ölkələrdə demokratik proseslər ləng gedir.

Biz öz siyasətimizi iki istiqamətdə formalaşdırırıq. İqtisadi islahatlar və siyasi islahatlar bir-birini tamamlayır, bir-birini şərtləndirir. Maddi rifahın yüksəlməsi, insanların normal yaşaması, iqtisadiyyatın, özəl sektorun, sahibkarlığın inkişafı, əlbəttə ki, ölkələrimizin demokratikləşməsinə çox mühüm təsir göstərir.

Bizim uğurlu işbirliyimiz artıq gerçəklikdir, reallıqdır. Vaxtilə əfsanə kimi görünən layihələr bu gün reallığa çevrilir. Bu onu göstərir ki, biz bu işləri görməyə qadirik. Bütün çətinliklərə, bütün maneələrə baxmayaraq, biz bunu bacardıq.

Ona görə mən şübhə etmirəm ki, Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolu layihəsinin həyata keçirilməsində də qarşımızda duran çətinliklər, süni maneələr aradan qaldırılacaqdır. Bu dəmir yolunun tikintisi ölkələrimiz üçün, xalqlarımız üçün, regional əməkdaşlıq üçün lazımdır. O, Türkiyəni Azərbaycanla dəmir yolu vasitəsilə birləşdirəcəkdir. Türkiyəni Orta Asiya ilə, Qazaxıstanla dəmir yolu vasitəsilə birləşdirəcəkdir və bütövlükdə Avropanı Asiya ilə birləşdirəcəkdir. Bu layihə bölgədə ancaq və ancaq sabitliyin, sülhün möhkəmlənməsinə gətirib çıxaracaqdır. Ona görə süni şəkildə yaradılan problemlər bizi bu yoldan çəkindirməyəcək, iradəmizi qırmayacaq, əksinə, bizi daha da mətin edəcək və daha da məqsədyönlü fəaliyyətimizə təkan verəcəkdir.

Biz müstəqilliyimizin 15 ilini yaşadıq. Bu illər ərzində problemlər də oldu, çətinliklər də, böhranlar da oldu. Bizim bir-birimizə dəstək verməyimiz, əlbəttə ki, çətinliklərin aradan qaldırılmasına böyük imkanlar yaratdı. Azərbaycanın sürətli iqtisadi inkişafı artıq reallıqdır. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının bu yaxınlardakı hesabatına görə, Azərbaycan iqtisadi artımın sürəti baxımından dünyada lider dövlətə çevrilibdir. 2005-ci ildə bizim iqtisadiyyatımız 26 faiz, 2006-cı ildə isə 34 faiz artmışdır. Sənaye istehsalı 40 faiz artmışdır. Bu, ölkənin dinamik inkişafına imkanlar yaradır, eyni zamanda, bizim iqtisadi potensialımızı möhkəmləndirir. Çox istəyirik ki, bizə qardaş olan ölkələr bu imkanlardan faydalansınlar və biz də o ölkələrin imkanlarından faydalanaq. Artıq bizim ölkələrimiz dinamik inkişafa qədəm qoyubdur. Yeni iş yerləri, yeni müəssisələr, neft-qaz kəmərləri yaradılır, nəqliyyat strukturu müasirləşir, modernləşir və dünya standartlarına cavab verir. Ona görə iqtisadi sahədəki əməkdaşlığımız və gələcək fəaliyyətimiz, əminəm ki, ölkələrimiz arasında olan münasibətlərə çox böyük təkan verəcəkdir.

Ancaq bizi narahat edən problemlər də kifayət qədərdir. Biz yerləşdiyimiz bölgənin problemləri ilə yaşayırıq. Əfsuslar

olsun ki, bölgəmizdə, o cümlədən Azərbaycanda hələlik sülh, sabitlik, təhlükəsizlik bərqərar olunmayıbdır. Azərbaycanın ən ağırlı problemi Ermənistanın Azərbaycana qarşı davam edən işğalıdır. Bu həm bizim üçün böyük problemdir, həm də bölgə üçün sabitliyi poza biləcək amildir. Biz məsələni sülh yolu ilə həll etmək niyyətindəyik. Beynəlxalq hüquq normaları və prinsipləri əsasında həll etmək niyyətindəyik. Hər bir münaqişə, hər bir mübahisə müəyyən çərçivələr, dünyada mövcud olan prinsiplər, normalar əsasında həll edilməlidir. Xüsusilə dünyanın ən aparıcı təşkilatı olan Birləşmiş Millətlər Təşkilatının qərarları əsasında həll olunmalıdır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası məsələnin həllinə və Ermənistan qoşunlarının torpaqlarımızdan qeyd-şərtsiz şəkildə çıxarılmasına dair dörd qətnamə qəbul etmişdir.

Ermənistan bunlara məhəl qoymur. İslam Konfransı Təşkilatının bu məsələdə dəstəyinə görə biz təşkilata üzv olan ölkələrə minnətdarıq. O təşkilat da müvafiq qərarlar qəbul edibdir. Avropa Şurası kimi mötəbər təşkilat keçən ilin yanvar ayında Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsinə dair qərar qəbul edib və orada Ermənistanı işğalçı dövlət kimi tanıyıbdır.

Ancaq Ermənistanı bunun heç bir təsiri yoxdur. Belə olan halda, beynəlxalq tənzimləmə mexanizmlərinə bizim ümidimiz azalır. Belə olan halda, bölgədə vəziyyət gərginləşə bilər. Azərbaycan torpağının 20 faizini itiribdir, etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində bir milyondan artıq soydaşımız qaçqın-köçkün vəziyyətində yaşayır. İşğal olunmuş torpaqlarımızdakı bütün tarixi, mədəni, dini abidələr dağıdılıbdır, daş daş üstə qalmayıbdır. Torpaqlarımız yandırılır, meşələrimiz qırılır, dini məbədlərimiz dağıdılır, vandalizm aktları törədilir. Dağlıq Qarabağ adlı qeyri-qanuni, kriminal qurum beynəlxalq nəzarətdən tamamilə kənardadır. Orada nə baş verir – beynəlxalq ictimaiyyət bundan xəbərsizdir. Bizdə olan məlumata görə, orada kriminal əməliyyatlar baş verir, narkotrafik inkişaf edir, qanunsuz silah alveri gedir, terror-

çular hazırlanır. Terrorizmdən əziyyət çəkmiş ölkə kimi, Azərbaycan terrorizmin nə olduğunu yaxşı bilir. Ona görə biz tələb edirik ki, məsələ yalnız və yalnız beynəlxalq hüquq normaları əsasında həll olunmalıdır. Bu hansısa ölkənin xülyaları əsasında həll oluna bilməz. Biz də çox şey istəyə bilərik. Bizim tarixi torpağımız olan İrəvan xanlığının ərazisi bu gün Ermənistan dövlətinin tərkibindədir. Ancaq biz məsələyə reallıqla yanaşırıq. Biz bilirik ki, əgər dünyada mövcud olan sərhədlərə toxunularsa, bu çox xoşagəlməz hadisələrə, çox böyük fəlakətlərə gətirib çıxara bilər.

Ona görə hər bir ölkənin ərazi bütövlüyü tanınmalıdır. Azərbaycanın da ərazi bütövlüyü Ermənistandan başqa, bütün dünya dövlətləri tərəfindən tanınır. Mən bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, biz məsələnin sülh yolu ilə həllinə tərəfdarıq və bunun üçün əlimizdən gələni edirik. Bizə göstərilən diqqətə, qayğıya və dəstəyə görə qardaş dövlətlərə minnətdarıq. Bu dəstək bizim üçün çox önəmlidir və çalışacağıq ki, bütün imkanlardan istifadə edib, məsələnin ədalətli həllinə nail olaq. Bunu etmək üçün biz güclü olmalıyıq.

İqtisadiyyatımızı möhkəmləndirməliyik, potensialımızı gücləndirməliyik, bölgədə daha da möhkəm mövqelərə malik olmalıyıq. Əlbəttə ki, belə olan halda, danışıqlar prosesində bizim mövqeyimiz daha da güclü olacaqdır.

Əziz dostlar, əminəm bu zirvə görüşü tarixə yazılacaqdır. Çünki bir daha demək istəyirəm ki, uzun fasilədən sonra Türkiyə dövlətinin təşəbbüsü və ev sahibliyi ilə bu zirvə görüşünün təşkili çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Mən əminəm ki, bundan sonra uzun fasilələr olmayacaq və biz mütəmadi qaydada görüşəcəyik, öz səylərimizi birləşdirəcəyik. Biz bir-birimizi daim dəstəkləməliyik. Hər bir türkdilli ölkənin problemi digərlərinin probleminə çevrilməlidir. Biz Türkiyənin Avropa İttifaqına üzv olmaq cəhdlərini alqışlarıq, dəstəkləyirik. Bəzi hallarda Türkiyəyə qarşı olan ədalətsizliyi görəndə biz də çox üzülürük, bu bizə də çox böyük təsir

göstərir. Çünki dünyada ədalət olmalıdır, çərçivələr olmalıdır, davranış qaydaları olmalıdır. Hər bir insan, hər bir dövlət ədalətsizliyi görəndə, əlbəttə ki, buna dözə bilmir. Bizim işimiz haqq işidir. Biz ədalətin, sülhün tərəfdarıyıq, əməkdaşlığın tərəfdarıyıq. Şübhə etməyəm ki, bu görüşdə və gələcəkdə zirvə görüşlərində qəbul ediləcək qərarlar bizim birliyimizi daha da möhkəmləndirəcəkdir.

Bu zirvə görüşünün təşkilinə görə Türkiyə dövlətinə və şəxsən əziz qardaşım prezident Əhməd Necdət Sezərə bir daha öz təşəkkürümü bildirirəm. Əminəm ki, qəbul olunacaq qərarlar bizi daha da birləşdirəcək və türk dünyası daha sürətlə inkişaf edəcəkdir.

Təşəkkür edirəm.

Prezident İlham Əliyevə dərin məzmunlu çıxışına görə təşəkkür edən prezident Əhməd Necdət Sezər türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının zirvə görüşlərinin keçirilməsində xüsusi xidmətləri olan ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin xatirəsini ehtiramla andığını bildirdi. Türkiyə rəhbəri bir daha vurğuladı ki, Azərbaycan torpaqlarının beynəlxalq hüquq normaları əsasında tezliklə işğaldan azad edilməsini, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllini arzulayıyıq.

Sonra Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayev, Qırğızıstan prezidenti Kurmanbek Bakiyev və Türkmənistan nümayəndə heyətinin rəhbəri adından bu ölkənin Ankaradakı səfiri Nurbeldi Amanbuladov çıxış etdilər.

Fasilədən sonra Türkiyə prezidenti Əhməd Necdət Sezərin adından türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının şərafinə nahar verildi. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev naharda iştirak etmişdir.

Zirvə görüşü fasilədən sonra işini davam etdirdi.

Türkiyə prezidenti Əhməd Necdət Sezər, Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev, Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayev və Qırğızıstan prezidenti Kurmanbek Bakiyev ikinci iclasda çıxış etdilər.

Prezident İlham Əliyev çıxışında əsas diqqəti bir neçə məsələyə yönəltdi, türkdilli ölkələrin əhatə olunduğu regionda, ümumiyyətlə, daha geniş məkanda mövcud olan çağırışlardan və problemlərdən danışdı, enerji təhlükəsizliyini, terrorizmə, separatizmə qarşı mübarizəni, iqtisadi əməkdaşlığı və digər məsələləri əsas çağırış kimi səciyyələndirdi. Dövlətimizin başçısı dedi ki, türk dünyası həm əhali, həm maddi imkanlar, təbii sərvətlər baxımından, həm də intellektual baxımdan çox böyük potensiala malik ölkələri özündə birləşdirir. Azərbaycanda daxili sabitlik var və bu, əməkdaşlığımıza kömək edir. Azərbaycan Qazaxıstanın gələcəkdə ATƏT-ə sədrlik etməsini də dəstəkləyir.

Prezident İlham Əliyev dini zəmində baş verən münaqişələrin, irqçiliyin, ayrı-seçkiliyin mövcud olduğunu vurğuladı, separatizmə qarşı birgə mübarizənin vacibliyini bildirərək, Azərbaycanın təcavüzkar separatizmə və terrorizmə məruz qalmış ölkə olduğunu bir daha xatırlatdı. Dövlətimizin başçısı dedi ki, türkdilli dövlətlər çoxmillətli ölkələrdir, Azərbaycanda olan dini toleranqlıq başqa dövlətlər üçün də nümunə ola bilər.

Türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının VIII zirvə görüşü Antalya Bəyannaməsinin imzalanması ilə başa çatdı. Bəyannaməni Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə prezidenti Əhməd Necdət Sezər, Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayev və Qırğızıstan prezidenti Kurmanbek Bakiyev imzaladılar.

Növbəti, IX zirvə görüşünün Bakıda keçirilməsi qərara alındı.

* * *

Zirvə görüşü başa çatdıqdan sonra Antalyanın «Şeraton» mehmanxanasında Türkiyə prezidenti Əhməd Necdət Sezərin adından dövlət başçılarının şərəfinə rəsmi ziyafət verildi.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev ziyafətdə iştirak edirdi.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN TÜRKİYƏ
CÜMHURİYYƏTİNİN PREZİDENTİ
ƏHMƏD NECDƏT SEZƏRLƏ GÖRÜŞÜ**

Antalya

17 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 17-də Antalyada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Əhməd Necdət Sezərin görüşü olmuşdur. Görüşdə global enerji layihələrinin, o cümlədən Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft və Bakı–Tbilisi–Ərzurum qaz kəmərlərinin əhəmiyyəti, ikitərəfli münasibətlərin çox uğurla inkişaf etdiyi bildirildi. Türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının VIII zirvə görüşünün uğurla keçdiyi, xalqlarımız arasında əlaqələrin genişləndirilməsində xüsusi əhəmiyyət daşdığı vurğulandı. Türkiyə prezidenti Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında «Yeni qonşuluq siyasəti»nə dair tədbirlər planının imzalanması münasibətilə dövlətimizin başçısını təbrik etdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın Avropaya inteqrasiya siyasətindən danışdı, Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi məsələsinə toxundu.

Prezident Əhməd Necdət Sezər bu məsələ ilə bağlı ölkəsinin mövqeyini bir daha açıqlayaraq dedi ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində sülh yolu ilə həll olunmalıdır.

Görüşdə regional və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər barədə də fikir mübadiləsi aparıldı.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ NURSULTAN NAZARBAYEVLƏ
GÖRÜŞÜ**

Antalya

17 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 17-də Antalyada, Türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının VIII zirvə görüşü çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Nursultan Nazarbayevin görüşü olmuşdur.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi, iqtisadi əlaqələrin genişləndiyi, ticari-iqtisadi əlaqələrin daha da dərinləşməsi üçün böyük potensialın olduğu vurğulandı, energetika məsələlərinə toxunuldu. Bildirildi ki, Azərbaycan ilə Qazaxıstanın global enerji layihələrində birgə iştirakı, bu sahədə əməkdaşlığı bölgədə sülhün və sabitliyin qorunmasına xidmət edir, bütün region üçün böyük əhəmiyyət daşıyır.

Dövlət başçılarının VIII zirvə görüşünün türkdilli ölkələr və xalqlar arasında əməkdaşlığın genişlənməsinə xidmət etdiyini vurğulayan prezidentlər ölkələrimizin əlaqələrinin bundan sonra da inkişaf edəcəyinə və daha da möhkəmlənəcəyinə əmin olduqlarını bildirdilər.

Prezident Nursultan Nazarbayev Azərbaycanın neft-qaz sahəsində böyük təcrübəyə malik olduğunu vurğuladı, prezident İlham Əliyevi ölkəsinə səfərə dəvət etdi.

Dəvət məmnunluqla qəbul olundu.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVİN QIRĞIZISTAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
KURMANBEK BAKİYEV LƏ GÖRÜŞÜ**

Antalya

17 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 17-də Antalyada Türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının VIII zirvə görüşü çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Qırğızıstan Respublikasının Prezidenti Kurmanbek Bakiyevin görüşü olmuşdur.

Görüşdə siyasi sahədə əlaqələrin yaxşı səviyyədə olduğu, iqtisadi əməkdaşlıq potensialının araşdırılmasının vacibliyi vurğulandı. Xalqlarımız arasında yaxınlığın, yaxşı siyasi əlaqələrin ikitərəfli münasibətlərin daha da genişlənməsi işində təkanverici rol oynaya biləcəyi qeyd edildi.

Prezident Kurmanbek Bakiyev Qırğızıstanda 20 min soydaşımızın yaşadığını, Azərbaycan diasporunun ölkənin biznes sahəsində, iqtisadi inkişaf proseslərində fəal iştirak etdiyini söylədi.

Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Azərbaycanın Qırğızıstanda səfirliyinin açılması planlaşdırılır və bu, əlaqələrimizin genişləndirilməsinə öz töhfəsini verəcəkdir.

Görüşdə energetika sahəsində əməkdaşlığın mümkünlüyü də vurğulandı. Prezident Kurmanbek Bakiyev Azərbaycanın energetika sahəsindəki təcrübəsindən istifadə edilməsinin faydalı olduğunu bildirdi.

Prezidentlər Türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının VIII zirvə görüşünün keçirilməsinin çox əhəmiyyətli olduğunu, humanitar sahədə də əməkdaşlığın genişləndirilməsinin mümkünlüyünü vurğuladılar.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər də müzakirə edildi.

**HEYDƏR ƏLİYEV FONDUNUN PREZİDENTİ,
YUNESKO-nun XOŞMƏRAMLI SƏFİRİ,
MİLLİ MƏCLİSİN DEPUTATI
MEHRİBAN ƏLİYEVANIN TÜRKIYƏ
CÜMHURİYYƏTİNİN PREZİDENTİNİN
XANIMI SƏMRA SEZƏRLƏ
GÖRÜŞÜ**

Antalya

17 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının Antalyada keçirilən VIII zirvə görüşü çərçivəsində ölkəmizin birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun Xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyeva noyabrın 17-də «Divan Palya» hotelində Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Əhməd Nəcdət Sezərin xanımı Səmrə Sezərlə görüşmüşdür.

Görüşdə iki dost və qardaş ölkə arasında səmimi münasibətlərin ardıcıl olaraq möhkəmləndiyi, ikitərəfli əməkdaşlığın bütün sahələrdə genişləndiyi və dərinləşdiyi vurğulandı. Bu baxımdan türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının uğurla keçən VIII zirvə görüşünün və bütün türkdilli ölkələrin xalqlarının, o cümlədən Azərbaycan və türk xalqlarının əlaqələrinin daha da inkişafına yeni töhfələr verəcəyi diqqətə çatdırıldı.

Azərbaycan ilə Türkiyə arasında mədəni əlaqələrin mütəmadi genişləndiyi bildirildi.

Dövlət başçılarının xanımlarının söhbəti Aralıq dənizi sahilində səmimi bir şəraitdə davam etdirildi.

**HEYDƏR ƏLİYEV FONDUNUN PREZİDENTİ,
YUNESKO-nun XOŞMƏRAMLI SƏFİRİ,
MİLLİ MƏCLİSİN DEPUTATI
MEHRİBAN ƏLİYEVANIN SİDE QƏDİM
YAŞAYIŞ MƏNTƏQƏSİ İLƏ TANIŞLIĞI**

Ankara

17 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının Antalyada keçirilən VIII zirvə görüşü çərçivəsində ölkəmizin birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyeva noyabrın 17-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Əhməd Necdət Sezərin xanımı Səmrə Sezərlə birlikdə Side qədim yaşayış məntəqəsində olmuşdur.

Mehriban xanım Əliyevaya Antalya şəhərindən təxminən 100 kilometr məsafədə yerləşən Side yaşayış məntəqəsindəki qədim dövrə aid maddi mədəniyyət abidələri barədə geniş məlumat verildi.

Üç sərgi salonundan ibarət muzey Türkiyənin ən böyük və möhtəşəm muzeylərindən biridir. Buradakı qədim hamam nadir tikililərdən biri kimi, ilk baxışdan diqqəti cəlb edir. Azı 1400 illik tarixi olan hamama su 38 kilometr məsafədən gətirilir. Bəşər tarixinə böyük hörmətlə yanaşan Türkiyə hökuməti bu muzeyin zənginləşməsinə və antik maddi mədəniyyət abidələrinin olduğu kimi qorunub saxlanulmasına xüsusi diqqət yetirir. Bir-birindən gözəl əsərlər Anadolunun antik mədəniyyətini hərtərəfli ehtiva edir, o dövr barədə real təsəvvürlərin formalaşdırılmasına və elmi araşdırmaların aparılmasına geniş imkanlar açır.

Mehriban xanım Əliyeva əfsanəvi Heraklin nəfis şəkildə işlənmiş heykəlinə də tamaşa etdi.

Aralıq dənizi boyunca sıralanan qədim tikililər, antik dövrün qalaları buraya gələnlərdə gözəl hisslər doğurur, bəşər tarixinə dərin məhəbbət oyadır.

Azərbaycanın mədəni irsinin qorunması, beynəlxalq miqyasda təbliği sahəsində ardıcıl və məqsədyönlü tədbirlər görən YUNESKO-nun Xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyeva Türkiyə dövlətinin maddi mədəniyyət abidələrinə belə yüksək səviyyədə qayğı ilə yanaşmasından razılığını bildirdi.

Mehriban Əliyeva eramızdan əvvəl II–I əsrlərə aid edilən «Aspendos» teatrına da baxdı. Bildirildi ki, təkrarolunmaz memarlıq üslubu ilə seçilən bu tikili dünya memarlığının nadir incilərindən sayılır. Əsrlərin şahidi olan bu teatrdan indi də istifadə edilir. Burada mütəmadi olaraq konsertlər, festivallar təşkil edilir.

* * *

Qədim yaşayış məntəqəsi ilə tanışlıqdan sonra Türkiyə prezidentinin xanımı Səmrə Sezərin adından Azərbaycan dövlət başçısının xanımı Mehriban Əliyevanın şərafinə ziyafət verildi.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNƏ RƏSMİ SƏFƏRİ

20 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 20-də Türkiyənin Antalya şəhərindən Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə ikigünlük rəsmi səfərə gəlmişdir.

Hər iki ölkənin dövlət bayraqları ilə bəzədilmiş Əbu-Dabi Beynəlxalq Hava Limanında Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevi Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Xəlifə bin Zaid əl-Nəhəyyan böyük hörmət və ehtiramla qarşıladı.

* * *

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin noyabrın 20-də Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Prezidentinin Əl-Müşrif sarayında rəsmi qarşılanma mərasimi olmuşdur. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevi Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Xəlifə bin Zaid əl-Nəhəyyan sarayın önündə böyük hörmət və ehtiramla qarşıladı.

Azərbaycanın və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin dövlət himnləri səsləndi. Hər iki ölkənin dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Azərbaycan prezidentinin şərafinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezidentlər fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdilər.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Azərbaycan prezidentinə raport verdi. Dövlətimizin başçısı fəxri qarovulu salamladı.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin dövlət və hökumət nümayəndələri prezident İlham Əliyevə, Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri prezident Şeyx Xəlifə bin Zaid əl-Nəhəyyana təqdim olundu.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN BİRLƏŞMİŞ
ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN PREZİDENTİ ŞEYX
XƏLİFƏ BİN ZAİD ƏL-NƏHƏYYAN İLƏ
TƏKBƏTƏK GÖRÜŞÜ**

Əbu-Dabi, əl-Müşrif Prezident sarayı

20 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Xəlifə bin Zaid əl-Nəhəyyanın noyabrın 20-də təkbətək görüşü olmuşdur.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə inkişafından məmnunluq bildirildi, Azərbaycan prezidentinin bu səfərinin ölkələrimiz arasında əlaqələrin daha da genişləndirilməsində əhəmiyyəti xüsusi vurğulandı. Əminliklə ifadə edildi ki, bu səfərdən sonra müxtəlif sahələrdə, o cümlədən iqtisadi sahədə əməkdaşlığın mövcud potensialından tam istifadə ediləcəkdir.

Söhbət zamanı beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlıq, Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi məsələsinə də toxunuldu. Prezident İlham Əliyev Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünün ağır nəticələri barədə məlumat verdi, bu münaqişənin həlli ilə bağlı hazırda aparılan danışıqlar prosesindən söhbət açdı.

Görüşdə regional və qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər müzakirə olundu.

Dövlət başçılarının geniş tərkibdə görüşü

Noyabrın 20-də Əbu-Dabidə Əl-Müşrif Prezident sarayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Xəlifə bin Zaid əl-Nəhəyyənin nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş tərkibdə görüşü keçirilmişdir.

Görüşdə Azərbaycanla Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında ikitərəfli münasibətlərin uğurla inkişaf etdiyi, Azərbaycan prezidentinin bu ölkəyə rəsmi səfərinin əhəmiyyəti vurğulandı. Bildirildi ki, imzalanacaq sənədlər ölkələrimiz arasında əlaqələrin genişlənməsi üçün möhkəm hüquqi baza yaradacaqdır. Azərbaycanın və BƏƏ-nin iş adamlarının iştirakı ilə keçiriləcək biznes-forum hər iki tərəf üçün faydalı olacaqdır.

**ƏBU-DABI İCRAEDİCİ ŞURASININ ÜZVÜ,
ƏBU-DABI ƏMİRLİYİNİN VƏLİƏHDİ
DİVANININ BAŞÇISI ŞEYX SULTAN BİN
XƏLİFƏ ƏL-NƏHƏYYAN İLƏ GÖRÜŞ**

20 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 20-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev onun üçün ayrılmış iqamətgahda – «Qəsrul əl-Emirat» mehmanxanasında Əbu-Dabi İcraedici Şurasının üzvü, Əbu-Dabi Əmirliyinin vəliəhdi Divanının başçısı, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Prezidentinin oğlu Şeyx Sultan bin Xəlifə əl-Nəhəyyan ilə görüşmüşdür.

Şeyx Sultan bin Xəlifə əl-Nəhəyyan Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə səfərini yüksək qiymətləndirdi, bunun əhəmiyyətli olduğunu söylədi.

Görüşdə ölkələrimiz arasında əlaqələrin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdirilməsinin, o cümlədən iqtisadi sahədə əməkdaşlığın genişləndirilməsinin zəruriliyi bildirildi və bir sıra məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

* * *

Elə həmin gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev «Qəsrul əl-Emirat» mehmanxanasında «əl-İttihad» qəzetinə müsahibə vermişdir.

Dövlətimizin başçısı qəzetin müxbirinin Azərbaycanın islam aləmindəki mövqeyi, Azərbaycanda dini toleranlığa və digər məsələlər barədə suallarına cavab verdi.

**«CONSOLIDATED ENERGY RESOURCES LLC»
VƏ «GHOBASH TRADING AND INVESTMENTS
GROUP» ŞİRKƏTLƏRİNİN RƏHBƏRİ SEYİD
ƏHMƏD QOBAŞ İLƏ GÖRÜŞ**

20 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 20-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev onun üçün ayrılmış iqamətgahda – «Qəsrul əl-Emirat» mehmanxanasında «Consolidated Energy Resources LLC» və «Ghobash Trading and Investments Group» şirkətlərinin rəhbəri, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin sabiq iqtisadiyyat naziri, Ərəb Valyuta Fondunun keçmiş sədri Seyid Əhməd Qobaş ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ölkələrimiz arasında əlaqələrin yaxşı səviyyədə olduğu vurğulandı və bildirildi ki, iqtisadi sahədə əməkdaşlıq üçün geniş potensial mövcuddur və bu baxımdan biznes-forumun keçirilməsi xüsusi önəm daşıyır. Perspektiv iqtisadi layihələrin, habelə Azərbaycanın və BƏƏ-nin iş adamları arasında əməkdaşlığın ümumən ikitərəfli münasibətlərin inkişafına xidmət edəcəyi və bu potensialdan səmərəli istifadənin zəruriliyi vurğulandı.

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN İQTİSADİYYAT VƏ PLANLAŞDIRMA NAZİRİ ŞEYXA LUBNA ƏL-QASİMİ İLƏ GÖRÜŞ

20 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 20-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Əbu-Dabidə onun üçün ayrılmış iqamətgahda, «Qəsrul əl-Emirat» mehmanxanasında Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin İqtisadiyyat və Planlaşdırma naziri xanım şeyxa Lubna əl-Qasimi ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticarət sahəsində əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi diqqət mərkəzində olmuşdur.

BƏƏ naziri keçiriləcək biznes-forumun hər iki tərəf üçün faydalı olacağını, Azərbaycanla mühüm sahələrdə, o cümlədən infrastruktur və kimya sənayesi üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsinin zəruriliyini bildirdi.

Söhbət zamanı vurğulandı ki, ölkələrimiz arasında imzalanmış sənədlər əməkdaşlığımızın hüquqi əsasını təşkil edir və gələcək əlaqələrə böyük təkan verəcəkdir. Görüşdə Azərbaycanın Birləşmiş Ərəb Əmirliyinin azad iqtisadi zona yaradılması təcrübəsindən istifadə olunmasının zəruriliyi və bunun ikitərəfli münasibətlərin gücləndirilməsinə kömək edəcəyi vurğulandı.

Gələcəkdə Azərbaycanda Birləşmiş Ərəb Əmirliyində istehsal olunan malların sərgilərinin təşkil olunacağı da bildirildi.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI İLƏ BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİ ARASINDA SƏNƏDLƏRİN İMZALANMA MƏRASİMİ

20 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 20-də Əbu-Dabidə, «Qəsrul əl-Emirat» mehmanxanasında Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında sənədlərin imzalanma mərasimi olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Hökuməti arasında İqtisadi, ticari və texniki əməkdaşlıq haqqında sazişi Azərbaycan tərəfindən İqtisadi İnkişaf naziri Heydər Babayev və BƏƏ tərəfindən İqtisadiyyat və Planlaşdırma naziri xanım şeyxa Lubna əl-Qasimi imzaladılar.

Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında İkiqat vergiqoymanın aradan qaldırılması haqqında hökumətlərarası konvensiya, Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Investisiyaların təşviq edilməsi və qarşılıqlı qorunması haqqında hökumətlərarası saziş, Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Səhiyyə sahəsində əməkdaşlıq haqqında saziş, Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Ədliyyə Nazirliyi arasında əməkdaşlıq haqqında saziş, Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Hüquqi yardım üzrə hökumətlərarası saziş, Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Ekstradisiya haqqında müqavilə, Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Mülki və ticari işlər üzrə hüquq və məhkəmə sahələrində əməkdaşlıq

haqqında hökumətlərarası saziş, Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Hərbi əməkdaşlığa dair hökumətlərarası saziş, Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında saziş, Azərbaycan Respublikasının Milli Olimpiya Komitəsi ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Milli Olimpiya Komitəsi arasında Anlaşma memorandumu imzalandı.

AZƏRBAYCAN–BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİ BİZNES-FORUMU

Əbu-Dabi

20 noyabr 2006-cı il

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtı Əbu-Dabidə, bu ölkənin Ticarət Palatasının binasında Azərbaycan–Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri biznes-forumu keçirilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev forumda iştirak etmişdir.

Ticarət Palatasının şöbə müdiri Camal Mehdi biznes-forumu açdı.

Bismilləhir-rahmənil-rahim!

Axşamınız xeyir!

Hörmətli Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev!

Hörmətli Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin İqtisadiyyat və Planlaşdırma naziri, fəxri missiya rəhbəri xanım əl-Qasimi!

Hörmətli Əbu-Dabi Ticarət Palatasının sədri, fəxri mühəndis əl-Şanhi!

Hörmətli BƏƏ və GSS Federasiyasının Ticarət və Sənaye Palatasının Fəxri sədri!

Dəyərli qonaqlar!

Xanımlar və cənablar!

Dost Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etməkdən böyük şərəf hissi duyuruq. Biz sizin ikinci vətəniniz Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə etdiyiniz səfərdə sizə uğurlar arzulayırıq və əminik ki, bunun nəticəsində ikitərəfli iqtisadi və ticari münasibətlər daha da inkişaf edəcəkdir.

Biz azərbaycanlı dostlarımızı Əbu-Dabi Ticarət Palatasında səmimi-qəlbdən salamlayırıq. İndi isə söz Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin İqtisadiyyat və Planlaşdırma naziri, fəxri missiyanın rəhbəri xanım əl-Qasimiyə verilir.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin İqtisadiyyat və Planlaşdırma naziri xanım şeyxa Lubna əl-Qasiminin çıxışı

Bismilləhir-rahmənil-rahim!

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyev!

Hörmətli qonaqlar!

Xanımlar və cənablar!

Mən zati-alinizi Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin hökuməti və ölkəmizin işgüzar dairələri adından səmimi-qəlbdən salamlayıram. Zati-aliləri, səfəriniz zamanı vaxt tapıb bu gün buraya bizimlə görüşə gəldiyinizə və bizimlə birlikdə olduğunuza görə Sizə minnətdarıq və çox məmnunuq. Bilirik ki, Sizin səfər proqramınız çox gərgindir. Biz hər iki ölkənin biznes nümayəndələrinin iştirakı ilə bu gün burada keçirilən mətbəər məclisi mövcud olan əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, habelə daha da genişləndirilməsinin yeni yollarının araşdırılması üçün münasib bir fürsət kimi dəyərləndiririk. İki xalqın rifahı naminə biz bir çox işləri görə bilərik.

Zati-aliləri!

Hörmətli qonaqlar!

Biz sizin iqtisadi möcüzənizi, ölkənizdə gedən sürətli və hərtərəfli iqtisadi inkişafı böyük maraqla izləyirik. Biz rəhmətlik atanız Heydər Əliyevin ölkənin gələcəyi naminə müdrik rəhbərliyini, uzaqgörənliyini və göstərdiyi böyük səyləri iftixar hissi ilə yüksək qiymətləndiririk. Zati-alinizin ölkə infrastrukturunun yeniləşməsinə, təsisatların müasirləşdirilməsinə və neftə əsaslanan iqtisadiyyatdan daha çoxşaxəli iqtisadiyyata keçidin təmin edilməsinə yönəldilmiş səylərini də böyük məmnuniyyətlə müşahidə edirik. Gözəl ölkəni-

zin prezidenti seçildikdən sonra Siz bütün təcrübənizdən milli neft və qaz sektorunun daha da inkişaf etdirilməsi üçün istifadə etdiniz. Səyləriniz uğurlu olmuşdur. Əsas neft şirkətləri ilə tərəfdaşlıq haqqında imzaladığınız müqavilələr ÜDM-i üç dəfə artırmağa imkan yaratmışdır və əminik ki, gələcəkdə həmin həcm iki dəfə artacaqdır. Düşünülmüş iqtisadi idarəçilik sayəsində 2005-ci ildə ÜDM-in artımı 26 faizdən çox olmuşdur. Adambaşına düşən gəlirin həcmi də artmışdır. Beynəlxalq ekspertlər bu gün o fikirdədirlər ki, yaxın zamanlarda ölkəniz keçid dövrünü yaşayan iqtisadiyyatdan yeni və sürətlə inkişaf edən iqtisadiyyata çevriləcəkdir.

Zati-aliləri!

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində biz böyük Azərbaycan xalqının rifahı naminə fəaliyyətinizdən və ölkənizdə əldə edilmiş böyük uğurlardan olduqca məmnunuq. Hesab edirəm ki, həmin strategiyanı inkişaf etdirərək, Siz çox qısa müddət ərzində ölkənizin hərtərəfli inkişafına nail olacaqsınız. Biz həmçinin inanırıq ki, neft gəlirləri əsasında bütün iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi yaxın zamanlarda baş tutacaqdır.

Biz öz ölkəmizdə artıq buna nail olmuşuq. Yəni hazırda biz neftin qiymətlərinin dəyişməsindən o qədər də asılı deyilik. Bu, məhz qətiyyətlə apardığımız şaxələndirilmiş və bir çox sahələri əhatə edən iqtisadiyyatın qurulması prinsipinə əsaslanan siyasətimiz nəticəsində mümkün olmuşdur. Bizim iqtisadiyyatımızın müxtəlifliyi məhz müasir texnologiyalara, o cümlədən informasiya və kommunikasiya texnologiyalarına, habelə turizm, dəniz daşımaları, maliyyə, bankçılıq və sığorta xidmətlərinə, azad ticarət zonasının olmasına əsaslanır. Hazırda biz tikinti materialları, toxuculuq, əczaçılıq və kimya məhsulları, yeyinti sənayesində emal məhsullarını ixrac edən ölkəyik. Bu siyahını davam etdirmək də olar.

Bundan əlavə, biz xidmət sahəsində peşəkar məsləhətləri veririk. Məsələn, turizm, nəqliyyat, aviasiya kimi sahələrdə də böyük işlər görürük. Bir məsələni yaddan çıxarmaq lazım deyil ki, bütün bu sahələrdə ən münasib müasir texnoloji

yeniliklər tətbiq edilir. Uğurlar yalnız istehsalın artırılması və yeni xidmət sahələrinin yaradılması ilə məhdudlaşmır. Eyni zamanda, sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi də nəzərdə tutulur. Belə olan halda, görülən işlərin əhəmiyyəti artır. Biz bu təcrübəmizi digər ölkələrlə də bölüşməyə hazırıq.

Biz qardaş Azərbaycan xalqının daha yaxşı şəraitdə yaşamasını və iqtisadiyyatının daha da inkişafını arzulayıyıq. Ölkəmiz sülh və rifahın möhkəmlənməsi sahəsində işləmək istəyir, çünki yerləşdiyimiz regionlar həssasdır. Coğrafi yaxınlığımızı və birliyimizi nəzərə alaraq, hər iki ölkə Kərfəz və Xəzər regionları arasında ümumi əməkdaşlığın qurulmasından faydalana bilər və hər iki region, habelə dünya birliyi üçün uğurlu nəticələr qazana bilər. Biz ümumi məqsəd və ideallarımızın gerçəkləşməsi üçün bir çox işlər görə bilərik. Bu gün biz iki ölkə arasında əməkdaşlıq haqqında 11 sazişin imzalanmasının şahidi olduq. Bu, hər iki tərəfin böyük nailiyyətidir.

Zati-aliləri, əminəm ki, ölkəmizə səfəriniz ikitərəfli münasibətlərin daha yüksək səviyyəyə qaldırılmasına xidmət edəcəkdir. Biz qarşılıqlı əlaqələrin bir çox aspektlərini müzakirə edə bildik. 2003-cü ilin avqust ayında biz Azərbaycanla bir sıra sazişləri imzalamışdıq. Bu gün artıq iqiqat vergi qoymasının aradan qaldırılması və ikitərəfli sərmayələrin qorunması barədə, aviasiya sahəsində də saziş bağladıq. Eyni zamanda, Əbu-Dabi İnkişaf Fondu vasitəsilə sürətli avtomobil yolunun çəkilməsi kimi böyük infrastruktur layihələrinizə kömək etməkdən şərəf hissi duyuruq.

Ticarət və sərmayə sahəsində işlər daha da genişləndirilə bilər. Mən 2005-ci ildə ən yüksək artım göstəricilərinə nail olduğu bir vaxtdan ikitərəfli ticarət münasibətlərinə nəzər yetirdim və gördüm ki, il ərzində ölkənizə etdiyimiz ixracın həcmi təqribən 4,5 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Bu sahədə də söylərimizi artırmalıyıq.

Turizmə gəldikdə, onu deyə bilərəm və zənnimcə, Siz də təsdiqləyə bilərsiniz ki, gözəl ölkənizin görməli yerlərinə səfər

edən Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri vətəndaşlarının sayı artmışdır. Ölkənin əsrarəngiz təbiəti, onun açıqlığı və mehriban qonaqpərvərliyi bir çox soydaşlarımızı Azərbaycana cəlb etmişdir. Əminəm ki, hər iki istiqamətdə – ikitərəfli iqtisadi əlaqələrin inkişafı və turizm sahəsində böyük inkişaf müşahidə olunacaqdır. Hazırda hər iki ölkənin infrastrukturunu və nəqliyyat xətləri istifadə oluna bilər. Bundan əlavə, fikrimcə, turizm sahəsinə sərmayələrin təşviqi üçün turizm imkanları barədə məlumat verən nəşrlər artırılmalı və Bakının həmin region və qonşu ölkələr üçün transturizm nöqtəsi olması barədə məlumatı yaymalıyıq.

Birbaşa yatırılan sərmayələr də ikitərəfli qaydada həyata keçirilməlidir. Əminəm ki, Azərbaycanın iş adamları və istehsal müəssisələrinin rəhbərləri ölkəmizdəki böyük imkanlardan yararlanma bilərlər. Biz bütün dünyadan gələn sərmayələrə açıq ölkəyik. Ölkəmizə dünyanın bütün ölkələrindən qonaqlar gəlir. Biz onlar üçün hər cür faydalı və əlverişli iş şəraiti təmin edirik. Bir çox ölkələrdə, xüsusən də Mərkəzi Asiya ölkələrində uğurlar əldə etmiş və sərmayə yatırıb azərbaycanlı iş adamları ölkəmizə xoş gəliblər. Ümidvarıq ki, bizim də işgüzar dairələr davamlı şəkildə sizin ölkədə sahibkarlıq imkanlarını araşdıracaqlar.

Zati-aliləri, bildiyiniz kimi, biz bir çox digər ölkələrlə azad ticarət zonası haqqında ikitərəfli sazişlər imzalamışıq. Hesab edirik ki, ölkəniz Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv qəbul olunduqdan sonra Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında azad ticarət zonası haqqında saziş imzalanma bilər. Eyni zamanda, biz iki ölkənin iş adamlarını Ticarət Palatasında daha tez-tez təkbətək görüşlər keçirməyə həvəsləndirməliyik ki, onlar həm Azərbaycanda, həm bizim ölkədə yeni biznes imkanlarını araşdırsınlar. Hesab edirəm ki, Əbu-Dabi Ticarət Palatasında bugünkü görüş həmin niyyətin bariz nümunəsidir. Bir sözlə, yolumuz açıqdır. Qarşınızda qoyduğunuz vəzifələrin qısa müddət ərzində yerinə yetirilməsində zati-alinizə öz fikirlərimiz və işbirliyimizlə

dəstək verməyə hazırıq. Hesab edirəm ki, nümayiş etdirməyə layiq olan bir çox nailiyyətlərimiz artıq var.

Zati-aliləri, çıxışımı bitirərək onu deməliyəm ki, ölkələrimiz arasındakı əməkdaşlıq mühiti ikitərəfli əlaqələrin mövcud səviyyəsinə nisbətən olduqca yaxşıdır. Görüləcək işlər çoxdur və biz bunları sürətlə edə bilərik. Əgər siz addımlamağa yox, sürətlə getməyə üstünlük versəniz, biz sizin arxanızca eyni sürətlə gedəcəyik. Biz qarşılıqlı ticarəti, sərmayə qoyuluşunu və turizm əlaqələrini mümkün qədər yüksək səviyyəyə çatdırmalıyıq. Yaxşı cəhət odur ki, həmin məqsədə nail olmaq mümkündür. Belə bir ruhda biz işlərimizi yerinə yetirəcəyik.

Qoy Allah-taala bizə və əməkdaşlığımıza yardımçı olsun!
Çox sağ olun.

Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Ticarət Palatasının sədri Saleh bin Ömər əl-Şanhinin çıxışı

Zati-aliləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev!

Hörmətli Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Əbu-Dabi Ticarət Palatası zati-alinizi və Sizi müşayiət edən nümayəndə heyətini qəbul etməkdən və salamlamaqdan şərəf duyur. Vaxt ayıraraq buraya gəldiyinizə görə Sizə səmimi minnətdarlığımızı bildiririk. Ümidvarıq ki, bu səfər ölkələrimiz arasında mövcud olan iqtisadi, ticari və digər işgüzar əlaqələri daha da möhkəmləndirəcək, inkişaf etdirəcək, hər iki ölkənin iş adamlarına və şirkətlərinə birgə səmərəli fəaliyyət üçün əlverişli şərait yaradacaqdır.

Zati-aliləri, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti əlahəzrət Şeyx Xəlifə bin Zaid əl-Nəhəyyanın və vəliəhd, Silahlı Qüvvələrin Baş Komandanı Məhəmməd bin Zaidin tövsiyələri və tapşırıqlarına əsasən, Əbu-Dabi Ticarət Palatası dost ölkələrlə birgə əməkdaşlıq edir, bütün tərəflərlə qarşı-

lıqlı faydalı əlaqələr körpüsü qurmağa, birgə ticarət və sərmayə şirkətləri yaratmağa, onların fəaliyyətini hər iki tərəfə fayda verə biləcək bir istiqamətə yönəltməyə səy göstərir.

Bütün bunlara əsaslanaraq, Əbu-Dabi Ticarət Palatası Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və Azərbaycan arasında sıx iqtisadi, sənaye və ticari əlaqələri, o cümlədən sərmayə qoyuluşu ilə bağlı Azərbaycan şirkətləri, iş adamları ilə qarşılıqlı əlaqələri daha da möhkəmləndirməyə səy göstərir.

Zati-alinizi əmin etmək istəyirəm ki, biz əldə olan bütün imkanlardan istifadə edərək, bu sahələrdə ölkələrimiz arasında əməkdaşlığı daha da intensivləşdirəcəyik.

Zati-aliləri cənab Prezident!

Xanımlar və cənablar!

Məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, son illər Azərbaycanla iqtisadi və ticari əlaqələr yüksələn xətt üzrə inkişaf edir, ticarət dövriyyəsinin həcmi 42 milyon dirhəmdən 731 milyon dirhəmə çatmışdır. Son beş ildə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində, xüsusilə Əbu-Dabi Əmirliyində aparılan və dəyəri milyardlarla ABŞ dolları ilə ölçülən tikinti, quruculuq işlərində, potensial imkanları olan beynəlxalq şirkətlərin qoyduğu sərmayələrdən istifadədə əldə olunmuş təcrübəmizə əsaslanaraq, biz Azərbaycanda inkişaf etdirilməkdə olan sahələrə sərmayə qoyuluşunda və nəzərdə tutulan layihələrin həyata keçirilməsində fəal iştirak edə bilərik.

Zati-aliləri cənab Prezident!

Biz Azərbaycan iqtisadiyyatına və sənayesinə sərmayə qoyuluşunda iştirakın, ölkələrimizin şirkətləri, müəssisələri arasında birgə fəaliyyət imkanlarının perspektivini görür, bu sahələrdə əməkdaşlığı daha da dərinləşdirmək və möhkəmləndirmək istəyirik. Bizim şirkətlərimizin qardaş Azərbaycanın sənayesinə və iqtisadiyyatına sərmayə qoymaq, Azərbaycan şirkətləri ilə birgə əməkdaşlıq etmək üçün həddən artıq böyük imkanları vardır. Biz bu fəaliyyətin faydalı və səmərəli olmasından ötrü sərmayə qoyulması, birgə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinə şərait yaradılması və prosesin

asanlaşdırılması üçün tədbirlər görülməsini arzu edirik. Birgə əməkdaşlıq əlaqələri Azərbaycanın müəssisələrinə və şirkətlərinə öz məhsullarını, xidmətlərini azad ticarət zonası bazarına çıxarmaq üçün geniş imkanlar yaradacaqdır. Biz zati-alinizin səfərindən istifadə edərək, ölkənizdə sərmayə qoyuluşu və digər iqtisadi fəaliyyət sahələrində tətbiq edilən qanunlarla tanış olmaq istəyirik.

Zati-aliləri, fürsətdən istifadə edərək, bu səfərinizə görə Sizə, Sizi müşayiət edən nümayəndə heyətinin üzvlərinə, iş adamlarına və şirkətlərə bir daha dərin minnətdarlığımızı bildirir, bu səfəri yüksək qiymətləndiririk. Ümidvarıq ki, bu səfər iki dost ölkə arasında qurulacaq gələcək əlaqələrin inkişafında və genişləndirilməsində, qarşıya qoyulmuş məqsədlərin həyata keçirilməsində öz mühüm və səmərəli rolunu oynayacaqdır. Bir daha təşəkkür edirik.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin nitqi

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Əziz dostlar!

İlk növbədə, mənə dəvət etdiyinə və ikitərəfli iqtisadi münasibətlər ətrafında fikir mübadiləsini aparmaq üçün yaradılmış fürsətə görə Əbu-Dabi Ticarət Palatasına öz minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Mən gözəl ölkənizə səfər etməkdən olduqca məmnunam. Bu, ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasından bəri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə ilk rəsmi səfəridir.

Azərbaycan müstəqilliyinin cəmi on beşinci ilini yaşayır. Ölkəmiz müstəqilliyinin ilk illərində üzləşdiyi çətinliklərin tam aradan qaldırılmasına bütün səylərini sərf etmiş və sürətli siyasi və iqtisadi inkişafına başlamışdır. Sovet İttifaqı dağıldıqdan sonra müstəqilliyini qazanmış Azərbaycanda daxili vəziyyət çox ağır idi. Ölkədə iqtisadi böhran, istehsa-

latda tənəzzül müşahidə olunurdu. Siyasi problemlər özünü buruzə verirdi. Vətəndaş müharibəsi və digər xoşagəlməz hadisələr baş verirdi. Bütün bunlar Azərbaycana inkişaf etməyə və regionun güclü ölkəsinə çevrilməyə imkan vermirdi.

Lakin prezident Heydər Əliyev tərəfindən 1993-cü ildə başlanmış siyasi və iqtisadi islahatlar siyasətinin davamlı şəkildə aparılması Azərbaycanı regionumuzda və bütövlükdə bütün keçmiş sovet respublikaları arasında iqtisadi inkişaf baxımından ən qabaqcıl ölkəyə çevirdi. Azərbaycanda aparılan olduqca cəsarətli siyasi, iqtisadi və sosial islahatlar tarixi baxımdan çox qısa dövr ərzində bizə bütün çətinlikləri və böhranı aradan qaldırmağa və çoxşaxəli qaydada inkişaf etməyə imkan yaratdı. Həmin vaxtdan etibarən Azərbaycan çox böyük müvəffəqiyyətlər əldə etdi.

Bu gün ölkənin iqtisadi inkişafı sosial ehtiyaclar üçün daha çox vəsait sərf olunmasına imkan yaradır. Ötən il bizim iqtisadi artımımız 26 faiz olmuşdur, bu il isə artıq 34 faiz təşkil edir. Bu rəqəm dünyada ən yüksək göstərici sayılır. Təbii ki, iqtisadi inkişaf göstəriciləri reallıqda olan vəziyyətdən fərqlənir. Lakin mütləq göstəricilər artmaqdadır. İnkişafımızın dinamik olmasını, bütün iqtisadi fəaliyyət sahələrini əhatə edən proqramlarımızı nəzərə alaraq, əminəm ki, gələcək illərdə çox möhkəm iqtisadiyyatın qurulmasına nail olacaq və Azərbaycan xalqının tələbatlarını ödəyəcəyik.

Təbii ki, iqtisadiyyatımızın əsas sektorlarından biri enerji, yəni neft və qaz sektorudur. Həmin sektora son on il ərzində milyardlarla dollar sərmayə yatırılıbdır. Azərbaycanın neft yataqlarından hasil olunan neft bu gün müasir boru kəmərləri sistemi vasitəsilə dünya bazarlarına çıxarılır. Neft hasilatının həcmi artır və əldə olunan neft gəlirləri iqtisadiyyatımızı şaxələndirməyə imkan yaradır. Bu gün hökumətimiz qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri neft kapitalını insan kapitalına çevirməkdən ibarətdir. Eyni zamanda, iqtisadiyyatın yeni sektorlarının yaradılmasına, xüsusən də sənaye inkişafının təmin olunmasına böyük önəm verilir.

Bütün bunlar gələcəkdə neft qiymətlərindən asılı olmamaq və şaxələndirilmiş iqtisadiyyata malik olmaq üçün edilir.

Neft çoxlu pul gətirir, lakin çoxlu sayda yeni iş yerləri açmır. Hazırda qarşımızda duran məqsəd işsizliyin tam aradan qaldırılmasıdır və bu istiqamətdə olduqca böyük addımlar atılmışdır. Son üç il ərzində biz Azərbaycanda təqribən 500 min yeni iş yerinin açılmasına nail olmuşuq. Həmin iş yerlərinin əksəriyyəti Azərbaycanın rayonlarında yaradılmışdır. Bu, regional inkişaf proqramının uğurla həyata keçirilməsindən xəbər verir.

Bizim çox müasir nəqliyyat infrastrukturumuz var. Coğrafi mövqeyimiz çox əlverişlidir. Ölkəmiz Avropa ilə Asiyanın kəsişdiyi nöqtədə yerləşir və biz infrastrukturumuz, təcrübəmiz, insanlarımızın istedadı və potensialımız əsasında coğrafi mövqeyimizdən istifadə edirik. Biz artıq regional məsələlərdə mühüm rol oynayırıq. İqtisadi cəhətdən güclü ölkədə, təbii ki, müstəqillik də möhkəmlənir. Ölkəmizin uzun onilliklər və əsrlər boyu öz müstəqilliyindən məhrum olduğunu nəzərə alsaq, bu amil olduqca vacibdir.

İqtisadi imkanlarımız və potensialımız insanların həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmaqla yanaşı, müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsi üçün də vacib vasitədir. Ona görə siyasi inkişaf, regional əməkdaşlıq, iqtisadi islahatlar, sosial problemlərin həllinə verilən böyük diqqət bizim üçün əsas prioritet məsələlərdir.

Son üç il yarım ərzində dövlət büdcəmiz üç dəfədən çox artmışdır. Hazırda biz neft və qaz sektorunun böyük inkişafı ərəfəsindəyik. Gələn illər ərzində neft hasilatının həcmi gündə ən azı bir milyon barrele çatacaqdır. Neftdən əldə olunan gəlirlərin infrastrukturun inkişafı, sosial proqramların həyata keçirilməsi kimi vacib məsələlərin həllinə yönəldilməsi məqsədi ilə biz Neft Fondu yaratmışıq. Eyni zamanda, gələcək nəsillər üçün ehtiyat fondlarının formalaşdırılması iqtisadi siyasətimizin əsas meyarlarındanır.

Planlarımız çoxdur. Bunların böyük hissəsi artıq uğurla həyata keçirilmişdir. Təbii ki, regional əməkdaşlıq, tərəfdaşlarımızla, dost və qardaş ölkələrlə əməkdaşlığımız bizim üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə Azərbaycan arasındakı münasibətlər dost və qardaş ölkələr arasındakı əlaqələrə nümunə hesab edilə bilər. Neçə illər ərzində əlaqələrimiz çox yüksək səviyyədə olmuşdur. Əminəm ki, ölkənizə etdiyim səfər həmin münasibətlərə daha da böyük təkan verəcəkdir və ölkələrimizin işgüzar dairələri yeni əməkdaşlıq sahələrini müəyyən edəcəklər.

Hazırda Azərbaycanda olduqca əlverişli sərmayə mühiti var. Adambaşına düşən birbaşa xarici sərmayələrin həcminə görə Azərbaycan nəinki keçmiş sovet respublikaları, o cümlədən bir çox Şərqi Avropa ölkələri arasında birinci yeri tutur. Bu, aydın şəkildə onu göstərir ki, sərmayə mühiti müsbətdir. Biz sərmayədarların etimadını qazanmaq üçün əlimizdən gələni edirik. Ölkəni etibarlı tərəfdaş kimi formalaşdırmaq uzun vaxt, hətta illər tələb edir. Sadə bir səhv addım həmin nailiyyəti heçə endirə bilər. Xoşbəxtlikdən bizdə belə hadisə müşahidə edilməyib və əminəm ki, gələcəkdə də olmayacaqdır. Əksinə, biz yerli və xarici sərmayədarlar üçün maksimum rahat şərait yaratmağa çalışırıq.

Müstəqilliyimizin ilk illərini yaşadığımız vaxtda biz, təbii ki, xarici sərmayədarlara arxalanırdıq, çünki yerli şirkətlər – əgər belələri vardisa – olduqca zəif idi. Lakin bu gün yerli sahibkarlığa yardım göstərməklə, biz yerli sərmayələrin artdığını görürük. Özəl sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi ilə bağlı bizim müxtəlif proqramlarımız var. Hazırda özəl sektorun ÜDM-dəki payı 75 faizdən çoxdur. Bu, böyük rəqəmdir. Biz güzəştli kreditlər verməklə özəl sektora yardım göstəririk. Kreditlər iş adamlarına verilir və onlar həmin vəsaiti yeni müəssisələr yaratmaq və iş yerləri açmaq üçün istifadə edirlər. Bu yaxınlarda biz Dövlət İnvestisiya Şirkəti yaratmışıq və onun əsas məqsədi Azərbaycan üçün vacib

layihələrdə həmsərmayəçi kimi iştirak etməkdən ibarətdir. Əgər xarici sərmayədar görsə ki, dövlətin özü sərmayəçi kimi iştirak edir, onda həmin potensial sərmayədarın inamı artacaq və daha da möhkəmlənəcəkdir.

Biz sərmayədarları, ilk növbədə, ölkənin çoxşaxəli inkişafı üçün vacib olan sahələrə cəlb etməyi planlaşdırırıq və həmin sahələrdə xammala və infrastruktura maliklik. Ona görə də işgüzar dairələrin bu cür imkandan istifadə etməsi hər iki tərəf üçün faydalı ola bilər. Biz bu əməkdaşlığa açıq, onu genişləndirmək istəyirik. Ölkənin əldə etdiyi iqtisadi inkişaf və böyük potensial sizinlə işləməyə əlavə maraq yaradır. Ölkəniz olduqca qısa müddət ərzində böyük inkişafa nail oldu, regionda iqtisadi şəbəkəyə çevrilə bildi və xarici sərmayələr üçün olduqca cəlbedicidir. Siz neft amilindən istifadə edərək onu çoxşaxəli iqtisadiyyatın qurulmasına yönəldiniz. Biz də eyni işi görmək istəyirik. Lakin biz bu yolun yalnız başlanğıcındayıq. Ona görə də sizin təcrübənizi öyrənmək bizim üçün çox vacibdir. Hesab edirəm ki, mənimlə buraya gəlmiş rəsmilər və iş adamları öz vaxtlarından səmərəli istifadə edəcəklər.

İkitərəfli münasibətlər, iqtisadi əməkdaşlıq, o cümlədən qarşılıqlı layihələr və s. məsələlərdə gələcəkdə hərtərəfli inkişaf görmək istəyirik, çünki bunlar əlaqələrimizi daha da möhkəmləndirəcəkdir. Təbii ki, bizim ikitərəfli əsasda çox yaxşı əməkdaşlığımız var. Biz Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, İslam Konfransı Təşkilatı kimi beynəlxalq qurumlar çərçivəsində əməkdaşlıq edir və bir-birimizi dəstəkləyirik. Bir sözlə, möhkəm iqtisadi münasibətlərimiz olduğu halda, əməkdaşlıq üçün yeni yollar açılacaqdır.

Biz Azərbaycanda iqtisadi islahatlar siyasətini davam etdirəcəyik. Artıq qeyd etdiyim kimi, gələcək planlarımız çoxdur. Azərbaycandakı müxtəlif layihələr ölkənin iş adamları üçün maraqlı ola bilər. Məsələn, turizm sahəsini götürək. Gözəl təbiəti ilə seçilən ölkəmizdə çox sayda iqlim zonaları mövcuddur. Hazırda Azərbaycanda tikinti sektoru yüksək sürətlə inkişaf etməkdədir. Burada böyük potensial

var. Xidmətlər sektoru önəmlidir və biz onu gələcəkdə daha da inkişaf etdirmək fikrindəyik. Biz iqtisadiyyatımızı şaxələndirmək üçün əlimizdən gələni edirik.

Ölkəmizdə çox böyük intellektual səviyyəyə malik olan kadrlar var. Savadlılıq, demək olar ki, 100 faizdir. İstedadlı işçilərimiz sayəsində kadrlarla bağlı hər hansı problem yaranmır. Əlverişli coğrafi mövqeyimiz, xoş niyyətlərimiz, neft və qaz ehtiyatları nəticəsində formalaşmış möhkəm iqtisadi əsaslar, nefti Qara dəniz və Aralıq dənizi sahillərinə nəql edən boru kəmərləri, o cümlədən Avropaya uzanacaq qaz boru kəməri – bütün bunlar gələcəkdə uğurlu iqtisadi əməkdaşlıq üçün əsas şərtləri təmin edir.

Həmin meyarları nəzərə alaraq, möhkəm iqtisadiyyatın yaradılması üçün yeganə və təkrarolunmaz fürsətimiz var. Əgər iqtisadiyyat güclüdirsə, onda ölkə hər sahədə güclüdür. Ümidvaram ki, ölkənizə etdiyim səfər, burada keçirdiyimiz görüşlər və apardığımız danışıqlar, fikir mübadiləsi daha geniş əməkdaşlığa zəmin yaradacaqdır. Biz hər cür əməkdaşlığa hazırıq. Əgər şirkətləriniz sərmayələrin qoyulmasında maraqlıdırsa, onda biz onların sərmayələrinin qorunması üçün maksimum şərait yaradacağıq. Əgər onlar xidmətlər sahəsində fəaliyyət göstərmək istəyirsə, Azərbaycanca bunun üçün böyük imkanlar var. Hazırda nəhəng infrastruktur layihələr həyata keçirilir. Altı elektrik stansiyası inşa edilir. Onların ikisi artıq tikilibdir. Gələn iki il ərzində üç istiqamətdə bizi qonşu ölkələrlə birləşdirəcək yollar çəkiləcəkdir. İndi biz böyük su kəmərinin çəkilməsi, qazpaylayıcı sistemin qurulması ilə məşğuluq. Tibb sahəsinə böyük sərmayələr ayrılır. Yeni müasir xəstəxanalar, məktəblər və məişət obyektləri tikilir. Bir sözlə, xidmət sahəsində işləyən şirkətlər üçün bu gün və əlbəttə ki, gələcəkdə imkanlar çox olacaqdır. Nəzərə alsaq ki, neft satışından əldə etdiyimiz gəlirlər artacaq və biz həmin vəsaitlərin infrastrukturun inkişafına yönəldilməsini planlaşdırırıq, onda ölkəmiz cəlbədicə ola bilər.

Əməkdaşlığın digər sahəsi birgə layihələrdə iştirakdan ibarət ola bilər. Mən artıq qeyd etdim ki, biz Dövlət İn-

vestisiya Şirkəti yaratmışıq və həmin qurum məhz potensial sərmayədarların axtarılması ilə məşğul olacaqdır. O hətta texniki əsaslandırma sənədlərini də tərtib edə və potensial sərmayədarları dəvət edə bilər. Beynəlxalq kreditlər tələb edən layihələrdə ölkəmiz etibarlı tərəfdaş nüfuzunu artıq qazanmışdır. Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəmərinin çəkilməsi üçün beynəlxalq maliyyə təsisatları, banklar konsorsiumu milyardlarla dollar kredit ayırmışlar. Eyni üsul digər layihələrdə də istifadə edilmişdir. Ona görə, beynəlxalq bazarlarda maliyyə vəsaitləri toplamaq baxımından problem olmayacaqdır. Bütün bunlar yaxşı imkanları təmin edir. Ona görə də biz ölkənin işgüzar dairələrini Azərbaycana dəvət edir və bizimlə işbirliyi qurmağa çağırırıq. Bu gün çatışmazlıq yalnız ondadır ki, Azərbaycan haqqında məlumat hələ də kifayət dərəcədə yayılmır. Bu, xüsusən də biznes imkanlarına aiddir. Ona görə biz sizinlə işləyirik. Rəsmilərimiz burada, sizinlədir. İş adamları burada əyləşiblər. Biz özümüzü və imkanlarımızı təqdim etmək üçün çox çalışmalıyıq. Yəni nəyimiz var və nə edə bilərik? Əminəm ki, bu gün keçirdiyimiz görüş bu baxımdan vacibdir və əhəmiyyətli olacaqdır. Biznes, adətən, təhlükəsiz, dostluq olan və proqnozlaşdırılan yerlərə, gəlir gətirən ölkələrə getməyə üstünlük verir. Bütün həmin meyarlar Azərbaycanda var. Ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitlik mövcuddur. Biz bir-birimizlə dostluq və Azərbaycanda qarşılıqlı fayda verəcək bir çox işlər var. Əminəm ki, bu, baş verəcək və mənəmin səfərimdən sonra daha çox əməkdaşlığın şahidi olacağıq.

Hörmətli dostlar, mən bu fürsətdən istifadə edərək sizi Azərbaycana dəvət edirəm və oradakı vəziyyəti özünüz görə biləcəksiniz. Təqdimatda nə qədər yaxşı olursa-olsun, belə bir kəlam var: bir dəfə görmək, yüz dəfə eşitməkdən yaxşıdır. Bu dəvətlə mən çıxışımı başa vururam və gözəl ölkənizdə ilk dəqiqələrdən hiss etdiyimiz qonaqpərvərliyə görə sizə öz minnətdarlığımı bildirirəm. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri xalqına rifah, sülh və uğurlar arzulayıram.

Çox sağ olun.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN ƏBU-DABI TELEVİZİYASINA MÜSAHİBƏSİ

Əbu-Dabi

«Qəsrul əl-Emirat» mehmanxanası

20 noyabr 2006-cı il

– **Cənab Prezident, istərdik Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə səfərinizin məqsədi haqqında danışsınız.**

– Məqsəd münasibətlərimizin genişləndirilməsindən ibarətdir. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə Azərbaycan arasında neçə illər ərzində çox yaxşı ikitərəfli əlaqələr yaranmışdır. Lakin prezidentlər səviyyəsində heç bir səfər olmamışdır. Bu, Azərbaycan prezidentinin ölkənizə etdiyi ilk səfərdir. Əminəm ki, bu səfər münasibətlərimizin yeni səhifəsini açacaqdır. Bizim olduqca yaxşı siyasi münasibətlərimiz, mədəni əlaqələrimiz var. Ancaq eyni zamanda, iqtisadi münasibətlərimizi də möhkəmləndirmək istəyirik. Ona görə bu gün iş adamlarının iştirakı ilə birgə biznes-forum keçiriləcəkdir. Mənimlə Azərbaycandan çox sayda iş adamları gəlmişdir. Onlar öz həmkarları ilə fikir mübadiləsi aparacaq, gələcəkdə mümkün olacaq birgə layihələri və əməkdaşlıq yollarını nəzərdən keçirəcəklər. Bu, ikitərəfli münasibətlərin vacib elementidir. Biz mövcud əlaqələrimizi iqtisadi əməkdaşlıqla möhkəmləndirməliyik. Bu baxımdan hazırkı səfərin nəticələri çox əhəmiyyətli olacaqdır.

– **Bildiyimiz kimi, Azərbaycan mühüm coğrafi-strateji məkanda yerləşir. Ölkəniz İran, Türkiyə və Rusiya ilə həmsərhəddir. Azərbaycandakı ümumi vəziyyəti necə təsvir edərdiniz?**

– Vəziyyət, ümumiyyətlə, çox müsbətdir. Siyasi vəziyyətə gəldikdə, bu, olduqca sabitdir, proqnozlaşdırıla bilər. Belə bir durum ölkəmizi çoxşaxəli formada inkişaf etdirməyə imkan yaradır. Azərbaycanın siyasi sabitlik sürətli iqtisadi inkişafı ilə nəticələnmişdir. Ötən il Azərbaycanın ümumi daxili məhsulunun artımı 26 faiz təşkil etmişdir. Bu il isə 34 faizə bərabərdir. Bu, dünyada ən yüksək göstəricidir. Təbii ki, ümumi daxili məhsulun mütləq rəqəmləri indiyə qədər çox yüksək olmamışdır. Lakin artımın dinamikası gözəçarpan dərəcədə olmuşdur. Bu, yalnız bir sıra amillərlə – siyasi və iqtisadi sabitlik, qonşu ölkələrlə yaxşı münasibətlər, regional əməkdaşlıq və milli maraqların qorunması ilə bağlıdır. Bütün bunlar yaxşı bir mühitin yaradılmasına imkan vermişdir.

İqtisadiyyatımızın sürətli inkişafı sosial problemlərin həllinə və layihələrin həyata keçirilməsinə imkan yaradır, xalqımızın tələbatları ödənilir və əməkhaqları artırılır. Bütün bunlar ölkədə gedən faktiki inkişaf prosesinin təzahürüdür. Mən artıq qeyd etdim ki, bizim qonşularımızla yaxşı münasibətlərimiz var və bu, gələcəkdə də davam edəcəkdir. Bu, regional sabitliyin vacib bir amilidir.

– Bəzi beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanda insan hüquqları ilə bağlı vəziyyətdən şikayətlənirlər. Bu haqda nə deyə bilərsiniz?

– Bilirsiniz, əgər deyilən hər hansı bir tənqid reallığa əsaslanırsa, biz bunu qəbul edirik. Çünki biz müstəqil ölkə kimi, 15 ildir yaşayırıq. O vaxtadək tamamilə qapalı, fərqli bir sistemdə yaşamışıq. O zaman insan hüquqları heç nəzərə də alınmırdı və tamamilə fərqli bir sistem mövcud idi. Həmin 15 il ərzində Azərbaycanın böyük problemləri olmuşdur. Biz hazırda demokratik ölkəyik, bütün demokratik təsisatlar fəaliyyət göstərir, söz azadlığı, mətbuat azadlığı və dini azadlıq mövcuddur. Bütün bunlar ölkə üçün, onun inkişafı üçün vacibdir. Təbii ki, çatışmazlıqlar da var. Bəzi beynəlxalq təşkilatlar hərdən bizi tənqid edirlər və əgər görü-

rüksə ki, bu ədalətlidir, biz onu qəbul edirik. Amma bəzi hallarda bu tənqid ədalətsizdir və onun müxtəlif siyasi səbəbləri var. Bəzi beynəlxalq qurumlar bu məsələdən istifadə edərək, Azərbaycana təzyiq göstərmək, öz məqsədlərinə nail olmaq istəyirlər. Biz bunu əsla qəbul etmirik və bu cür tərzdə ədalətsiz tənqidi heç vaxt qəbul etməyəcəyik.

– Dağlıq Qarabağla bağlı vəziyyəti necə görürsünüz? Biz bilirik ki, nizamlanmanın hazırda müəyyən mərhələləri var.

– Burada yalnız yeganə həll yolu var, o da Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpasıdır. Bu da Ermənistan tərəfindən pozulubdur. Artıq 15 ildən çoxdur ki, işğal altında yaşayırıq. 1994-cü ildə biz atəşkəs sazişini imzaladıq. Baxmayaraq ki, Ermənistan azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparmışdır və Ermənistandan, Dağlıq Qarabağdan və onun ətrafında olan yeddi rayondan bütün azərbaycanlılar qovulmuşdur. Bu, XX əsrdə törədilmiş ən böyük cinayətlərdən biridir. Ölkə ərazisinin 20 faizi işğal altındadır. Bu yaxınlarda ATƏT faktaraşdırıcı missiyasını həmin işğal olunmuş zonalara göndərmişdir və onlar hesabat hazırlamışlar. Həmin hesabatda bildirilir ki, hər şey yerləyeksan olunmuşdur. Ermənistan hər şeyi – evləri, məktəbləri, xəstəxanaları, tarixi abidələri, bizim ulu babalarımızın məzarlarını və məscidləri dağıdıbdır. Onlar vandalizm aktı törədiblər.

Amma biz çalışırıq ki, məsələni sülh yolu ilə həll edək. Ona görə biz danışıqlar prosesini aparırıq. Lakin eyni zamanda, bu danışıqlar daimi davam edə bilməz. Ermənilər Dağlıq Qarabağ üçün müstəqillik istəyirlər. Bu, mümkün deyildir. Azərbaycan bunu heç vaxt qəbul etməyəcəkdir. Biz onlara öz hüduqlarımız çərçivəsində muxtariyyət statusu verə bilərik.

Ona görə, əgər ermənilər münaqişənin həllinə nail olmaq və təhlükəsizlik şəraitində yaşamaq istəyirlərsə, onlar Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsini yerinə yetirməlidirlər. Həmin qətnamələrdə Ermənistan işğalçı qüvvələrinin işğal edilmiş ərazilərdən qeyd-

şertsiz çıxarılması tələb olunur. Onlar indiyə qədər bunu yerinə yetirməyiblər. Biz məsələnin dinc yolla həllinə sadıq. Eyni zamanda, öz güclü iqtisadiyyatımızı, ordumuzu qururuq və ölkəmizin işğal olunmuş torpaqlarını azad etməyə hazır olmalıyıq. Bu bizim hüququmuzdur, qanuni haqqımızdır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən tanınıbdır.

–Beləliklə, Siz istənilən zaman hər b yolundan istifadə edə bilərsiniz?!

– Mən belə deyərdim: bu, istisna edilmir. Biz çalışacağıq ki, məsələni dinc yolla həll edək. Sülh danışıqlarının gündəliyində duran məsələləri uzun illər ərzində müzakirə etməyə çalışmışıq. Biz danışıqları 15–30 ilə qədər davam etdirə bilmərik. Yəni biz baxacağıq, əgər danışıqlar bir fayda verməsə, Ermənistan bizim torpaqlarımızı azad etməsə, onda Azərbaycan müxtəlif variantları nəzərdən keçirə bilər. Yəni bu o demək deyil ki, bu ola bilməz. Mən belə hesab edirəm.

– Bəs İrannın nüvə proqramı ilə bağlı mövqeyiniz necədir? Sizin fikrinizcə, onların bu cür hüququ varmı?

– Bilirsiniz, beynəlxalq qaydalara uyğun olaraq, hər bir ölkə nüvə enerjisini tədqiq etmək hüququna malikdir. Biz bu məsələyə hüquqi cəhətdən baxırıq. Hər bir ölkə, təbii ki, müəyyən beynəlxalq təşkilatların qaydaları əsasında bunu edə bilər və bu onun hüququdur. Əgər Azərbaycan öz nüvə enerjisini inkişaf etdirmək istəsə, bu da Azərbaycanın hüququdur. Yəni bu gün Orta Şərqdə bəzi ölkələr var ki, onlar da bu variantdan istifadə etmək istəyirlər.

Bu, məsələnin bir tərəfidir.

Məsələnin digər tərəfi bizim Avropa və Amerikadakı tərəfdaşlarımızın narahatlığı ilə bağlıdır. Bu narahatlıq da nəzərə alınmalıdır. Yəni normal bir çərçivə müəyyən edilməlidir ki, vəziyyətə aydınlıq gətirilsin və bununla İrana işlərin davam etdirilməsi üçün əsaslar yaradıla bilər. Mən hesab edirəm ki, əgər bunlar davam etdirilərsə, danışıqlar yolu ilə vəziyyətin aydınlaşdırılmasına gətirib çıxara bilər.

Bu günlərdə belə məlumatlar və bəyanatlar var ki, nüvə proqramı dinc məqsəd daşıyır. Bizim əsaslarımız yoxdur ki, buna inanmayaq. Biz hər hansı bir məsələni beynəlxalq hüquq baxımından nəzərdən keçirməliyik. Əgər məndən Dağlıq Qarabağ məsələsi ilə bağlı soruşurlarsa, mən də beynəlxalq hüquq norma və prinsiplərinə, ərazi bütövlüyü prinsipinə, beynəlxalq hüququn əsas vacib elementinə istinad edirəm.

O ki qaldı millətlərin öz müqəddəratını təyin etməsinə, bu da vacib bir elementdir və hüquqdur. Lakin bu, ərazi bütövlüyü çərçivəsində özünü bürüzə verə bilər. Digər ölkələrə gəldikdə isə, milli azlıqlara muxtariyyət verilə bilər.

Ona görə Dağlıq Qarabağ məsələsini bir yana qoyaraq, hesab edirəm ki, İrana və onun nüvə proqramına gəldikdə, buna da eyni bir əsaslarla yanaşmaq lazımdır. Çünki hər hansı bir qərar kiminsə istək və arzularına əsaslansa, bu, bütün beynəlxalq münasibətlər sistemini pozacaqdır.

– Bilirsiniz ki, bəzi hallarda siyasi münaqişələr baş verir. Məsələn, Gürcüstan ilə Rusiya arasında. Bu baxımdan Azərbaycan kimin tərəfini tutur?

–Yox, biz heç bir tərəfi tutmuruq. Biz bu münasibətlərin, ölkələr arasında olan əlaqələrin bir hissəsi deyilik. Məhz bizim də uğurumuzun əsas amili ondan ibarətdir ki, heç vaxt ölkəmizə aid olmayan məsələyə müdaxilə etmirik. Biz heç bir ölkənin daxili işlərinə qarışmırıq. Eyni zamanda, digər ölkələrə də icazə vermirik ki, bizim işlərimizə müdaxilə etsin. Bir sözlə, biz dövlətlərarası münasibətlərə müdaxilə etmirik. Bizim Birləşmiş Ştatlarla yaxşı münasibətlərimiz var. Rusiya ilə çox yaxşı münasibətlərimiz mövcuddur. Hər iki ölkə ilə əməkdaşlıq edirik. Ruslar bizim qonşularımızdır, ölkələrimiz həmsərhəddir. Bizim çox yaxşı iqtisadi münasibətlərimiz var. Birləşmiş Ştatlar bizim tərəfdaşımızdır və Azərbaycanda ən böyük sərmayədarlardan biridir. Həmin ölkə bizim enerji layihələrimizi çox fəal surətdə dəstəkləmişdir və buna görə də onlara minnətdarıq.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan elə bir ölkədir ki, orada digər ölkələrin maraqları bir-birilə ziddiyyətə girmir və yaxud da hər hansı bir ziddiyyətli mühit yaratmır. Burada əməkdaşlıq var. Əgər hansısa bir ölkə bizimlə əməkdaşlıq edirsə, daxili məsələlərimizə müdaxilə etmərsə, onda işlərimiz yaxşı gedir. Ona görə mən hesab edirəm ki, əməkdaşlığın aparılması, gərginliyin aradan qaldırılması və mövqələrin üst-üstə düşməsi vacibdir. Biz öz regionumuzda çox ehtiyatlı olmalıyıq, çünki burada böyük ölkələrin maraqları var. Onların özlərinin strateji maraqları var və bizim özümüzün ərazimiz var, öz təbii sərvətlərimiz mövcuddur. Biz olduqca mühüm nəqliyyat infrastrukturuna malikik və bu baxımdan istəyirik ki, daha çox və geniş əməkdaşlıq aparaq. Bizim uğurumuz onu göstərir ki, siyasətimiz düzgündür. Bu, olduqca vacibdir ki, biz dünyanı müxtəlif hissələrə bölməyə, bir düşərgədə və yaxud digər düşərgədə olmayaq. Biz, sadəcə, özümüzə arxalanırıq və hüququmuz var. Biz öz tərəfdaşlarımızla, dostlarımızla qarşılıqlı hörmət və ehtiram, bir-birinin işlərinə müdaxilə etməmək prinsipləri əsasında işləyirik.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNƏ RƏSMİ SƏFƏRİ

21 noyabr 2006-cı il

**Prezident İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin
sabiq prezidenti Şeyx Zaid bin Sultan əl-Nəhəyyanın
məzarını ziyarət etmişdir**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə rəsmi səfərinin ikinci günü, noyabrın 21-də Şeyx Zaid məscidinə gələrək, bu ölkənin sabiq prezidenti Şeyx Zaid bin Sultan əl-Nəhəyyanın məzarını ziyarət etmişdir.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, məscidin tikintisinə 2001-ci ildə Şeyx Zaidin özünün təşəbbüsü ilə başlanılmışdı və 2004-cü ilin noyabrında o burada dəfn olunmuşdur. Şeyx Zaid məscidi Məkkə və Mədinədəki məşhur məscidlərdən sonra üçüncü hesab edilir. Məsciddə Şeyx Zaidin ruhuna dua oxundu.

Prezident İlham Əliyev məscidin Fəxri qonaqlar kitabına ürək sözlərini yazdı. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin tanınmış şəxsiyyətinin ölkəsi üçün böyük işlər gördüyünü bildirən dövlətimizin başçısı ona Ulu Tanrıdan rəhmət dilədi.

«Cəbəl Əli» azad ticarət zonası ilə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 21-də Dubayda dünyanın ən böyük ticarət zonası hesab edilən «Cəbəl Əli» azad ticarət zonasına gəlmişdir.

Prezident İlham Əliyevi burada Dubay Limanları, Gömrükxanaları və Azad Ticarət Zonası Korporasiyasının icraçı sədri Sultan bin Süleyim və icraçı direktoru xanım Səlmə Hərb böyük hörmət və ehtiramla qarşıladılar.

Sonra dövlətimizin başçısı ticarət zonasının indiki və gələcək layihələri və planları, habelə maketi ilə tanış oldu.

Məlumat verildi ki, «Cəbəl Əli» liman şəhərini 70-ci illərdə Dubaydan 35 kilometr aralıda tikilmişdir. O, dünyada ən böyük süni liman, Yaxın Şərqdə ən böyük ticarət limanıdır. 67 körpüsü olan limanın ətrafındakı sənaye rayonu 1985-ci ildə azad ticarət zonası elan edilmişdir. Hazırda 51 ölkədə, o cümlədən Çin, Koreya Respublikası, ABŞ, Hindistan, Avstraliya və İndoneziyada, Avropanın müxtəlif ölkələrində limanları fəaliyyət göstərir. Ümumi sahəsi 100 kvadratkilometr olan zonanın 30 faizi icarəyə verilmişdir.

Sultan bin Süleyim prezident İlham Əliyevin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək, Azərbaycanda sürətli iqtisadi inkişafa nail olduğunu vurğuladı. O dedi ki, biz iqtisadi sabitlik mövcud olan Azərbaycanda iş qurmaq niyyətindəyik və əminik ki, ölkənin hökuməti bunun üçün lazımı şərait yaradacaqdır.

Daha sonra bildirildi ki, BƏƏ-nin qanunlarına görə, ölkədə fəaliyyət göstərən xarici şirkətlərin səhmlərinin 51 faizi ərəblərin özlərinə məxsus olur. «Cəbəl Əli» azad ticarət zonasında korporativ vergilər, mənfəətdən vergitutma, idxal və ixrac rüsumu yoxdur. Xarici şirkətlərə yüksək səviyyəli infrastruktur təqdim olunur.

Digər üstünlük dünya okeanına çıxışın olmasıdır. Dubay limanı ən müasir avadanlıqla təchiz edilmişdir. Bu da «Cəbəl Əli» azad ticarət zonasının inkişafında mühüm rol oynayır. Hazırda burada 6 mindən çox şirkət işləyir. Sürətlə inkişaf etdiyindən və çox gəlir gətirdiyinə görə, ticarət zonası özü üçün xüsusi hava limanı tikir və süni ada yaradır.

Sonra Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev azad ticarət zonası haqqında filmə baxdı. Dövlətimizin başçısına xatirə hədiyyəsi təqdim olundu.

Prezident İlham Əliyev azad ticarət zonasının Fəxri qonaqlar kitabını imzaladı. Avtobusla ticarət zonasının ərazisini gəzən dövlətimizin başçısı limanda yükləmə-boşaltma prosesi ilə yaxından tanış oldu.

Dubay Əmirliyinin inkişaf layihəsi ilə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 21-də Dubayda, «Emirates Tower» mehmanxanasında Dubay Əmirliyinin inkişaf layihəsi ilə tanış olmuşdur. Əmirliyin nümayəndələri Azərbaycan prezidentinin bu səfərinin ölkələrimiz arasında iqtisadi əlaqələrin daha da genişlənməsinə yeni təkan verəcəyini vurğuladılar. Bildirdilər ki, hazırda Dubayda 6 mindən çox şirkət fəaliyyət göstərir. Onlardan əsas üç böyük şirkət son illərdə istər şəhərsalma, istərsə də digər sahələrə sərmayə qoyuluşu və sərmayələrin cəlb olunması işində fəal iştirak edir.

Müxtəlif sahələr üzrə öz təcrübələrindən və gördükləri işlər barədə geniş məlumat verən Əmirliyin nümayəndələri gələcək planlardan da danışdılar. Onlar ölkəmizdə olan layihələrin Dubay variantına uyğun olaraq, inkişaf məsələlərinə diqqət göstərmək niyyətlərini açıqladılar.

Layihələrlə tanışlıq zamanı əməkdaşlıq imkanlarının öyrənilməsinin, birgə layihələrin həyata keçirilməsinin əhəmiyyətindən söhbət getdi, bunun hər iki tərəf üçün faydalı olacağı bildirildi.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin vitse-prezidenti və Baş naziri, Dubay Əmirliyinin hökmdarı Şeyx Məhəmməd bin Rəşid əl-Məktum ilə görüş

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 21-də Dubayda Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin vitse-prezidenti və Baş naziri, Dubay Əmirliyinin hökmdarı Şeyx Məhəmməd bin Rəşid əl-Məktum ilə görüşmüşdür.

Görüş zamanı Azərbaycan ilə BƏƏ arasında əməkdaşlıq münasibətlərinin genişləndirilməsi və perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan haqqında, ölkəmizdə gedən uğurlu inkişaf prosesləri, qarşıda duran vəzifələr barədə söhbət açdı.

Şeyx Məhəmməd bin Rəşid əl-Məktum Dubayda həyata keçirilən genişmiqyaslı layihələr barədə məlumat verdi.

Söhbət zamanı bildirildi ki, iki ölkə arasında münasibətləri, faydalı əməkdaşlığı qarşılıqlı səfərlər edərək və xüsusilə Dubayda gedən proseslərdən və təcrübədən yararlanaraq genişləndirmək zəruridir. Həmçinin vurğulandı ki, gələcəkdə Azərbaycanda müəyyən layihələrin həyata keçirilməsi üçün Dubay Əmirliyi tərəfindən sərmayə qoyula bilər.

* * *

Elə həmin gün Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin vitse-prezidenti və Baş naziri, Dubay Əmirliyinin hökmdarı Şeyx Məhəmməd bin Rəşid əl-Məktumun adından Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin şərəfinə nahar verildi.

Səfər başa çatdı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 21-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə ikigünlük rəsmi səfərini başa çatdıraraq Vətənə yola düşmüşdür. Hər iki ölkənin dövlət bayraqları ilə bəzədilmiş Dubay Beynəlxalq Hava Limanında Azərbaycan prezidentinin şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi Dubay Əmirliyinin yüksək vəzifəli rəsmi şəxsləri böyük hörmət və ehtiramla yola saldılar.

Dövlətimizin başçısı noyabrın 21-də axşam Bakıya gəldi.

AZƏRBAYCAN–YAPONİYA DÖVLƏT KOMİSSİYASININ 4-cü İCLASININ İŞTİRAKÇILARI İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

22 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 22-də Prezident sarayında Azərbaycan–Yaponiya Dövlət Komissiyasının 4-cü iclasının iştirakçılarını qəbul etmişdir.

«Itochy Corporation» şirkətinin vitse-prezidenti Yokota Akira ölkəmizə səfər zamanı xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdiklərini bildirərək Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycanın böyük nailiyyətlər qazandığını vurğuladı. Yaponiya ilə Azərbaycan arasında ikitərəfli əlaqələrin yaxşı səviyyədə olduğunu bildirən qonaq Azərbaycan–Yaponiya Dövlət Komissiyasının 4-cü iclasının nəticələrinin əməkdaşlığımızın daha da genişləndirilməsi üçün öz töhfəsini verəcəyinə əminliyini söylədi.

Dövlətimizin başçısı Yaponiyaya rəsmi səfərini məmnuniyyətlə xatırlayaraq, bu səfərdən ötən müddət ərzində iki ölkə arasında bütün sahələrdə əməkdaşlığın daha da inkişaf etdiyini vurğuladı. Hazırda ölkəmizdə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində yeni layihələrin həyata keçirildiyini qeyd edən prezident İlham Əliyev Azərbaycanın bu istiqamətdə Yaponiya şirkətləri ilə əlaqələri genişləndirməkdə maraqlı olduğunu bildirdi.

ATƏT-in MİNSK QRUPUNUN HƏMSƏDRLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

22 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 22-də Prezident sarayında ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrələrini qəbul etmişdir.

Görüş zamanı Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizama salınması ilə bağlı danışıqların hazırkı vəziyyəti və perspektivləri ilə əlaqədar fikir mübadiləsi aparılmışdır.

BOLQARISTAN RESPUBLİKASI XALQ MƏCLİSİNİN SƏDRİ GEORGI PİRİNSKİNİN RƏHBƏRLİK ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

23 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 23-də Prezident sarayında Bolqarıstan Respublikası parlamentinin – Xalq Məclisinin sədri Georgi Pirinskinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan ilə Bolqarıstan arasında münasibətlərin uğurla inkişaf etdiyini vurğuladı. O, Bolqarıstan prezidenti Georgi Pirvanov ilə dəfələrlə görüşdüyünü məmnuniyyətlə xatırladaraq, bu görüşlərin ikitərəfli əlaqələrimizin genişləndirilməsi işinə mühüm töhfə verdiyini qeyd etdi. İki ölkənin parlamentləri arasında əməkdaşlığın əhəmiyyətinə toxunan prezident İlham Əliyev indiki səfərin əlaqələrimizin daha da inkişaf etdirilməsində mühüm rol oynayacağına əmin olduğunu bildirdi.

Georgi Pirinski Azərbaycana Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Məclisinin iclasında iştirak etmək üçün gəldiklərini qeyd edərək, səfər çərçivəsində ikitərəfli görüşlərin də keçirildiyini bildirdi. Azərbaycan və Bolqarıstanın dövlət başçılarının qarşılıqlı səfərlərini xatırladan qonaq bu səfərlərin iki ölkə arasında əlaqələrin daha da genişləndirilməsində xüsusi rol oynadığını vurğuladı. O, ölkələrimizin bütün sahələrdə əməkdaşlığının, o cümlədən parlamentlərarası əlaqələrin bundan sonra da inkişaf edəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

**POLŞA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB LEX KAÇİNSKİYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Halemba şaxtasında baş vermiş partlayış nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı xəbəri məni son dərəcə kədərləndirdi.

Bu faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə, bütün Polşa xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 23 noyabr 2006-cı il

**RUMİNYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB TRAYAN BESESKUYA**

Hörmətli cənab Prezident!

Ölkənin milli bayramı – Birlik günü münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza ən səmimi təbriklərimizi yetirirəm.

Azərbaycan ilə Rumıniya arasındakı münasibətlərin inkişaf dinamikası məmnunluq doğurur. Əminəm ki, qarşılıqlı səfərlərimiz, təmaslarımız, ölkələrimiz arasında əməkdaşlığa dair imzalanmış sənədlər xalqlarımızın rifahı naminə istər ikitərəfli qaydada, istərsə də regional məcrada əlaqələrimizin əhatə dairəsinin daha da genişlənməsinə xidmət edəcəkdir.

Bu xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Rumıniya xalqına sülh və tərəqqi arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 23 noyabr 2006-cı il

**BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN
PREZİDENTİ ƏLAHƏZRƏT ŞEYX XƏLİFƏ
BİN ZAİD ƏL-NƏHƏYYANA**

Əlahəzrət!

Milli bayramınız – Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri dövlətinin yaranması günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda dost xalqlarınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasındakı ənənəvi dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri hazırda öz intensiv inkişaf mərhələsini yaşayır.

Əminəm ki, bu günlərdə ölkənizə səfərim çərçivəsində görüşlərimiz, apardığımız müzakirələr və ətraflı fikir mübadiləsi, imzalanan sənədlər əməkdaşlığımızın daha da dərinləşməsinə yeni təkan verəcəkdir.

Fürsətdən istifadə edərək səfərim zamanı mənə və nümayəndə heyətimizə göstərilən yüksək qonaqpərvərliyə, diqqət və qayğıya görə Sizə öz dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə ən xoş arzularımızı yetirir, möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin dost xalqına əmin-amanlıq və rifah diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 23 noyabr 2006-cı il

**TAİLANDIN KRALI ƏLAHƏZRƏT BHUMİBOL
ADULYADEJƏ**

Əlahəzrət!

Ölkənizin milli bayramı – Təvəllüd gününüz münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

Ümidvaram ki, Azərbaycan ilə Tailand arasında təşəkkül tapmış dostluq münasibətlərinin inkişafı, genişlənməkdə olan əməkdaşlığımız bundan sonra da xalqlarımızın rifahına xidmət edəcəkdir.

Bu xoş fürsətdən istifadə edərək, Sizə ən səmimi arzu-larımızı yetirir, möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Tailand xalqına sülh və tərəqqi diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 24 noyabr 2006-cı il

**TAİLƏND KRALLIĞININ BAŞ NAZİRİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNƏB SURAYUD ÇULANONTA**

Hörmətli cənab Baş nazir!

Milli bayramınız – Kralın təvəllüd günü münasibətilə Sizə və xalqınıza ən səmimi təbriklərimizi yetirirəm.

Əminəm ki, ölkələrimiz arasındakı dostluq münasibətləri qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımız üçün daim möhkəm zəmin olaraq qalacaqdır.

Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, ölkənizə əmin-amanlıq və çiçəklənmə arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 24 noyabr 2006-cı il

**FİNLANDİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
XANIM TARYA HALONENƏ**

Hörmətli xanım Prezident!

Finlandiyanın milli bayramı – Müstəqillik günü münasibətilə Sizi və bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Əminəm ki, ölkələrimiz arasındakı dostluq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, qarşılıqlı münasibətlərimizdəki əməkdaşlıq mühitindən səmərəli istifadə olunması üçün səylərimizi bundan sonra da ardıcıl şəkildə davam etdirəcəyik.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Finlandiya xalqına sülh və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 24 noyabr 2006-cı il

**İSLAM ÖLKƏLƏRİ TƏHSİL, ELM VƏ
MƏDƏNİYYƏT TƏŞKİLATININ (İSESCO)
BAŞ DİREKTORU ƏBDÜLƏZİZ BİN OSMAN
ƏL-TUVEYCRİ İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

24 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 24-də Prezident sarayında İslam Ölkələri Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatının (İSESCO) Baş direktoru Əbdüləziz bin Osman əl-Tuveycrini qəbul etmişdir.

Bu yaxınlarda İSESCO-nun Küveytdə sessiyasının keçirildiyini bildirən qonaq növbəti sessiyanın 2008-ci ildə Bakıda keçirilməsinə razılıq verildiyinə görə Azərbaycan tərəfinə və şəxsən prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirdi. O, noyabrın 23-də Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevaya İslam Ölkələri Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatının «Xoşməramlı səfiri» fəxri adının verilməsi münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı Heydər Əliyev Fondunun və onun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyətinə verilən yüksək qiymətə görə İSESCO-ya və təşkilatın rəhbəri Əbdüləziz bin Osman əl-Tuveycriyə minnətdarlığını bildirdi.

İSESCO-nun növbəti sessiyasının Bakı şəhərində keçirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayan prezident İlham Əliyev bu il ölkəmizdə İslam Konfransı Təşkilatı çərçivəsində iki tədbirin uğurla keçirildiyini də xatırlatdı. Dövlətimizin başçısı belə tədbirlərin İslam Konfransı Təşkilatı ilə əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi işində mühüm rol oynadığını bildirdi.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
BELARUS RESPUBLİKASINA
SƏFƏRİ**

27 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev MDB dövlət başçılarının Minskdə keçiriləcək zirvə görüşündə iştirak etmək üçün noyabrın 27-də Belarus Respublikasının paytaxtına gəlmişdir.

MDB-nin üzvü olan ölkələrin dövlət bayraqları ilə bəzədilmiş Minsk Hava Limanında Azərbaycan prezidentinin şərafinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Təyyarənin pilləkəni önündə milli geyimli qız Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevə duz-çörək təqdim etdi.

Prezident İlham Əliyevi MDB İcraiyyə Komitəsinin sədri - icraçı katibi Vladimir Ruşaylo böyük hörmət və ehtiramla qarşıladı.

Azərbaycan prezidenti hava limanından onun üçün ayrılmış iqamətgaha yola düşdü.

MİNSKDƏ MDB DÖVLƏT BAŞÇILARININ ZİRVƏ GÖRÜŞÜ

28 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 28-də Minsk şəhərində, Belarus Milli Kitabxanasının binasında Müstəqil Dövlətlər Birliyinin üzvü olan ölkələrin dövlət başçılarının zirvə görüşü keçirilmişdir. Zirvə görüşündə 11 ölkənin – Azərbaycan, Rusiya, Belarus, Gürcüstan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Moldova, Ermənistan, Özbəkistan, Tacikistan və Ukraynanın dövlət başçıları iştirak edirdilər. Türkmənistanı Nazirlər Kabineti sədrinin müavini təmsil edirdi.

Zirvə görüşünə ev sahibliyi edən Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko prezidentlər İlham Əliyevi, Vladimir Putini, Mixeil Saakaşvilini, Nursultan Nazarbayevi, Kurmanbek Bakiyevi, Vladimir Voronini, Robert Köçəryanı, İslam Kərimovu, İmaməli Rəhmonu və Viktor Yuşşenkonu, habelə Türkmənistan Nazirlər Kabineti sədrinin müavini Qurbanqulu Berdimühəmmədovu səmimiyyətlə qarşıladı.

Açılışdan əvvəl görüş iştirakçıları rəsmi foto çəkdirdilər.

Sonra zirvə görüşünün məhdud formatda iclası başlandı. Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko zirvə görüşündə iştirak edən dövlət başçılarını bir daha salamladı, Tacikistan prezidentini yenidən bu vəzifəyə seçilməsi münasibətilə təbrik etdi. A.Lukaşenko xatırlatdı ki, bu il dekabrın 6-da MDB-nin 15 ili tamam olur. Bu müddət ərzində xeyli iş görülmüş, ən başlıcası isə, üzv ölkələr arasında əməkdaşlığa meyl qorunub saxlanmışdır. Lakin nəzərdə tutulan çox məsələlər həyata keçirilməmişdir. Ona görə də MDB-də inteqrasiyanı dərinləşdirmək üçün daha fəal olmalıyıq. Prezident A.Lukaşenko onu da bildirdi ki, təkcə 2006-cı ilin ötən dövrü ərzində Belarus

Respublikasının MDB ölkələri ilə mal dövriyyəsinin həcmi 20 milyard dolları keçmişdir.

Zirvə görüşünün məhdud formatda iclasını MDB Dövlət Başçıları Şurasının sədri, Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayev açdı. O bildirdi ki, bu formatda iclasın məqsədi gündəliyin özü və habelə onun bəzi məsələləri barədə fikir mübadiləsi aparmaq, müxtəlif yanaşmalar olan sənədlərlə bağlı cavab layihələrini müzakirə etməkdir. Bu, ilk növbədə MDB-nin səmərəliliyinin yüksəldilməsi və onun inkişaf perspektivləri haqqında məsələlərə aiddir.

Sonra MDB-nin İcraiyyə Komitəsinin sədri-icraçı katibi Vladimir Ruşayloya söz verildi. O bildirdi ki, zirvə görüşü gündəliyinin layihəsi üzv dövlətlərin təklifləri və MDB-nin ali orqanlarının tapşırıqları əsasında hazırlanmışdır. Qaydaya uyğun olaraq gündəliyin layihəsi qabaqcadan MDB Xarici İşlər Nazirləri Şurasında müzakirə edilmiş və üzv ölkələrdən daxil olmuş təkliflər nəzərə alınmışdır.

Zirvə görüşünün məhdud formatda iclası öz işini qapalı şəkildə davam etdirdi. Sonra MDB-nin üzvü olan ölkələrin dövlət başçılarının zirvə görüşü geniş tərkibdə davam etdirildi.

Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko bu zirvə görüşünün Minsk şəhərində keçirilməsinin əhəmiyyətindən söz açdı. MDB məkanında bütün sahələrdə integrasiya siyasətinin gücləndirilməsinin vacibliyini bildirən Aleksandr Lukaşenko bir daha dövlət başçılarını öz ölkəsində salamladı.

MDB Dövlət Başçıları Şurasının sədri, Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayev zirvə görüşünün yüksək səviyyədə təşkilinə və onlara göstərilən qonaqpərvərliyə görə Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenkoya təşəkkürünü bildirdi, qapalı şəkildə keçirilən görüşdə müzakirə olunan sənədlərin əhəmiyyətindən danışdı.

Sonra MDB İcraiyyə Komitəsinin sədri-icraçı katibi Vladimir Ruşaylo qapalı görüşdə müzakirə olunan məsələləri bir daha xatırladaraq dedi ki, MDB Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclasında müzakirə edilib qəbul olunan sənədlərin bir ne-

çəsi əlavə və dəyişikliklər olunmaqla təsdiqlənmişdir. Yüksək səviyyəli qrupun MDB-nin səmərəliliyinin artırılması, inkişafı və gələcək perspektivləri barədə hazırladığı məruzə ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılmışdır. Vladimir Ruşaylo həmçinin bildirdi ki, konkret müzakirə edilmədiyinə görə yalnız bir sənəd – MDB dövlət başçılarının Birlik ölkələri arasında dövlət sərhədlərinin rəsmiləşdirilməsi haqqında Bəyanatı qəbul olunmamışdır.

Sonra dövlət başçıları zirvə görüşünün sənədlərini imzaladılar.

İmzalanma mərasimindən sonra zirvə görüşünün yekunlarına dair mətbuat konfransı keçirildi. MDB Dövlət Başçıları Şurasının sədri, Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayev və MDB İcraiyyə Komitəsinin sədri-icraçı katibi Vladimir Ruşaylo kütləvi informasiya nümayəndələrinin suallarına cavab verdilər. Həmçinin bildirildi ki, növbəti zirvə görüşünün gələn il Tacikistanın paytaxtı Düşənbə şəhərində keçirilməsi nəzərdə tutulur.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
GÜRCÜSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ MİXEİL SAAKAŞVİLİ
İLƏ GÖRÜŞÜ**

Minsk

28 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev MDB dövlət başçılarının Minskdə keçirilən zirvə görüşü çərçivəsində noyabrın 28-də onun üçün ayrılmış iqamətgahda Gürcüstan prezidenti Mixeil Saakaşvili ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ölkələrimiz arasında əlaqələrin müxtəlif sahələrdə inkişaf etdiyi vurğulandı, gələcəkdə əlaqələrimizin daha da genişləndiriləcəyinə əminlik ifadə edildi, qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra digər məsələlər müzakirə olundu.

AZƏRBAYCAN, BELARUS VƏ UKRAYNA PREZİDENTLƏRİNİN ÜÇTƏRƏFLİ GÖRÜŞÜ

Minsk

28 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 28-də Minskdə Belarus dövləti başçısının iqamətgahında Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin, Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenkonun və Ukrayna prezidenti Viktor Yuşşenkonun üçtərəfli görüşü olmuşdur.

Prezidentlər enerji daşıyıcılarının nəqli layihələrinin gerçəkləşdirilməsi, enerji daşıyıcılarının göndərilməsi və emalı, müvafiq infrastrukturun inşası sahəsində üç dövlətin böyük potensialı olduğunu vurğuladılar.

Görüşdə vurğulanmışdır ki, Baltikyanı ölkələrin, Şərqi Avropa ölkələrinin də maraqları daxilində olan bu regional bazar inkişaf etməlidir.

Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenkonun fikrincə, üç ölkə enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması sahəsində sıx əməkdaşlıq etməlidir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev bildirmişdir ki, indiki görüş onun bu yaxınlarda Belarusa rəsmi səfəri zamanı yüksək səviyyədə aparılmış danışıqların davamı olaraq keçirilir. Azərbaycan dövlətinin başçısı bütün sahələrdə, o cümlədən energetika sahəsində Belarusa ölkəmiz arasında əməkdaşlığın böyük potensialı olduğunu bildirdi.

Belarus prezidenti Viktor Yuşşenko üç ölkənin ticarət-iqtisadi əməkdaşlığının səviyyəsini yüksək qiymətləndirdi. Onun sözlərinə görə, Ukraynanın Belarus və Azərbaycanla əmtəə dövriyyəsi 5 milyard dollarlıq həddi keçmişdir. Viktor Yuş-

şenko üç ölkənin energetika sahəsində əlaqələrinin inkişafını əməkdaşlığın strateji istiqaməti adlandırdı. O dedi ki, Azərbaycan neftinin Belarusun neftayırma zavodlarına nəqli üçün Odessa–Brodi boru kəməmindən istifadə olunması perspektivli layihədir.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
ERMƏNİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ROBERT KÖÇƏRYAN
İLƏ GÖRÜŞÜ**

Minsk

28 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev MDB dövlət başçılarının Minskdə keçirilən zirvə görüşü çərçivəsində noyabrın 28-də Rusiya Federasiyasının Belarusdakı səfirliyinin binasında Ermənistan prezidenti Robert Köçəryan ilə görüşmüşdür.

Əvvəlcə geniş tərkibdə keçirilən görüşdə Azərbaycan və Ermənistanın Xarici İşlər nazirləri Elmar Məmmədyarov və Vartan Oskanyan, habelə Rusiyanın Xarici İşlər naziri Sergey Lavrov, ATƏT-in hazırkı sədri Karel de Quxt, onun şəxsi nümayəndəsi Anji Kaspşik, rusiyalı həmsədr Yuri Merzlyakov da iştirak edirdilər.

Görüşü giriş sözü ilə açan Sergey Lavrov Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli istiqamətində danışıqlar prosesinin davam etdirilməsinin vacibliyini vurğuladı.

Sonra dövlət başçıları görüşü təkbətək davam etdirdilər.

Görüşdə Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
UKRAYNA RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ VİKTOR YUŞŞENKO
İLƏ GÖRÜŞÜ**

Minsk

28 noyabr 2006-cı il

Noyabrın 28-də Minskdə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin Ukrayna prezidenti Viktor Yuşşenko ilə görüşü olmuşdur.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələrin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı, beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən GUAM çərçivəsində əməkdaşlığın genişlənməsindən məmnunluq ifadə edildi.

Prezidentlər əlaqələrin bundan sonra da inkişaf edəcəyinə əminliklərini söylədilər və qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər barədə fikir mübadiləsi apardılar.

Səfər başa çatdı

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev noyabrın 28-də axşam Belarusa səfərini başa çatdıraraq Vətənə yola düşmüşdür.

MDB-nin üzvü olan ölkələrin dövlət bayraqları ilə bəzədilmiş Minsk Hava Limanında prezident İlham Əliyevi MDB İcraiyyə Komitəsinin sədri-icraçı katibi Vladimir Ruşaylo və digər rəsmi şəxslər böyük hörmət və ehtiramla yola saldılar.

Dövlətimizin başçısı noyabrın 28-də gecə Bakıya gəldi.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN AZƏRBAYCAN TELEVİZİYASINA MÜSAHİBƏSİ

28 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev MDB dövlət başçılarının Minskdə keçirilən zirvə görüşü başa çatdıqdan sonra Bakıya qayıdarkən təyyarədə Azərbaycan televiziyasına müsahibə vermişdir.

– Cənab Prezident, Minskdə keçirilən MDB dövlət başçılarının sammiti zamanı Sizin Ermənistan prezidenti ilə görüşünüz oldu. Bu görüşün nəticələri barədə nə deyə bilərsiniz?

– Artıq üç ilə yaxındır ki, Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ danışıqları Praqa prosesi çərçivəsində aparılır. Bu müddət ərzində həm prezidentlər, həm də Xarici İşlər nazirləri səviyyəsində kifayət qədər görüşlər olmuşdur. Təbii ki, bu görüşlərdə məsələnin həlli yolları müzakirə olunmuşdur. Müəyyən mərhələlər olmuşdur və deyə bilərəm ki, biz danışıqların son mərhələsinə yaxınlaşırıq. Çünki bilirsiniz, üç ilə yaxın müddət ərzində aparılan danışıqlarda, demək olar, bütün məsələlər müzakirə edildi, tərəflərin mövqeləri, demək olar ki, tamamilə formalaşdı. Artıq biz elə mərhələdəyik ki, danışıqların gələcəyi bizim addımlarımızdan asılıdır. Mən bu baxımdan görüşün nəticələrini bütövlükdə normal qiymətləndirirəm.

Bildiyiniz kimi, bu yaxınlarda Minsk qrupunun həmsədrləri Bakıda və Yerevanda olmuşlar. Azərbaycan tərəfi onların təklifinə, yəni görüşün keçirilməsinə müsbət cavab vermişdir. Görüşün özünə gəldikdə isə, danışıqlar bütövlükdə konstruktiv şəkildə aparıldı, mübahisəli məsələlər müzakirə

edildi. Demək olar ki, onlar diqqət mərkəzində olmuşdur. Çünki son müddət ərzində biz bir sıra məsələlərin həllinə nail olmuşuq, əvvəllər razılaşıdırılmamış məsələlər artıq razılaşıdırılıb. Amma elə prinsiplial məsələlər var ki, bunların ətrafında hələ ki, fikir ayrılığı var. İki prezident məhz bu məsələlər ətrafında söhbət aparmışdır. Azərbaycanın mövqeyinə gəldikdə isə, bir daha demək istəyirəm ki, bizim mövqeyimizdə heç bir dəyişiklik yoxdur. Azərbaycan məsələnin bizim ərazi bütövlüyümüz çərçivəsində həll olunmasında israrlıdır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsi icra olunmalıdır, Azərbaycanın torpaqları işğalçı qüvvələrdən təmizlənməlidir və 1 milyondan artıq azərbaycanlı öz doğma torpaqlarına qayıtmalıdır.

Deyə bilərəm ki, beynəlxalq təşkilatların son müddət ərzindəki fəaliyyəti də bütövlükdə bizi qane edir. Mötəbər beynəlxalq təşkilatlar məsələnin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həlli üçün öz sözünü demişlər. Əlbəttə ki, bu bizim mövqeyimizi möhkəmləndirir. Bütövlükdə, hər bir məsələ müəyyən çərçivədə – beynəlxalq qanun, norma və prinsiplər çərçivəsində həll oluna bilər. Bundan kənarında heç bir məsələ öz həllini tapa bilməz və hər hansı bir presedentin yaranması gələcəkdə başqa ölkələr üçün də çox böyük problemlərə gətirib çıxara bilər. Ona görə bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanın prinsiplial mövqeyi dəyişməz olaraq qalır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunmalıdır. Dağlıq Qarabağda yaşayan insanlara Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində yüksək idarəetmə statusu verilməlidir.

– Cənab Prezident, son iki ayda Sizin bir sıra xarici dövlətlərə uğurlu səfərləriniz olmuşdur. Bu səfərlərinizin nəticələrini necə qiymətləndirirsiniz?

– Bütövlükdə, Azərbaycanın xarici siyasəti çox çevik və uğurlu siyasətdir. Deyə bilərəm ki, son iki ay ərzində ölkədaxili səfərlər də kifayət qədər olmuşdur, xüsusilə oktyabr ayında mən bölgələrə daha çox səfərlər etmişəm. Ancaq noyabr ayında xarici səfərlər daha da çox olmuşdur. İndiki

səfər artıq beşincidir. Ayın əvvəlində Avropa İttifaqının və NATO-nun qərargahlarının yerləşdiyi Brüsselə səfərim olmuşdur. Səfər çox uğurlu keçdi, çox mühüm nəticələr əldə edildi. Bildiyiniz kimi, artıq biz Avropa İttifaqı ilə qonşuluq siyasətinə başlamışıq, bu çox geniş, beşillik proqramdır. Orada həm iqtisadi, həm də siyasi məsələlər öz əksini tapmışdır. Azərbaycanda iqtisadi və siyasi islahatların davam etdirilməsi nəzərdə tutulubdur. Əminəm ki, proqramın icrası nəticəsində Azərbaycanda demokratikləşmə prosesi daha da sürətlə gedəcəkdir.

NATO ilə «Fərdi tərəfdaşlığın fəaliyyət planı» çərçivəsində əməkdaşlıq edirik və hər iki tərəf bu əməkdaşlıqdan çox məmnundur. Bütövlükdə, Brüsselə səfərim Azərbaycanın Avroatlantik strukturlarına inteqrasiyasının güclənməsi deməkdir. Bu bizim strateji xəttimizdir və uğurla icra edilir, Azərbaycanın mövqeləri getdikcə daha da möhkəmlənir. Ondan sonra Rusiyaya rəsmi səfərim olmuşdur. O səfər də çox mühüm idi. Çünki Rusiya bizim strateji tərəfdaşımızdır, bizi həm siyasi, həm də iqtisadi sahədə çox böyük əlaqələr bağlayır. Prezident Putinlə mənim görüşüm də hər iki tərəf üçün çox əhəmiyyətli olmuşdur. Deyə bilərəm ki, səfər və onun nəticələri ikitərəfli münasibətlərimizin daha da dərinləşməsinə xidmət edəcək və əminəm ki, bölgədə gedən proseslərə də müsbət təsir göstərəcəkdir.

Ondan sonra mənim Türkiyəyə səfərim olmuşdur. Orada türkdilli dövlətlərin başçılarının zirvə görüşü keçirilmişdir. Biz buna çox böyük önəm veririk. Bildiyiniz kimi, bir neçə ay bundan əvvəl Türkiyədə türkdilli dövlətlərin və topluluqların qurultayı keçirilmişdir və mən orada iştirak etmişdim. Bu səfər isə türkdilli dövlətlərin başçılarının zirvə görüşü idi və səfər çərçivəsində Türkiyə, Qazaxıstan, Qırğızıstan prezidentləri ilə ikitərəfli görüşlərimiz olmuşdur. Türk dünyasının güclənməsi çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bildiyiniz kimi, uzun illər ərzində zirvə görüşləri keçirilmirdi və növbəti görüş Azərbaycanla olacaqdır. Bu mənim təklifim idi və qəbul

edildi. Həm Türkiyə ilə, həm də digər türkdilli dövlətlərlə bizim əlaqələrimiz möhkəmlənir, zənginləşir. Həm ikitərəfli formatda, həm də regional müstəvidə bu əlaqələrin böyük əhəmiyyəti vardır. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan da bu istiqamətdə çox fəaldır.

Ondan sonra Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə səfərim olmuşdur. Bu səfər ikitərəfli münasibətlərin inkişafı üçün çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Əminəm ki, əldə edilmiş razılıqlar yaxın zamanlarda iqtisadi əlaqələrimizin güclənməsinə gətirib çıxaracaq, nümayəndə heyətləri qarşılıqlı səfərlər edəcək və əlbəttə, siyasi əlaqələrimiz də möhkəmlənəcəkdir. Digər tərəfdən, mən bu səfərə Azərbaycanın islam dünyası ilə əməkdaşlığı çərçivəsində yanaşıram. Biz İslam Konfransı Təşkilatı çərçivəsində çox fəal işlər aparırıq. Bu il Azərbaycanda iki mötəbər konfrans keçirilmişdir. Xarici İşlər və Turizm nazirlərinin görüşləri Azərbaycanda keçirildi. İslam ölkələri ilə əməkdaşlığımızın bizim üçün çox böyük əhəmiyyəti var. Azərbaycan bu istiqamətdə böyük işlər aparır və Birləşmiş Millətlər Təşkilatında, İslam Konfransı Təşkilatında, digər beynəlxalq təşkilatlarda biz daim islam dövlətlərinin dəstəyini hiss edirik. Bütün səsvərmələrdə o ölkələr bizi dəstəkləyir, biz onları dəstəkləyirik. İslam həmrəyliyi daha da güclənməlidir. Bu həm bizim üçün, həm də bütün islam dünyası üçün lazımdır.

Bu gün Minskdə MDB dövlət başçılarının zirvə görüşü keçirilmişdir. Bu görüş çərçivəsində Ukrayna, Gürcüstan və Belarus prezidentləri ilə çox səmərəli, işgüzar görüşlər olmuşdur. Yəni noyabr ayı, demək olar ki, bizim xarici siyasətimizin əsas istiqamətlərini özündə cəmləşdirir. Xarici siyasətimizin nə qədər fəal, çevik, məqsədyönlü və uğurlu olduğunu bir daha göstərir. Bu çox önəmli bir məsələdir. Xarici siyasət hər bir ölkənin daxili siyasətini gücləndirir, daxili siyasətinin davamıdır.

Bizim ölkəmizdə çox uğurlu proseslər gedir. Siyasi islahatlar, iqtisadi islahatlar, sosial məsələlərin həlli, insanların

rifah halının yaxşılaşması, sabitliyin, əmin-amanlığın möhkəmlənməsi – biz bütün bunlara nail oluruq və ölkəmizi gücləndiririk. Bu uğurları möhkəmləndirmək üçün xarici siyasətimiz də mütləq uğurlu olmalıdır, Azərbaycan bölgədə gedən proseslərdə fəal iştirak etməlidir, qonşu dövlətlərlə, tərəfdaşlarla, beynəlxalq təşkilatlarla – bütün aidiyyəti təşkilatlarla bizim işbirliyimiz, əməkdaşlığımız ən yüksək səviyyədədir. Azərbaycanın beynəlxalq mövqeləri möhkəmlənir, beynəlxalq imici güclənir. Azərbaycan etibarlı tərəfdaş, dost ölkə kimi, beynəlxalq təşkilatlarda və dünyada öz yerini möhkəmləndirir.

– Cənab Prezident, son vaxtlar bəzi müxalifət qüvvələri tərəfindən kütləvi informasiya vasitələri ilə bağlı iddialar irəli sürülür, ittihamlar səsləndirilir. Mümkünsə, bununla bağlı fikirlərinizi bilmək istərdik.

– Bilirsiniz, bütövlükdə Azərbaycanda siyasi proseslər müsbət məcrada inkişaf edir. Biz siyasi islahatlarla yanaşı, iqtisadi islahatları da davam etdiririk və mən dəfələrlə demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, siyasi islahatlar iqtisadi islahatları tamamlamalıdır. Hər iki proses paralel şəkildə aparılmalıdır. Artıq bizim çox böyük iqtisadi potensialımız var, biz bunu yaratmışıq. Siyasi islahatlar, ölkədə demokratiyanın inkişafı, söz, mətbuat azadlığı, vicdan azadlığı, qanunun aliliyi – bütün bunlar bizim üçün başlıca məsələlərdir. İqtisadi islahatların aparılması bizim üçün nə qədər vacibdirsə, siyasi islahatların aparılması da bir o qədər böyük önəm daşıyır. Əgər güclü ictimai nəzarət olmasa, əgər Azərbaycanda azad cəmiyyət formalaşmasa, bizim iqtisadi uğurlarımızın gələcəyi olmayacaq, ancaq müvəqqəti xarakter daşıyacaqdır. Ona görə son illər ərzində Azərbaycanda aparılan siyasi islahatların əsas mənası, məqsədi ondan ibarətdir ki, ölkəmiz hərtərəfli inkişaf etsin, ölkədə yaşayan hər bir vətəndaş bütün azadlıqlardan istifadə etsin. Azərbaycanda o cümlədən mətbuat azadlığı da mövcuddur. Azərbaycanda 500-dən çox mətbuat orqanı var və sərbəst şəkildə

fəaliyyət göstərir. Bu məsələdə biz çox ciddi addımlar atırıq. Söz azadlığının, mətbuat azadlığının təmin olunması bizim prioritet məsələmizdir və deyə bilərəm ki, Azərbaycan bu sahədə böyük uğurlara nail olmuşdur. Bildiyiniz kimi, biz Avropa İttifaqı ilə yeni qonşuluq siyasətinə qoşulduq. O fəaliyyət proqramında o cümlədən siyasi islahatların davam etdirilməsi öz əksini tapır, yəni bu bizim seçimimizdir. Əgər biz bu fikirdə olmasaydıq, heç kim bizi məcbur edə bilməzdi ki, bu razılaşmalara gedək. Bu bizim seçimimiz, bizim istəyimizdir, bizim iradəmizdir. Ona görə bəzi mətbuat orqanları ilə əlaqədar yaranmış vəziyyəti biz siyasiləşdirməməliyik. Bütün məsələləri hüquqi çərçivədə həll etməliyik. Bu yaxınlarda «Azadlıq» qəzetinin başqa ofisə köçürülməsi məsələsi müxalifət mətbuatı tərəfindən kifayət qədər çox müzakirə olunmuşdur. Bu texniki məsələ müxalifət tərəfindən süni şəkildə siyasiləşdirilir və sanki Azərbaycan iqtidarı müxalifət mətbuatını boğmaq istəyir. Əksinə, biz «Azadlıq» qəzeti üçün çox yararlı və gözəl şərait yaratmışıq. «Azərbaycan» nəşriyyatında onları yerləşdirəcəklər. Məhz o yerdə ki, bütün başqa mətbuat orqanları yerləşir. Bu məsələyə yalnız və yalnız hüquqi çərçivədə yanaşmaq lazımdır. Azərbaycanda söz azadlığı var, mətbuat azadlığı var və bununla əlaqədar heç kimdə şübhə olmamalıdır. Mən əminəm ki, Azərbaycanda bu proseslər gələcəkdə daha da sürətlə gedəcəkdir. Çünki ölkəmiz müasirləşir, zənginləşir, müasir dövlətə çevrilir və mətbuatı məhdudlaşdırmaq bütövlükdə mümkün deyildir. Qloballaşan dünyada mətbuatı məhdudlaşdırmaq mümkün deyildir.

«ANS» telekanalı ilə yaranmış vəziyyət də, əlbəttə, müzakirə mövzudur və mən hesab edirəm ki, burada məsələyə siyasi nöqteyi-nəzərdən yanaşmaq düzgün deyildir. Mən müxtəlif dövrlərdə – əvvəllər və prezident seçiləndən sonra azad mətbuatın möhkəmlənməsinə həmişə dəstək vermişəm, o cümlədən «ANS» kanalının fəaliyyəti üçün lazım gələndə öz səylərimi göstərmişəm. Kanalın çox çətin dövrlərində – hər

halda, kanalın rəhbərliyi bunu təsdiq edə bilər – həmişə onların yanında olmuşam. Bunu ona görə etmişəm ki, hesab edirəm, Azərbaycanda azad, müstəqil mətbuatın möhkəmlənməsi zəruridir və çox vacibdir.

Ancaq bununla yanaşı, hər bir məsələ qanun çərçivəsində həll olunmalıdır. Qanun hamı üçün qanun olmalıdır. Biz Azərbaycanda hüquqi dövlət yaradıyıq. Mən bütün məmurlardan, bütün vəzifəli şəxslərdən tələb edirəm ki, hamı qanuna tabe olmalıdır. Adi vətəndaşdan tutmuş, dövlət başçısına qədər, adi jurnalistdən tutmuş, kanal rəhbərinə qədər hamı qanuna tabe olmalıdır. Qanun kiminsə xoşuna gələ bilər, kiminsə xoşuna gəlməyə bilər. Amma bu qanundur, cəmiyyət, ölkə bu qanunlarla idarə olunur. Heç kim özünü qanundan üstün tuta bilməz. Bəzi hallarda müəyyən mətbuat orqanlarında belə bir fikir var ki, mətbuat nümayəndəsi olmaqla, jurnalist olmaqla, yaxud da mətbuat orqanının sahibi olmaqla hansısa xüsusi imtiyaz əldə edir. Bu belə deyil, hamı eyni olmalıdır. Dövlət qurumları var, Milli Televiziya və Radio Şurası var, onların haqlı iradları var, əsaslanmış təklifləri var və gərək hər bir mətbuat orqanı bunları təmin etsin. Ona görə mən hesab edirəm ki, işgüzar şəraitdə, xoş niyyətlə bu məsələlər öz həllini tapa bilər. Əgər bütün iradlar, xəbərdarlıqlarda göstərilən tələblər yerinə yetirilərsə, onda bu kanalın fəaliyyəti davam etdirilə bilər. Bilirsiniz, bir daha buna qayıtmaq istəyirəm, indiki zamanədə heç bir mətbuat orqanını bağlamaq, məhdudlaşdırmaq mümkün deyildir. Biz internet dövründə yaşayırıq. İndi biz Azərbaycanın hər bir məktəbini internetə nə üçün qoşuruq?! Çünki bizim insanlarımız, uşaqlarımız, gənclərimiz körpə yaşlarından dünyada gedən proseslərə bələd olsunlar, dünyadakı yenilikləri görsünlər, götürsünlər, tətbiq etsünlər.

Mən bölgələrdə, ən ucqar kəndlərdə tez-tez oluram. Ən ucqar kəndlərdə peyk antenaları var, özü də tək-tük yox, kütləvi şəkildə. Yəni hansısa mətbuatı məhdudlaşdırmaq artıq mümkün deyildir. Bir müddətdən sonra televiziya ka-

---

nalları artıq əl telefonlarında yayımlanacaqdır. Yəni məhdudlaşdırmaq məqsədi qoyulmur, belə niyyət də yoxdur. Sadəcə olaraq hamı qanuna tabe olmalıdır, hamı qanun çərçivəsində fəaliyyət göstərməlidir. Heç kimə heç bir xüsusi şərait yaradılmayacaqdır. Bu mənim prinsipial mövqeyimdir və bu mövqedən dönməyəcəyəm. Hər bir məsələ qanun çərçivəsində həll olunmalıdır. Belə olan halda heç bir problem qalmaz. Əgər bunu hamı dərk etsə və qanunlara riayət etsə, bütün məsələlər öz həllini tapacaqdır.

Bir daha demək istəyirəm ki, mənim dünyagörüşüm belədir, mənim fəlsəfəm belədir. Mən Azərbaycanı müasir dövlət kimi görmək istəyirəm. Zəngin, iqtisadi cəhətdən möhkəm, siyasi cəhətdən azad, müasir, dünyaya açıq, əməkdaşlığa hazır, öz mövqeyini müdafiə edən, qüdrətli ordu potensialına malik olan, öz ərazi bütövlüyünü bərpa edən ölkə kimi görmək istəyirəm və bu yolda əlimdən gələni edəcəyəm. Məni bu yoldan heç kim və heç nə döndərə bilməz. Sağ olun.

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB MAHMUD ƏHMƏDİNEJADA**

Hörmətli cənab Prezident!

Ölkənizdə baş vermiş təyyarə qəzası nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı xəbəri məni kədərləndirdi.

Bu faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxın adamlarına dərin hüznə başsağlığı verirəm.

Allah rəhmət eləsin!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 28 noyabr 2006-cı il

DUBAY LİMANLARI, GÖMRÜKXANALARI VƏ AZAD TİCARƏT ZONASI KORPORASIYASININ İCRAÇI SƏDRİ SULTAN ƏHMƏD BİN SÜLEYİM İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

29 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 29-da Prezident sarayında Dubay Limanları, Gömrükxanaları və Azad Ticarət Zonası Korporasiyasının icraçı sədri Sultan Əhməd bin Süleyimi qəbul etmişdir.

Qonaq Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin vitse-prezidenti və Baş naziri, Dubay Əmirliyinin hökmdarı Şeyx Məhəmməd bin Rəşid əl-Məktumun salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı. Şeyx Məhəmmədin tapşırığı ilə iş adamlarından ibarət nümayəndə heyəti ilə respublikamıza səfərə gəldiyini söyləyən Sultan Əhməd bin Süleyim dedi ki, onlar Azərbaycan ilə Dubay arasında iqtisadi əlaqələrin genişlənməsi üçün səylərini əsirgəməyəcəklər.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə rəsmi səfərini xatırladan Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev bildirdi ki, Dubayın iş adamlarından ibarət nümayəndə heyətinin Azərbaycana gəlməsi ölkəmizin iqtisadi əməkdaşlığının daha da genişləndirilməsində hər iki tərəfin maraqlı olduğunu göstərir.

Prezident İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin vitse-prezidenti və Baş naziri, Dubay Əmirliyinin hökmdarının salamlarına görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Şeyx Məhəmməd bin Rəşid əl-Məktuma çatdırmağı xahiş etdi.

GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZİRİ ZURAB NOĞAİDELİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

30 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 30-da Prezident sarayında Gürcüstanın Baş naziri Zurab Noğaidelini qəbul etmişdir.

Azərbaycan ilə Gürcüstan arasında strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin uğurla inkişaf etdiyini bildirən prezident İlham Əliyev MDB-nin üzvü olan ölkələrin dövlət başçılarının bu yaxınlarda Minskə keçirilən sammitində Gürcüstan prezidenti ilə görüşünü xatırladı və ikitərəfli münasibətlərin daha da genişləndirilməsinə dair fikir mübadiləsi apardıqlarını vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev dedi ki, Gürcüstanın Baş nazirinin respublikamıza səfəri hazırkı mərhələdə ölkələrimiz arasında əlaqələrin daha da möhkəmlənməsi üçün yeni imkanlar yaradacaqdır. Dövlətimizin başçısı əmin olduğunu bildirdi ki, Azərbaycan–Gürcüstan əlaqələri bundan sonra da inkişaf edəcəkdir.

Hər dəfə Bakıya səfərə gələndə, hətta son səfərindən qısa müddət keçməsinə baxmayaraq, Azərbaycandakı böyük inkişafın şahidi olduğunu söyləyən Gürcüstanın Baş naziri dedi ki, Azərbaycanın iqtisadiyyatının belə dinamikası, iqtisadi artım sürətinə görə dünyada liderlik etməsi bizi də sevindirir. Bu böyük uğurlara görə dövlətimizin başçısını təbrik edən cənab Zurab Noğaideli əmin olduğunu bildirdi ki, ölkələrimiz arasındakı əlaqələr daha da inkişaf edəcək və möhkəmlənəcəkdir.

ALMANIYANIN ÖLKƏMİZDƏKİ SƏFİRİ PER STANÇINA İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

30 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 30-da Prezident sarayında Almaniyanın ölkəmizdəki səfiri Per Stançınanı qəbul etmişdir.

Ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlər məsələsinə toxunan səfir Azərbaycan ilə iqtisadi əməkdaşlığın daha da genişlənməsi işinə Almaniyanın böyük önəm verdiyini bildirdi. Sonra o, Almaniyanın 30 ən böyük şirkəti sırasında ön yerlərdə gedən BASF şirkətinin Azərbaycanda fəaliyyət göstərmək niyyətini əks etdirən məktubu dövlətimizin başçısına təqdim etdi. Cənab Per Stançına Almaniya ilə Azərbaycan arasında siyasi, iqtisadi və digər əlaqələrin bundan sonra da genişlənəcəyinə əminliyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan–Almaniya ikitərəfli münasibətlərinin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etməsindən məmnunluğunu bildirdi. İqtisadi əlaqələrimizin sürətlə genişləndiyini vurğulayan dövlətimizin başçısı Almaniyanın aparıcı şirkətlərinin ölkəmizdə həyata keçirilən iqtisadi layihələrə böyük maraq göstərməsini yüksək qiymətləndirdi və Azərbaycan hökumətinin bu şirkətlərin ölkəmizdə fəaliyyətinə hər cür kömək etməyə hazır olduğunu bildirdi. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan–Almaniya əlaqələrinin inkişafının, eyni zamanda ölkəmizin Avropa İttifaqı ilə də uğurlu əməkdaşlığının genişlənməsi işinə xidmət etdiyini vurğuladı. Dövlətimizin başçısı ikitərəfli münasibətlərimizin bundan sonra da inkişaf etdiriləcəyinə əmin olduğunu bildirdi.

**AŞ PA-nın DAĞLIQ QARABAĞ ÜZRƏ ALT
KOMİTƏSİNİN SƏDRİ LORD RASSEL
CONSTON İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

30 noyabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 30-da Prezident sarayında AŞ PA-nın Dağlıq Qarabağ üzrə alt komitəsinin sədri lord Rassel Constonu qəbul etmişdir.

Görüş zamanı Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizama salınması ilə bağlı aparılan danışıqların hazırkı vəziyyəti və Azərbaycan–Avropa Şurası Parlament Assambleyası əməkdaşlığına dair fikir mübadiləsi aparılmışdır.

TÜRKİYƏNİN İĞDIR VİLAYƏTİNİN VALİSİ SAİM SAFFET KARAHİSARLI İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

1 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 1-də Prezident sarayında Türkiyə Cümhuriyyətinin İğdir vilayətinin valisi Saim Saffet Karahisarlını qəbul etmişdir.

Azərbaycan ilə Türkiyə arasında bütün sahələrdə münasibətlərimizin dostluq, qardaşlıq səviyyəsində uğurla inkişaf etdiyini vurğulayan dövlətimizin başçısı İğdir vilayəti ilə əlaqələrə xüsusi önəm verildiyini bildirdi. İğdir vilayətinin iş adamları tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikasına sərmayələr qoyulmasından və bu əlaqələrin ildən-ilə genişlənməsindən razılıqla bəhs edən prezident İlham Əliyev İğdirin bələdiyyə sədri Nurəddin Aras ilə tez-tez görüşdüyünü nəzərə çatdırdı.

İğdir valisi Saim Saffet Karahisarlının ölkəmizə ilk dəfə səfərə gəlməsindən məmnunluğunu vurğulayan dövlətimizin başçısı əmin olduğunu bildirdi ki, İğdir vilayəti ilə Azərbaycanın bir sıra bölgələri arasında əlaqələr bundan sonra da inkişaf edəcək və möhkəmlənəcəkdir.

Azərbaycana ilk dəfə səfərə gəlməsinə baxmayaraq, ölkəmizdə özünü evindəki kimi hiss etdiyini bildirən Saim Saffet Karahisarlı respublikamızda aparılan böyük quruculuq işlərini öz gözləri ilə görməkdən çox şad olduğunu söylədi. O, Azərbaycan iqtisadiyyatının çox böyük sürətlə inkişaf etməsinin qürur doğurduğunu vurğulayaraq dedi ki, bu, ölkənin bölgələrində də özünü göstərir. Biz Şamaxıya sə-

fərimiz zamanı bu inkişafı öz gözümüzlə gördük. Orada İğdir və Şamaxının qardaşlaşmış şəhərlər olması barədə protokol imzalamışıq. Bu, qardaş ölkələrimizin iki şəhəri arasında hərtərəfli əlaqələr qurulmasına imkan yaradacaqdır.

ATƏT-in BAKI OFİSİNİN RƏHBƏRİ MAURISIO PAVESI İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

1 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 1-də Prezident sarayında ATƏT-in Bakı ofisinin rəhbəri Maurisio Pavesini ölkəmizdə diplomatik fəaliyyətinin başa çatması ilə əlaqədar qəbul etmişdir.

Azərbaycandakı fəaliyyətinə toxunan Maurisio Pavesi dedi: «Ölkənizdə fəaliyyətim dövründə mənimlə əməkdaşlığa görə Azərbaycan hökumətinə və şəxsən Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Son illər ərzində Azərbaycanla həyata keçirdiyimiz layihələri, demək olar ki, iki dəfə artırmışıq və bu, Azərbaycan hökumətinin bizimlə əməkdaşlığı nəticəsində mümkün olmuşdur. Hazırda deyə bilərəm ki, əlaqələrimiz çox uğurla inkişaf edir». Azərbaycanın müxtəlif strukturları, o cümlədən Ədliyyə və Daxili İşlər nazirlikləri ilə birgə layihələrin həyata keçirildiyini qeyd edən ATƏT-in Bakı ofisinin rəhbəri gələn il bu layihələrin reallaşdırılması üçün nəzərdə tutulmuş büdcənin artırılacağını vurğuladı. Dövlətimizin başçısı Azərbaycan ilə ATƏT arasında əlaqələrin inkişafına verdiyi töhfəyə görə Maurisio Pavesiyə təşəkkürünü bildirdi. ATƏT-in Azərbaycanın müxtəlif strukturları ilə həyata keçirdiyi layihələrin əhəmiyyətini xatırladan prezident İlham Əliyev əlaqələrimizin bundan sonra da genişləndiriləcəyinə əminliyini ifadə etdi.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN SƏDRLIYI İLƏ
QIŞ MÖVSÜMÜNƏ HAZIRLIQLA BAĞLI
KEÇİRİLMİŞ MÜŞAVİRƏDƏ
NİTQ**

Prezident sarayı

1 dekabr 2006-cı il

Bugünkü müşavirə qışa hazırlıqla bağlıdır. Artıq qış mövsümü başlayır və biz gərək görülən işlər haqqında fikir mübadiləsi apararaq. İki-üç ay bundan əvvəl biz qışa hazırlıqla bağlı geniş müşavirə keçirdik. O vaxtdan bu günə qədər görülən işlər, əminəm, imkan verəcək ki, qarşıdan gələn qışda Azərbaycanda enerjiyə olan tələbatda çətinlik yaranmasın. Ancaq o da həqiqətdir ki, bizim tələbatımız artır, iqtisadi potensialımız artır. Azərbaycan iqtisadi artım sürətinə görə dünyada lider dövlətdir. Əlbəttə ki, yeni yaradılan iş yerləri, açılan zavodlar, fabriklər, tikilən binalar, fərdi yaşayış evləri əlavə elektrik enerjisi və qaz tələb edir.

Bizim imkanlarımız da artır və təbii ehtiyatların səmərəli işlənməsi, Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəmərinin tikintisi, neft hasilatının artırılması Azərbaycanda bu sahədə problemlərin həlli üçün çox mühüm vasitədir. Bununla bərabər, biz elektrik enerjisi istehsal edən qurğular da yaradırıq. Bu il ərzində Azərbaycanda müxtəlif bölgələrdə yeni, modul tipli stansiyalar istismara verilib. Artıq Astarada və Şəkiddə stansiyalar istismara verilmişdir. Növbəti aylarda, günlərdə Xaçmaz, Bakı və Naxçıvan şəhərlərində də stansiyalar istifadəyə veriləcəkdir. Beləliklə, biz bir il ərzində 500 meqavata qədər əlavə elektrik enerjisi əldə edirik.

Digər layihələr də var. Bilirsiniz ki, Sumqayıt elektrik stansiyası tikilməkdədir. «Şimal-2» elektrik stansiyasının tikintisi üçün lazımi işlər görülür. Bakıda, Səngəçaldı 300 meqavat gücündə modul tipli stansiyanın tikintisi nəzərdə tutulur. Eyni zamanda, Mingəçevir elektrik stansiyasında yenidənqurma işləri aparılır. Beləliklə, 2008-ci ilə qədər əlavə 2 min meqavatdan çox enerji istehsal olunacaqdır. Bu çox böyük irəliləyişdir. Azərbaycanın mövcud enerji potensialının, demək olar ki, 50–60 faizinə bərabərdir. Beləliklə, biz Azərbaycanın elektrik enerjisinə tələbatını tam şəkildə təmin edəcəyik və gələcəkdə ixrac haqqında da fikirləşmək mümkün olacaqdır.

Bununla bərabər, ölkəmizdə qazlaşdırma davam etdirilir. Uzun illər qaz almayan bölgələrə qaz nəqli bərpa olunubdur. Ümumiyyətlə, keçmişdə qazlaşdırılmayan bölgələrə də qaz xətləri çəkilir. Düzdür, bu çox böyük vəsait tələb edir, çünki bu işlər çox çətin təbii şəraitdə görülür, qaz xətləri çətin relyefli ərazilərdə çəkilir. Ancaq biz bunu etməliyik. Heç vaxt qaz almayan Lerik və Yardımlı rayonlarına da bu il qaz xətləri çəkilmişdir və artıq insanlar qazdan istifadə edirlər.

Naxçıvanda uzun fasilədən sonra, 13 ildən sonra qaz təminatı bərpa olunubdur. Artıq Naxçıvanda fəaliyyətə başlamış 50 meqavat gücündə elektrik stansiyası da qazla işləyir və yaxın günlərdə 90 meqavat gücündə elektrik stansiyasının istifadəyə verilməsi nəticəsində Naxçıvanın elektrik enerjisinə olan bütün tələbatı ödəniləcəkdir. Əlbəttə ki, biz əhalini qazla təmin edirik. Bununla belə, bizim daxili imkanlarımız hələ imkan vermir ki, bütün kəndləri tam şəkildə qazla təmin edək. Bildiyiniz kimi, Rusiyadan min kubmetri 110 dollar olmaqla, 4,5 milyard kubmetr qaz alınır və əlbəttə ki, bizim enerji balansımızda bu qazın önəmli yeri var. Ancaq bildiyiniz kimi, Rusiya tərəfi gələn il Azərbaycana veriləcək qazın miqdarını, demək olar ki, üç dəfə azaldır, qiymətini isə iki dəfədən çox artırmaq istəyir. Belə olan halda, əlbəttə, əlavə mənbələr axtarmaq zərurəti yaranır və ilk növbədə, biz

daxili resurslara arxalanmalıyıq. Mən, demək olar ki, bir neçə ay bundan əvvəl hadisələrin bu cür inkişafını təxmin edirdim. Çünki vəziyyətin inkişafı bunu göstərirdi. Ona görə 6 ay bundan əvvəl Dövlət Neft Şirkətinə göstəriş verilmişdir ki, əsas səylərini qaz hasilatına yönəltsin, yeni işlər görülsün, kəmərlər tikilsin, qaz yataqlarında qazma işləri sürətləndirilsin. Əminəm ki, bunun nəticəsində gələn il Azərbaycanda hasil ediləcək qazın həcmi kifayət qədər artacaqdır. «Şahdəniz» qaz yatağı, əfsuslar olsun ki, ancaq bu ilin sonunda işə düşəcəkdir. Əgər «Şahdəniz» qaz yatağı keçən il istismara verilsəydi – biz onu gözləyirdik – əlbəttə ki, gələn il bu yataqdan daha çox qaz hasil edilə bilərdi.

Bir sözlə, bu məsələ çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki Azərbaycan öz daxili tələbatını tam şəkildə ödəməlidir. İlk növbədə, əhali elektrik enerjisi və qazla təmin olunmalıdır. Bununla bərabər, bildiyiniz kimi, noyabrın əvvəlində Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında memorandum imzalamışdır. Beləliklə, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycanın əməkdaşlığı yeni formatda davam etdiriləcəkdir. Bu həm Avropa ölkələri üçün, həm də Azərbaycan üçün çox böyük əhəmiyyətə malik olan hadisədir. Deyə bilərəm ki, tarixi hadisədir. İndi Avropada qaz nəqlinin şaxələndirilməsi ilə çox məşğuldurlar. Amma şaxələndirmə deyəndə, hamı başa düşür ki, burada ancaq və ancaq Azərbaycan nəzərdə tutulur. Çünki Avropa qaz bazarı üçün Azərbaycandan başqa, yeni mənbə yoxdur. Avropaya qaz nəql edilən bütün mənbələr artıq məlumdur. Yeganə yeni mənbə Azərbaycandır. Əlbəttə ki, bu, Azərbaycanın həm siyasi, həm də iqtisadi çəkisini artırır və bizim Avropa İttifaqı ilə inteqrasiya siyasətimizə də önəmli töhfədir. Bakı–Tbilisi–Ərzurum qaz kəməri yaxın günlərdə işə düşəcək və beləliklə, Azərbaycan qazı başqa ölkələrin bazarına nəql ediləcəkdir.

Bildiyiniz kimi, Azərbaycanda «Azəristiliktəchizat» Səhmdar Cəmiyyəti yaranmışdır. Biz bunu ona görə yaratdıq ki, Azərbaycanda bütün istilik sistemini yenidən quraq və

insanları, əhalini istiliklə təmin edək. Bununla bərabər, elektrik enerjisinə qənaəti də təmin edək. Bu sahədə işlər görülür, vəsait ayrılışıdır, yeni qazanxanalar tikilir.

Bütövlükdə, biz bu məsələlərə kompleks şəkildə baxmalıyıq. Bizim energetika sahəsində uzunmüddətli strategiyamız var, təsdiq edilibdir, ancaq gündəlik həyatda ortaya çıxan məsələlərə də operativ şəkildə baxmalıyıq.

Sayğaqlaşdırma prosesi gedir, biz bunu sürətləndirmişik. Əminəm ki, sayğaqlar tam quraşdırıldıqdan sonra həm əhali rahat yaşayacaq, biləcəkdir ki, nəyin pulunu ödəyir, həm də təşkilatlar—«Azəriqaz», «Azərenerji», «Bakielektrikşəbəkə», «Sumqayıtelektrikşəbəkə» səhmdar cəmiyyətləri daha da səmərəli işləyəcəklər.

Yeri gəlmişkən, onu da demək istəyirəm ki, «Bakielektrikşəbəkə» və «Sumqayıtelektrikşəbəkə» səhmdar cəmiyyətləri yaradıldı, daha doğrusu, onların fəaliyyəti bərpa olundu. Bu yaxınlarda mənim qərarımla, sərəncamımla şirkətlərin qarşısında duran problemlərin təcili həlli üçün 15 milyon manat məbləğində vəsait ayrılışıdır. Mənə göstərilən fotosəkillər, verilən məlumatlar məni çox məyus etdi. Çünki uzun illər ərzində «Barmek» şirkəti tərəfindən aparılan işlərin heç bir müsbət nəticəsi olmamışdır, heç bir əsaslı vəsait qoyulmamışdır, investisiyalar qoyulmamışdır. «Barmek» üzərinə götürmüş öhdəliklərini yerinə yetirməmişdir və nəticədə bizim paylayıcı sistemimiz çox yararsız vəziyyətə düşmüşdür. Sözü düz, mən o şəkillərə çox böyük ürək ağrısı ilə baxırdım. Ona görə yeni yaradılmış şəbəkələr qarşısında təcili vəzifə qoyuldu ki, biz qısa müddət ərzində vəziyyətdən çıxış yolunu tapmalıyıq.

Yeri gəlmişkən, əhalini də o şəkillərlə tanış etmək lazımdır ki, bilsinlər bəzi keçmiş məmurlar tərəfindən dəstəklənən «Barmek» şirkəti Azərbaycanda Bakı və Sumqayıt elektrik şəbəkələrini hansı vəziyyətə salıb.

Əlbəttə, bizim energetika sahəsindəki bütün işlərimiz Dövlət Neft Şirkətinin fəaliyyəti ilə bağlıdır. Çünki Neft

Şirkəti həm nefti, həm də qazı hasil edir və beləliklə, Azərbaycanın bütün energetika sistemini təmin edir. Baxmayaraq ki, nə «Azəriqaz», nə də «Azərenerji» Dövlət Neft Şirkətinin pulunu ödəmir. Buna baxmayaraq, Neft Şirkəti öz söylərini davam etdirir və bu belə də olmalıdır. Çünki neft-qaz, Azərbaycanın milli sərvətləri Azərbaycan xalqına xidmət etməlidir. Biz ilk növbədə, əhalini elektrik enerjisi və qazla təmin etməliyik və əlbəttə, ölkənin hərtərəfli inkişafı üçün ixrac etməliyik. Beləliklə, bu gün biz bütün bu məsələlərə baxacağıq. Bir daha demək istəyirəm ki, qlobal məsələlərə bərabər, biz gündəlik məsələləri də həll etməliyik.

Qlobal məsələlərə gəldikdə, Azərbaycanın bütövlükdə energetika sahəsindəki fəaliyyəti çox uğurludur, çox önəmlidir və ölkəmizin gələcəyi üçün əsas şərtidir. Bizim bu sahədəki fəaliyyətimiz təkcə Azərbaycana yox, bütün bölgəyə təsir edir. Bölgənin enerji təhlükəsizliyi Azərbaycandan asılıdır. Bu reallıqdır. Azərbaycan artıq Avropanın enerji təhlükəsizliyinə öz töhfəsini verməyə başlayır. Bu, böyük və strateji nailiyyətdir. Nəyin nəticəsində?! Azərbaycanda 1994-ü ildə ulu öndər Heydər Əliyevin başladığı və uğurla icra edilən neft strategiyasının həyata keçirilməsi nəticəsində. Təsəvvür edək, əgər 1994-cü ildə «Əsrin müqaviləsi» imzalanmasaydı, indi bizi nələr gözləyə bilərdi və bu gün Azərbaycan hansı vəziyyətə düşə bilərdi. Çünki bu gün enerji mövzusu dünya siyasətində birinci yerə çıxmışdır. Heç vaxt tarixdə belə hallar olmamışdır. Bu gün Avropada və dünyada bir nömrəli siyasi məsələ ölkələrin enerji təhlükəsizliyidir. Əgər Azərbaycanın uğurlu siyasəti olmasaydı, ardıcıl, məqsədyönlü tədbirlər görülməsəydi, ağır şəraitdə, 90-cı illərin ortalarında ağır geosiyasi vəziyyətdə təzyiqlərlə, hədə-qorxularla üzləşərək, Heydər Əliyev tərəfindən cəsarətli siyasət aparılmasaydı, bu gün Azərbaycanın durumunu təsəvvür etmək çətin olardı.

Bizim zəngin təbii ehtiyatlarımız var, amma suyun dibindədir. Onları çıxarmaq, nəql etmək, neft-qaz kəmərlərini tik-

mək, onları dünya bazarlarına çıxarmaq tarixi nailiyyətdir. Azərbaycan tarixində buna bərabər nailiyyət olmamışdır və bəlkə də olmayacaqdır. O illərdə bunu dərk etməyən bəzi insanlar indi dərk edirlər. Ona görə Azərbaycan, ilk növbədə, özünü təmin edir, digər tərəfdən, başqa ölkələr üçün əvəzolunmaz ölkəyə, əvəzolunmaz tərəfdaşa çevrilir. Bu bizim ümumi siyasətimiz üçün, ölkə qarşısında duran qlobal, ciddi məsələlərin həlli üçün də öz rolunu oynayır. Ancaq bununla bərabər, gündəlik məsələlər də var. Biz bunlarla məşğul olmalıyıq və bugünkü müşavirədə bu məsələlər ətrafında danışacağıq.

H a c ı b a l a A b u t a l ı b o v: Bakı şəhərinin 2006-2007-ci illərin payız-qış mövsümünə hazırlığı ilə əlaqədar bu ilin may ayından müvafiq kommunal təsərrüfatı idarələrinə, rayon icra hakimiyyətlərinə konkret tapşırıqlar verilmiş və bu işlər mütəmadi nəzarətə götürülmüşdür. Görülmüş işlər nəticəsində bu il 105,7 kilometr uzunluğunda yol əsaslı təmir edilmiş, 249 min 460 kvadratmetr məhəllədaxili yol və səkilər, 149 min kvadratmetr dam örtüyü təmir edilmiş, ümumi istifadə yerlərində 4067 ədəd qapı, 4561 ədəd pəncərə yenisi ilə əvəz edilmiş, 15 min kvadratmetr şüşə salınmış, yararsız vəziyyətdə olan 809 kvadratmetr keçid meydançası, 2560 kvadratmetr pilləkən qəfəsi, 350 kvadratmetr eyvan, 966 metr binadaxili istilik, 3650 metr su xətləri və 2051 metr kanalizasiya xətləri təmir edilmişdir. Bu il 246 binanın zirzəmisindən keçən mühəndis-kommunikasiya xətləri təmir edilmiş, 175 binanın zirzəmisini tam quru vəziyyətə gətirilmiş, su nasosları quraşdırılmış və yeraltı qurunt suları səyyar nasoslar vasitəsilə kənarlaşdırılmışdır.

Payız-qış mövsümünə hazırlıqla əlaqədar Bakı şəhərində ilk dəfə olaraq xüsusi sahə – qış qarajı yaradılmışdır. Həmin qaraj 138 ədəd qarkürüyən, təmizləyən, qaryükləyən, qumsəpən maşın və mexanizmlərlə yanaşı, 37 ədəd yeni maşın və mexanizmlərlə təmin edilmiş, 1000 kubmetr qum tədarük edilmişdir. Payız-qış mövsümü ilə əlaqədar Bakı Şəhər İcra

Hakimiyyəti «Azəristiliktəchizat» Açıq Tipli Səhmdar Cəmiyyəti ilə birlikdə bütün istilik təchizatı obyektlərinin, o cümlədən yaşayış binalarının, məktəb və bağçaların, səhiyyə ocaqlarının tam inventarizasiyasını aparmış və istilik təchizatının real vəziyyəti araşdırılmışdır.

Payız-qış mövsümünə hazırlıq məqsədilə şəhərdə qazın bərabər paylanmasını təmin etmək üçün müəyyən işlər görülmüş və bu sahədə Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti Bakı Şəhər Baş İstehsalat Qaz İdarəsi ilə bir yerdə mütəmadi işləyir. Şəhərin elektrik təchizatını yaxşılaşdırmaq və ifrat yüklənmiş mövcud şəbəkələrin işlərini normal vəziyyətə salmaq üçün «Bakielektrikşəbəkə» tərəfindən 36 ədəd transformator yeniləri ilə, yəni daha güclüləri ilə əvəz edilmişdir.

Bakı şəhərində su təchizatı və kanalizasiya sistemini yaxşılaşdırmaq məqsədilə də müəyyən işlər görülmüşdür. Sizin Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə və «Azərsu» Səhmdar Cəmiyyətinə verdiyiniz tapşırığa əsasən, Buzovnada gündəlik gücü 10 min kubmetr olan yeni bioloji təmizləyici qurğu işə başlamışdır.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti paytaxt əhalisi tərəfindən istifadə edilən qaz, elektrik enerjisi və suyun haqqının, digər komunal xərclərin vaxtında ödənilməsinin təmin edilməsi üçün rayon icra hakimiyyətlərinə, mənzil-kommunal təsərrüfatı birliklərinə və digər aidiyyəti qurumlara müvafiq tapşırıqlar vermişdir.

İ l h a m Ə l i y e v: Yadınızdadır, ötən qış mövsümündə çoxlu qar yağmışdı, hava şəraiti çox pisləşmişdi və beləliklə, şəhərdə hərəkət etmək mümkün deyildi. Yollar buz bağlamışdı. Ona görə mən sizə göstəriş verdim ki, kifayət qədər yeni texnika alın, əgər belə bir hal təkrarlanarsa, biz buna hazır olaq. Eyni zamanda, bu yaxınlarda Bakıya yağın ley-san yağışları şəhəri, demək olar ki, müəyyən müddət ərzində iflic vəziyyətinə salmışdı. Düzdür, belə yağışları heç kim gözləməirdi. Amma bununla bərabər, hazır olmaq lazımdır. Siz – şəhər icra hakimiyyəti və «Azərsu» birinci hadisədən

sonra hazırlıq işləri gördünüz. İkinci dəfə leysan yağışı yağanda artıq onun nəticələrini tezliklə aradan qaldırdınız. Yəni bu hadisələrə də hazır olmaq lazımdır. Çünki bunlar baş verir və adətən, qışda soyuq olur. Ona görə bu, gözlənilməz olmamalıdır, bütün texnika səfərbər edilməli və tezliklə bütün problemlər aradan qaldırılmalıdır.

İndi Bakıda, ümumiyyətlə, yol hərəkəti çox çətinləşib və tıxaclar insanları çox incidir. Bildiyiniz kimi, bu məqsədlə 9 yerdə yeni yolötürücü və körpülər tikilir. Yəni əgər hava şəraiti pisləşsə və qar yağsa, yaxud hava şəraiti gərginləşsə, biz buna hazır olmalıyıq. Siz bunu nəzərə alın.

İstilik məsələləri çox vacibdir. Amma buna bilavasitə «Azəristiliktəchizat» Səhmdar Cəmiyyəti cavab verir. Siz bununla eyni zamanda da şəhər təsərrüfatının möhkəmləndirilməsi ilə məşğul olun.

Etibar Pirverdiyev: 2006-cı ilin on ayı ərzində 19,3 milyard kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal olunmuşdur ki, bu da keçən illə müqayisədə 6,9 faiz və yaxud 1,3 milyard kilovat-saat çoxdur. Hasilatda istilik elektrik stansiyalarının payı 89 faiz, su elektrik stansiyalarının payı isə 11 faiz olmuşdur. On ay ərzində istehlak 19,9 milyard kilovat-saat və ya keçən illə müqayisədə 5,5 faiz çox olmuşdur. Energetika sisteminin ən mühüm göstəricilərindən biri – elektrik enerjisinin hər kilovat-saatının istehsalına şərti yanacaq sərfi 2006-cı ildə 369,2 qramdır. 2005-ci ilin on ayında isə bu rəqəm 381 qram olmuşdur. Hər kilovat-saat üçün azalma təxminən 12 qram təşkil etmişdir. Bunu natural mazut yanacağına çevirdikdə, on ayda 100 min tondan çox soba mazutu deməkdir. Yanacaqda qazın payı 76 faiz olmuşdur.

Cənab Prezident, elektrik enerjisi haqlarının yığımı ilə bağlı Sizin göstərişinizlə əlaqədar biz bu işlərlə məşğuluq. Rayonlarda, yəni «Azərenerji»nin birbaşa rəhbərlik etdiyi paylayıcı şəbəkələrdə noyabr ayında ümumi yığım 69 faizə çatmışdır. Keçən ayda da bu rəqəm 60 faizdən yuxarı ol-

muşdur. Yəni ümumi rəqəm 60–70 faiz arasındadır. Düşünürük ki, bu göstəricini daha da qaldırmalıyıq. Bu nəticələri əldə etmək üçün Sizin göstərişinizlə sayğaclarıma işlərinə başladıq. Rayonlarda sayğaclarıma aparılmasının böyük təsiri olmuşdur. Ümumiyyətlə, həmin rayonlarda abonentlərin sayı 810 mindir. Müqayisə üçün deyim ki, 2000-ci ildə bu rəqəm 600 min idi.

Təkcə bu bir ildə artım təxminən 70 mindən çox olmuşdur. Biz düşünürük ki, sayğaclarıma tam həyata keçirilərsə, abonentlərin sayı, ola bilsin, 900 minə çatacaqdır. Çünki sayğaclarıma artdıqca, inventarlaşdırma aparıldıqca, yeni abonentlərin sayı çoxalır.

Sayğaclarımanı 65 faizə çatdırmışıq. Düşünürük ki, bu ay ərzində də bütün qüvvələri səfərbər edərək, bu rəqəmi daha da artırmalıyıq. Ümumiyyətlə, dörd aydır biz bu işləri görməyə başlamışıq, hər ayda təxminən 90 min sayğac qoyulmuşdur. Günə orta hesabla 3 min sayğac düşür. Sırf sayğaclarıma işlərində 1100-dən çox insan çalışır, yəni bunlar hamısı yeni iş yerləridir. Bundan başqa, rayonlarda şəbəkələr də bununla məşğuldur və 200-ə qədər texnika bu işə kömək göstərir. Bu il yeni generasiya güclərinin istifadəyə verilməsi ilə bağlı layihələrdən danışmaq istərdim. 2006-cı ilin yanvar ayında Azərbaycan İstilik Elektrik Stansiyasında 5-ci enerji blokunun yenidən qurulması nəticəsində blokun gücü 170 meqavatdan 330 meqavata çatdırılmış, beləliklə, 160 meqavat yeni əlavə güc əldə edilmişdir. Bundan başqa, həmin blokda 1 kilovat-saat elektrik enerjisi hasilatına yanacaq sərfi 401 qramdan 320 qrama salınmışdır. Baxmayaraq ki, 5-ci blok yanvar ayından istismardadır, ancaq gücünü itirməyib—adətən, müəyyən bir müddətdən sonra blokda güc aşağı düşür—yəni 325–330 meqavat gücündə işləyir.

Cənab Prezident, 2006-cı il fevralın 3-də ümumi gücü 87 meqavat olan Astara elektrik stansiyası Sizin tərəfinizdən ümumi energetika sisteminə qoşuldu, 2006-cı ilin iyun ayın-

da Naxçıvanda gücü 50 meqavat olan qaz-turbin elektrik stansiyası artıq dizel yanacağından qaz yanacağına keçirilmişdir və hazırda işləyir. Bu il oktyabrın 14-də 87 meqavat gücündə olan Şəki elektrik stansiyası işə salındı. 87 meqavat gücündə Xaçmaz elektrik stansiyasında tikinti-quraşdırma işləri, demək olar, başa çatdırılmışdır. Hazırda orada sazlama işləri gedir. Eyni zamanda, düşünürük ki, 2006-cı ilin dekabr ayında Naxçıvan elektrik stansiyasında işlər tam başa çatdırılacaq, 2007-ci ilin yanvar ayında Bakıda 104 meqavat gücündə yeni elektrik stansiyasını istifadəyə verə biləcəyik.

Möhtərəm cənab Prezident, ölkəmizin energetika sisteminə göstərdiyiniz qayğıya görə bütün energetiklər adından Sizə minnətdarlığımızı bildiririk. Sizi əmin edirik ki, qarşımızda qoyduğunuz vəzifələrin layiqincə yerinə yetirilməsi üçün bundan sonra da var qüvvəmizlə çalışacağıq.

Əlixan Məlikov: Möhtərəm Prezident, Sizin tərəfinizdən təsdiq edilmiş regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının, yanacaq və energetika kompleksinin inkişafı Dövlət Proqramının icrası ilə əlaqədar bütün rayonların qaz təminatı sahəsində işlər mərhələlərlə həyata keçirilir. 2006-cı ilin on ayı ərzində 220 kilometr müxtəlif ölçülü qaz kəmərləri tikilərək istifadəyə verilmiş, 20 kilometr qaz kəməri təmir edilmişdir. Görülmüş əsaslı tikinti və təmir-bərpa işləri nəticəsində abonentlərin sayı 30 min artmışdır.

Sizin tərəfinizdən verilən tapşırığa əsasən, respublikanın qaz almayan rayonlarının təchizatının bərpası istiqamətində işlər davam etdirilir. Lerik və Yardımlı rayonlarının qazlaşdırılması işlərinə 2005-ci ilin dekabr ayından başlanmış və bu ilin oktyabr ayında həmin rayon mərkəzlərinə təbii qaz çatdırılmışdır. Hələ keçmiş Sovet İttifaqı zamanında da mavi yanacaq təmin edilməyən, ölkənin ən ucqar bölgələri sayılan Lerik və Yardımlı rayonları artıq qazlaşdırılmışdır. 2006-cı ilin on ayında Naxçıvan Muxtar Respublikasında qaz təchizatının bərpasının 2-ci mərhələsi üzrə işlər davam etdirilir və ilin sonuna kimi başa çatdırılacaqdır. Ağcabədi

və Beyləqan rayonlarının qaz təminatının bərpası 2007–2008-ci illərdə həyata keçiriləcəkdir.

2006-cı ildə yeraltı qaz anbarlarına 1 milyard 27 milyon kubmetr qaz vurulmuşdur. Keçən mövsümdən qalan 200 milyon kubmetrlə birlikdə, indi anbarlarda 1 milyard 227 milyon kubmetr qaz vardır. Bu da qış mövsümündə qaz çatışmazlığı probleminin aradan qaldırılmasına müsbət təsir göstərəcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin müvafiq sərəncamınıza uyğun olaraq, Bakı şəhəri qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair Tədbirlər proqramına əsasən, ətraf qəsəbələrin qaz təchizatının yaxşılaşdırılması məqsədilə 75 obyektə, o cümlədən büdcə vəsaiti hesabına 28 obyektə tikinti-təmir işlərinə başlanılmışdır. Bu işlər 2006-cı ilin sonuna kimi başa çatdırılacaqdır.

Möhtərəm Prezident, Sizin «Azəriqaz» qarşısında qoyduğunuz ən vacib tapşırıqlardan biri də istehlak edilmiş təbii qazın dəyərinin tam ödənilməsidir. Son aylar yerli icra hakimiyyəti orqanları və «Azəriqaz» Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən görülmüş ciddi tədbirlər nəticəsində oktyabr ayının yekunlarına görə, əhali tərəfindən istifadə edilmiş təbii qazın haqqının ödənişi respublika üzrə 61 faiz, Bakı şəhəri üzrə isə 73,3 faiz olmuşdur. 2006-cı ilin yanvar ayında bu göstərici respublika üzrə 16 faiz, Bakı şəhəri üzrə isə 14 faiz idi.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin müvafiq tapşırığınıza uyğun olaraq, respublikada məişət qaz sayğaclarının quraşdırılması daha da sürətləndirilib və hazırda abonentlərin 74 faizi sayğaclarla təmin olunmuşdur. Sayğacların quraşdırılmasının tez bir zamanda başa çatdırılması üçün ciddi tədbirlər görülür.

Göründüyü kimi, respublikanın qaz təchizatında ölkə rəhbərliyinin tapşırıqları əsasında xeyli işlər həyata keçirilir. Bu işlərin həm əhatə dairəsi, həm də həcmi onu göstərir ki, ölkə iqtisadiyyatının və əhalinin qaz təminatında ildən-ilə müsbət irəliləyişlər əldə olunur.

Yaşar Həsənov: İstilik mövsümünə hazırlıqla əlaqədar bütün istilik təchizatı obyektləri, yaşayış binaları, məktəb və bağçalar, səhiyyə obyektləri inventarizasiya edilmiş və görüləcək işlərin cədvəli hazırlanmışdır. Buna uyğun olaraq, 15 qazanxana əsaslı şəkildə təmir edilmiş, 96 ədəd qazan mexaniki və kimyəvi üsulla təmizlənmiş, qazanxanalarda və istilik məntəqələrində 182 nəzarət-ölçü cihazı, 381 nasos avadanlığı, 190 elektrik mühərriki əsaslı təmir edilmiş, 35 nasos, 229 siyirtmə yenisi ilə əvəzlənmiş, istilik obyektlərinin dam örtüyü əsaslı təmir edilmiş, 32 min poqonometr istilik xətti yeniləşdirilmişdir. İşləməsi nəzərdə tutulan 118 qazanxana, 130 istilik məntəqəsi və 2 yüksəldici nasos stansiyası tam işlək vəziyyətinə gətirilmişdir.

2006–2007-ci illər istilik mövsümü dağ rayonlarında noyabrın 1-dən, Bakı şəhərində, aran rayonlarında isə noyabrın 15-dən başlanmışdır. Mövsümə hazırlığın ən fərqli cəhətlərindən biri geniş miqyasda yeni müasir tipli istilik təchizatlı obyektlərin tikilməsi, qazanxanaların və istilik məntəqələrinin modernləşdirilməsi və yenidən qurulmasıdır. İnvestisiya proqramına əsasən, Bakı şəhərində 11 yeni qazanxananın tikintisi başa çatdırılmışdır. Onların yaxın bir neçə gün ərzində işə salınması üçün zəruri tədbirlər görülür. Bu il tikilmiş 4 qazanxana artıq işə salınmışdır.

Ən vacib məsələlərdən biri də qazanxanaların qaz təchizatının yaxşılaşdırılması ilə bağlı idi. «Azəriqaz»dan alınmış texniki şərtlərə əsasən, bu il 17 min 179 poqonometr yeni qaz xətti çəkilmişdir ki, qazanxanalarda istilik rejimini tam bərpa etmək mümkün olsun.

Hörmətli cənab Prezident, Sizin Bakı şəhərində və ətraf qəsəbələrdə bütün məktəblərin və digər sosial obyektlərin istiliklə təmin edilməsi ilə bağlı göstərişinizlə əlaqədar xüsusi hazırlanmış və şərti olaraq «Məktəb» adlanan proqrama əsasən, Bakı şəhərində, şəhərətrafi qəsəbələrdə yerləşən bütün məktəblərin və bağçaların istiliklə təchiz edilməsi üçün tədbirlər görülür. Tədbirlər planına əsasən, Bakı şəhərinin

istiliklə təmin edilməyən 44 məktəbinin daxili sistemləri əsaslı təmir olunaraq, artıq bu mövsümdə istilik sisteminə qoşulmuşdur. 36 məktəbin daxili istilik sistemlərinin təmiri ilə yanaşı, yeni istilik mənbələrinin yaradılması, yəni onlar üçün ayrıca qazanxanaların tikilməsi, yenidən qurulması və modernləşdirilməsi layihələri icra edilməkdədir.

Azərbaycanda ilk dəfə olaraq konteyner tipli qazanxana hazırlamış və sınaqdan keçirmişik. Hesab edirəm ki, Azərbaycanın rayonlarında məktəblərdə, xəstəxanalarda bundan çox geniş istifadə etmək mümkündür.

İlham Əliyev: Bu, yeni sistemdir?

Yaşar Həsənov: Tam yeni sistemdir.

İlham Əliyev: Əvvəllər bizdə yox idi?

Yaşar Həsənov: Yox idi.

İlham Əliyev: Təmir olunanlar köhnə qazanxanalardır?

Yaşar Həsənov: Bəzilərini modernləşdiririk. İndi biz rayon istilik qazanxanalarını dayandırmaq üçün onların xətlərində olan istilik məntəqələrini tədricən yeni, müasir tipli qazanxanalara çeviririk. Məsələn, onlardan biri bu gün Əhmədliyə 2942-ci «D» məhəlləsində artıq istifadəyə verilməyə hazırlanır.

İlham Əliyev: Biz sizinlə Suraxanı rayonunda istilik qazanxanasına getmişdik.

Hacıbala Abutalıbov: Bəli, Suraxanı rayonunun Yeni Günəşli qəsəbəsindəki 9 nömrəli qazanxanadır. İndi işləyir, amma oradan ayrı-ayrı istilik məntəqələrinə xətlər gedir. Hər bir məhəllənin özünün istilik məntəqəsi var. İndi qazanxanadakı ümumi istilik blokları dayandırılır və Sizin göstərişiniz əsasında hər bir istilik məntəqəsi müasir tipli qazanxanaya çevrilir. Bundan sonra böyük qazanxanaya ehtiyac qalmır.

İlham Əliyev: Ləğv olunur.

Hacıbala Abutalıbov: Bəli, demək olar ki, böyük qənaət olunur. Belə olmasa, istiliyin 30 faizi itər.

İlham Əliyev: Onun əhəmiyyəti yoxdur, itkilər çoxdur.

Hacıbala Abutalıbov: O tamamilə dayandırılacaqdır.

İlham Əliyev: Yəni belə məqsəd qoyulmuşdu ki, onun yerinə yeni müasir sistem tətbiq edilsin. Ondan sonra qazanxana ləğv olunsun.

Hacıbala Abutalıbov: Bəli. Sizin göstərişiniz əsasında bu işlər davam edir və bu il biri tam işə düşəcəkdir.

İlham Əliyev: Biz bunu nə vaxt tam şəkildə yeniləşdirməyə nail olacağıq?

Hacıbala Abutalıbov: Demək olar, Bakı şəhəri üzrə gələn il.

Yaşar Həsənov: Bütün istilik qazanxanalarını?

İlham Əliyev: Bəli, bütün.

Yaşar Həsənov: 2008-ci ildə tam başa çatdırmaq mümkündür.

İlham Əliyev: Ondan gec olmamalıdır.

Hacıbala Abutalıbov: Bu həm də əhalinin normal istilik almasına böyük təsir göstərəcəkdir.

Yaşar Həsənov: Cənab Prezident, təbii olaraq, problemlər də az deyildir. Xüsusilə regionlarda qazanxana və istilik şəbəkəsi avadanlığının həddən artıq köhnəlməsi, uzun müddət istilik almayan binalarda daxili istilik sistemlərinin tam yararsız halda olması kimi və istilik təchizatı sisteminin xüsusiyyətlərindən irəli gələn digər problemlər mövcuddur. Əsas problem binadaxili sistemin əhali tərəfindən sıradan çıxarılmasıdır. Mən istəyirəm Sizə məlumat verim ki, son bir ildə, «Azəristiliktəchizat» yaranandan sonra binadaxili istilik sisteminin dağıdılması prosesi dayanıbdır.

İlham Əliyev: Yəni əhali artıq görür ki, istilik verilməsi bərpa olunur, batareyaları da kəsmirlər.

Hansısa hesablamalar aparılıbmı ki, baxaq görək, biz istilik sistemini tam şəkildə tətbiq etsək, elektrik enerjisinə nə qədər qənaət olacaq? Təxminən demək olar, amma mən

istəyirəm ki, hansısa bir hesablamalar aparılsın və biz bunu dəqiq bilək. Çünki istilik sistemi olandan sonra, batareyalar işləyəndən sonra camaat daha qızdırıcı cihazları qoşmayacaqdır.

Hacıbala Abutalıbov: Ümumiyyətlə, elektrik qızdırıcılarına heç ehtiyac qalmayacaqdır.

İlham Əliyev: Bəli, ehtiyac olmayacaqdır.

Artur Rasizadə (Baş nazir): Cənab Prezident, bunu sərf olunan elektrik enerjisi ilə bilmək olar.

İlham Əliyev: Ondan bilmək olar?

Hacıbala Abutalıbov: Bir də istilik verilən binalara istilik sayğacları qoyulsa, onda hesablamaları tam apara bilərik.

İlham Əliyev: İstilik sayğacları qoyulur?

Yaşar Həsənov: Hörmətli cənab Prezident, Xarkovda xüsusi bir zavod var, istilik sayğaclarını ancaq onlar istehsal edirlər. Bu il gətirib eksperiment qaydasında 167 nömrəli məktəbdə qoymuşuq və bunun əsasında hesablamalar aparmaq mümkün olacaqdır.

İlham Əliyev: Bir proqram tərtib edin. Necə ki, indi biz qaz, elektrik sayğacları qoyuruq, gərək istilik sayğacları da quraşdıraq.

Ətibar Pirverdiyev: Cənab Prezident, 90-cı illərin əvvəllərində qazanxanalar, bloklar «Azərenerji»nin balansında idi. O vaxt həmin 17 milyon hektokalori istilik istehsal olunub verilirdi. Bunun da təxminən 50 faizi, 8,5 milyon hektokalorisi əhaliyə verilirdi. 1 kilovat-saat elektrik enerjisi istehsalına bugünkü mazutun sərfini nəzərə alsaq, tutaq ki, indi əhaliyə 8,5 milyon hektokalori istilik verilərsə, bu, 5 milyard kilovat-saat enerji deməkdir.

Yaşar Həsənov: Tamamilə doğrudur.

İlham Əliyev: 5 milyard kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal etmək üçün nə qədər mazut lazımdır?

Ətibar Pirverdiyev: 1,5 milyon ton.

İlham Əliyev: Əgər istilik sistemi tam şəkildə bərpa edilsə, 1,5 milyon ton mazuta qənaət edəcəyik.

Yaşar Həsənov: Bəli.

İlham Əliyev: 1 milyon 500 min ton mazut indiki qiymətlə 350 milyon dollardır, bəlkə də bundan da çoxdur.

Yaşar Həsənov: 420 milyon.

İlham Əliyev: 420 milyon dollar. İstilik sisteminin bərpası üçün nə qədər vəsait lazımdır? Yəni, necə deyirlər, hər yerdə yüz faiz təmin etmək üçün. Bunu hesablamısınız?

Yaşar Həsənov: Mən hesablamışam.

İlham Əliyev: Nə qədərdir?

Yaşar Həsənov: 167 milyon manat.

İlham Əliyev: Əgər biz 167 milyon manat vəsait qoysaq, bir ildə neçə milyon dollar qənaət edərik. Yəni gəlir əldə edərik. 167 milyonu çıxsaq, təmiz gəlir 250 milyon dollardan çox olur. Biz bunu etməliyik. Ona görə, mən o vaxt «Azəristiliktəchizat»ı yaradanda demişəm ki, hesablayın, vəsait nə qədər lazımdır. Əlbəttə, bunu mərhələ-mərhələ etməliyik. Çünki vəsaitin hamısını təmin etsək də, bu iş bir ildə mümkün deyildir. Amma heç olmasa, 2007–2008-ci illərdə yüz faiz təmin edilməlidir. Siz indi proqram tutmusunuz, vəsaitə gəldikdə isə, mənbələr axtaraq və buna ciddi şəkildə yanaşaq. Bu həm insanlara rahatlıq verəcək, hər bir evdə istilik olacaq, həm də biz bundan nə qədər iqtisadi mənfəət götürəcəyik. Ona görə qısa müddət ərzində konkret təklif hazırlayın.

Nizaməddin Rzayev: Möhtərəm cənab Prezident, 2006-cı ilin on bir ayında istehlakçılara 455 milyon kubmetr həcmində su verilmiş və 293 milyon kubmetr həcmində tullantı sularının axıdılması üzrə xidmət göstərilmişdir. Su təchizatı və kanalizasiya sisteminin yaxşılaşdırılması istiqamətində qarşıda duran vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün Sizin dəstəyinizlə 42,7 milyon manat məbləğində əsaslı tikinti və yenidənqurma işləri görülmüşdür. Bunun da 39 milyon manatı büdcə vəsaiti hesabına olmuşdur.

Bakıda və respublikanın digər şəhərləri və rayon mərkəzlərində müxtəlif diametrli 237,7 kilometr su, 112,3 kilometr kanalizasiya xətləri çəkilmişdir. Ümumi həcmi 9850 kubmetr olan 15 su anbarı tikilmiş və ümumi həcmi 82750 kubmetr olan 13 su anbarı yenidən qurulmuşdur. Su təchizatını yaxşılaşdırmaq məqsədilə 12 suqəbuledici qurğu, 7 yeni su nasos stansiyası və 3 yeni kanalizasiya nasos stansiyası tikilərək istifadəyə verilmişdir. Sizin müvafiq Sərəncamınızla Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki və digər rayonlarda 54 artezian və subartezian quyusu qazılıb istifadəyə verilmişdir.

Buzovna qəsəbəsində gücü 10 min kubmetr olan bioloji təmizləyici qurğular kompleksi tikilərək istifadəyə verilmişdir. Bundan əlavə, 7,6 milyon manatlıq, o cümlədən dövlət büdcəsi hesabına 2,5 milyon manatlıq təmir-bərpa işləri yerinə yetirilmişdir. 149,2 kilometr su, 14,4 kilometr kanalizasiya xətləri, 592 ədəd elektrik mühərriki və 502 ədəd su nasosu əsaslı təmir olunmuş, 114 ədəd elektrik mühərriki və 70 ədəd su nasosu yenisi ilə əvəz olunmuşdur. 19 kilometr elektrik kabeli dəyişdirilmiş, 536 artezian və subartezian quyusu təmir olunmuş və 9 subartezian quyusunun nasosları yeniləri ilə əvəz edilmişdir.

Baş sutəmizləyici qurğularda mövsümə hazırlıqla bağlı müvafiq təmir işləri və profilaktik tədbirlər yerinə yetirilmişdir. 229,7 min kubmetr həcmində su anbarları yuyulub təmizlənmiş və istismara verilmişdir. İstehlakçılara göstərilən xidmətlərin səviyyəsinin yüksəldilməsi, xidmət haqqının tam şəkildə yığılması və dövlət vergilərinin ödənilməsinin təmin edilməsi, bu sahədə vəziyyətin sağlamlaşdırılması, su sayğaclarının quraşdırılması işinin daha da sürətləndirilməsi, nöqsanların aradan qaldırılması üçün müvafiq komissiyalar və işçi qrupları yaradılmış, tədbirlər planı hazırlanıb həyata keçirilir.

Qarşıda duran vəzifələrin yerinə yetirilməsində operativliyin təmin edilməsi, işçilərin məsuliyyətinin artırılması məqsədilə nəzarət mexanizmi gücləndirilmiş, mərkəzi aparatın və

tabe təşkilatların məsul işçiləri müəssisə və regionlara təhkim olunmuş, istehlakçılar arasında aparılan təbliğat-təşviqat işləri genişləndirilmişdir. Görülən tədbirlər nəticəsində istehlakçılara xidmət haqqının yığım səviyyəsi aybaay artırılaraq, noyabr ayında 76 faizə çatdırılmışdır.

B a b a R z a y e v: İqtisadiyyatımızın hər bir sahəsində olduğu kimi, elektroenergetika sektorunda da zaman-zaman islahatlar aparılmışdır. «Bakielektrikşəbəkə» Səhmdar Cəmiyyəti ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin 2000-ci il 14 iyun tarixli Sərəncamı ilə yaradılmışdır. Daxili imkanların məhdud olması səbəbindən, Səhmdar Cəmiyyətinin əlverişli şərtlərlə uzunmüddətli idarəetməyə verilməsi qərara alınmışdır. İdarəetməyə verilməkdə məqsəd yeni texnologiyaların tətbiqi ilə şəbəkəni modernləşdirmək, paytaxtın elektrik təchizatında əsaslı dönüş yaratmaq idi. Məhz bu məqsədlə keçirilən müsabiqənin qalibi olmuş «Barmek» şirkəti 2002-ci ilin yanvarından fəaliyyətə başlamışdır. Bağlanmış müqaviləyə əsasən, «Barmek» şirkəti «Bakielektrikşəbəkə»yə yeni texnologiyanın gətirilməsini, onun balansında olan 150-dək yüksəkgərginlikli yardımçı stansiyanın və xətlərin modernləşdirilməsini, qəza vəziyyətində olan 1600-dək ikitransformatorlu 10 kilovoltluq yardımçı stansiyanın, uzunluğu 8 min kilometrədən artıq olan orta və alçaq gərginlikli kabel və hava xətlərinin yeniləşdirilməsini, texniki itkilərin azaldılmasını, istehlakçıların yeni, müasir sayğaclarla təmin edilməsini və nəhayət, elektrik enerjisi haqqının yığımının dörd il müddətində 100 faizə çatdırılmasını, işçilərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasını təmin etməli idi. Lakin təəssüflər olsun ki, ötən beş ilə yaxın müddətdə «Barmek» şirkəti öhdəsinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirə bilməmişdir.

Möhtərəm Prezident, aparılan təhlili araşdırmalar belə deməyə imkan verir ki, «Barmek» beş il müddətində şəbəkəyə yeni texnologiyaların gətirilməsini təmin etməmişdir. Az miqdarda gətirilən elektrik avadanlığı Türkiyənin, Çinin, Rusiyanın 70–80-ci illər texnologiyaları və materiallarıdır.

İstifadə olunan kabel məhsullarının 60–70 faizi vinil izolyasiyalı alüminium kabellərdir ki, bunların istifadəsi hələ 70-ci illərdə «Bakielektrikşəbəkə» tərəfindən qadağan edilmişdi.

Şəhərin mərkəzi rayonlarında köhnə borulardan istifadə olunmaqla hava xətləri çəkilmişdir. Yardımçı stansiyaların təmirində heç bir yeni texnologiyadan istifadə edilməmişdir. Bu səbəbdən də «Bakielektrikşəbəkə»nin bugünkü real vəziyyəti beş il əvvəlkindən daha acınacaqlıdır.

Yeni güclərin qoşulmasında texniki şərtlər düzgün verilmədiyindən, şəhərin mərkəzi hissəsində güc qıtlığı yaranmış, şəhəratrafi qəsəbələrdə, məsələn, Badamdar, Sulutəpə, Masazır, Sabunçu və Binəqədiddə yaradılmış şəbəkələr heç bir mühafizə və dayanıqlıq dərəcəsinə malik deyildir. Bu da vaxtaşırı açılmalara və əhəlinin haqlı narazılığına səbəb olur.

Möhtərəm Prezident, şəbəkə üzrə aparılan sayğaclaşdırma prosesi ürəkaçan deyildir. Belə ki, şəhərin özündə sayğaclaşdırma 68,4 faiz, şəhəratrafi qəsəbələrdə cəmi 27,2 faiz yerinə yetirilmişdir. Nəzərə alsaq ki, abonentlərin 30 faizə qədəri hələ qeydə alınmayıb, bu faizlərin mənzərəsi bəlli olar.

Bu günə qədər şəbəkə üzrə cəmi 374 min ədəd saygac quraşdırılmışdır ki, bunlar da Hindistan, Çin istehsalı olan saygaclardır. Bunlara müdaxilə asan olduğundan, tez-tez mənfə halların baş verməsi müşahidə edilir. İndiyədək alınmış faydalı elektrik enerjisinin 59,4 faizinin əhaliyə, 36 faizinin sənaye müəssisələrinə və digər istehlakçılara, ancaq 44,6 faizinin kommərsiya obyektlərinə verildiyi göstərilir. Bunun özü elektrik enerjisinin satışında yaranmış mənfə halların güzgüsüdür. Texniki itkilərə gəldikdə isə, bu gün göstərilən 13-14 faiz itki hesabət xatirinədir. Faktiki olaraq, şəbəkədə texniki itkilər daha çoxdur. Çünki itkini azaltmaq üçün heç bir əməli iş görülməmişdir.

Möhtərəm Prezident, qəribəsi odur ki, sadələdiyim çatışmazlıqların aradan qaldırılması yolları «Barmek» rəhbərlərinin iri qovluqlarında yüksək səviyyəli cədvəllər, diaqramlar şəklində hamısı var. Kütləvi informasiya vasitələri üçün isə

ancaq qovluqlar açılmış, diaqramlar göstərilmişdir. Məlumat üçün deyim ki, bu gün «Bakielektrikşəbəkə» Səhmdar Cəmiyyəti balansında 151 ədəd 110, 35 ədəd 220 kilovoltluq yardımçı stansiya, 4500-ə qədər 10 kilovoltluq yardımçı stansiya, 8850 kilometr hava, 8330 kilometr yeraltı kabel xətti olan və 800 minə qədər abonentə xidmət göstərən elektrikpaylayıcı şəbəkədir.

Şəhər elektrik şəbəkəsi vasitəsilə istehlakçılara 2005-ci ildə 7 milyard 895 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi verilmişdir. Bu il isə 8 milyard kilovat-saattan çox elektrik enerjisi veriləcək ki, bu da respublika üzrə ümumi istehsalın 35 faizə qədərini təşkil edir.

Göstərilən aktivlərin 60 faizi öz aşınma dövrünü iki dəfədən artıq başa vurmuşdur. Bunlardan 50 faizdən çoxu qəza rejimində işləyir ki, bu da şəhərin enerji təchizatının dayanıqlığını çətinləşdirir.

Möhtərəm Prezident, sadaladığım çatışmazlıq və çətinliklər bizim kollektivi qorxutmur. Sizin birbaşa nəzarətiniz, qayğınız və dəstəyiniz bizi ruhlandırır. İcazə verin, fürsətdən istifadə edərək, qışın astanasında şəbəkəmizə öz ehtiyat fondunuzdan 12 milyon manat vəsait ayırdığınız üçün kollektivimiz adından Sizə minnətdarlığımı bildirim. Bizə göstərilən bu qayğı kollektivimizdə yüksək əhval-ruhiyyə doğurmuşdur. Kollektivimiz qış mövsümünü qarşılamağa tam hazırdır, artıq qış rejiminə keçmişdir. Respublikamızın inkişaf sürətinə uyğun olaraq, mümkün yeniliklərin bizim sahəmizdə də tətbiq edilməsi üçün öhdəmizə düşən bütün işləri yerinə yetirəcəyik. Bizə göstərdiyiniz qayğıya görə Sizə bir daha minnətdarlığımı bildirirəm. Səylərimizi cəmləşdirərək qış mövsümü ilə bağlı şəbəkə üzrə bütün işləri keyfiyyətlə icra edəcək və paytaxtın elektrik şəbəkəsinin yaxın illərdə yüksək səviyyədə modernləşməsinə nail olacağıq.

YEKUN NİTQİ

Mən bayaq qeyd etdim, indi Baba Rzayev də deyir ki, mənim sərəncamımla «Bakıelektrikşəbəkə»yə 12 milyon manat, «Sumqayıt elektrikşəbəkə»yə 3 milyon manat vəsait ayrılıbdır. Bu vəsaitdən siz səmərəli istifadə etməli və ən təxirəsalınmaz tədbirləri görməlisiniz. Çünki «Barmek» tərəfindən Azərbaycanın və Bakının energetika sisteminə vurulmuş ziyanı aradan qaldırmaq üçün çoxlu işlər görülməlidir. Hər halda, indi bu sahədə tam şəffaflıq təmin olunubdur. Əminəm ki, bütün aidiyyəti qurumlar – «Azərenerji», Bakı və Sumqayıt elektrik şəbəkələri birlikdə işləyəcəklər. Artıq qarşılıqlı ittihamlar və iradlar arxadadır, keçmişdədir. Siz ən şəffaf şəkildə, işgüzar şəraitdə işləməlisiniz və qarşıda duran bütün vəzifələri yerinə yetirməlisiniz. O vəzifələr də aydındır: əhalini elektrik enerjisi ilə fasiləsiz təmin etmək, energetika sistemini – həm istehsal edən sistemi, həm də paylayıcı sistemi müasirləşdirməkdir ki, Azərbaycanda ən müasir standartlara cavab verən energetika sistemi yaransın. Yenə də demək istəyirəm ki, bizim kifayət qədər resurslarımız var, neftimiz, mazutumuz var, qazımız da olacaqdır. Biz əsas infrastruktur məsələlərə ciddi yanaşmalıyıq. Siz ayrılmış vəsaitdən səmərəli şəkildə istifadə etməlisiniz, sayğaclaşdırma prosesi sürətlə getməlidir. Çalışmalısınız ki, qısa müddət ərzində sayğaclaşdırma yüz faiz təmin olunsun. Qeyd olundu, buraya ən müasir sayğaclar gətirilməlidir. Çünki «Barmek» tərəfindən gətirilmiş sayğaclar tamamilə yararsız vəziyyətdədir.

Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, mənə verilən məlumata görə, bəzi rayonlarda quraşdırılmış sayğaclar əhali tərəfindən sındırılır. Mən hüquq-mühafizə orqanlarına göstəriş vermişəm, siz də nəzarət edin, sayğacları sındıran insanlara qarşı ən ciddi tədbirlər görülməlidir. Biz bu sayğacları dövlət

hesabına quraşdırırıq. Halbuki bu, dövlətin öhdəliyi deyil. Başqa ölkələrdə əhali özü sayğacları alıb quraşdırır. Biz güzəştə gedirik. Dövlət kömək məqsədilə vəsait ayırıbdır və sayğaclar quraşdırılır. O sayğacları quraşdıran insanlar bir neçə növbədə fasiləsiz işləyirlər. Etibar Pirverdiyev məlumat verir ki, gündə 3 mindən çox sayğac quraşdırılır. Bu, böyük işdir, çox böyük işdir, böyük fədakarlıqdır. Buna həm vəsait gedir, həm də insanların zəhməti gedir. Bəzi insanlar isə sayğacları sındırırlar. Nə üçün? Pul ödəməmək üçün. Birincisi, sayğacları sındıranların işığı dərhal kəsilməlidir, ikincisi, onlar cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır və ən ciddi cəza verilməlidir. Əgər biz bütövlükdə bu sahədə qaydaqanun yaratmaq istəyiriksə, bütün bu məsələləri qanun çərçivəsində həll etməliyik. Azərbaycanın enerji balansını tərtib olunanda, əlbəttə, bütün bu amillər nəzərə alınmalıdır. Bütün bu məsələlər bir-birilə bağlıdır.

Artıq məlumat verildi ki, əgər istilik verilməsi tam şəkildə bərpa olunarsa, elektrik enerjisinə, mazuta, qaza nə qədər qənaət ediləcək. Həm vəsaitə qənaət olunacaq, biz vəsaitdən səmərəli istifadə edəcəyik, eyni zamanda, bu qədər qazın işlədilməsinə də ehtiyac olmayacaq, mazutun sərfinə ehtiyac olmayacaqdır. Əlbəttə, bütün bunlar satılan məhsullardır. Biz mazutu ixrac edə bilərik, qazı almaya bilərik. Yəni bu həm sosial, həm də iqtisadi məsələlərdir, hər tərəfdən baxsan, səmərəli yanaşmalardır. Amma bunu təmin etmək üçün bütün energetika kompleksi əlaqələndirilmiş şəkildə idarə olunmalıdır. Bütün qurumlar arasında işgüzar münasibətlər olmalıdır, çox çevik siyasət aparılmalıdır. Biz öz işimizi maksimum dərəcədə səmərəli aparmalıyıq.

«Azəriqaz»la bağlı olan məsələlər də öz həllini tapır. Əminəm ki, sayğaclaşdırma gələn ilin birinci rübündə başa çatacaq və «Azəriqaz» da itkiləri çox kəskin şəkildə azaltmalıdır. Biz böyük vəsait ayıraraq xaricdən qaz alırıq, onun böyük bir hissəsi itkilərə gedir. Bunun təbii səbəbləri var, borular, infrastruktur köhnəlibdir. İndi bunu da bərpa et-

mək lazımdır. Ancaq bütövlükdə, bu məsələyə çox ciddi yanaşmaq lazımdır.

Qaz, işıq pulu maksimum dərəcədə ödənilməlidir. Bu bizim tələbimizdir və bu çox təbii bir tələbdir. Hər bir məhsulun öz qiyməti var.

Mən həmişə demişəm, insanlar dükana gedib hansısa məhsulu alanda onun pulunu ödəyirlər. Qaz da, işıq da məhsuldur. Onların da pulu ödənilməlidir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, başqa MDB ölkələri ilə müqayisədə Azərbaycanda tariflər ən aşağıdır. Azərbaycan təbii qazın min kubmetrini Rusiyadan 110 dollara alır, əhaliyə 50 dollara satır. Onun da yarısı yığılmır. Nəzərə alsaq ki, Rusiya tərəfindən bizə qazın qiyməti 230 dollar elan olundu, təsəvvür etmək çətin deyil ki, nə qədər böyük itkilər olacaqdır. Sadəcə olaraq, bu işdə bütün qurumlar öz vəzifə borcunu yerinə yetirməlidir. Əhali də öz tərəfindən qanuna uyğun olaraq hərəkət etməli, qaz, işıq pulunu vaxtlı-vaxtında ödəməlidir.

Neft Şirkətinin üzərinə böyük vəzifələr düşür. Mən qeyd etdim, Neft Şirkəti artıq bu işlə məşğul olur. Qaz hasilatının artırılması ən önəmli məsələdir. İndi bütün səylər bu istiqamətə yönəldilibdir. Əminəm ki, bu işlər davam etdirilərsə, Azərbaycan özünü təbii qazla təmin edəcəkdir. Baxmayaraq ki, bunu etmək çətin olacaqdır. Çünki bizim öz hasilatımız cəmi 4-5 milyard kubmetrdir. Azərbaycanın tələbatı isə 10-11 milyard kubmetrdir. Ona görə Rusiyanın bizə verdiyi təklifə baxırıq. Ancaq o da aydındır ki, min kubmetr üçün 230 dollar çox yüksək qiymətdir. Biz müxtəlif variantlara baxmalıyıq. Lazım gələrsə, Azərbaycanda özümüzü elektrik enerjisi ilə təmin etmək üçün Bakı–Novorossiysk neft kəməri vasitəsilə Rusiyaya ixrac edilən neftin həcmnin azaldılmasına da baxmalıyıq. Çünki bizim başqa yolumuz yoxdur. Biz Rusiyadan idxal edilən qazı elektrik enerjisinin istehsalı üçün elektrik stansiyalarına yönəldirik. Əgər oradan qaz gəlməzsə, deməli, biz elektrik enerjisini mazutun hesabına istehsal etməliyik. Biz mazutu da ancaq nefti emal etməklə

əldə edə bilərik. Hələ ki, dekabrın 1-dir, qərar qəbul etmək üçün bir-iki həftə vaxtımız var. Mən sizə göstəriş verirəm ki, Bakı–Novorossiysk neft kəmərinin dayandırılması məsələsinə baxın və qısa müddət ərzində öz təkliflərinizi verin.

Eyni zamanda, belə olan halda neftayırma zavodlarını da gərək mazut rejiminə çevirək. Əlbəttə, iqtisadi cəhətdən böyük itkilər olacaq, ancaq bizim başqa yolumuz qalmır. Biz əhalini elektrik enerjisi ilə təmin etməliyik. «Azəristilik-təchizat» yaranandan sonra çox böyük işlər görübdür. Bir daha demək istəyirəm ki, 2007–2008-ci illərdə istilik sistemi tam şəkildə bərpa olunmalıdır. Nə qədər vəsait lazımdırsa, biz onu ayırırıq. Nəzərə alaq ki, bir il ərzində biz ondan iki dəfə çox qənaət əldə edəcəyik. Ona görə yeni, müasir qazanxanaların qurulması, məhəllədaxili qazanxanaların yaradılması–məni xüsusilə ən çox sevindirən odur ki, məktəb proqramı icra olunur və məktəblərdə, xəstəxanalarda istilik sistemi bərpa edilir – çox yaxşı təşəbbüsdür. Mən bunu alqışlayıram.

Beləliklə, mən hesab edirəm ki, bu müşavirədən sonra, haradasa iki həftə ərzində konkret təkliflər verilməlidir ki, biz öz enerji siyasətimiz, xüsusilə qarşıdakı qış mövsümündə atılacaq addımlar haqqında qərar qəbul edək. Bizim uzunmüddətli enerji siyasətimizdə heç bir dəyişikliklər yoxdur. Bu siyasət çox uğurludur, çox məqsədyönlüdür. Azərbaycanın enerji tələbatını ödəyəcək, digər ölkələrin enerji təhlükəsizliyini təmin edəcək və bu siyasətdə heç bir dəyişiklik yoxdur. Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəməri artıq fəaliyyətdədir. Gələn il, 2007-ci ildə, demək olar ki, tam gücü ilə işləyəcəkdir. 2008-ci ildə o kəmərlə vasitəsilə 50 milyon tondan çox neft ixrac ediləcəkdir. Bakı–Tbilisi–Ərzurum qaz kəməri artıq tikilibdir. Bu yaxınlarda onun qazla doldurulması başa çatacaqdır. Azərbaycan qazı digər ölkələrin bazarına çıxacaq, o cümlədən Avropaya çıxacaqdır. Avropa İttifaqı ilə imzalanmış memorandum bunu təmin etmək üçün ilkin addımdır. Yəqin ki, memorandumdan sonra geniş, böyük an-

laşma da imzalanacaqdır. Yəni mümkün ola biləcək müvəqqəti çətinliklər – idxal qazının azaldılması və bununla əlaqədar yarana biləcək çətinliklər bizi strateji yoldan döndərə bilməz, strateji seçimimizə heç bir təsir göstərə bilməz. Azərbaycanın siyasəti, həmişə olduğu kimi, daxili resurslara əsaslanaraq, xalqımızın milli maraqlarını tam şəkildə təmin edəcəkdir.

Sağ olun.

**KENİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB MVAİ KİBAKİYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Ölkənizin milli bayramı – Müstəqillik günü münasibətilə Sizi və bütün xalqınızı ürəkdən təbrik edirəm.

Ümidvaram ki, Azərbaycan ilə Keniya arasında münasibətlər dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə və xalqınıza ən xoş arzularımızı yetirirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 1 dekabr 2006-cı il

**BURKİNA-FASONUN PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB BLAYZ KOMPAOREYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Burkina-Fasonun milli bayramı – Respublika günü münasibətilə Sizə və xalqınıza ən səmimi təbriklərimizi yetirirəm. Ümidvaram ki, qarşıdakı illər ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin daha da inkişafı ilə səciyyələnəcəkdir.

Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, xalqınıza əmin-amanlıq və rifah diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 1 dekabr 2006-cı il

RUSİYA HÖKUMƏTİNİN SƏDRİ MİXAİL FRADKOV İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

4 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 4-də Prezident sarayında Rusiya Federasiyası hökumətinin sədri Mixail Fradkovu və onun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

İ l h a m Ə l i y e v: Hörmətli Mixail Yefimoviç!

Hörmətli qonaqlar!

Sizi Azərbaycanda salamlamağıma çox şadam. Şadam ki, siz Azərbaycanda «Rusiya İli»nin bağlanması ilə əlaqədar səfərə gəlmisiniz.

Rusiyada «Azərbaycan İli» kimi, bu il də, ümumən, çox uğurlu keçdi. Ötən iki ildə ölkələrimiz və xalqlarımız daha da yaxın oldular. Bu il bizə əməkdaşlığın imkanlarını daha yaxşı qiymətləndirməyə imkan verdi. Mədəni proqramlar, nümayəndə heyətlərinin mübadiləsi, biznesin, ticarət əlaqələrinin inkişafı çərçivəsində bir çox tədbirlər keçirildi. Bütün bunlar ikitərəfli münasibətlərimizin necə möhkəm olduğunu bir daha göstərir. Mən bu yaxınlarda Moskvada olarkən Rusiya prezidenti ilə görüşümdə dedim ki, «Rusiya İli» formal olaraq başa çatsa da, əminəm ki, o, digər formatda sonrakı illər ərzində də davam edəcəkdir. Sizin ölkəmizə belə mötəbər nümayəndə heyəti ilə gəlməyiniz də ikitərəfli əməkdaşlığın çox böyük potensialı olduğunu göstərir.

Ticarət münasibətlərimiz də inkişaf edir, əmtəə dövriyyəsi yüksək sürətlə artır, əslində, iki ildə iki dəfə çoxalmışdır. Ümidvarıq ki, bu müsbət meyllər gələcəkdə də artacaq, inki-

şaf edəcək və bu, istər ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin möhkəmlənməsinə, istərsə də regionumuzda ümumən müsbət proseslərin inkişafına təkan verəcəkdir.

Bir daha xoş gəlmisiniz. Ümidvaram ki, səfəriniz faydalı və xoş olacaq, buna hava da kömək edir. Bu gün gəlişinizlə əlaqədar belə günəşli, demək olar, yaz havası var. Ümidvaram ki, bütün bunlar əlaqələrimizin daha da inkişafına kömək edəcəkdir.

Mixail Fradkov: Hörmətli İlham Heydər oğlu!

Sizinlə görüşmək imkanına görə, burada, Azərbaycan torpağında səmimi, mehribanlıqla qarşılandığımıza görə Sizə təşəkkür edirəm. İlk növbədə, Rusiya prezidenti Vladimir Putinin salamını yetirmək istərdim. O Sizinlə olan sönuncu söhbətlərini və noyabrın əvvəlində keçirilən görüşü xatırlayır. Demək istərdim ki, əldə olunmuş razılışmalar yerinə yetirilir. Biz hər şeyi nəzarətdə saxlarıq. Bu gün həmkarım Artur Rasizadə ilə təkbətək görüşdə və nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə görüşdə Rusiya ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlığın ümdə məsələləri müzakirə olundu.

Məmnunluğumu bildirmək istərdim ki, münasibətlərimiz, ilk növbədə, mənim məsuliyyət daşdığı ticarət-iqtisadi münasibətlər uğurla və dinamik inkişaf edir, bu, siyasi əlaqələrin və humanitar sahədə əməkdaşlığın səmərəli inkişafına təkan verir. Rusiyada «Azərbaycan İli»nin və Azərbaycanda «Rusiya İli»nin keçirilməsi bir-birini tamamlayan hadisələrdir, bir-biri ilə qarşılıqlı surətdə bağlıdır və siyasi, iqtisadi və humanitar münasibətlərin daha da inkişafına kömək edir. Bu gün həmkarımla biz Azərbaycanda «Rusiya İli»nin təntənəli bağlanması mərasimini keçirəcəyik. Lakin biz bunu bağlarıq, əksinə, humanitar əməkdaşlığın inkişafına əlavə təkan veririk. Bu gün biz 2009-cu ilədək humanitar əməkdaşlığın inkişafı haqqında birgə sənədlər imzaladıq, Moskvada Bakı, Bakıda isə Moskva günləri keçirməyi planlaşdırırıq. Bir sözlə, bütün səviyyələrdə əlaqələr genişlənir və

dərinləşir, biz əməkdaşlığın, faktiki olaraq, keyfiyyətə yeni səviyyəsinə keçirik.

Bu gün hər iki tərəf əlaqələri inkişaf etdirmək, onları neft, qaz, elektroenergetika sahələri ilə məhdudlaşdırmamaq, sənayedə, iqtisadiyyatın başqa sahələrində kooperasiyanın yeni səviyyəsinə çıxmaq arzusunda olduğunu bildirdi. Biz bunu ikitərəfli münasibətlərin inkişafı, ümumən, regional və global problemlərin həlli naminə etməyə qadirik.

İ l h a m Ə l i y e v: Sağ olun. Mənim çoxlu salamımı və ən xoş arzularımı Vladimir Vladimiroviç çatdırın. Moskva-dakı görüşümüz həmişəki kimi, çox konstruktiv, dostluq və səmimilik şəraitində keçdi. İkitərəfli əməkdaşlığın bir çox mühüm məsələlərini müzakirə etdik. Biz bütün istiqamətlərdə müsbət irəliləyiş olduğunu görürük.

Rusiya hökuməti sədrinin şərfinə

Dekabrın 4-də «Ulduz» sarayında Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin adından Rusiya hökumətinin sədri Mixail Fradkovun şərfinə qəbul təşkil edilmişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və RF hökumətinin sədri Mixail Fradkov qəbulda nitq söylədilər.

Dövlətimizin başçısı Rusiya nümayəndə heyətinin üzvlərini salamlayaraq vurğuladı ki, 2005-ci ildə Rusiyada «Azərbaycan İli» kimi, Azərbaycanda «Rusiya İli» də rəngarəng, parlaq və zəngin keçdi. Bu gün baxdığımız gözəl konsert bu İlin layiqli sonluğudur. Bütün il ərzində tədbirlər keçirildi, onlar iki ölkənin xalqlarını yaxınlaşdırdı, fəal siyasi dialoq getdi, iqtisadi əməkdaşlıq, integrasiya əlaqələri inkişaf etdi. Söz yox ki, bu İl qarşılıqlı əməkdaşlığın potensialını daha da inkişaf etdirdi. O, dövlətlər arasında əməkdaşlığın gələcəkdə də qarşılıqlı hörmətə, qarşılıqlı faydaya və qarşılıqlı yardıma əsaslanması üçün iki ölkənin, xalqların, regionda sülh və təhlükəsizlik naminə Azərbaycan və Rusiyanın strateji

tərəfdaşlığının birgə səylərlə daha da inkişaf edəcəyinə ümid bəslədiyini söylədi.

Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, Azərbaycanda «Rusiya İli» iki ölkə xalqlarının və rəhbərliyinin əməkdaşlığı inkişaf etdirmək iradəsini bir daha göstərdi. Malik olduğumuz nəticələr – ikitərəfli ticarətin genişlənməsi, əmtəə dövriyyəsinin artması, gələcək iqtisadi əməkdaşlıq üçün çox böyük əhəmiyyəti olacaq məsələlərin həlli – bunlar hamısı münasibətlərimizin yalnız üzdə olan hissəsidir. Ürəklərimizdə «Rusiya İli» sona yetmədi, o, davam edəcək və əminəm ki, xalqlarımız arasında daha sıx qarşılıqlı əlaqəyə gətirib çıxaracaqdır. O əmin olduğunu bildirdi ki, gələcək hadisələr də ikitərəfli əlaqələrin inkişafı ilə əlamətdar olacaqdır.

Rusiya hökumətinin başçısı Mixail Fradkov səmimi qəbula görə Azərbaycan prezidentinə və azərbaycanlı həmkarına təşəkkür edərək dedi ki, biz hiss edirik ki, dostlarımızın arasındayıq. Belə demək üçün kifayət qədər çoxlu əsas var. Bu, təkə səmərəli əməkdaşlığımızın deyil, həm də münasibətləri bütün istiqamətlərdə inkişaf etdirmək perspektivlərini görməyin nəticəsidir. Rusiyada «Azərbaycan İli»ni tamamlayan Azərbaycanda «Rusiya İli» ikitərəfli əməkdaşlığı gələcəkdə də inkişaf etdirmək üçün yaxşı zəmindir.

M.Fradkov prinsiplial razılaşmaları rəhbər tutaraq və lazımi ikitərəfli potensiala malik olaraq, bütün sahələrdə – siyasi, iqtisadi, mədəni sahələrdə əlaqələri genişləndirmək və dərinləşdirmək yolu ilə irəliləmək üçün qarşılıqlı niyyət olduğunu bildirdi. Rusiya hökuməti sədrinin sözlərinə görə, bu niyyətlər Azərbaycanın Baş naziri ilə danışıqlarda da, ölkə prezidenti ilə görüşdə də öz təsdiqini tapdı.

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT AKADEMİK OPERA VƏ BALET TEATRINDA AZƏRBAYCANDA «RUSİYA İLİ»NİN TƏNTƏNƏLİ BAĞLANIŞ MƏRASİMİ

Dekabrın 4-də Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrında Azərbaycanda «Rusiya İli»nin təntənəli bağlanış mərasimi keçirilmişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir. Salona toplaşanlar dövlətimizin başçısını hərərətlə qarşıladılar.

Mərasimi Rusiya hökumətinin sədri Mixail Fradkov açdı.

Mixail Fradkov: Son iki il Rusiya–Azərbaycan münasibətləri tarixində xüsusilə mühüm illərdir. Milli illər mübadiləsi ideyasını prezidentlər İlham Əliyev və Vladimir Putin irəli sürmüşlər. Bu illərin keçirilməsi çoxəsrlik dostluq və mehriban qonşuluq ənənələrinin möhkəmlənməsinə Rusiya və Azərbaycan xalqlarının dərin və səmimi marağının parlaq təzahürü olmuşdur. Həyata keçirilmiş tədbirlər iki dövlətin zəngin potensialını nümayiş etdirdi. Gələcək çoxşaxəli qarşılıqlı əlaqələrin daha da genişlənməsi üçün bu potensialdan istifadə etmək lazımdır.

Biz dost Azərbaycan xalqına müasir Rusiyanın maksimum tam mənzərəsini təqdim etməyə, onun siyasi, iqtisadi, humanitar sahələrdə nailiyyətlərindən danışmağa çalışdıq. İl çərçivəsində bir sıra mühüm və maraqlı tədbirlər həyata keçirildi. Bu tədbirlərin müvəffəqiyyəti, xeyli dərəcədə Azərbaycanda rus mədəniyyətinə, dilinə və ədəbiyyatına böyük maraqla şərtlənmişdir. Bu, Rusiya prezidenti Vladimir Putinin təşəbbüsü və Azərbaycan dövlətinin başçısı İlham Əliyevin himayədarlığı ilə Bakıda keçirilmiş «Rus Kitabı»nın birinci beynəlxalq festivalının gedişində də öz təsdi-

qini tapmışdır. «Rusiya İli» çərçivəsində Azərbaycan tamaşaçıları dünya şöhrətli yaradıcılıq kollektivləri ilə görüşmək imkanı qazandılar. İdman, gənclər və qeyri-hökumət təşkilatlarının qarşılıqlı əlaqələri gücləndi.

«Rusiya İli»nə istər bizim ölkəmizin, istərsə də Azərbaycan tərəfinin göstərdiyi informasiya dəstəyini də yüksək qiymətləndirirəm. Milli illərin keçirilməsi zamanı qarşıya qoyulmuş məqsədlərə – birbaşa insani ünsiyyət yaradılması, iki ölkənin xalqları arasında qarşılıqlı anlaşma və dostluğun möhkəmlənməsi məqsədlərinə nail olunmuşdur. Azərbaycan prezidentinə, Baş nazirə və ölkəmizdə «Rusiya İli»nin belə yüksək səviyyədə keçirilməsi üçün səylərini əsirgəməyənlərə təşəkkür edirəm. Biz milli illər çərçivəsində yaranmış dostluq və əməkdaşlıq mühitinin gələcəkdə də saxlanılması və başqa formatda davam etdirilməsi barədə Azərbaycan prezidentinin ideyasını alqışlayırıq.

Azərbaycan xalqına firavanlıq, sülh və tərəqqi, Azərbaycan–Rusiya əlaqələrinə isə yeni-yeni nailiyyətlər və perspektivlər arzulayıram.

Artur Rasizadə (*Azərbaycanın Baş naziri*): Azərbaycan və Rusiya prezidentləri İlham Əliyev və Vladimir Putinin Rusiyada «Azərbaycan İli»nin və Azərbaycanda «Rusiya İli»nin keçirilməsi barədə təklifi iki ölkənin ictimaiyyəti və yaradıcı kollektivləri tərəfindən geniş dəstəklənmişdir. Ötən il biz Rusiyada «Azərbaycan İli»nin uğurla keçməsinin şahidi olduq. Bu gün isə böyük razılıq hissi ilə qeyd edirik ki, Azərbaycanda «Rusiya İli» ölkələrimiz və xalqlarımız arasında hərtərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsinə xidmət edən parlaq, əlamətdar hadisələrlə dolu tədbir olmuşdur. Fevralın 21-də Bakıda «Rusiya İli»nin təntənəli açılışı zamanı iki ölkə prezidentlərinin verdikləri ümumi əhval-ruhiyyə ilə başlanan Azərbaycanda «Rusiya İli» respublikamızın həyatında mühüm ictimai-siyasi hadisəyə çevrilmişdir. Azərbaycan ilə Rusiyanı qədim tarixə malik qarşılıqlı münasibətlər birləşdirir. Xalqlarımız bütən

dövrərdə bir-birinə səmimi hisslər bəsləmişlər və çox mü-
hümdür ki, bizi birləşdirən müsbət nə varsa, qorunub sax-
lanmış və inkişaf etdirilmişdir. İki ölkə arasındakı münas-
ibətlər ilbəl daha da dinamik və məzmunlu xarakter kəsb
edir. Dövlətlərimiz münasibətlərini strateji tərəfdaşlıq
ruhunda qurur ki, bu da qonşular arasında əməkdaşlığın
necə olmasına yaxşı nümunədir.

Azərbaycanda «Rusiya İli»nin keçirilməsində fəal iştirakı-
na görə Rusiya tərəfinə təşəkkürümü bildirirəm.

*Rəsmi hissədən sonra Rusiya balet ustalarının iştirakı ilə
böyük konsert oldu. Konsert proqramına rus və Qərbi Avropa
bəstəkarlarının baletlərindən parçalar daxil edilmişdi. Böyük
Teatrın və Mariinski Teatrının məşhur artistlərinin hər bir
çıxışını hərarətlə qarşılayan tamaşaçılar müasir rus balet
məktəbinin parlaq nümayəndələrinin ustalığına heyranlıqlarını
sürəkli alqışlarla ifadə etdilər.*

**ÜMUMDÜNYA TAEKVONDO
FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
ÇANQVON ÇU İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

4 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 4-də Ümumdünya Taekvondo Federasiyasının prezidenti Çanqvon Çunu qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Ümumdünya Taekvondo Federasiyasının prezidentinin Azərbaycana səfərinin ölkəmizin idman sahəsində beynəlxalq əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi baxımından əhəmiyyətli olduğunu qeyd etdi. Azərbaycanda idmanın, o cümlədən taekvondonun inkişafına hər cür kömək göstərildiyini bildirən prezident İlham Əliyev ölkə rəhbərliyinin bundan sonra da bu sahədə səylərini əsirgəməyəcəyini vurğuladı.

Respublikamıza ötən səfərdən keçən dövr ərzində ölkəmizdə daha da böyük inkişafın əldə edildiyinin şahidi olduğunu söyləyən qonaq Azərbaycanın idman sahəsində də böyük uğurlar qazandığını bildirdi. Cənab Çanqvon Çu prezident İlham Əliyevin, ümumiyyətlə, ölkədə idmanın, o cümlədən taekvondonun inkişafına göstərdiyi diqqət və qayğıdan məmnunluğunu ifadə etdi.

**FRANSA SAHİBKARLAR BİRLİYİNİN (MEDEF)*
QAFQAZ VƏ ORTA ASIYA KOMİTƏSİNİN
ÜZVLƏRİNDƏN İBARƏT NÜMAYƏNDƏ
HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

5 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 5-də Prezident sarayında Fransa Sahibkarlar Birliyinin (MEDEF) Qafqaz və Orta Asiya Komitəsinin üzvlərindən ibarət nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitliyin mövcud olduğunu vurğuladı, ölkəmizdə gedən iqtisadi inkişaf proseslərindən bəhs etdi, sənaye istehsalının sürətlə artdığını bildirdi. Prezident İlham Əliyev dedi ki, hazırda Azərbaycan ümumi daxili məhsulun, o cümlədən sənaye istehsalının artım sürətinə görə dünyada lider dövlətdir. Bu, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının son hesabatında da qeyd edilmişdir. Ölkəmizdə nəqliyyat sektoru sürətlə inkişaf edir, Azərbaycan Avropa ilə Asiya arasında mühüm nəqliyyat dəhlizidir. Qeyri-neft sektorunun inkişafı, sosial sahəyə diqqət bizim siyasətimizin prioritet istiqamətlərindən biridir.

Azərbaycan ilə Fransa arasında ikitərəfli münasibətlərdən danışan prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, ölkələrimizin iqtisadi əlaqələri uğurla inkişaf edir, Fransanın aparıcı şirkətlərinin təmsilçilərinin daxil olduqları nümayəndə heyətinin Bakıya səfəri də ölkəmizə olan marağın yaxşı nümunəsidir.

---

* MEDEF-ə Fransanın aparıcı şirkətlərinin və maliyyə strukturlarının nümayəndələri daxildir.

Dövlətimizin başçısı Fransaya səfəri zamanı MEDEF-in üzvləri qarşısında çıxış etdiyini də xatırladı.

Prezident İlham Əliyev xüsusi vurğuladı ki, Azərbaycanda xarici iş adamları, şirkətlər üçün hər cür şərait yaradılmışdır, ölkəmizdə əlverişli sərmayə mühiti vardır. Adambaşına düşən xarici sərmayələrin həcminə görə Azərbaycan ilk yerlərdən birini tutur. İnfrastrukturun inkişafı üçün bir sıra layihələr həyata keçirilir və bu işlər ölkəmizin öz imkanları hesabına görülür. Dövlət İnvestisiya Şirkətinin yaradılması ölkəmizə xarici sərmayədarların daha geniş cəlb olunması üçün əlavə imkanlar açacaqdır. Azərbaycanın təşəbbüsü və bilavasitə iştirakı ilə qlobal enerji layihələri uğurla həyata keçirilir. Son üç ildə ölkənin dövlət büdcəsi dörd dəfə artmışdır. Dövlətimizin başçısı Azərbaycanda yeni texnologiyaların tətbiqi baxımından böyük işlər görüldüyünü bildirərək dedi ki, bu, sənayenin inkişafı üçün yeni imkanlar yaradacaqdır.

Fransa şirkətlərinin nümayəndələri ölkənin iş adamlarının Azərbaycanda energetika, maliyyə, kənd təsərrüfatı və sair sahələrdə uğurlu fəaliyyətlərini xatırlatdılar, yaradılmış əlverişli şəraitə görə minnətdarlıq etdilər. Qonaqlar iqtisadi əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün konkret layihələr barədə də danışdılar.

Prezident İlham Əliyev görüş iştirakçılarını maraqlandıran suallara ətraflı cavab verdi.

TÜRKİYƏ JANDARMA QÜVVƏLƏRİNİN BAŞ KOMANDANI İŞİK KOŞANER İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

5 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 5-də Prezident sarayında Türkiyə Jandarma Qüvvələrinin Baş komandanı İşik Koşaneri qəbul etmişdir.

Azərbaycan ilə Türkiyə arasında bütün sahələrdə dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin uğurla inkişaf etdiyini vurğulayan dövlətimizin başçısı iqtisadi, siyasi, hərbi sahələrdə ölkələrimizin bir-birinə dəstək verdiyini bildirdi.

Türkiyəyə builki səfərlərini məmnunluqla xatırlayan prezident İlham Əliyev, eyni zamanda, Türkiyənin rəsmi nümayəndə heyətlərinin mütəmadi olaraq ölkəmizə səfər etmələrinin əlaqələrimizin inkişafı üçün yaxşı nümunə olduğunu vurğuladı. Dövlətimizin başçısı dedi ki, bu il ölkələrimizin tarixində böyük bir hadisə baş verib – Bakı–Tbilisi–Ceyhan əsas ixrac neft boru kəməri işə salınıb ki, bu da Azərbaycan və Türkiyə xalqları üçün, habelə bölgədə sülhün, sabitliyin, firavanlığın əldə olunması üçün böyük əhəmiyyət daşıyır.

Prezident İlham Əliyev respublikamızın Daxili Qoşunları ilə Türkiyə Jandarma Qüvvələri arasında əməkdaşlığın möhkəmlənməsinin ikitərəfli münasibətlərimizdə əhəmiyyətini vurğuladı. Türkiyə Jandarma Qüvvələrinin böyük təcrübəyə malik olduğunu xatırladan dövlətimizin başçısı Azərbaycanın Daxili Qoşunlarının da təcrübə qazandığını qeyd etdi.

Cənab İşik Koşanerin səfərinin Azərbaycanın Daxili Qoşunları ilə Türkiyənin Jandarma Qüvvələri arasında təcrübə mübadiləsi baxımından çox əhəmiyyətli olduğunu diqqətə

çatdıran prezident İlham Əliyev bu səfərin səmərəli keçəcəyinə əminliyini bildirdi.

Azərbaycan və Türkiyə silahlı qüvvələri, o cümlədən Daxili Qoşunlarla Jandarma Qüvvələri arasında illərdən bəri uğurla davam edən əməkdaşlıqdan razılıqla bəhs edən cənab Işık Koşaner bu işlərdə şəxsən iştirak etməsindən böyük məmnunluq duyduğunu söylədi. Bu əməkdaşlığın ölkələrimiz arasında əlaqələrin möhkəmlənməsinə xidmət etdiyini vurğulayan qonaq Azərbaycanda bu sahədə görülən işlərlə yaxından tanış olmaq üçün indiki səfərin yaxşı imkan yaratdığını və bundan böyük məmnunluq duyduğunu bildirdi.

**QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB NURSULTAN NAZARBAYEVƏ**

Hörmətli Nursultan Abişoviç!

Milli bayram – Müstəqillik günü münasibətilə Sizi və dost Qazaxıstan xalqını Azərbaycan xalqı adından və şəxsən öz adımdan ürəkdən təbrik edirəm.

Əminəm ki, bundan sonra da birgə söylərimiz xalqlarımızın mənafeləri, regionda sülh, sabitlik və tərəqqi naminə Azərbaycan ilə Qazaxıstan arasında strateji tərəfdaşlığın inkişafına və möhkəmlənməsinə yönəldiləcəkdir.

Hörmətli Nursultan Abişoviç, Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və yeni-yeni uğurlar, dost Qazaxıstan xalqına isə sülh və tərəqqi arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 5 dekabr 2006-cı il

**BƏHREYNİN KRALI ƏLAHƏZRƏT ŞEYX
HƏMƏD BİN İSA ƏL-XƏLİFƏYƏ**

Əlahəzrət!

Ölkənizin milli bayramı münasibətilə Sizi və bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından təbrik edirəm.

Əminəm ki, Azərbaycan–Bəhreyn münasibətləri xalqlarımızın iradəsinə uyğun olaraq daim dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edəcək və genişlənəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə ən xoş arzularımı yetirir, möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, xalqınıza əmin-amanlıq və rifah diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 5 dekabr 2006-cı il

**NİGER RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB TANCA MAMADUYA**

Hörmətli cənab Prezident!

Milli bayramınız – Respublika elan edilməsi günü münasibətilə Sizə və xalqınıza ən səmimi təbriklərimizi yetirirəm.

Ümidvaram ki, ölkələrimiz arasında yaranmış dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafı daim xalqlarımızın mənafeələrinə xidmət edəcəkdir.

Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, xalqınıza əmin-amanlıq və tərəqqi arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 5 dekabr 2006-cı il

TÜRKİYƏNİN «ALARKO» ŞİRKƏTİNİN PREZİDENTİ İSHAQ ALATON İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

6 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 6-da Prezident sarayında Türkiyənin «Alarko» şirkətinin prezidenti İshaq Alatonu qəbul etmişdir.

Azərbaycana gəlməyindən böyük fərəh hissi duyduğunu bildirən qonaq xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev ilə görüşlərini daim məmnunluqla xatırladığını, bu görüşlərin onda böyük təəssürat yaratdığını söylədi.

Azərbaycanda gedən sürətli inkişafı görməkdən qürur duyduğunu nəzərə çatdıran İshaq Alaton xarici sərmayədarlar üçün Azərbaycanda gözəl iş şəraiti yaradıldığını bildirdi.

Dost və qardaş ölkələrimiz arasında bütün sahələrdə əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini vurğulayan prezident İlham Əliyev Azərbaycanda çoxlu sayda Türkiyə şirkətinin və iş adamlarının fəaliyyət göstərdiyini nəzərə çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan–Türkiyə əməkdaşlığının daim inkişaf edəcəyinə, möhkəmlənəcəyinə əmin olduğunu söylədi.

**VENESUELA BOLİVAR RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB HUQO RAFAEL ÇAVEZ FRİASA**

Hörmətli cənab Prezident!

Venesuela Bolivar Respublikasının Prezidenti vəzifəsinə yenidən seçilməyiniz münasibətilə Sizi təbrik edirəm.

Ümidvaram ki, Azərbaycan ilə Venesuela arasında yaranmış münasibətlər daim dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edəcəkdir.

Sizə ən xoş arzularımı yetirir, qarşıdakı fəaliyyətinizdə uğurlar diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 6 dekabr 2006-cı il

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV XAÇMAZ RAYONUNDA

7 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 7-də Xaçmaz rayonuna gəlmişdir.

Dövlətimizin başçısı əvvəlcə ümummilli lider Heydər Əliyevin Xaçmaz şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edərək ora gül dəstəsi qoydu.

Sonra Xaçmaz şəhərində modul tipli elektrik stansiyasının açılışı münasibətilə təntənəli mərasim keçirildi.

87 meqavat gücündə olan Xaçmaz elektrik stansiyasının təməli bu ilin martında qoyulmuşdur. Stansiya Quba, Qusar, Xaçmaz və Dəvəçi rayonlarının elektrik enerjisinə olan ehtiyacını təmin edəcəkdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev əvvəlcə elektrik stansiyasının inzibati binası ilə tanış oldu, buradakı fotoşəxəyə baxdı. Güşədə ulu öndər Heydər Əliyevin 1981-ci, 1983-cü və 1998-ci illərdə Xaçmaza səfərlərini, prezident İlham Əliyevin Xaçmaza üç səfərini, stansiyanın təməlqoyma mərasimini, ulu öndər Heydər Əliyevin, eləcə də dövlətimizin başçısının fəaliyyətini əks etdirən fotoşəkillər toplanmışdır.

Prezident İlham Əliyev stansiyanın xatirə kitabına ürək sözlərini yazdı.

Sonra dövlətimizin başçısı açılış mərasiminə gəldi və diyməni basaraq elektrik stansiyasını işə saldı.

Mərasimə toplaşan minlərlə rayon sakini, inşaatçılar dövlətimizin başçısını böyük hörmət və ehtiramla qarşıladılar. Onların əllərində ulu öndər Heydər Əliyevin, prezident İlham Əliyevin portretləri, Azərbaycanın dövlət bayraqları, ümummilli liderin müdrik kəlamları yazılmış şüarlar var idi.

Mərasimi Xaçmaz Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Şəmsəddin Xanbabayev açdı.

XAÇMAZ MODUL TIPLİ ELEKTRİK STANSİYASININ AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏ NİTQ

Əziz xaçmazlılar!

Əziz bacılar və qardaşlar!

Mən sizin hamınızı ürəkdən salamlayıram və Xaçmaz elektrik stansiyasının açılışı münasibətilə təbrik edirəm.

Bu stansiyanın açılışı çox böyük hadisədir. Son illər ərzində Azərbaycanda energetika sektoruna göstərilən diqqətin əlamətidir, onun əyani sübutudur. 2006-cı ildə artıq üçüncü stansiya istismara verilir. Bu stansiyaların işə düşməsi həm Azərbaycan iqtisadiyyatına böyük dəstək və köməkdir, eyni zamanda, insanların sosial problemlərinin həlli üçün də çox önəmlidir. Çünki ölkəmiz yeniləşir, müasirləşir, abadlaşır və biz çox istəyirik ki, həm iqtisadi potensial inkişaf etsin, həm də insanların sosial problemləri həll olunsun. Buna nail olmaq üçün biz, əlbəttə ki, elektrik enerjisi hasilatını artırmalıyıq.

Azərbaycanda çox böyük potensial var, təbii sərvətlər var. Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1994-cü ildə «Əsrin müqaviləsi»nin bağlanması ilə Azərbaycan öz enerji potensialını işə salıbdir. Azərbaycanda yeni neft yataqları istismara verilib, neft kəmərləri tikilib və bu gün Azərbaycan böyük neft hasil və ixrac edən ölkəyə çevrilibdir. Əlbəttə ki, bizim iqtisadi vəziyyətimiz də yaxşılaşır. Bununla bərabər, biz özümüz enerji təhlükəsizliyimizi də təmin edirik. Ona görə zəngin təbii sərvətlərə malik olan Azərbaycanda mütləq və mütləq bütün energetika sistemi yeniləşməlidir. Biz əlavə enerji güclərinin işə salınması ilə iqtisadiyyatımızın gələcək istiqamətlərini müəyyən edirik.

Azərbaycanda çox güclü sənayeləşmə prosesi getməlidir, yeni müəssisələr – zavodlar, fabriklər, güclü iqtisadi potensial yaradılmalıdır ki, ölkəmiz hərtərəfli inkişaf etsin. Bunu etmək üçün mütləq və mütləq kifayət qədər elektrik enerjisi olmalıdır. Ona görə, ilk növbədə, elektrik stansiyalarının tikintisi böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Burada qeyd olundu, Azərbaycanda geniş energetika proqramı icra edilir. Modul tipli stansiyaların üstünlüyü ondadır ki, çox qısa müddət ərzində tikilib istismara verilir. Xaçmaz elektrik stansiyasının təməlqoyma mərasimi mart ayında keçirilmişdir. Yəni bir ildən az müddətdə stansiya işə düşüb və 87 meqavat elektrik enerjisi istehsal edəcəkdir. Nəzərə alsaq ki, bu bölgənin bütün qış aylarında enerji tələbatı 130 meqavat, yaz aylarında isə 90 meqavatdır, onda görürük ki, bir stansiyanın işə düşməsi ilə bütün bölgənin enerji problemi həll edilə bilər və məqsəd də məhz bundan ibarətdir. Azərbaycanda bütün bölgələrdə elektrik enerjisi olmalıdır, istənilən vaxtda evlərdə işıq yanmalıdır, müəssisələrin fəaliyyəti üçün enerji olmalıdır və biz bunu yaradırıq. Naxçıvanda və Bakıda növbəti stansiyalar da açılışa hazırlanır.

Beləliklə, bir il ərzində Azərbaycanda əlavə 450 meqavat elektrik enerjisi hasilatı təmin olunacaqdır. Bizim iqtisadiyyatımız inkişaf edir, enerjiyə olan tələbat artır. Biz gələcəyə baxmalıyıq. Bilirik ki, Azərbaycanı nələr gözləyir. Azərbaycan çox zəngin ölkəyə çevriləcək, çox güclü sənaye potensialı yaranacaqdır və bu məqsədlə işlər görülür. Dövlət İnvestisiya Şirkətinin yaradılması, sahibkarlığın inkişafı – bütün bunlar Azərbaycanda, ilk növbədə, sənaye potensialının möhkəmlənməsinə gətirib çıxaracaqdır. Bunu təmin etmək üçün mütləq və mütləq elektrik enerjisi lazımdır. Azərbaycanda görülən işlər artıq öz nəticələrini verməkdədir və bir neçə ildən sonra biz əyani şəkildə bunu görəcəyik. Bütün istiqamətlərdə proqramlar var və onlar icra olunur. Elektrik stansiyaları tikilir, şəhərlərimiz abadlaşır, məktəblər, tibb ocaqları tikilir,

yollar salınır, qaz xətləri çəkilir. Bütün bunlar həm ölkənin uğurlu inkişafı üçün, həm də insanların normal, rahat yaşaması üçün lazımdır. Azərbaycanın bu sahədə siyasəti birmənalıdır: iqtisadi inkişafa nail olmaq, eyni zamanda, sosial məsələləri də həll etmək.

Bizim büdcə gəlirlərimiz ildən-ilə artır. Son üç-dörd il ərzində büdcə gəlirlərimiz 3-4 dəfə artmışdır və bu bizə imkan verir ki, həm maaşlar, pensiyalar artırılsın, insanları narahat edən problemlər aradan qaldırılsın, eyni zamanda, investisiyalar qoyaq. Bu stansiya Azərbaycanın öz vəsaiti hesabına tikilmişdir. Bilirsiniz ki, əvvəllər hansısa böyük sənaye obyektini tikmək üçün biz kreditlə əlaqədar beynəlxalq maliyyə qurumlarına müraciət edirdik və o da çox vaxt aparırdı. Bəzi hallarda illərlə danışıqlar aparılırdı. Bəzi hallarda Azərbaycanın qarşısında çox çətin şərtlər qoyulurdu. Ancaq indi biz buna o qədər də böyük ehtiyac görmürük. Çünki Azərbaycanın öz daxili imkanları artır, bizim vəsaitimiz var və bunu Azərbaycanın hərtərəfli inkişafına yönəltməliyik.

Hər bir ölkənin iqtisadiyyatı üçün elektrik enerjisinin istehsalı və onunla təminat başlıca şərtidir. Bunsuz heç bir ölkə inkişaf edə bilməz. Yəqin ki, dünyada gedən prosesləri siz izləyirsiniz. Bu gün enerji təhlükəsizliyi dünya siyasətinin öncül məsələsinə, birinci məsələsinə çevrilibdir. Bundan əvvəl tarixdə heç vaxt belə hallar olmamışdır ki, məhz enerji məsələləri dünyada gedən proseslərə təsir etsin və ölkələrin enerji təhlükəsizliyini və bununla bərabər, bütövlükdə təhlükəsizliyini, siyasətini müəyyən etsin. Azərbaycan bu baxımdan əlverişli vəziyyətdədir. Çünki təbii sərvətlərimiz var və ən önəmlisi ona görə ki, 1994-cü ildə «Əsrin müqaviləsi»nin bağlanması ilə biz artıq bu təbii sərvətlərin işlənilməsi, dünya bazarlarına çıxarılması, Azərbaycanın təmin olunması və önəmli enerji – neft, qaz ixrac edən ölkəyə çevrilməsi məsələlərinin həllinə nail ola bilmişik.

Enerji təhlükəsizliyi məsələləri, əlbəttə ki, Azərbaycanın rolunu artırır. Çünki bizdə artıq güclü enerji potensialı var, neft, qaz kəmərləri var. Avropa İttifaqı ilə bir ay bundan əvvəl enerji sahəsində strateji əməkdaşlıq haqqında memorandum imzalanmışdır. Beləliklə, Azərbaycanın həm iqtisadi, həm də siyasi çəkisi artır. Bu da bizi, əlbəttə ki, çox sevindirir. Çünki ölkəmizin potensialı artdıqca bizim qarşımızda duran məsələlərin həlli üçün də yeni imkanlar yaranır.

İqtisadi inkişaf, iqtisadi potensial əsas məsələdir. Biz 15 ildir ki, müstəqil dövlətlik və müstəqillik ən böyük dəyərdir, ən böyük nemətdir. Bu müstəqilliyi əbədi, dönməz etmək və möhkəmləndirmək üçün mütləq və mütləq iqtisadi imkanlar olmalıdır. Biz öz daxili imkanlarımıza arxalanırıq, güvənirik. İqtisadi cəhətdən azad, müstəqil olmaqla biz siyasi cəhətdən də azad və müstəqilik. Azərbaycanın müstəqil siyasət aparmaq imkanları ilk növbədə iqtisadi imkanlardan qaynaqlanır. Bütün bu məsələlər bir-biri ilə sıx bağlıdır. Azərbaycanda həm iqtisadi, həm siyasi, həm də sosial məsələlərin həlli çox uğurla icra edilir. Müxtəlif proqramlar var, onlar da uğurla icra edilir.

Neft strategiyamız artıq sübut edib ki, Azərbaycanın imkanları nə dərəcədədir. Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəmərinin bu il işə düşməsi tarixi hadisədir. Azərbaycanın tarixində bu vaxta qədər belə bir hadisə olmamışdır. Bu həm bizim üçün, həm də bölgə və dünya üçün çox önəmli və əvəzsiz hadisədir. Qaz yataqlarının işə düşməsi, neft kəmərlərinin tikintisi, nəqliyyat dəhlizlərinin yaradılması – bütün bunlar ölkəmizin siyasi və iqtisadi önəmini artırır.

Bununla bərabər, gündəlik məsələlər də öz həllini tapmalıdır. Bu stansiyanın təmsalında biz bütün bu məsələləri görürük. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı artıq 3 ilə yaxındır ki, icra olunur. Bu müddət ərzində ölkəmizdə 500 min yeni iş yeri açılmışdır. İş yerlərinin açılması, yeni müəssisələrin işə düşməsi ilk növbədə iqtisadi

potensialı gücləndirir, digər tərəfdən, işsizlik probleminin həlli üçün də kömək göstərir.

Azərbaycanda işsizlik, yoxsulluq kəskin şəkildə aşağı düşübdür. İndi bizim məqsədimiz ondan ibarətdir ki, Azərbaycanı işsizlik tamamilə olmasın və yoxsulluq aradan qaldırılsın. Bu sahədə biz beynəlxalq maliyyə qurumları ilə işləyirik, amma bunu, ilk növbədə, öz daxili imkanlarımız hesabına edirik. Bütçənin, maaşların ildən-ilə artması, minimum əməkhaqqının, pensiyaların artması Azərbaycanda yoxsulluğa son qoyulmasına gətirib çıxaracaqdır. Gələn ilin əvvəlindən minimum əməkhaqqının yenə artırılması nəzərdə tutulur. Bildiyiniz kimi, ildə iki dəfə biz bu məsələyə baxırıq və ildə iki dəfə minimum əməkhaqqı artırılır. Çünki insanlar daha da yaxşı yaşamaladırlar.

Bizdə uğurlarla bərabər, problemlər də kifayət qədərdir. Biz bunu bilirik və həll etməyə çalışırıq. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının uğurla icrası məhz bu problemlərin aradan qaldırılmasına gətirib çıxaracaqdır. Çünki əsas problemlər bölgələrdədir və bölgələrin inkişafı Azərbaycanın inkişafı deməkdir. Bölgələrdə iş yerlərinin yaradılması Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı deməkdir. Əlbəttə ki, biz öz iqtisadi potensialımızı energetika amilinə bağlayırıq. Bu da təbiiyədir. Hər bir ölkənin aparıcı sənaye istiqaməti var. Hər bir ölkə, xüsusilə keçid dövrünü yaşayan, inkişaf etməmiş ölkə hansısa təbii resurslara söykənir. O cümlədən Azərbaycan. Ona görə indi və bundan sonra da uzun illər ərzində neft-qaz amili Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün aparıcı rol oynayacaqdır və bunda heç bir qəbahət yoxdur. Başqa ölkələr də buna oxşar vəziyyətdədir.

Ancaq bununla yanaşı, ölkəmizi hərtərəfli inkişaf etdirmək üçün mütləq qeyri-neft sektoru inkişaf etməlidir. Çünki neft sektorunda – başqa ölkələrin təcrübəsi bunu göstərir – iş yerlərinin açılması o qədər də sürətlə getmir. Ona görə qeyri-neft sektoru, kənd təsərrüfatı, güclü sənaye potensialının

yaradılması – bütün bunlar indi bizi düşündürən əsas məsələlərdir. Bu istiqamətdə işlər görülür.

Bilirsiniz ki, sahibkarlığın inkişafı üçün böyük işlər görülür, dövlət büdcəsindən təxminən 100 milyon dollar həcmində kreditlərin verilməsi nəzərdə tutulur. Bu il artıq həll olunub, gələn il üçün də nəzərdə tutulur və minlərlə sahibkar kreditlərin hesabına yeni müəssisələr yaradır, öz həyat səviyyələrini yaxşılaşdırır, iş yerləri açılır. Əminəm ki, Dövlət İnvestisiya Şirkətinin yaradılması ilə Azərbaycanda sənayenin inkişafı çox sürətlə gedəcəkdir. Bu, indi bizim qarşımızda duran əsas məsələdir. Azərbaycanda yeni, müasir dünya standartlarına cavab verən sənaye müəssisələri yaradılmalıdır. Əlbəttə ki, onları dövlət yarada bilməz. Çünki Azərbaycan iqtisadiyyatı bazar prinsipləri ilə idarə olunur. Amma dövlət buna dəstək verə bilər və İnvestisiya Şirkətinin yaradılması məhz bu məqsədi daşıyır. Orada 100 milyon dollar dəyərində vəsait var və o vəsaitlə sahibkarlarla birlikdə Azərbaycanda yeni, müasir müəssisələrin tikintisi nəzərdə tutulmalıdır.

Bir sözlə, ölkəmizin gələcək inkişafı qarşıda duran bütün problemlərin həlli üçün imkan yaradacaqdır.

Bizim iqtisadiyyatımız bazar iqtisadiyyatıdır, daxili resurslara əsaslanır, heç bir yerdən bizə heç bir yardım, kömək gəlmir. Buna ehtiyac da yoxdur. Biz güclü olmalıyıq, özümüz öz siyasətimizi aparmalıyıq və ölkəmizi hərtərəfli inkişaf etdirməliyik. Elə etməliyik ki, Azərbaycanın iqtisadi potensialı daha da möhkəmlənsin, bizim siyasi çəkimiz daha da artsın və ən önəmlisi isə, insanlar daha da yaxşı yaşasınlar. Prezident kimi, mənim qarşıma qoyduğum əsas məqsədlər, məsələlər bunlardır – güclü iqtisadiyyat, Azərbaycanın dünyadakı mövqelərinin möhkəmləndirilməsi və yüksək həyat səviyyəsinin təmin edilməsi. Buna da biz nail olmalıyıq.

Mən məqsəd qoymuşam ki, Azərbaycan inkişaf etmiş ölkəyə çevrilsin. Buna nail olmaq üçün bizdə bütün imkanlar var. Təbii sərvətlər var, bu sərvətləri dünya bazarlarına

çıxarmaq üçün infrastruktur var, düşünülmüş proqramlar, konsepsiya var və bunlar da uğurla icra edilir. İnsanlar da çox istedadlı, bilikli, savadlıdır. Məhz buna görə biz bütün iqtisadi amillərlə yanaşı, humanitar məsələlərə də böyük diqqət göstəririk. Bilirsiniz ki, Azərbaycanda məktəb tikintisi geniş vüsət alıbdir. Yeni tikilən bütün məktəblərdə kompüter quraşdırılır, internetə qoşulur. Gərək uşaqlar kiçik yaşlarından dünyada gedən prosesləri izləsinlər, ən qabaqcıl texnologiyalara bələd olsunlar, bilikli olsunlar. İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsinə nəzər salsaq görürük ki, onlarda uğurun əsas səbəbi neft-qaz deyil, bilikdir, savaddır, müasirlikdir. Bizdə isə həm bu olmalıdır, həm də, əlbəttə ki, təbii ehtiyatlar da var. Bu amillərin sintezi Azərbaycanı çox qabaqcıl, müasir ölkəyə çevirəcəkdir. Şübhə etmirəm ki, yaxın gələcəkdə Azərbaycan çiçəklənən dövlətə çeviləcəkdir. İnsanlar daha da yaxşı yaşayacaqlar, Azərbaycanın hər bir bölgəsi abadlaşacaq, gözəlləşəcəkdir. Bu, indi də var. Siz də yaxşı görürsünüz ki, Xaçmaz şəhəri gözəlləşir, abadlaşır. Mən bir neçə dəfə Xaçmazda olmuşam, prezidentlik dövründə də bir neçə dəfə gəlmişəm. Bu mənim üçüncü səfərimdir və hər dəfə gələndə burada yenilikləri görürəm. Hələ bu gün səhər buraya gələrkən də gördüm. Sonra yeni yaradılmış müəssisələrə, başqa yerlərə də baş çəkəcəyəm. Xaçmaz şəhəri gözəlləşir, abadlaşır, başqa şəhərlər də. Bu bizi çox sevindirir. Azərbaycanın gücü bölgələrin gücündədir. Buna nail olmaq üçün bütün aidiyyəti qurumlar səmərəli işləməlidirlər. Yerli icra orqanları, mərkəzi icra orqanları, nazirliklər, bütün qurumlar, hər bir məmur vicdanla işləməlidir və öz vəzifə borcunu yerinə yetirməlidir. Mənim tələbim budur, mənim siyasətim budur. Mən çox şadam ki, son illər ərzində Xaçmaz şəhərində çox böyük quruculuq işləri aparılır. Bu məni çox sevindirir. Bu onu göstərir ki, əgər xoş niyyət, arzu varsa və doğma xalqına sevgi, məhəbbət varsa, istənilən məsələ öz həllini tapa bilər. Bütün bunlar da var və Azərbaycanın uğurlu, hərtərəfli inkişafı artıq

gerçəklik, reallıqdır. Əsas vəzifə odur ki, biz bu yüksək templəri saxlayaq, davam etdirək. Qısa müddət ərzində Azərbaycanda bütün infrastrukturu yeniləşdirək, bizi narahat edən, insanları incidən bütün problemləri aradan qaldıraq, ədaləti tam bərqərar edək və ölkəmiz inkişaf etsin, Azərbaycan xalqı xoşbəxt yaşasın.

Mən buna əminəm, buna nail olmaq üçün əlimdən gələni edirəm və bundan sonra da edəcəyəm. Mən öz fəaliyyətimdə xalqa güvənirəm, xalqdan güc alıram və sizin dəstəyiniz məni daha da əzmkar edir, məni daha da güclü edir. Mən bunu hiss edirəm və ona görə bütün islahatları, siyasəti çox cəsarətlə aparıram. Mənim üçün ən başlıcası Azərbaycan xalqının xoşbəxtliyidir, Azərbaycan dövlətinin maraqlarıdır. Bütün siyasətim buna yönəldilib və əminəm ki, biz birlikdə, xalqın dəstəyi ilə Azərbaycanı hərtərəfli inkişaf etdirəcəyik, güclü, zəngin dövlət yaradacağıq.

Əziz dostlar, bu stansiyanın işə düşməsi ilə əlaqədar sizi bir daha ürəkdən təbrik edirəm, sizə cansağlığı arzulayıram. Arzu edirəm ki, bu stansiya Xaçmaza yeni dinamizm gətirsin, yeni təkan versin və Xaçmaz şəhəri, rayonu, xaçmazlılar, həmişə olduğu kimi, Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmlənməsində fəal rol oynasınlar. Sağ olun.

«Qoşa qapı» ilə tanışlıq

Stansiyanın açılış mərasimindən sonra prezident İlham Əliyev Xaçmaz şəhərinin mərkəzində, Heydər Əliyev prospektində ucaldılmış «Qoşa qapı» ilə tanış olmuşdur. Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, «Qoşa qapı» bu il milli Şərq memarlığı üslubunda inşa edilmişdir. Rayonun daxili imkanları hesabına görülən bu işdə, əsasən yerli tikinti materiallarından istifadə edilmiş, qapının üzərində böyük saat quraşdırılmışdır. Bu, şəhərə gələn qonaqlarda xoş təəssürat yaradır və bir növ Xaçmazın rəmzinə çevrilmişdir.

Dövlətimizin başçısı «Qoşa qapı»nın milli üslubda tikilməsindən razılığını bildirdi və şəhərə xüsusi yaraşlıq verdiyini söylədi.

Tarix-Diyarşünaslıq muzeyi ilə tanışlıq

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 7-də Xaçmaz Tarix-Diyarşünaslıq muzeyinə gəldi.

Dövlətimizin başçısı əvvəlcə muzeyin ilk guşasına – ümum-millî lider Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətini, xalqımızın tarixinə, mədəniyyətinə, incəsənətinə göstərdiyi diqqət və qayğıni əks etdirən fotosəkillərə baxdı.

Muzeydə qədim tayfaların istifadə etdiyi məişət, kənd təsərrüfatı əşyaları, ayrı-ayrı yaşayış məskənlərinin şəkilləri, bəzək əşyaları və s. toplanmışdır. Prezident İlham Əliyev Xaçmazın təbiətinin zənginliyini və qədim tarixini əks etdirən eksponatlara maraqla baxdı.

Mədəniyyət və etnoqrafiya guşasında bəy evinin interyeri, gümüş qablar, müxtəlif əşyalar, qədim silahlar diqqəti cəlb edir.

Bildirildi ki, Xaçmaz şəhəri 1898-ci ildə Bakı–Dərbənd dəmir yolu xəttinin çəkilişi zamanı salınmışdır. Dövlətimizin başçısı bununla bağlı maraqlı materiallara, habelə milyonçuxeyriyyəçi Hacı Zeynalabdin Tağıyevin vəsaiti ilə Bakı şəhərinə çəkilmiş Şollar su kəmərinin layihəsinə də baxdı.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövrünə həsr edilmiş ayrıca guşədə də maraqlı materiallar və fotosəkillər nümayiş etdirilir.

Xaçmaz rayonu yaradıldıqdan sonra onun həyatında baş verən hadisələrlə bağlı sənədlər, repressiya dövrünü əks etdirən materiallar, Böyük Vətən müharibəsi iştirakçılarının (rayondan 8749 nəfər bu müharibədə iştirak etmişdir) orden və medalları, əsgər məktubları araşdırıcılar üçün də əhəmiyyətlidir.

Muzeyin sonuncu guşəsi Xaçmaz rayonunun müasir dövrü ilə bağlıdır. Burada 20 Yanvar faciəsi zamanı və Qarabağ müharibəsində həlak olmuş xaçmazlılar haqqında materiallar, prezident İlham Əliyevin Xaçmaza səfərlərini əks etdirən fotoşəkillər, Heydər Əliyev Fondunun «Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb» layihəsi çərçivəsində rayonda tikilən 40-a yaxın məktəbin fotoşəkilləri, rayon rəssamlarının əl işləri, yerli idmançıların müxtəlif yarışlarda qazandıqları medallar, diplomlar və digər materiallar toplanmışdır.

Dövlətimizin başçısı muzeyin ətrafında XIV əsrə aid qəbir daşlarına da baxdı. Prezident İlham Əliyev son vaxtlar Xaçmaz rayonunda aparılan abadlıq-quruculuq işlərini yüksək qiymətləndirdi və dedi ki, abadlıq işləri üçün lazımi vəsait ayrılacaqdır. Binalar, muzeylər çox gözəl olmalıdır. Xaçmazda çox böyük işlər görülmüşdür. Bütün yaxşı işlər məni sevindirir. Əminəm ki, bu proses bundan sonra da davam etdiriləcəkdir.

Şəxsiyyətlər muzeyi ilə tanışlıq

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 7-də Xaçmaz şəhərində açıq səma altında yaradılmış Şəxsiyyətlər muzeyi ilə tanış oldu.

Muzeyin girəcəyini xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin və prezident İlham Əliyevin böyük portretləri bəzəyir.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, bu, Azərbaycanda ilk belə muzeydir. Burada salınmış parkda Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənətinin inkişafında böyük xidmətlər göstərmiş 14 görkəmli şəxsiyyətin – Məhəmməd Füzuli, Molla Pənah Vəqif, Xurşudbanu Natəvan, Mirzə Ələkbər Sabir, Cəlil Məmmədquluzadə, Hüseyn Cavid, Cəfər Cabbarlı, Üzeyir Hacıbəyov, Müslüm Maqomayev, Qara Qarayev, Fikrət Əmirov, Niyazi, Rəşid Behbudov və Şövkət Ələkbərovanın büstləri, dahi Nizami Gəncəvinin heykəli ucaldılmışdır.

Parkda müasir fəvvarələr quraşdırılmış, oturacaqlar qoyulmuşdur. Yaxınlıqda mərkəzi kitabxana yerləşir.

Prezident İlham Əliyev yeni tipli muzeyin xüsusi zövqlə layihələndirildiyini söylədi, digər şəhər və qəsəbələrdə də açıq tipli muzeylərin yaradılmasının zəruriliyini bildirdi.

Mədəniyyət və istirahət parkı ilə tanışlıq

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 7-də Xaçmaz mədəniyyət və istirahət parkında olmuşdur.

Şəhər sakinlərinin istirahəti üçün gözəl şəraiti olan parkda uşaqlara xüsusi guşələr yaradılmış, müxtəlif yelləncəklər, oyuncaqlar quraşdırılmışdır. Süni çaylar, şalalə və fəvvarələr istirahət guşəsinə xüsusi yaraşlıq verir. Parkda 50 növ ağac əkilmişdir.

Parkı gəzən prezident İlham Əliyev burada yaradılmış şəraiti, səliqə-sahmanı yüksək qiymətləndirdi.

Xalça muzeyinin açılışı

Dekabrın 7-də Xaçmaz şəhərində Xalça muzeyi istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev muzeyin rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi. 150 kvadratmetr sahəsi olan bu muzeydə, əsasən müxtəlif çeşnili Quba, Dərbənd, Şirvan xalçaları, xalq sənəti nümunələri nümayiş etdirilir. Burada yerli sənətkarlar tərəfindən toxunan xalçalar da toplanmışdır. Ekspozisiyada yüzə yaxın xalça və xalça məmulatı vardır. Yerli sakinlər də bu sənət növü ilə bağlı əl işlərini muzeyə təqdim edirlər.

Dövlətimizin başçısı muzeyin ekspozisiyası ilə yaxından tanış oldu. Prezident İlham Əliyevə xatirə olaraq xalça və Xaçmaz rayonuna səfərlərini əks etdirən fotoalbom hədiyyə edildi.

YAP Xaçmaz rayon təşkilatının yeni inzibati binasının istifadəyə verilməsi mərasimi

Dekabrın 7-də Xaçmaz şəhərində Yeni Azərbaycan Partiyası rayon təşkilatının yeni inzibati binası istifadəyə verilmişdir. Hazırda Xaçmaz rayonunda bu partiyanın 5100 nəfər üzvü vardır. Partiyaya əsasən gənclər meyl göstərilir.

Prezident İlham Əliyev müasir üslubda tikilən binanın rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi.

İkimərtəbəli binada ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə yeni, müstəqil Azərbaycan uğrunda mübarizəyə qoşulan, tez bir zamanda cəmiyyətdə öz dəst-xətti, siyasi fəaliyyəti ilə seçilən və iqtidar partiyasına çevrilən YAP-ın keçdiyi yolu, ulu öndərin, əbədiyaşar Prezidentin fəaliyyətinin bütün dövrlərini əks etdirən fotosəkillər asılmışdır.

Dövlətimizin başçısı fotosəkillərə maraqla baxdı və ulu öndər Heydər Əliyevin sədriyi və rəhbərliyi ilə keçirilən YAP qurultaylarının, iclaslarının materiallarından ibarət xüsusi guşənin yaradılmasının vacibliyini bildirdi.

Sonra iclas salonunda Azərbaycan prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri İlham Əliyevin rayon təşkilatının fəalları ilə görüşü oldu.

Dövlətimizin başçısı görüşdə nitq söylədi.

İ l h a m Ə l i y e v: İlk növbədə, yeni qərargahın açılışı münasibətilə sizi təbrik edirəm. Çox gözəl binadır, müasir standartlara cavab verir. Xarici görünüşü də gözəldir, səmərəli işləmək üçün bütün şərait var. Özü də bu bina qısa müddət ərzində tikilib və partiyanın sərəncamına verilibdir. Əminəm ki, Xaçmaz rayonunda partiyanın işi bundan sonra da səmərəli olacaqdır. Bizim partiyamız Azərbaycanın aparıcı siyasi qüvvəsidir. Partiyanın çox böyük tarixi var, partiya ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən çox çətin, ağır şəraitdə yaradılmışdır. Ondan sonra partiyanın bütün fəaliyyəti Azərbaycan xalqına xidmət etməkdən ibarət olmuşdur.

Bizim partiyamız müxalifətdə yaranmışdır. Yəni biz ilk fəaliyyətimizi müxalifət partiyası kimi başlamışdıq. Ancaq buna baxmayaraq, Azərbaycanın qarşısında duran bütün çətin vəzifələrin həlli işində bizim partiyamız çox fəal iştirak etmişdir. Bu bir daha onu göstərir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycan dövlətçiliyini möhkəmləndirən və Azərbaycan dövlətçiliyini ən uca tutan partiyadır.

Ondan sonra xalqın tələbi ilə Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə qayıtması nəticəsində ölkəmiz yeni dövrə qədəm qoymuş, quruculuq-abadlıq işləri başlanmışdır. 90-cı illərin əvvəlində keçmiş rəhbərlik tərəfindən törədilmiş cinayətlərin aradan qaldırılması üçün böyük işlər görülmüşdür və şübhəsiz ki, partiyamızın bu işlərdə böyük rolu olmuşdur. Çünki 1993-cü ili biz hamımız yaxşı xatırlayırıq. Xaos, anarxiya, hərc-mərclik, iqtisadi, siyasi böhran – bütün bunlar Azərbaycanın gələcəyini şübhə altında qoyurdu, Azərbaycanın müstəqil ölkə kimi yaşamasını şübhə altında qoyurdu. Heydər Əliyevin qətiyyəti, Azərbaycan xalqının onun ətrafında birləşməsi və Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyəti ölkəmizi o çətin, ağır vəziyyətdən çıxartdı.

Bu gün biz inkişaf dövrünü yaşayırıq. Bildiyiniz kimi, Azərbaycanın bütün sahələrində uğurlu inkişaf gedir. Heydər Əliyev siyasəti yaşayır, davam etdirilir. Ulu öndər tərəfindən qoyulmuş siyasi xətt dəyişməz olaraq qalır və bu, Azərbaycanı müasir dövlətə çevirir. Müasir, güclü iqtisadiyyata malik olan, əməkdaşlığa hazır olan, öz mövqelərini möhkəmləndirən ölkəyə çevirir. Bizim işimiz ondan ibarət olmalıdır ki, hər bir sahədə bu inkişafı daha da gücləndirək, iqtisadi islahatların, siyasi islahatların aparılmasına daha da yaxından kömək göstərək.

Azərbaycanda siyasi islahatlar da sürətlə gedir. Azərbaycanda demokratikləşmə prosesi çox uğurla davam edir. Azərbaycan demokratik ölkədir və əlbəttə, siyasi islahatların davam etdirilməsi gələcəkdə iqtisadi islahatların aparılmasına da kömək göstərəcəkdir. Əslində, bu islahatlar bir-

birini tamamlayır və beləliklə, Azərbaycan artıq çox möhkəm ölkəyə çevrilir.

Ölkəmizdə ictimai-siyasi vəziyyət çox müsbətdir. Xalqla iqtidar arasında birlik var, inam var, bizim siyasətimiz, partiyanın xətti Azərbaycan xalqı tərəfindən bəyənilir. Son parlament seçkiləri bunu bir daha əyani şəkildə göstərmişdir. Yeni Azərbaycan Partiyası səslerin çoxunu qazana bilmişdir. Bu onu göstərir ki, bizim siyasətimiz və ən önəmli-si, görülən işlər Azərbaycan xalqı tərəfindən bəyənilir.

Bilirsiniz, müxtəlif siyasi qüvvələr var, müxtəlif baxışlar ola bilər. Bizim partiyamızı fərqləndirən cəhət odur ki, bizim siyasətimiz konkret işlərdən ibarətdir. Biz heç vaxt populist vədlər vermirik, reallığı əks etdirməyən şüarlarla çıxış etmirik. Sadəcə olaraq, biz ardıcıl, məqsədyönlü şəkildə öz işimizi görürük. Azərbaycanın möhkəmlənməsi, iqtisadi potensialının güclənməsi, dünyadakı mövqelərinin möhkəmlənməsi üçün əlimizdən gələni edirik.

Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyəti bu gün də çox yüksək səviyyədədir. Partiyanın sədri kimi, mən də ona rəhbərlik edirəm. Çox şad oluram ki, partiyamızın imkanları da, təsir dairəsi də artır. Partiyaya üzv olmaq istəyənlərin də sayı artır. Bu da çox müsbət əlamətdir. Xüsusilə, gənclər tərəfindən partiyaya maraq və üzv olmaq istəkləri onu göstərir ki, bizim partiyamızın həm çox cəlbedici məramı, proqramı var, eyni zamanda partiyaya daxil olmaq istəyənlərin sayının artması onu göstərir ki, bütövlükdə, partiyanın fəaliyyəti çox müsbətdir və insanlar tərəfindən dəstəklənir. Bizə siyasi cəhətdən rəqib olmaq istəyənlər də, ümid edirəm, nəhayət, başa düşəcəklər ki, siyasi mübarizəni ancaq sivil normalarla, müasir, siyasi üsullarla aparmaq mümkündür. Biz bunun tərəfdarıyıq. Biz Azərbaycanı dünya birliyinə inteqrasiya edirik, Azərbaycanı müasir dövlətə çeviririk. Əlbəttə, həm prezident kimi, həm də partiya sədri kimi, mən şəxsən çox istərdim ki, Azərbaycanda siyasi mübarizə sivil üsullarla aparılsın. Əfsuslar olsun, bizdə müxalifətdə olmağa

çalışan qüvvələr hələ ki, bunu tam şəkildə dərk etməyiblər. Hələ ki, onların əsas mübarizə metodları qeyri-qanuni hərəkətlərdir, vəziyyəti qarışdırmaq, hərəc-mərclik yaratmaq cəhdləridir. Bütün bunların da heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Onların bütün bu cəhdləri iflasa uğradı və onları iflasa uğradan Azərbaycan xalqı olmuşdur. Azərbaycan xalqının bu siyasətə, yolverilməz əməllərə münasibəti olmuşdur.

Mən bir daha demək istəyirəm, dəfələrlə bəyan etmişdim və demişdim ki, biz siyasi dialoqun aparılmasının tərəfdarıyıq. Biz istəyirik ki, bütün siyasi məsələlər normal, mədəni müstəvidə öz həllini tapsın. Siyasi partiyalar arasında dialoq aparılsın. Ölkəni maraqlandıran, narahat edən əsas tələyüklü məsələlərdə fikir birliyi olsun. Çünki bu bizim ölkəmizdir və siyasi əqidəsindən asılı olmayaraq, bütün insanlar Azərbaycan xalqının milli maraqlarını müdafiə etməlidirlər. Amma əfsuslar olsun ki, biz bunu müxalifət tərəfindən görmürük. Əksinə, onların fəaliyyəti məhz Azərbaycanın dövlətçiliyinin zəifləməsinə yönəldilibdir. Onların məramı və istəyi ondan ibarətdir ki, Azərbaycan üçün nə qədər pis olsa, onlar üçün o qədər yaxşı olar. Bu antimilli yanaşma, antimilli siyasət, əlbəttə, Azərbaycan xalqında çox böyük etiraz doğurur. Azərbaycanın dövlətçiliyinin, mövqelərinin möhkəmlənməsi, iqtisadi uğurların davam etdirilməsi siyasi əqidəsindən asılı olmayaraq, hər bir vətəndaşın işi olmalıdır.

Amma mən hesab edirəm ki, bütün bu qüsurulara, müxalifətin qeyri-konstruktiv mövqələrinə baxmayaraq, bütövlükdə, Azərbaycanda siyasi proseslər müsbət istiqamətdə inkişaf edir. Əminəm ki, vaxt keçdikcə müxalifətdə olan insanlarda, onların şüurunda tədricən müsbətə doğru dəyişikliklər baş verməlidir. Çünki indi, qloballaşan dünyada, müasirləşən ətrafda, əlbəttə, köhnə təfəkkürlə yaşamaq, hərəkət etmək mümkün deyildir. O, artıq keçmişdə qalıbdır.

Ümid edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının təşəbbüsü və istəyi ilə Azərbaycanda siyasi münasibətlərin yeni, normal səviyyəyə çıxması da mümkün olacaqdır. Hər halda, biz bunu arzulayırıq, biz bunu istəyirik. Əgər bizə müxalif olmaq

istəyənlər buna maraq göstərsələr, bu çox yaxşı olar. Əgər olmasa, bundan da heç bir faciə düzəltmək lazım deyildir. Biz öz işimizi bilirik. Azərbaycan xalqı bizə öz inamını, etimadını göstərmişdir. Bizim həm partiya kimi, həm də hökumət olaraq həyata keçirdiyimiz bütün proqramlar Azərbaycanın güclənməsinə, Azərbaycan xalqının rifah halının yaxşılaşmasına yönəldilibdir. Biz fərəh hissi ilə deyə bilərik ki, istənilən sahədə bizim yaxşı nəticələrimiz var.

Bu gün Xaçmazda elektrik stansiyasının açılışı bütün bölgəyə yenilik gətirəcək, yeni iqtisadi imkanlar gətirəcəkdir. Yolların salınması, binaların tikilməsi, abadlıq işləri, yeni müəssisələrin, fabriklərin tikilməsi – bütün bunlar Azərbaycanın siyasətidir, onun təntənəsidir. Bu siyasətin təməlini ulu öndər Heydər Əliyev qoymuşdur.

Onun rəhbərliyi ilə Azərbaycan 90-cı illərin əvvəllərində yaşanan o çətin vəziyyətdən şərəflə çıxmışdır. Bu siyasət özünü doğrultdu və indi uğurla davam etdirilir. Bizim vəzifəmiz, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinin, fəallarının vəzifəsi ondan ibarətdir ki, gündəlik həyatda hərə öz yerində bu məsələlərlə məşğul olaq. Çünki bizim çox böyük potensialımız var. 400 mindən artıq üzvümüz var və onlar fəal üzvlərdir, iqtisadiyyatın, həyatımızın bütün sahələrində çalışırlar. Biz elə etməliyik ki, siyasətimiz daim diqqət mərkəzində olsun və bu siyasət real nəticələrə gətirib çıxarsın. Mən bunu əvvəllər də demişəm, bir də deyirəm, mən siyasəti belə başa düşürəm: real, konkret iş görmək və ölkəmizi gücləndirmək, mövcud olan sosial problemlərin həlli üçün çalışmaq.

Eyni zamanda, siyasi fəallıq da mütləq və mütləq yüksək səviyyədə olmalıdır. Bizə müxalifətdə olmaq istəyən qüvvələrin zəifliyi, acizliyi, faktiki olaraq, siyasi səhnədən silinməyi bizi arxayınlaşdırmamalıdır. Düzdür, bu gün və gələcəkdə bizimlə rəqabət aparmaq iqtidarında olan qüvvə yoxdur. Amma bu o demək deyil ki, biz arxayınlaşaq və fəaliyyətimizi bir az zəiflədək. Əksinə, bizim fəaliyyətimiz siyasi mübarizədən daha çox Azərbaycanın inkişafına yönəl-

dilibdir. Biz siyasi mübarizə məsələlərini çoxdan həll etmişik. Bu baxımdan mən gələcəkdə heç bir problem görmürəm. Bizim fəaliyyətimiz, fəal olmağımız, bütövlükdə, Azərbaycanın inkişafına yönəldilməlidir. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü bütün kollektivlərdə, bütün sahələrdə həmişə qabaqcıl rollarda olmalıdır, nümunə göstərməlidir. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü olmaq böyük məsuliyyətdir. Əlbəttə, insanlar daha da tələbkar olmalı, daha da səmərəli işləməli və bu yüksək adı çox şərəflə daşımalıdırlar.

Mən əminəm ki, Xaçmaz rayon təşkilatında məhz bu ab-hava, bu ovqat var. Əminəm ki, siz də öz fəaliyyətinizdə, hərə öz yerində bizim ümumi işimizə həmişə dəstək olacaqsınız, fəal olacaqsınız və Azərbaycanın gələcək inkişafı üçün əlinizdən gələni edəcəksiniz.

Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın müasir tarixində böyük bir fenomendir. Bir daha demək istəyirəm ki, çətin şəraitdə, təzyiqlərlə, hədə-qorxularla üzləşərək, bütün məhrumiyyətlərlə üzləşərək, həm partiya üçün, həm partiya fəalları, həm də ölkə üçün, demək olar, ən ağır dövərdə yaranan bu partiya möhkəmləndi, gücləndi və bu gün bölgədə onun analoqu yoxdur. Nəinki Azərbaycanda, qonşu ölkələrdə də Yeni Azərbaycan Partiyası kimi güclü, mütəşəkkil qüvvə yoxdur.

Mən partiyanın inkişafı üçün, partiya quruculuğu üçün əlimdən gələni edirəm və edəcəyəm. Partiyanın sədri kimi, bu yüksək məsuliyyəti dərk edirəm. Heydər Əliyevdən sonra partiyaya rəhbərlik etmək böyük şərəfdir. Əlbəttə ki, mən çalışıram həm prezident kimi, öz vəzifə borcumu şərəflə yerinə yetirim və həm də partiya sədri kimi, bütün işlərdə fəal olum və bunu edirəm. Mən sizə uğurlar arzulayıram. Arzu edirəm ki, partiya üzvləri bu gözəl binada yaxşı işləsinlər. Burada işləmək üçün bütün şərait var.

Xaçmaz rayonunda bütövlükdə işlər çox yaxşı gedir. Mənim tərəfimdən təyin olunmuş icra hakimiyyətinin başçısı Şəmsəddin Xanbabayev qısa müddət ərzində rayonda,

demək olar ki, dönüş yarada bilibdir. Böyük işlər görüb, abadlıq-quruculuq işləri məni çox sevindirir. Mən görürəm ki, çox böyük ürəklə işləyir. Rəhbər ürəklə işləyəndə, təşəbbüs göstərəndə onun ətrafında olanlar da fəallaşırlar. Hər şey rəhbərdən asılıdır. Əsas istiqamət, əsas siyasət belə aparılır. Eyni zamanda, bütün fəallar da birləşməlidir. Ona görə biz Xaçmaz rayonunun təmsalında bu gün Azərbaycanda apardığımız siyasətin nəticələrini görürük: həm iqtisadi inkişaf, sosial məsələlərin həlli, həm də abadlıq-quruculuq işləri və cəmiyyətin fəal olması. Bu da məni çox sevindirir. Bax, bu sözlərimi bu gözəl gündə mən sizinlə bölüşmək istəyirəm.

Əminəm ki, Xaçmaz rayonu bundan sonra da sürətlə inkişaf edəcək, hələ böyük işlər qabaqdadır. Biz Xaçmaz rayonunun inkişafına əlavə vəsait ayıracağıq. Mən görəndə ki, harada işlər yaxşı gedir, öz dəstəyimi daha da artırırım. Harada ki, işlər yaxşı getmir, orada ciddi tədbir görürəm. Xaçmaz rayonundakı işlər məni qane edir. Yəqin ki, burada yaşayan insanlar da bunu görürlər. Partiya bu işlərdə fəal iştirak etməlidir. Yerli icra hakimiyyəti, Yeni Azərbaycan Partiyası bütün rayonlarda birgə işləməli, bir-birinə dəstək olmalı, bütün işləri əlaqələndirməli və böyük bir qüvvə kimi, qarşıda duran bütün vəzifələri həll etməlidirlər. Vəzifələr də çoxdur. Bütün sahələrdə bu vəzifələr artıq müəyyən olunub, siyasət müəyyən olunubdur. Əsas odur ki, göstərilən xətt uğurla icra edilsin, tapşırıqlar vaxtlı-vaxtında yerinə yetirilsin və beləliklə, ölkəmiz daha da möhkəmlənsin. Mən sizə uğurlar, xoşbəxtlik arzulayıram.

Yeni Azərbaycan Partiyasının bayrağını uca tutun!

Sağ olun.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV XUDAT ŞƏHƏRİNDƏ

7 dekabr 2006-cı il

Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev dekabrın 7-də Xudat şəhərinə gəlmişdir.

Şəhər ictimaiyyətinin nümayəndələri prezident İlham Əliyevi böyük hörmət və ehtiramla, hərərətlə qarşıladılar.

Prezident İlham Əliyev əvvəlcə Heydər Əliyev parkında xalqımızın ümummilli liderinin abidəsini ziyarət edərək gül dəstəsi qoydu.

Sonra dövlətimizin başçısı Heydər Əliyev muzeyi ilə tanış oldu. Muzeyin direktoru Elnarə İsgəndərova məlumat verərək bildirdi ki, 2005-ci ilin mayında, ümummilli liderimizin 82-ci ildönümündə açılmış muzey iki guşədən ibarətdir. Burada əsasən, ulu öndərin 1993-cü ildə yenidən hakimiyyətə qayıdışından sonra keçirdiyi görüşlər, respublikamızın ayrı-ayrı bölgələrinə, xarici dövlətlərə səfərləri, apardığı danışıqlar barədə sənədlər, fotosəkillər nümayiş etdirilir. Muzeydə ulu öndərə həsr olunmuş kitablar, ümummilli liderin Naxçıvan Muxtar Respublikasındakı fəaliyyətini, mədəniyyətimizə, dilimizə və digər sahələrə göstərdiyi diqqət və qayğıni əks etdirən materiallar da vardır.

Prezident İlham Əliyev ekspozisiyaya baxdı və muzeyin xatirə kitabına ürək sözlərini yazdı.

Xudatda sərhədçilər üçün yaşayış şəhərciyinin istifadəyə verilməsi mərasimi

Dekabrın 7-də Xudat şəhərində sərhədçilər üçün tikilmiş yaşayış şəhərciyinin istifadəyə verilməsinə həsr olunmuş mərasim keçirilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezi-

denti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin rəisi, general-leytenant Elçin Quliyev Ali Baş Komandana raport verdi.

Şəhərciyin həyatındakı lövhənin üzərində «Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin Sərəncamına əsasən bu yaşayış şəhərciyi 2006-cı ildə salınmışdır» sözləri yazılmışdır. Şəhərciyin həyatına toplaşan sərhədçilər və onların ailə üzvləri prezidenti hərərətli alqışlarla salamladılar.

Prezident İlham Əliyev şəhərciklə yaxından tanış oldu, ayrı-ayrı mənzillərə baxdı, yaradılan şəraitlə maraqlandı. Məlumat verildi ki, respublikada ilk dəfədir belə şəhərcik salınmışdır. Burada ikimərtəbəli binalarda 66 mənzil vardır. Mənzillər Xudat sərhəd dəstəsinin Xudat zastavasında xidmətdə fərqlənən zabidlərə verilir. Gələcəkdə digər bölgələrdə də bu cür şəhərciklər inşa ediləcəkdir. Şəhərciyin həyatında sakinlərin və uşaqların istirahəti üçün də gözəl şərait yaradılmışdır.

Dövlətimizin başçısının adından hər bir mənzilə rəngli televizor hədiyyə olundu. Azərbaycan prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev sərhədçiləri əlamətdar hadisə münasibətilə təbrik etdi.

İ l h a m Ə l i y e v: Bu gün sizin üçün bu gözəl evlərin istifadəyə verilməsini bir yerdə qeyd edirik. Yaşamaq üçün, işləmək üçün, xidməti vəzifələri yerinə yetirmək üçün hər cür, ən yüksək şərait var.

Azərbaycanda Sərhəd Qoşunlarının möhkəmlənməsi prosesi uğurla davam edir. Bizim sərhədlərimiz möhkəmlənir, sərhədçilərin xidməti şəraiti yaxşılaşır.

Əməkhaqları artırılır və bundan sonra da artırılacaqdır. Mənzil şəraiti yaxşılaşır. Bir sözlə, dövlət sizin gözəl, hər bir şəraitlə təmin olunmağınız üçün əlindən gələni edir. Siz də dövlətin hüduqlarını qoruyursunuz və qorumalısınız.

Azərbaycanın artan iqtisadi potensialı, siyasi önəmi, əlbəttə, bizi məcbur edir ki, öz sərhədlərimizi daha da yüksək səviyyədə qoruyaq. Mən demişəm, bir də demək istəyirəm ki, bizim sərhədlərimiz dostlar üçün, əməkdaşlıq üçün açıqdır. Amma bizim sərhədlərimiz düşmənlər üçün, təxribatlar üçün bağlıdır və bağlı da olmalıdır. Azərbaycanın təhlükəsizliyi, iqtisadi təhlükəsizliyi, bütövlükdə ölkəmizin təhlükəsizlik şəraitində yaşaması, o cümlədən sərhədçilərin fəaliyyətindən asılıdır. Bir daha demək istəyirəm ki, son illər ərzində Sərhəd Qoşunlarında gedən proseslər çox müsbətdir. Həm peşəkarlıq artır, həm də maddi-texniki baza möhkəmlənir.

Bildiyiniz kimi, Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində yeni zastavalar yaradılır. Onlar ən müasir texnika ilə, bütün lazımı avadanlıqla, vasitələrlə təmin olunur ki, bizim sərhədlərimiz ən yüksək səviyyədə qorunsun. Bu proses davam edir. Əsas kapital qoyuluşu məsələləri yəqin ki, gələn il və 2008-ci ildə öz həllini tapacaqdır. Biz lazımı vəsaiti ayırırıq, ildən-ilə sizin büdcəniz artır və siz də bu vəsaitdən səmərəli istifadə edirsiniz. Mən çox şadam ki, Sərhəd Qoşunlarının uğurlu fəaliyyəti Azərbaycanın təhlükəsizliyinin təmin olunmasına öz töhfəsini verir.

Təxribat məqsədilə Azərbaycana gəlmək istəyən müxtəlif qüvvələrin qarşısı sərhədçilər tərəfindən alınmışdır. Quldur dəstələri zərərsizləşdirilmişdir. Siz bundan sonra da öz vəzifə borclarınızı şəərəflə yerinə yetirməlisiniz.

Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı kimi, mən bütün Silahlı Qüvvələrə diqqət göstərirəm. O cümlədən Sərhəd Qoşunlarının təkmilləşməsi, fəaliyyəti və gələcək inkişafı üçün də əlimdən gələni əsirgəmirəm. Bundan sonra sərhədçilərin ən gözəl şəraitlə təmin olunması prosesi daha da sürətlə gedəcəkdir. Bu gözəl evlərdə siz rahat yaşayacaqsınız. Yaşamaq üçün hər cür şərait var. Xidmət etmək üçün də hər cür şərait var və belə də olmalıdır. Yaxşı iş şəraiti, yaxşı məişət şəraiti var və bundan sonra daha da yüksək səviyyədə olacaqdır.

Azərbaycanın iqtisadi durumu yaxşılaşır, maddi imkanları artır, bizim iqtisadiyyatımız dünyada ən yüksək sürətlə inkişaf edir. Bu, bir tərəfdən, ölkəmiz qarşısında duran vəzifələrin həlli üçün imkan yaradır, digər tərəfdən – onu da siz bilirsiniz və bilməlisiniz – əlbəttə ki, Azərbaycana xaricdən olan marağı da artırır.

Əgər o maraq xoş niyyətlidirsə, biz bunu alqışlayırıq. Amma bəzi hallarda Azərbaycanın artan imkanları xoşagəlməz hadisələr törətmək istəyən ünsürləri də cəlb edir. Bu hər yerdə belədir. Harada iqtisadi inkişaf, irəliləyiş var, orada iş görmək istəyən insanların sayı artır. Eyni zamanda, bu, pis niyyətlə gəlmək istəyənlərin sayını da artıracaqdır. Ona görə siz sərhədləri çox yüksək səviyyədə qorumalısınız. Mən sizə bu fəaliyyətinizdə bundan sonra da uğurlar arzulayıram. Arzu edirəm ki, siz bu gözəl evlərdə xoşbəxt yaşayasınız. Sağ olun.

Sonra prezident İlham Əliyev xidməti mənzillərin orderlərini sahiblərinə təqdim etdi.

Dövlətimizin başçısı zabitlərin ailə üzvləri, o cümlədən uşaqları ilə görüşüb söhbət etdi, şəhərcikdə yaşayanların vəziyyəti, uşaqların təhsilləri ilə maraqlandı.

Balaca uşağın söylədiyi şeir maraqla qarşılandı.

Yeni mənzil alanlar dövlətimizin başçısına minnətdarlıqlarını bildirdilər.

«Malibu», «Palma» və «Atlant» istirahət mərkəzləri ilə tanışlıq

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 7-də turizmin inkişafı və istirahət üçün nadir təbiəti olan Nabran qəsəbə-sində tikilmiş «Malibu», «Palma» və «Atlant» istirahət mərkəzləri ilə yaxından tanış olmuşdur.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, altı ildir fəaliyyət göstərən bu istirahət mərkəzlərində dincəlmələr üçün hər

cür şərait yaradılmışdır. 4 hektar ərazisi olan «Malibu»da 40-dan çox kottecdə eyni vaxtda 240 nəfər istirahət edə bilər.

«Palma» istirahət mərkəzi isə Xəzərin mənzərəli sahilində yerləşir. Burada müasir tipli ikimərtəbəli 28 kottec var. Otaqların hər biri televizor, daxili telefon, mebel dəsti, soyuducu və sanitariya qovşağı ilə təchiz edilmişdir. Dincələnlərin Qafqaz dağlarının ecazkar təbiətini seyr etməsi, eləcə də Azərbaycanın bir sıra tarixi abidələri ilə tanış olması üçün gəzintilər, Quba, Xaçmaz, Qusar və Dərbənd şəhərlərinə ekskursiyalar təşkil olunur.

Sonra prezident İlham Əliyev «Atlant» istirahət və əyləncə mərkəzində oldu. Bildirildi ki, burada eyni vaxtda 600-dən çox insanın dincəlməsi mümkündür, yerli və xarici turistlərin rahatlığı üçün hər cür şərait var. 8 hektar sahəsi olan bu kompleks ilin müxtəlif fəsillərində, xüsusilə yay aylarında qonaqları öz gözəlliyi ilə valeh edir. Bütün xidmət növləri beynəlxalq standartlar səviyyəsində təşkil edilmişdir. Burada 176 kottec tipli evlər, idman meydançaları, avtomobil dayanacaqları, bazar xidməti sahəsi, 550 nəfərlik diskoteka, üç hovuz, dörd akvapark, gəmi-bar, kompüter salonu, bar və 120 nəfərlik yay kafesi var. Əsasən günəş və külək enerjisindən istifadə olunur. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən «Atlant» istirahət mərkəzinə dördulduzlu sertifikat verilmişdir. Ərazini daha 4 hektar genişləndirmək nəzərdə tutulur. Məqsəd yerli turistlərlə yanaşı, xarici turistlərin respublikamıza axınuna da nail olmaqdır. Gələcək il mövsümündə Dağıstandan 500-dən çox turistlərin gəlməsi gözlənilir.

Dövlətimizin başçısı istirahət mərkəzini gəzdi, «Atlant»da yay istirahəti ilə bağlı filmə baxdı. O burada yaradılan şəraiti yüksək qiymətləndirdi, turizmin inkişafı üçün ölkəmizdə hər cür potensialın olduğunu, istirahət mərkəzlərinin daha da genişləndirilməsinin zəruriliyini bildirdi, turizmin inkişafı üçün səylərin daha da artırılmasını tövsiyə etdi.

XALQ ARTİSTİ TAMİLLA XANIM ŞİRƏLİYEVAYA

Hörmətli Tamilla xanım!

Sizi – Azərbaycan baletinin tanınmış nümayəndəsini yubileyiniz münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Siz ölkəmizdə balet məktəbinin inkişafına sanballı töhfələr vermiş sənətkarlardansınız. Azərbaycan səhnəsində yaratdığımız rəngarəng obrazlar parlaq ifa tərzı və peşəkarlıq səviyyəsi ilə səciyyələnən əsl sənət inciləridir. Zəngin yaradıcılıq imkanlarınız Sizə klassik repertuarın ən mürəkkəb surətlərini ustalıqla canlandırmaq imkanı vermişdir. Siz dünyanın müxtəlif ölkələrində Azərbaycan mədəniyyətini layiqincə təmsil etmişiniz.

Sələflərinizin ənənələrini davam etdirərək müasir balet sənəti texnikası ilə milli rəqs yaradıcılığı nailiyyətlərinin dolğun vəhdətini yaratmış quruluşçu xoreoqraf kimi, təqdirəlayiq fəaliyyət göstərmişiniz. Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrının repertuarında mühüm yer tutan və tamaşaçılar tərəfindən rəğbətlə qarşılanan bir çox əsərin səhnə uğuru məhz Sizin verdiyiniz quruluşla bağlıdır. Uzun illərdən bəri Bakı Xoreoqrafiya Məktəbində milli kadrların hazırlanması üçün böyük əmək sərf edirsiniz. Yetişməkdə olan gənc nəslə sənətin sirlərinin öyrədilməsi sahəsində xidmətləriniz yüksək qiymətə layiqdir.

Ümidvaram ki, Siz bundan sonra da Azərbaycan baletinin inkişafı naminə yorulmadan çalışaraq, bu yolda öz bilik və bacarığınızı əsirgəməyəcəksiniz.

Sizə cansağlığı, xoşbəxtlik və uzun ömür arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 7 dekabr 2006-cı il

YAPONİYANIN İMPERATORU ƏLAHƏZRƏT AKİHİTOYA

Əlahəzrət!

Yaponiyanın milli bayramı – Təvəllüd gününüz münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqımızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

Biz Azərbaycan–Yaponiya münasibətlərinin inkişafına xüsusi əhəmiyyət veririk. Əminəm ki, ölkələrimiz və xalqlarımız arasındakı dostluq əlaqələri, bir çox sahələri əhatə edən əməkdaşlığımız daim inkişaf edəcək və möhkəmlənəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə ən xoş arzularımı yetirir, möhkəm cansağlığı və səadət, dost Yaponiya xalqına sülh və rifah diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 8 dekabr 2006-cı il

**YAPONİYANIN BAŞ NAZİRİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ŞINZO ABEYƏ**

Hörmətli cənab Baş nazir!

Ölkənizin milli bayramı – İmperatorun Təvəllüd günü münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza ən səmimi təbriklərimizi yetirirəm.

Məmnunluqla qeyd etmək istərdim ki, bu gün Azərbaycan ilə Yaponiya arasındakı münasibətlər dinamik inkişaf mərhələsindədir.

Əməkdaşlıq zəminində əldə etdiyimiz nailiyyətlər münasibətlərimizin perspektivlərinə nikbin baxmağa imkan verir.

Əminəm ki, qarşılıqlı maraqlarımıza uyğun olaraq bundan sonra da birgə işlərimizi ardıcıl şəkildə davam etdirəcəyik.

Sizə möhkəm cansağlığı, uğurlar, xalqınıza əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 8 dekabr 2006-cı il

FRANSANIN ƏRAZİNİN ABADLAŞDIRILMASI MƏSƏLƏLƏRİ NAZİRİ KRİSTİAN ESTROZİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

9 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 9-da Prezident sarayında Fransanın Ərazinin Abadlaşdırılması Məsələləri naziri Kristian Estrozini qəbul etmişdir.

Qonağın respublikamıza səfərinin ölkələrimizin əməkdaşlığının daha da genişləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə əminliyini bildirən dövlətimizin başçısı Fransa ilə Azərbaycan arasında səmərəli, işgüzar münasibətlərin olduğunu vurğuladı. Azərbaycanda çoxlu sayda Fransa şirkətlərinin fəaliyyət göstərdiyini və sərmayələr gətirdiyini xatırladan prezident İlham Əliyev Fransanın aparıcı şirkətlərinin təmsilçilərindən ibarət böyük bir nümayəndə heyətinin bu günlərdə Bakıya səfər etdiyini bildirərək dedi ki, bu, Fransanın ölkəmizə olan böyük marağını göstərir.

Son illər Fransaya çoxsaylı səfərlər etdiyini bildirən dövlətimizin başçısı Fransa nümayəndə heyətlərinin respublikamıza səfərindən məmnunluğunu vurğulayaraq dedi ki, sizin səfəriniz ölkələrimiz arasında bütün sahələrdə əməkdaşlığın yeni istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsində böyük rol oynayacaqdır.

Azərbaycan–Fransa əlaqələrinin son illər ərzində durmadan inkişaf etdiyini söyləyən Kristian Estrozi bu əlaqələrin daha da genişlənməsi üçün böyük potensial olduğunu nəzərə çatdırdı. Fransanın iş adamlarından ibarət böyük bir heyət

bu yaxınlarda Azərbaycana səfər etməsindən xəbəri olduğunu bildirən qonaq dedi ki, bu, Fransa iş adamlarının Azərbaycana böyük maraq göstərdiyini bir daha nümayiş etdirir. Əminik ki, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığımız bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəkdir.

**AŞ PA-nın MONİTORİNG KOMİTƏSİNİN SƏDRİ,
ASSAMBLEYANIN SİYASİ MƏSƏLƏLƏR
KOMİTƏSİNİN ÜZVÜ EDUARD LİNTNER
İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

11 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 11-də Prezident sarayında Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Monitoring komitəsinin sədri, Assambleyanın Siyasi məsələlər komitəsinin üzvü Eduard Lintneri qəbul etmişdir. Eduard Lintner Siyasi məsələlər komitəsinin Bakıda keçirilən iclasına böyük maraq göstərildiyini və komitə üzvlərinin əksəriyyətinin bu tədbirdə iştirak etdiyini bildirdi. Monitoring komitəsinin həmməruzəçilərinin bu yaxınlarda ölkəmizə növbəti səfərinə toxunan Monitoring komitəsinin sədri həmməruzəçilərlə yaxın əməkdaşlığa görə prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü çatdırdı. Monitoring komitəsinin Azərbaycana dair son məruzə layihəsi ilə yenicə tanış olduğunu bildirən Eduard Lintner ölkəmizdə yaxşı irəliləyişlərin baş verdiyini vurğuladı.

AŞ PA-nın Siyasi məsələlər komitəsinin iclasının Bakıda keçirilməsinin mühüm hadisə olduğunu deyən dövlətimizin başçısı bunun komitə üzvlərinə ölkəmizdə gedən inkişaf prosesləri ilə yaxından tanış olmağa yaxşı imkan yaradacağını bildirdi. Monitoring komitəsi həmməruzəçilərinin ölkəmizə son səfəri zamanı açıq müzakirələrin aparıldığını qeyd edən prezident İlham Əliyev qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsinin aparılmasının daim böyük əhəmiyyət daşıdığını vurğuladı. O, ölkəmizdə bütün sahələrdə müsbət dəyişikliklərin bundan sonra da davam edəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

**TÜRKİYƏNİN AVROPA ŞURASI PARLAMENT
ASSAMBLEYASINDAKI NÜMAYƏNDƏ
HEYƏTİNİN RƏHBƏRİ MURAT MERCAN
İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

11 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 11-də Prezident sarayında Türkiyənin Avropa Şurası Parlament Assambleyasındakı nümayəndə heyətinin rəhbəri Murat Mercanı qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan ilə Türkiyə arasında münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu bildirdi. İki ölkənin müxtəlif strukturlarını təmsil edən nümayəndələrin daim qarşılıqlı səfərlər həyata keçirdiyini bildirən dövlətimizin başçısı bunun əlaqələrimizin daha da möhkəmləndirilməsi baxımından əhəmiyyətli olduğunu qeyd etdi.

Murat Mercan Türkiyə və Azərbaycanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətlərinin uğurla əməkdaşlıq etdiyini vurğuladı. Bu il fəaliyyətə başlayan Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft boru kəmərinin önəminə toxunan qonaq həyata keçiriləcək digər regional layihələrin iki ölkə arasındakı əlaqələri daha da möhkəmləndirəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

AŞ PA-nın SIYASI MƏSƏLƏLƏR KOMİTƏSİNİN SƏDRİ ƏBDÜLQƏDİR ATƏŞ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

11 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 11-də Prezident sarayında Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Siyasi məsələlər komitəsinin sədri Əbdülqədir Atəşi qəbul etmişdir.

Əbdülqədir Atəş ölkəmizə AŞ PA-nın Siyasi məsələlər komitəsinin Bakıda ilk dəfə keçirilən iclasında iştirak etmək üçün gəldiyini söylədi və bu iclasın onun komitəyə sədrlik etdiyi dövrə təsadüf etməsindən xüsusilə məmnun olduğunu vurğuladı. Bakıya xeyli əvvəl Türkiyənin Turizm naziri kimi səfər etdiyini deyən qonaq keçən dövr ərzində Azərbaycanda çox böyük dəyişikliklərin baş verdiyini bildirdi.

Dövlətimizin başçısı AŞ PA-nın Siyasi məsələlər komitəsinin növbəti iclasının Bakıda keçirilməsinin əhəmiyyətini vurğuladı. O, Azərbaycanda siyasi, iqtisadi və digər sahələrdə əldə olunan uğurlara toxunaraq ölkəmizin gələcəkdə daha da müasirləşəcəyi və inkişaf edəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

Söhbət zamanı Azərbaycan–AŞ PA əməkdaşlığına dair fikir mübadiləsi aparıldı.

**GÜRCÜSTANIN AVROPA ŞURASI PARLAMENT
ASSAMBLEYASINDA NÜMAYƏNDƏ
HEYƏTİNİN RƏHBƏRİ GİORĞİ BOKERİA
İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

11 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 11-də Prezident sarayında Gürcüstanın Avropa Şurası Parlament Assambleyasında nümayəndə heyətinin rəhbəri Giorgi Bokeriani qəbul etmişdir.

Görüşdə Azərbaycan ilə Gürcüstan nümayəndə heyətlərinin AŞ PA çərçivəsində əməkdaşlığının uğurla həyata keçirildiyi qeyd edilmiş, bu əməkdaşlığın ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin genişlənməsində rolu vurğulanmışdır.

**AŞ PA-nın AVROPA XALQ PARTİYASI
QRUPUNUN SƏDRİ LUK VAN DEN BRANDE,
AVROPA DEMOKRAT QRUPUNUN
SƏDR MÜAVİNİ DEVID UİLŞİR VƏ SİYASİ
MƏSƏLƏLƏR KOMİTƏSİNİN ÜZVÜ
STEF QORİS İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

11 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 11-də Prezident sarayında Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Avropa Xalq Partiyası qrupunun sədri Luk Van den Brandeni, Avropa Demokrat qrupunun sədr müavini Devid Uilşir və Siyasi məsələlər komitəsinin üzvü Stef Qorisi qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı AŞ PA-nın Siyasi məsələlər komitəsinin iclasının Bakıda keçirilməsindən məmnunluğunu ifadə etdi. Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, bu tədbir komitənin xüsusilə Azərbaycana ilk dəfə səfər edən üzvlərinin ölkəmizlə yaxından tanış olmaları və görülən işlər barədə birbaşa məlumat almaları baxımından çox əhəmiyyətlidir.

Luk Van den Brande AŞ PA-nın mühüm komitələrindən biri olan Siyasi məsələlər komitəsinin iclasının Bakı şəhərində keçirilməsinin əhəmiyyətinə toxunaraq, tədbirin geostrateji baxımdan mühüm mövqedə yerləşən Azərbaycanda gedən inkişaf prosesləri ilə tanış olmaq üçün yaxşı imkanlar yaratdığını bildirdi.

Görüşdə ölkəmizdə siyasi, iqtisadi sahələrdə, demokratikləşmə istiqamətində həyata keçirilən islahatlar, Azərbaycan ilə AŞ PA arasındakı əlaqələrin hazırkı vəziyyəti ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV ÜMUMMİLLİ LİDERİMİZ HEYDƏR ƏLİYEVİN MƏZARINI ZİYARƏT ETMİŞDİR

12 dekabr 2006-cı il

Müasir Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın müdrik rəhbəri, türk dünyasının böyük oğlu, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin əbədiyyətə qovuşmasından üç il keçir. Ulu öndərimizin, əbədiyaşar Prezidentimizin Fəxri xiyabandakı məzarı bu illər ərzində xalqımızın müqəddəs ziyarətgahına çevrilmişdir.

Dekabrın 12-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və onun ailə üzvləri Fəxri xiyabana gələrək, ulu öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etmişlər. Milli Məclisin deputatları, nazirlər, komitə, şirkət, konsern və idarə rəhbərləri, respublika ictimaiyyətinin nümayəndələri, xarici dövlətlərdən gəlmiş qonaqlar, Bakıdakı diplomatik nümayəndəliklərin rəhbərləri, müxtəlif ölkələrin təmsilçiləri də Fəxri xiyabana gəlmişdilər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ulu öndərin məzarı önünə əklil qoydu.

Prezidentin ailə üzvləri, mərhumun yaxınları məzarın önünə gül dəstələri düzdülər.

Dövlətimizin başçısı və ailə üzvləri görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın, dövlət xadimi Əziz Əliyevin və professor Tamerlan Əliyevin məzarları önünə də gül dəstələri qoydular.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri şeyxülislam Allahşükür Paşazadə ümummilli liderimizin ruhuna dua oxudu.

Ulu öndərin məzarının ziyarət edilməsi mərasimində Milli Məclisin sədri Oqtay Əsədov, Baş nazir Artur Rəsizadə, Prezidentin İcra Aparatının rəhbəri Ramiz Mehdiyev və digər rəsmi şəxslər iştirak edirdilər.

***

Xalqımızın dahi oğlunun vəfatının ildönümü günü paytaxt sakinləri, respublikamızın rayon və şəhərlərinin nümayəndələri, eləcə də xarici ölkələrdən gəlmiş çoxsaylı qonaqlar sübh tezdən dəstə-dəstə Fəxri xiyabanı ziyarət edərək, Azərbaycanın dahi oğlunun əziz xatirəsini dərin ehtiramla yad edir, burada ucaldılmış əzəmətli abidə kompleksinin önünə əklillər, gül dəstələri qoyur, görkəmli şəxsiyyətə Allah-taaladan rəhmət diləyirdilər.

DAĞISTAN NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

12 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 12-də Prezident sarayında Dağıstan Respublikası Prezidentinin müşaviri Səid Qurbanovu, Dərbənd rayon Administrasiyasının başçısı Qurban Qurbanovu və Dağıstanın Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Məhəmməd Qurbanovu qəbul etmişdir.

Xalqımızın ümummilli liderinin vəfatının ildönümü ilə əlaqədar dərin hüznə başsağlığı verən Səid Qurbanov ulu öndər Heydər Əliyevlə uzun illər şəxsi dostluq münasibətlərini xatırlayaraq, onunla keçirdiyi çoxsaylı görüşləri heç vaxt unutmadığını bildirdi. Ulu öndərin Azərbaycan xalqı qarşısında misilsiz xidmətlər göstərdiyini vurğulayan qonaq müasir müstəqil Azərbaycan Respublikasının qurucusu və memarı Heydər Əliyevin ideyalarının prezident İlham Əliyev tərəfindən layiqincə həyata keçirildiyini söylədi.

Dərin hüznə başsağlığına görə Səid Qurbanova minnətdarlıq edən dövlətimizin başçısı onun ümummilli liderimiz Heydər Əliyev ilə uzun illər davam etmiş dostluq münasibətlərini yaxşı xatırladığını bildirdi və bu dostluğa görə bir daha təşəkkür etdi.

**SƏUDİYYƏ ƏRƏBİSTANI KRALLIĞININ
MƏDƏNİYYƏT VƏ İNFORMASIYA NAZİRİ
İYAD İBN ƏMİN ƏL-MƏDƏNİNİN RƏHBƏRLİK
ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

13 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 13-də Prezident sarayında Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Mədəniyyət və İnformasiya naziri İyad ibn Əmin əl-Mədəninin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir. Dövlətimizin başçısı Azərbaycan ilə Səudiyyə Ərəbistanı arasında münasibətlərin çox uğurla inkişaf etdiyini və əməkdaşlığımızın yüksək səviyyədə olduğunu bildirdi. O, Səudiyyə Ərəbistanına son illər ərzində etdiyi səfərləri və keçirdiyi görüşləri məmnuniyyətlə xatırladı. Prezident İlham Əliyev nazirin bu səfərinin ölkələrimiz arasında mədəniyyət və informasiya sahəsində əlaqələrin daha da genişlənməsinə töhfə verəcəyinə əmin olduğunu bildirdi.

İyad ibn Əmin əl-Mədəni Səudiyyə Ərəbistanının Kralı Abdullah bin Əbdüləziz Al Səudun salamlarını prezident İlham Əliyevə çatdırdı. O, Azərbaycana səfəri barədə dövlətimizin başçısına məlumat verərək, göstərilən qonaqpərvərliyə görə təşəkkürünü bildirdi. Ölkələrimiz arasında əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğunu vurğulayan qonaq humanitar və mədəniyyət sahələrində əməkdaşlığımızın bundan sonra da inkişaf etdiriləcəyinə əminliyini ifadə etdi.

Prezident İlham Əliyev Səudiyyə Ərəbistanının Kralı Abdullah bin Əbdüləziz Al Səudun salamlarına görə minnətdarlığını bildirdi və onun da salamlarını Krala çatdırmağı xahiş etdi.

AVROPA İTTİFAQININ CƏNUBİ QAFQAZ ÜZRƏ XÜSUSİ NÜMAYƏNDƏSİ PETER SEMNEBİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

15 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 15-də Prezident sarayında Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Peter Semnebini qəbul etmişdir.

Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini bildirən dövlətimizin başçısı bu qurumun «Yeni qonşuluq siyasəti»nin həyata keçirilməsini, enerji məsələləri sahəsində əməkdaşlığın genişləndiyini vurğuladı.

Brüsselə səfərini məmnunluqla xatırlayan prezident İlham Əliyev bu səfərin Azərbaycan–Avropa İttifaqı əməkdaşlığının inkişafında xüsusi rol oynadığını qeyd etdi. Dövlətimizin başçısı əmin olduğunu bildirdi ki, Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında əlaqələr bundan sonra daha da genişlənəcək və inkişaf edəcəkdir.

Ölkəmizə səfərindən, dövlətimizin başçısı ilə görüşündən və ikitərəfli münasibətlərin daha da genişləndirilməsi məsələlərinin müzakirəsindən məmnunluğunu söyləyən qonaq Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığın uğurla inkişaf etdiyini vurğuladı. Cənab Peter Semnebi Avropa İttifaqının xarici siyasət və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Xavyer Solananın salamlarını prezident İlham Əliyevə çatdıraraq dedi ki, o, Brüsseldə Azərbaycan prezidenti ilə keçirdiyi görüşlərdən çox məmnun olmuşdur. Qonaq əmin olduğunu söylədi ki, Azərbaycan–Avropa İttifaqı əlaqələri bundan sonra da inkişaf edəcəkdir.

**İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
XANIM MİŞELİN KALMI-REYƏ**

Hörmətli xanım Prezident!

İsveçrə Konfederasiyasının Prezidenti vəzifəsinə seçilməyiniz münasibətilə Sizi təbrik edirəm.

Biz Azərbaycan–İsveçrə münasibətlərinin hərtərəfli inkişafına xüsusi əhəmiyyət veririk. Əminəm ki, bu münasibətlər xalqlarımızın mənafeləri naminə bundan sonra da dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edəcəkdir.

Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və qarşıdakı fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 15 dekabr 2006-cı il

**BİRLƏŞMİŞ MİLLƏTLƏR TƏŞKİLATININ
UŞAQ FONDUNUN İCRAÇI DİREKTORU
XANIM ENN VENEMANA**

Hörmətli xanım Veneman!

Böyük məmnunluq hissi ilə Sizi başçılıq etdiyiniz Fondun 60 illiyi münasibətilə təbrik edirəm.

Bu illər ərzində Fond öz ali məqsədlərinə sədəqətlə xidmət göstərərək Yer kürəsində yaşayan bütün uşaqların hüquqlarının səlahiyyətli müdafiəçisi kimi çıxış etmişdir. O, uşaq hüquqlarının qorunması naminə hökumət və cəmiyyətlərin səylərini səfərbər etmiş, siyasi iradə ilə mövcud resurslar arasında tarazlıq yaratmışdır. Fondun çoxşaxəli fəaliyyəti çərçivəsində təhsil və səhiyyə sahələrində gördüyü işlər milyonlarla uşağın taleyində böyük rol oynayır. Hər bir ölkənin gələcək inkişafı üçün uşaqlara göstərilən qayğı və köməyin əhəmiyyəti baxımından rəhbəri olduğunuz qurumun xidmətləri yüksək qiymətləndirilməlidir.

Fondun ölkəmizdə işə başlayan ilk beynəlxalq təşkilatlarından biri olduğunu Azərbaycanda yaxşı xatırlayırlar. O ağır illərdə Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində erməni silahlı qüvvələri tərəfindən öz doğma torpaqlarından qovularaq qaçqın və məcburi köçkün düşmüş insanlara, xüsusən uşaqlara təşkilatınızın göstərdiyi yardımı biz heç vaxt unutmayaçağıq. Qaçqın və məcburi köçkün uşaqların problemləri ilə yanaşı, keçid dövrünü səciyyələndirən bir sıra mürəkkəb məsələlərin həllində Fondunuzun Azərbaycandakı nümayəndəliyinin apardığı işlər də təqdirəlayiqdir.

Uşaq Fondunun hər yeni uğuru, hər yeni nailiyyəti yetimləkdə olan nəslin xoşbəxt gələcəyinin təmin edilməsinə, onların sağlamlığının və təhsil səviyyəsinin yüksəldilməsinə

---

xidmət edir. Bu nəcib fəaliyyətinizi dəstəkləyərək Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Yeni Minillik Deklarasiyasının bəyan etdiyi müddəaların Azərbaycanda birgə söylərimiz nəticəsində müvəffəqiyyətlə həyata keçiriləcəyinə əmin olduğumu bildirirəm.

Ümidvaram ki, Fond bundan sonra da uşaq problemlərinin həllinə yönəlmiş fəaliyyətini uğurla davam etdirəcək, bütün dünyada uşaqların qayğı ilə əhatə olunaraq sülh şəraitində yaşamaları üçün söylərini əsirgəməyəcəkdir.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 15 dekabr 2006-cı il

**ABŞ DÖVLƏT KATİBİNİN DEMOKRATIYA,
İNSAN HÜQUQLARI VƏ ƏMƏK MƏSƏLƏLƏRİ
ÜZRƏ MÜŞAVİRİ BARRİ LOUENKRON
İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

18 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 18-də Prezident sarayında ABŞ Dövlət katibinin Demokratiya, İnsan Hüquqları və Əmək Məsələləri üzrə müşaviri Barri Louenkronu qəbul etmişdir.

Azərbaycan ilə ABŞ arasındakı münasibətlərin, əməkdaşlığın səviyyəsindən məmnunluğunu bildirən dövlətimizin başçısı ikitərəfli əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini vurğuladı. Prezident İlham Əliyev bu səfərin qarşılıqlı münasibətlərimizə, onun müxtəlif cəhətlərinə bir daha nəzər salmaq, gələcəkdə hansı işlərin görülməsinin mümkünliyünü müzakirə etmək üçün yaxşı imkan yaratdığını vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı əmin olduğunu bildirdi ki, ölkələrimizin əməkdaşlığı, ikitərəfli münasibətlərimiz bundan sonra da inkişaf edəcək və genişlənəcəkdir.

Cənab Barri Louenkron qeyd etdi ki, ABŞ–Azərbaycan arasında siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik, enerji, demokratikləşmə və digər sahələrdə ikitərəfli münasibətlərin daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində mühüm işlər həyata keçirilir. Bu sahələrin bir-biri ilə sıx bağlı olduğunu nəzərə çatdıran qonaq qeyd etdi ki, cənab Prezident, Sizin ABŞ-a səfərinizdən sonra Vaşinqtondakı açıq çıxışınızı əsas götürərək, əlaqələrimizin daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində işləyirik. Sizin sə-

fərinizdən keçən dövr ərzində əlaqələrimizin inkişafında müəyyən irəliləyişlər baş verir və bu istiqamətdə bir sıra işlər görülmüşdür.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlərin bir sıra məsələlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

TÜRKİYƏNİN SƏNAYE VƏ TİCARƏT NAZİRİ ƏLİ COŞQUN İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

18 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 18-də Prezident sarayında Türkiyənin Sənaye və Ticarət naziri Əli Coşqunu qəbul etmişdir. Azərbaycan ilə Türkiyə arasında münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu nəzərə çatdıran dövlətimizin başçısı müxtəlif sahələrdə əlaqələrimizin uğurla inkişaf etdiyini bildirdi. Yüksək səviyyəli nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərlərinin əməkdaşlığımızın daha da genişlənməsi işinə xidmət etdiyini vurğulayan prezident İlham Əliyev hazırkı dövrdə həm Türkiyənin, həm də Azərbaycanın iqtisadiyyatının sürətlə inkişaf etdiyini bildirdi.

Birgə həyata keçirilən böyük layihələrin dünya əhəmiyyətinə malik olduğunu bildirən dövlətimizin başçısı dedi ki, neft, qaz boru kəmərləri, dəmir yolu xətti layihələrinin həyata keçirilməsi bölgədə firavanlığın, sabitliyin, təhlükəsizliyin qorunması işinə xidmət edir.

Türkiyəli iş adamlarının ölkəmizdə fəaliyyətinin daim genişlənməsini müsbət hal kimi dəyərləndirən prezident İlham Əliyev Azərbaycan–Türkiyə biznes forumunda iştirakını xatırladı, Türkiyənin tanınmış, böyük şirkətlərinin respublikamıza gəlməsi prosesinin getdikcə güclənməsindən məmnunluq duyduğunu söylədi. Dövlətimizin başçısı dedi ki, Sizin respublikamıza səfəriniz ölkələrimiz arasında iqtisadi əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi işinə xidmət edəcəkdir.

Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını prezident İlham Əliyevə çatdıran qonaq dost və qardaş olan

Azərbaycanın son illərdəki inkişafını qürurla izlədiklərini, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin təməlini qoyduğu prinsiplər çərçivəsində ölkələrimiz arasında dostluq münasibətlərinin durmadan möhkəmləndiyini, prezident İlham Əliyevin də bu yolu uğurla davam etdirdiyini söylədi. Ölkələrimiz arasında ticarət dövriyyəsinin ildən-ilə artdığını qeyd edən nazir Azərbaycan–Türkiyə birgə global layihələrinin, neft-qaz layihələrinin həyata keçirilməsini çox önəmli bir hadisə kimi qiymətləndirdi.

Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarına görə minnətdarlığını bildirən dövlətimizin başçısı İlham Əliyev özünün də salamlarını Türkiyənin Baş nazirinə çatdırmağı xahiş etdi.

**CƏBRAYIL RAYONU AKADEMİK
MEHDİ MEHDİZADƏ ADINA
ORTA MƏKTƏBİN KOLLEKTİVİNƏ**

Hörmətli müəllimlər!

Əziz şagirdlər!

Azərbaycan milli təhsil sisteminin inkişafında xidmətləri olan Cəbrayıl rayonu akademik Mehdi Mehdizadə adına orta məktəbin 130 illik yubileyi münasibətilə sizi, məktəbin məzunlarını və respublikamızın maarif işçilərini ürəkdən təbrik edirəm.

Azərbaycanda XIX əsrin ikinci yarısından etibarən geniş vüsət almış maarifçilik hərəkatı yeni tipli məktəblərin təşkili üçün əlverişli zəmin yaratmış, bölgədə mühüm mədəni hadisə olmaqla bərabər, gənc nəslin Avropa təhsil sisteminə qovuşması işində əvəzsiz rol oynamışdır. Həmin dövrlərdə təşkil olunan və bu gün artıq yaranmasının 130 illiyi qeyd edilən məktəbinizin də Azərbaycanda maarifçiliyin inkişafında xidmətləri vardır. Bu tədris müəssisəsi maarifpərvər insanların fədakar əməyi sayəsində ölkəmizin qabaqcıl təhsil ocaqları sırasında öz dəst-xətti ilə seçilmişdir.

Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində təhsil sistemimiz də böyük çətinliklərlə qarşılaşmış, erməni işğalçıları tərəfindən azərbaycanlıların öz doğma yurdlarından didərgin salındıqları bölgələrin bütün maarif ocaqları kimi, sizin məktəb də dağıdılmışdır. Buna baxmayaraq, Bakı şəhərində məskunlaşan məktəbiniz özünün zəngin pedaqoji ənənələrini indi də davam etdirir. İnanıram ki, kollektiviniz gənc nəslin biliklərə dərinlənən yiyələnməsi, vətənin layiqli övladı kimi formalaşması üçün bundan sonra da qüvvə və bacarığını sərf edəcəkdir.

Yubiley münasibətilə məktəbinizin müəllimlərinə, şagirdlərinə və məzunlarına, bütün təhsil işçilərinə cansağlığı, xoşbəxtlik, yeni uğurlar arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 19 dekabr 2006-cı il

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASINA
SƏFƏRİ**

20 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 20-də Naxçıvan Muxtar Respublikasına səfərə gəlmişdir.

Dövlətimizin başçısının şərəfinə Naxçıvan Beynəlxalq Hava Limanında fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi hava limanında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Vasif Talıbov və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar. Milli geyimli oğlan və qız prezidentə gül-çiçək təqdim etdilər.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Azərbaycan prezidentinə raport verdi. Dövlətimizin başçısı fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdi.

Hava limanına gəlmiş minlərlə naxçıvanlı prezident İlham Əliyevi hərərətlə salamladı.

**Ümummilli liderin abidəsinin və
Heydər Əliyev muzeyinin açılış mərasimi**

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 20-də Naxçıvan şəhərinin mərkəzində xalqımızın ümummilli liderinin abidəsinin və Heydər Əliyev muzeyinin açılış mərasimində iştirak etmişdir.

Postamentlə birlikdə hündürlüyü 10 metr olan granit abidənin müəllifi Xalq rəssamı, akademik Ömər Eldarovdur.

Dövlətimizin başçısı abidənin önünə gül qoydu.

Sonra prezident İlham Əliyev ümummilli lider Heydər Əliyevin adını daşıyan muzeyin rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, əsası ulu öndərin 75 illiyi ərəfəsində qoyulmuş bu muzey rəsmi olaraq 1999-cu il mayın 10-da fəaliyyətə başlamışdır. Lakin 2005-ci ilin əvvəlindən bina əsaslı təmir olunmuşdur və indi istifadəyə verilir. Muzeydə 1103 eksponat nümayiş etdirilir. Burada ümummilli lider Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətini, onun xalqımızın tarixinə, mədəniyyətinə, incəsənətinə göstərdiyi diqqət və qayğıni əks etdirən fotosəkillər, eyni zamanda, ulu öndər haqqında yazılmış kitablar toplanmışdır. Ümummilli liderin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri olarkən istifadə etdiyi əşyalar, eləcə də bütün xarici səfərlərini əks etdirən materiallar diqqəti cəlb edir.

Prezident İlham Əliyev muzeyin ekspozisiyası ilə yaxından tanış oldu və xatirə kitabına ürək sözlərini yazdı:

«Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev öz həyatını Azərbaycanın inkişafına həsr etmişdir. Bütün dövrlərdə öz xalqına ləyaqətlə xidmət etmiş ulu öndər Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmlənməsində xüsusi rol oynamışdır. 70–80-ci illərdə Azərbaycanın rəhbəri kimi, ondan sonra Moskvada Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının Siyasi Bürosunun üzvü kimi, Azərbaycanın hərtərəfli inkişafında müstəsna rol oynamışdır.

Naxçıvanda 90–93-cü illərdə ağır, çətin günlərdə naxçıvanlılarla birlikdə muxtar respublikanı erməni işğalçılarından müdafiə etmişdir.

Və nəhayət, Azərbaycan dövlətinin Prezidenti kimi, Azərbaycanın tərəqqi və çiçəklənmə yoluna qədəm qoymasında əvəzsiz xidmətlər göstərmişdir. Ulu öndər Heydər Əliyev öz doğma Vətəninə – Naxçıvanı çox sevirdi. Naxçıvanlılar da həmişə onu sevir və fəxr edirlər ki, dünyaya Heydər Əliyev kimi dahi şəxsiyyəti bəxş etdilər.

Bu gün Heydər Əliyev bizim qəlbimizdə yaşayır, onun ideyaları, siyasi kursu yaşayır və əbədi yaşayacaqdır.

İlham Heydər oğlu Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Naxçıvan, 20.12.2006».

NAXÇIVANDA DİAQNOSTİKA-MÜALİCƏ MƏRKƏZİNİN İSTİFADƏYƏ VERİLMƏSİ MƏRASİMİNDƏ NİTQ

20 dekabr 2006-cı il

Dekabrın 20-də Naxçıvan şəhərində Diaqnostika-Müalicə Mərkəzinin təntənəli açılış mərasimi olmuşdur.

Mərasimə toplaşan minlərlə adam Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevi böyük hörmət və ehtiramla, gül-çiçək dəstələri ilə qarşıladı. Sakinlərin əllərində ulu öndər Heydər Əliyevin və prezident İlham Əliyevin portretləri, Azərbaycanın dövlət bayraqları, ümummilli liderin müdrik kəlamları yazılmış transparantlar, dövlətimizin başçısını salamlayan şüarlar var idi.

Düz bir il əvvəl təməli prezident İlham Əliyev tərəfindən qoyulmuş Naxçıvan Diaqnostika-Müalicə Mərkəzinin inşası tam başa çatdırılmışdır. «Gəmiqaya» şirkətinin gözəl memarlıq üslubunda inşa etdiyi, ən müasir standartlara cavab verən Diaqnostika-Müalicə Mərkəzinin ümumi sahəsi 1385 kvadratmetrdir. Zirzəmi qatından və beş mərtəbədən ibarət bu səhiyyə müəssisəsi dünyanın qabaqcıl ölkələrində ən son texnologiyalar əsasında istehsal edilmiş cihaz və avadanlıqla, o cümlədən süni böyrək aparatı ilə təchiz olunmuşdur. Burada ən mürəkkəb, o cümlədən mikrocərrahiyyə əməliyyatlarının aparılması mümkündür.

Mərkəzdə 350 nəfər daimi iş yeri ilə təmin olunmuşdur.

Diaqnostika-Müalicə Mərkəzinin istifadəyə verilməsinə həsr olunmuş mərasimi Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Vasif Talıbov açdı.

Prezident İlham Əliyev mərasimdə nitq söylədi.

İlham Əliyev: Əziz naxçıvanlılar!

Əziz bacılar və qardaşlar!

Mən sizin hamınızı ürəkdən salamlayıram və bu gözəl Diaqnostika-Müalicə Mərkəzinin açılışı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Bu gözəl mərkəz həm xarici görünüşünə, həm də daxili təchizatına görə dünyanın ən yüksək standartlarına cavab verir. Bu bir memarlıq abidəsidir və əminəm ki, burada göstəriləcək xidmət ən yüksək səviyyədə olmalıdır və olacaqdır. Çünki burada quraşdırılmış avadanlıq dünyanın ən öndə gedən tibb firmalarının istehsalıdır və ən qabaqcıl texnologiyaları əks etdirir. Biz düz bir il bundan əvvəl bu mərkəzin təməlqoyma mərasimini bərabər keçirdik və o vaxt da mən əmin olduğumu bildirmişdim ki, qısa müddət ərzində bu mərkəz tikilib istifadəyə veriləcəkdir. Çox şadam ki, düz bir il ərzində biz buna nail ola bildik və bu gün bu mərkəz naxçıvanlıların sərəncamına verilir. Deyə bilərəm ki, Azərbaycanın tarixində buna, bu mərkəzə bərabər tibb ocağı olmamışdır. Ən müasir tibbi mərkəzdir və burada insanlar həm müayinədən keçəcəklər, eyni zamanda, müalicə olunacaqlar.

Azərbaycanda son illər ərzində görülən işlər ən yüksək səviyyədədir və bizim məqsədimiz, istəyimiz ondan ibarətdir ki, dünyada olan ən yüksək texnologiyalar, ən yüksək keyfiyyət Azərbaycana gətirilsin. Çünki Azərbaycan xalqı buna layiqdir. Bizim imkanlarımız artır və artdıqca da, əlbəttə ki, bunu ilk növbədə, sosial məsələlərin həllinə səfərbər edəcəyik.

Mən bu gün Naxçıvan hava limanından ulu öndər Heydər Əliyevin abidəsi önünə gəldim. Heydər Əliyev muzeyinin açılışını qeyd etdik. Heydər Əliyevin həyatı, fəaliyyəti Azərbaycan xalqına xidmət etməkdən ibarət olmuşdur. İctimai-siyasi quruluşundan asılı olmayaraq bütün dövrlərdə xalqın lideri öz xalqına sədaqətlə, ləyaqətlə xidmət etmişdir. 70–80-ci illərdə respublikaya rəhbərlik etdiyi dövrdə Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafına öz töhfəsini vermişdir. Ondan sonra Moskvada çalışdığı dövrdə də həmişə Azər-

baycana böyük diqqət göstərmişdir. 1969-cu ildə Azərbaycana rəhbərliyə gələndə Azərbaycan müttəfiq respublikalar arasında ən geridə qalan idi, ən axırıncı yerdə idi. 1982-ci ildə isə Azərbaycan bütün 15 respublika arasında iqtisadi, sosial inkişaf baxımından birinci idi. Eyni zamanda, 1993-cü ildə Heydər Əliyev yenidən Azərbaycana qayıdanda vəziyyət çox ağır idi. Demək olar ki, ölkə parçalanma ərəfəsində idi. Amma rəhbərliyinin 10 ili ərzində onun müdrikliyi, siyasəti nəticəsində, cəsarəti nəticəsində Azərbaycan bu gün iqtisadi inkişaf dinamikasına görə ən qabaqcıl ölkələr sırasındadır.

Naxçıvan Heydər Əliyevin həyatında xüsusi yer tutmuşdur. Naxçıvan Heydər Əliyevin vətənidir, o burada doğulmuş, oxumuşdur və bütün dövrlərdə daim Naxçıvana böyük diqqətlə yanaşırdı. 70–80-ci illərdə Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə Naxçıvanın sosial-iqtisadi inkişafına böyük töhfələr vermişdir. 90–93-cü illərdə ağır, çətin şəraitdə naxçıvanlılarla birlikdə blokada şəraitində muxtar respublikanın inkişafına, burada əmin-amanlığın bərqərar olunmasına, təhlükəsizliyin təmin edilməsinə böyük xidmətlər göstərmişdir.

1993–2003-cü illərdə müstəqil Azərbaycanın prezidenti kimi, Heydər Əliyev həmişə Naxçıvanın qayğıları ilə yaşamışdır. Dəfələrlə muxtar respublikaya gəlmiş, öz tövsiyələrini vermiş və Naxçıvanın inkişafı üçün çox önəmli qərarlar qəbul etmişdir. Bu gün Naxçıvan çox sürətlə inkişaf edən muxtar respublikadır. Sosial-iqtisadi inkişaf çox sürətlidir, abadlıq-quruculuq işləri aparılır, şəhər gözəlləşir, yeni binalar tikilir, köhnə binalar bərpa olunur. Uzun fasilədən sonra Naxçıvana təbii qaz verilməsinin bərpası mümkün olmuşdur və bu, insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşmasına böyük dəstəkdir.

Naxçıvanda elektrik stansiyaları tikilir və bu gün bu tədbirdən sonra biz yeni elektrik stansiyasının açılışında iştirak edəcəyik. Yəni Naxçıvan özü enerjiyə olan tələbatını ödəyəcəkdir. 87 meqavat gücündə modul elektrik stansiyasının tikintisi, 50 meqavat gücündə elektrik stansiyasının

bərpası, Heydər Əliyev Su Anbarında tikilmiş 4,5 meqavat gücündə Vayxır elektrik stansiyası – bütün bunlar, son müddət ərzində görülmüş işlər Naxçıvanın enerji təhlükəsizliyini təmin edən məsələlərdir. İnfrastruktur olmayan yerdə heç bir inkişafdan söhbət gedə bilməz. İnfrastrukturun əsas hissəsini elektrik enerjisi və qaz təminatı təşkil edir. Azərbaycan özünün, o cümlədən Naxçıvanın da enerji təhlükəsizliyini təmin edir.

Bizim böyük işlərimiz, böyük planlarımız var. Bu planlar uğurla həyata keçirilir. Naxçıvanın timsalında biz bunu görə bilərik. Qəbul edilmiş qərarların qısa müddət ərzində icrası nəticəsində çox gözəl inkişaf, irəliləyiş var. Mən bir rəqəmi demək istəyirəm ki, Naxçıvanın büdcəsi son dörd ildə beş dəfə artıbdir. Yəni bu o deməkdir ki, beş dəfə çox işlər görmək mümkündür. Maaşlar artır, pensiyalar artır. Dünən imzaladığım sərəncamla yanvarın 1-dən minimum əməkhaqqı 10 manat artırılacaq və 40 manat səviyyəsinə qaldırılacaqdır. İnfrastruktur layihələr, regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrası və sosial məsələlərin həlli – demək olar ki, bizim sosial-iqtisadi siyasətimiz sahəsində əsas istiqamətlər bunlardır. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı da uğurla icra edilir, son üç ildə 500 min yeni iş yeri açılmışdır. İşsizlik aradan qaldırılır, yoxsulluq səviyyəsində yaşayanların sayı kəskin şəkildə azalır. ünvanlı sosial yardım mexanizmi artıq tətbiq olunur.

Bir sözlə, bizim iqtisadi imkanlarımız, düşünülmüş siyasət, Heydər Əliyevin siyasi xətti imkan verir ki, Azərbaycan öz problemlərini qısa müddət ərzində həll etsin və biz bunu edirik. Bunu etmək üçün başlıca şərt Heydər Əliyev siyasətinin davam etdirilməsidir və bu siyasət indi davam etdirilir. Heydər Əliyevin siyasi irsi qorunur, onun siyasəti davam etdirilir və Azərbaycanda sabitliyin möhkəmlənməsində, sosial-iqtisadi inkişafın güclənməsində, Azərbaycanın beynəlxalq mövqelərinin möhkəmlənməsində bunun çox önəmli rolu var.

Naxçıvanda yeni aeroport, elektrik stansiyaları, məktəblər tikilmiş, yollar çəkilmişdir. Digər sosial obyektlərin tikintisi sürətlə gedir. Azərbaycanın hər bir bölgəsində biz bunu görürük. Hər bir bölgə inkişafdadır, bizim iqtisadi imkanlarımız buna şərait yaradır. Bu gözəl iqtisadi əsasda, bu gözəl iqtisadi zəmində güclü iqtisadiyyat yaratmaq mümkündür.

Heydər Əliyevin adını daşıyan Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəməri artıq fəaliyyətdədir. Məhz ulu öndərin təşəbbüsü ilə biz bu kəmərin tikintisinə nail ola bilmişik. Bir neçə gün bundan əvvəl «Şahdəniz» yatağından ilk qazın hasilatına nail ola bilmişik və Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyi tam şəkildə təmin olunacaqdır.

Nəzərə alsaq ki, indi bu məsələ dünyada ön plana çıxıb-dır, görürük ki, əgər 1994-cü ildə Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycanın yeni neft strategiyasının həyata keçirilməsinə başlanılmasaydı, bu gün Azərbaycanın vəziyyəti tam başqa olardı. Bizim iqtisadi vəziyyətimiz imkan verməzdə ki, bu sürətlə inkişafa nail olaq.

Son dörd il ərzində Azərbaycanın dövlət büdcəsi 4 dəfə artıb və Azərbaycanda böyük layihələr, böyük tikintilər dövlət büdcəsi hesabına həyata keçirilir. Bu Diaqnostika-Müalicə Mərkəzi də dövlət vəsaiti hesabına tikilmişdir. Biz artıq heç yerə müraciət etmirik, kreditlər axtarmırıq, öz imkanlarımızı səfərbər edib, maliyyə nizam-intizamını gücləndirib yeni obyektlərin yaradılmasında iştirak edirik. Gələcəkdə belə mərkəzlər başqa şəhərlərdə də tikiləcəkdir. Artıq bu proses başlanmışdır. Azərbaycanın 10 bölgəsində yeni, müasir diaqnostika-müalicə mərkəzi tikiləcəkdir.

Mən sizi bu soyuq havada çox saxlamaq istəmirəm, görürəm ki, burada gənclər bir az üşüyürlər. Hava doğrudan da soyuqdur, mənfi 6 dərəcədir. Amma nəzərə alsaq ki, yeni xəstəxana tikilib və əgər kimsə xəstələnərsə, əminəm ki, burada yüksək xidmət alacaqdır. Amma arzu edirəm ki, heç kim xəstələnməsin, bütövlükdə naxçıvanlılar fiziki cəhətdən sağlamdırlar. Bu çətin iqlim onları möhkəmləndirir. Əgər

kimsə xəstələnsə, artıq ən yüksək tibbi xidmət almaq mümkün olacaqdır.

Əvvəllər bəzi hallarda bölgələrdən müalicə üçün Bakıya gəlirdilər, indi də belə hallar var. Amma bölgələrdə yaradılan tibb mərkəzləri bunun qarşısını alacaqdır. Yəni bölgələrdə indi böyük cərrahiyyə əməliyyatları aparılır. Lənkəran şəhərində bu il açdığımız müalicə-diaqnostika kompleksində ürəkdə açıq cərrahiyyə əməliyyatı keçirilmişdir. Yəni bu, imkan verəcək ki, nə vaxtsa başqa ölkələrdən buraya müalicə üçün gələcəklər. Hər halda, Azərbaycanın bugünkü durumu buna imkan verir.

Azərbaycanın gələcək inkişaf strategiyası da respublikamızı hərtərəfli şəkildə inkişaf etmiş, güclü iqtisadi potensiala, güclü siyasi və beynəlxalq mövqelərə malik ölkəyə çevirəcəkdir. Mən bunu arzulayıram və öz gündəlik fəaliyyətimdə bunu təmin etməyə çalışıram.

Əziz dostlar, sizi bir daha ürəkdən təbrik edirəm, sizə cansağlığı, xoşbəxtlik arzulayıram. Sağ olun.

Sonra prezident İlham Əliyev mərkəzin rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi, Diaqnostika-Müalicə Mərkəzi ilə yaxından tanış oldu. Dövlətimizin başçısı təcili yardım, diaqnostika, kardiocərrahiyyə, şüa diaqnostikası, reanimasiya, cərrahiyyə, hemodializ şöbələrini, əməliyyat blokunu gəzdi, palatalara, laboratoriyaya, qan bankı otağına və həkim otaqlarına baxdı.

Diaqnostika-Müalicə Mərkəzinə xüsusi təcili yardım məşinləri da verilmişdir. Prezident İlham Əliyev görülən işləri yüksək qiymətləndirərək, əsas məsələnin kadr hazırlığı ilə bağlı olduğunu, mərkəzin kadrlarla təminatının daimi olmasının vacibliyini vurğuladı, müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını verdi.

NAXÇIVAN MODUL TIPLİ ELEKTRİK STANSİYASININ İSTİFADƏYƏ VERİLMƏSİ MƏRASİMİ

20 dekabr 2006-cı il

Dekabrın 20-də Naxçıvan Muxtar Respublikasında modul tipli elektrik stansiyası istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

Mərasimə toplaşan energetiklər, inşaatçılar dövlətimizin başçısını böyük hörmət və ehtiramla qarşıladılar. Onların əllərində ulu öndər Heydər Əliyevin, dövlətimizin başçısının portretləri, Azərbaycanın dövlət bayraqları, ümummilli liderin müdrik kəlamları yazılmış transparantlar var idi.

«Azərenerji» Səhmdar Cəmiyyətinin prezidenti Etibar Pirverdiyev dövlətimizin başçısına məlumat verdi ki, Naxçıvan–Ordubad magistralının 8-ci kilometrində «Azərenerjitikinti» MMC tərəfindən inşa edilən, ümumi gücü 87 meqavat olan modul tipli elektrik stansiyası 12 hektar ərazini əhatə edir. Stansiyanın işə salınması muxtar respublikanın elektrik enerjisi ilə təmin olunmasına imkan verəcəkdir. Eyni zamanda, yeni iş yerləri də yaradılır. Əgər sovet dövründə muxtar respublikanın energetika sistemində 200–250 nəfər çalışırdısa, hazırda bu sahədə 1000 nəfərə yaxın işçi çalışır. Sonra dövlətimizin başçısı düyməni basaraq elektrik stansiyasını işə saldı.

Prezident İlham Əliyev inşaatçılara və energetiklərə mübarək sözlərlə dedi:

Sizi təbrik edirəm!

Bu modul tipli elektrik stansiyası Naxçıvan Muxtar Respublikasının enerji problemini həll edəcəkdir, burada həyat

işıqlı olacaqdır. Sizə təşəkkür edirəm ki, belə gözəl iş görmüsünüz, qısa müddət ərzində stansiyanı tikmişiniz. Altı ay ərzində gözəl, müasir obyekt tikilibdir.

Sizə uğurlar arzulayıram.

Naxçıvan şəhər 7 nömrəli orta məktəbin yeni binasının açılış mərasimi

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 20-də Naxçıvan şəhər 7 nömrəli orta məktəbin yeni binasının açılış mərasimində iştirak etmişdir.

Prezident İlham Əliyevi məktəbin qarşısına toplaşan şagirdlər, müəllimlər böyük səmimiyyətlə, alqışlarla qarşıladılar.

Məktəbin müəllimi Xavər Əsədova ölkəmizdə təhsilə, elmə göstərdiyi diqqət və qayğıya görə dövlətimizin başçısına dərin minnətdarlığını bildirdi. Son illərdə prezident İlham Əliyevin tapşırığı, habelə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə ölkəmizdə məktəb tikintisinin geniş vüsət aldığı vurğuladı. O, «Tərəqqi» medalı ilə təltif edildiyinə görə dövlətimizin başçısına dərin təşəkkürünü bildirdi.

Prezident İlham Əliyev məktəbin yeni binasının rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi, təhsil ocağı ilə tanış oldu.

Məlumat verildi ki, məktəbin 1963-cü ildə tikilmiş binası tam yararsız vəziyyətə düşdüyünə görə, bu ilin mart ayında sökülüb yenidən inşa edilmişdir. 792 yerlik məktəbdə hazırda 700 şagird təhsil alır və onların təlim-tərbiyəsi ilə 140 müəllim məşğul olur. Ötən tədris ilində məktəbi bitirənlərdən 29 nəfəri müxtəlif ali məktəblərə daxil olmuşdur. Üçmərtəbəli binada 40-dan çox sinif otağı, fənn kabinetləri, laboratoriyalar, kitabxana, həkim otağı, idman zalı, bufet, yeməcxana var. Məktəbin kompüter otağındakı 29 kompüter internetə qoşulmuşdur. İxtisaslı müəllimlər şagirdlərə kompüterlərdən istifadə qaydalarını öyrədirlər. Məktəbin idman meydançası da var.

Prezident İlham Əliyev məktəbdə yaradılmış şəraiti yüksək qiymətləndirdi və ölkəmizdə bu prosesin davam etdiriləcəyini bildirdi. Sonra dövlətimizin başçısı şagirdlərlə səmimi görüşdü, onlara təhsillərində uğurlar arzuladı və bilikli, savadlı böyümələri üçün dövlət tərəfindən hər cür diqqət və qayğı göstəriləcəyini söylədi.

«CAHAN HOLDİNG» ŞİRKƏTLƏR QRUPUNUN İSTEHSAL SAHƏLƏRİ İLƏ TANIŞLIQ

20 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 20-də Naxçıvan şəhərində «Cahan Holding» şirkətlər qrupunun istehsal sahələri ilə tanış olmuşdur.

Dövlətimizin başçısını burada səmimiyyətlə, böyük hörmət və ehtiramla qarşıladılar.

Prezident İlham Əliyev şirkətlər qrupunun yeni istehsal sahələrinin açılışını bildirən lenti kəsdi.

Şirkətlər qrupunun prezidenti Vüqar Abbasov dövlətimizin başçısına məlumat verərək dedi ki, 10 ildən artıqdır «Cahan Holding» müxtəlif sahələrdə fəaliyyət göstərir. Yeni-yeni layihələr həyata keçirir, ölkənin özəl sektorunun inkişafına töhfəsini verir. Müasir Azərbaycan dövlətinin banisi Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında başlanmış və hazırda prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasından bəhrələnən özəl qurumlardan biri də «Cahan Holding»dir.

«Cahan Holding»ə daxil olan «Cahan Pen» şirkəti plastik qapı-pəncərə profilləri istehsalı və satışı ilə də məşğuldur. Türkiyə və Almaniyadan gətirilən xammal hesabına ayda satışa 350 min metr məhsul çıxara bilir. Məhsul Rusiya, Qazaxıstan və digər MDB ölkələrinə ixrac edilir. Burada 150 nəfər daimi işlə təmin olunmuşdur. «Cahan Kommer» Ticarət Mərkəzinin 248 mağazası və 240 meyvə-tərəvəz satışı köşkü var. «Bank of Azerbaijan» bankının 12 nömrəli Naxçıvan filialı fəaliyyət göstərir. 9 işçisi olan bu bank gün ərzində 100 nəfərə xidmət göstərə bilir. «Cahan Motors» avtomobil şirkətlərinin Azərbaycandakı rəsmi nümayəndəsi kimi çıxış edir və xarici avtomobillərin satışını təşkil edir.

Naxçıvan şəhərində fəaliyyət göstərən «Cahan Tobacco» şirkətinin beynəlxalq standartlara cavab verən avadanlığı ilə yüksək keyfiyyətli tütün məhsulları istehsal olunur. Hazırda gündə 150 min qutu məhsul istehsal etmək imkanı var ki, bununla da daxili bazarı təmin etmək mümkündür. Müəssisədə 27 inzibati işçi, 87 fəhlə çalışır.

Prezident İlham Əliyev çay, tütün və plastik qapı-pəncərə istehsalı sahələri ilə tanış oldu. Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, fabrikdə çayın tərkibinə müalicəvi xarakterli yerli bitkilər də qatılır. Yüksək keyfiyyətli məhsullar «Cahan» markası altında satışa çıxarılır, yaxın gələcəkdə, yerli tələbat ödənildikdən sonra xarici bazarlara məhsul göndərmək mümkün olacaqdır.

Yerli iş adamları bu cür istehsal sahələrinin yaradılmasını ölkəmizdə sahibkarlığa göstərilən diqqət və qayğının nəticəsi kimi dəyərləndirdilər.

Prezident İlham Əliyev müəssisənin məhsulundan dəmlənmiş çaydan içdi, məhsullardan ibarət sərgiyə baxdı.

Dövlətimizin başçısı müəssisənin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirdi və belə istehsal sahələrinin fəaliyyətinin yeni iş yerlərinin açılması, əhalinin məşğulluğunun təmin olunması üçün vacibliyini vurğuladı.

NAXÇIVAN QAZ-TURBİN ELEKTRİK STANSİYASININ İŞƏ SALINMASI MƏRASİMİ

20 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 20-də Naxçıvan şəhərində daha bir obyektin – qaz-turbin elektrik stansiyasının işə salınmasında iştirak etmişdir. Bu stansiya 1992-ci ildə xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri işləyərkən istifadəyə verilmişdi. O vaxt qardaş Türkiyədən gətirilərək quraşdırılmış və dizel yanacağından istifadə olunan stansiya indi təbii qazla işləyir. Bu məqsədlə İtaliya, Avstriya, İsveçrə və Almaniyadan yeni avadanlıqlar alınıb quraşdırılmışdır.

Prezident İlham Əliyev ulu öndərin iştirakı ilə stansiyanın açılışı zamanı çəkilmiş fotosəkillərə baxdı, sonra düyməni basaraq stansiyanı işə saldı.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, stansiyaya 12 kilometr məsafədən təbii qaz kəməri çəkilmişdir. Gücü 50 meqavat olan bu stansiyada 75 daimi iş yeri açılmışdır. Hazırda 35 meqavat elektrik enerjisi istehsal olunur və stansiya muxtar respublikanın energetika sisteminə qoşulmuşdur. Dördüncü turbin işə qoşulduqdan sonra stansiya tam gücündə işləyəcəkdir. Bu stansiyanın işə düşməsi Şahbuz və Babək rayonlarının əksər hissəsinin elektrik enerjisi ilə təmin edilməsinə imkan yaradacaqdır.

Prezident İlham Əliyev stansiyada çalışan işçilərlə görüşdü, onları təbrik edərək dedi ki, indi Naxçıvanın elektrik enerjisinə olan tələbatı daha yaxşı ödəniləcəkdir. Buradakı fotosəkillərdən görüldüyü kimi, ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə bu stansiya tikilib istifadəyə verilmiş, amma müəyyən səbəblərə görə dayanmışdı. İndi biz bərpa etdik və siz də gərək bunu yaxşı işlədəsiniz.

HEYDƏR ƏLİYEV SU ANBARINDA TIKILMIŞ ELEKTRİK STANSİYASI İLƏ TANIŞLIQ

20 dekabr 2006-cı il

Dekabrın 20-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Heydər Əliyev Su Anbarına gələrək burada tikilmiş elektrik stansiyası ilə tanış olmuşdur.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, su anbarında tikilmiş 4,5 meqavat gücündə elektrik stansiyasında 17 nəfər daimi işlə təmin edilmişdir. Şahbuz rayonunun elektrik enerjisi ilə təminatında bu stansiya əsas rol oynayacaqdır.

Prezident İlham Əliyev operator otağında stansiyanı işə saldı.

Burada quraşdırılan avadanlıq Almaniyanın məşhur «Siemens» şirkətindən alınmış, turbinlər isə Fransadan gətirilmişdir. Tikinti-quraşdırma işlərini yerli və türkiyəli mütəxəssislər görmüşlər. Heydər Əliyev Su Anbarı Babək rayonunda Pir-civar düzənliyində min hektarlarla torpağı suvarmağa imkan verəcəkdir. Bu payız mövsümündə ilk dəfə olaraq 100 hektar sahədə taxıl səpilmişdir.

Dövlətimizin başçısı inşaatçılara və mütəxəssislərə təşəkkürünü bildirdi, ölkəmizin potensial imkanlarının böyük olduğunu və görülən hər bir işin Azərbaycanın inkişafına xidmət etdiyini söylədi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Ordubad rayonunda

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 21-də Ordubad rayonuna gəlmişdir.

Dövlətimizin başçısı əvvəlcə xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin şəhərin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edərək gül dəstəsi qoydu.

Ordubad internat-məktəb kompleksinin açılışında nitq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 21-də Ordubad şəhərində internat-məktəb kompleksinin açılışında iştirak etmişdir.

Mərasimə toplaşmış rayon sakinləri, o cümlədən məktəblilər, müəllimlər dövlətimizin başçısını böyük hörmət və ehtiramla, gül-çiçəklə qarşıladılar.

Prezident İlham Əliyev kompleksin rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi. 1964-cü ildən fəaliyyət göstərən bu internat-məktəbin binası yararsız vəziyyətə düşdüyünə görə bu il əsaslı şəkildə yenidən qurulmuşdur. 430 yerlik kompleksə yataqxana korpusu, 204 yerlik yeməxana, idman zalı və meydançası, dərziçilik, çəkməçilik, xalçaçılıq sənətlərini öyrənmək üçün peşəyönümlü kabinələr, laboratoriyalar və yardımçı tikililər daxildir. Şagirdlərin təlim-tərbiyəsi ilə 80-nə yaxın müəllim və tərbiyəçi məşğul olur. 2006-cı ildə internat-məktəbi bitirən 10 məzundan 6 nəfəri yüksək balla ölkəmizin müxtəlif ali təhsil ocaqlarına daxil olmuşdur. Prezident İlham Əliyev sinif otaqlarına, müxtəlif fənn laboratoriyalarına, kompüter otağına, idman zalına, yeməxana və yataqxanaya baxdı. Dövlətimizin başçısı ulu öndər Heydər Əliyevin orta məktəbdə oxuduğu zaman qiymət cədvəlinin «Şərəf lövhəsi»nə vurulmasını müsbət hal kimi dəyərləndirdi və bunun digər məktəblərdə də olmasını tövsiyə etdi. Bildirdi ki, bu, şagirdlərin yaxşı oxumaları üçün nümunə olacaqdır.

Məktəblə tanışlıqdan sonra prezident İlham Əliyev mərasimə toplaşanlar qarşısında nitq söylədi.

İlham Əliyev: Əziz bacılar və qardaşlar!

Sizin hamınızı ürəkdən salamlayıram, bu gözəl internat-məktəbin açılışı münasibətilə sizi təbrik edirəm. Çox gözəl məktəbdir. Həm oxumaq üçün, həm də yaşamaq, istirahət etmək, idmanla məşğul olmaq üçün hər cür şərait var. Ona görə əminəm ki, uşaqlar burada çox yaxşı oxuyacaqlar, bilikli olacaqlar və böyüyəndə doğma vətənimizin hərtərəfli inkişafına öz dəstəyini verəcəklər.

Bu məktəbin ikinci mərtəbəsində şərəf lövhəsində ulu öndər Heydər Əliyevin qiymət cədvəli nümayiş etdirilir. Bu, uşaqlar üçün, yaxşı oxumaq üçün ən gözəl örnekdir. Çünki ulu öndərin bütün fənlərdən qiymətləri əladır. Bütün uşaqlar bunu örnək kimi götürməli və öz milli liderinə oxşamalı, buna çalışmalıdırlar. Biz hamımız bunu etməliyik və edirik. Bugünkü Azərbaycan Heydər Əliyevin əsəridir. Azərbaycan müstəqil ölkə kimi möhkəmlənir, güclənir, öz siyasi və iqtisadi potensialını artırır. Biz bunu Naxçıvanın təmsalında, Ordubadın təmsalında görə bilərik. Hər yerdə inkişaf var. Yeni binalar tikilir, yeni gözəl məktəblər, sənaye müəssisələri tikilir, yollar çəkilir, abadlıq işləri gedir. Abadlıq işləri, demək olar ki, bütün Azərbaycanda çox geniş vüsət alıbdir. İqtisadi potensial möhkəmlənir, büdcə xərcləri artır, yeni iş yerləri açılır. Əlbəttə ki, insanların həyat səviyyəsi də yaxşılaşır və bundan sonra daha da sürətlə yaxşılaşacaqdır. Maaşlar, pensiyalar, sosial müavinətlər mütəmadi qaydada artırılır. Eyni zamanda, iqtisadi potensialın möhkəmlənməsi üçün geniş iqtisadi islahatlar aparılır. Əgər bu islahatlar aparılmasa, Azərbaycanda geniş quruculuq, abadlıq işləri görmək də mümkün olmayacaqdır. Çünki biz bunu öz daxili imkanlarımız hesabına edirik. Ulu öndər Heydər Əliyevin başladığı və uğurla davam etdirilən inkişaf, iqtisadi siyasət nəticəsində bu imkanları əldə edirik. Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəmərinin işə düşməsi nəticəsində bunu edirik. Budur bizim əsas güc mənbəyimiz, iqtisadiyyata təkan verən əsas amillər.

Bununla bərabər, gözəl ictimai-siyasi mühit, gözəl ab-hava, Azərbaycanda sabitliyin möhkəmlənməsi, qorunub saxlanması, əmin-amanlıq, sülh – bunlar da çox qiymətlidir. Azərbaycan müstəqil ölkə kimi 15 ildir ki, yaşayır. Müstəqilliyimizin ilk illəri ölkəmiz üçün çox ağır, çox çətin keçdi. Azərbaycan böyük çətinliklərlə, təhlükələrlə üzləşmişdi. Eyni zamanda, Naxçıvanda da vəziyyət çox ağır idi və faktiki olaraq, blokada şəraitində yaşayan Naxçıvanın gələcəyi də şübhə altında idi. Erməni işğalçıları Naxçıvana hücum etməyə cəhd edirdilər. Amma naxçıvanlılar öz liderinin rəhbərliyi ilə bütün bu cəhdlərə imkan vermədi, erməniləri yerinə oturtdu və Naxçıvanı qoruya bildilər.

Bu, böyük tarixi nailiyyətdir. 90–93-cü illərdə çətin, ağır şəraitdə Heydər Əliyev naxçıvanlılarla birlikdə burada yaşamışdır, muxtar respublikaya rəhbərlik etmişdir. Onun təşəbbüsü ilə, söyləri nəticəsində «Ümid körpüsü» tikilmiş və demək olar ki, Naxçıvan blokadadan çıxmışdı. Ondan sonrakı illərdə, Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə bütün söylərini ona sərf etmişdir ki, Azərbaycan xaosdan, böhrandan çıxsın, sabitliyə, inkişafa qədəm qoysun.

Bu gün Azərbaycan dünyada ən sürətlə inkişaf edən ölkədir. Bizim iqtisadi göstəricilərimiz dünyanın heç bir ölkəsində yoxdur. İqtisadiyyatımız bu il 34 faiz artıbdir və bu, dünyada ən birinci göstəricidir. Biz çalışırıq və çalışmalıyıq ki, bu gözəl iqtisadi göstəriciləri insanların gündəlik həyatında əks etdirək. Hər bir vətəndaş daha da yaxşı yaşasın, işlə təmin olunsun, daha gözəl şəraitdə işləsin, uşaqlar yaxşı məktəbdə oxusunlar, insanlar xəstəxanada yaxşı tibbi xidmət alsınlar. Onu da deməliyəm ki, dünən Naxçıvanda, demək olar ki, ən yüksək dünya standartlarına cavab verən böyük Diaqnostika-Müalicə Mərkəzi açılmışdır. Bunun bölgədə, Cənubi Qafqazda və bəlkə başqa qonşu ölkələrdə də analoqu yoxdur. Ən yüksək səviyyəyə uyğundur. Budur bizim siyasətimiz, budur Heydər Əliyevin qoyub getdiyi siyasət. Bu siyasət yaşayır. Heydər Əliyev bizim ürəyimizdə,

qəlbimizdə, işlərimizdə yaşayır. Onun başladığı və bizim tərəfimizdən davam etdirilən işlərdə, layihələrdə yaşayır. Bu layihələr bütün bölgəyə dəyişiklik gətirir. Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəməri təkcə iqtisadi və yaxud da ki, enerji layihəsi deyildir. Bu, böyük transmilli, iqtisadi və siyasi layihədir ki, bundan sonra uzun müddət, onilliklər ərzində Azərbaycanın sürətli və uğurlu iqtisadi inkişafını təmin edəcəkdir. Enerji təhlükəsizliyini təmin edəcək, müstəqilliyimizi möhkəmləndirəcəkdir.

Müstəqilliyi bərpa etmək Azərbaycan xalqının böyük nailiyyətidir. Müstəqillik bizim üçün ən böyük sərvət, ən böyük dəyərdir. Ancaq müstəqilliyi qoruyub saxlamaq, onu möhkəmləndirmək, əbədi, dönməz etmək daha çətin işdir. Azərbaycanın müstəqilliyi o deməkdir ki, biz müstəqil siyasət aparırıq. Biz Azərbaycan xalqının milli maraqlarını müdafiə edirik. Bu maraqları hər şeydən üstün tuturuq və istər xarici siyasət, istərsə də daxili siyasət, iqtisadi, sosial siyasət olsun, biz bütün sahələrdə siyasətimizi özümüz müəyyən edirik. Bunu etmək üçün, müstəqil ölkə kimi yaşamaq və müstəqilliyin bəhrəsini görmək üçün mütləq iqtisadi güc lazımdır. Bu iqtisadi gücü biz yaradırıq və bu məktəbin timsalında da bunu görürük. Əgər iqtisadi imkanımız olmasaydı, bu məktəb nəyin hesabına tikilərdi? Yaxud da ki, xəstəxanalar, yollar, müəssisələr? Ancaq və ancaq iqtisadi potensialın möhkəmlənməsi nəticəsində! Onun da təməli 1994-cü ildə qoyulmuşdur. «Əsrin müqaviləsi»nin imzalanması ilə qoyulmuşdur və indi Azərbaycan xalqı onun bəhrəsini görür və bundan sonra da görəcəkdir.

Naxçıvanın büdcəsi – mən dünən bunu qeyd etdim – son dörd ildə beş dəfə artıbdir. Yəni beş dəfə çox işlər görmək, beş dəfə çox məsələlər həll etmək olar. Azərbaycanın büdcəsi dörd dəfə artmışdır və bu, arta-arta gedəcəkdir. Növbəti illərdə daha da böyük həcmdə vəsait əldə olunacaqdır. Bizim iqtisadi islahatlarımız uğurlar gətirir, insanlarımızın həyat səviyyəsi yaxşılaşır və yaxşılaşmalıdır. İndiki səviyyə bizi qane edə bilməz. Amma müsbət meyl var. İldən-ilə mini-

mum əməkhaqqının, pensiyaların artırılması, yoxsulluq içərisində yaşayanların sayının kəskin şəkildə azalması, yeni iş yerlərinin açılması və bununla bərabər, uğurlu neft strategiyamız – budur Azərbaycanın gələcəyini şərtləndirən amillər.

Biz ölkəmizdə böyük işlər görürük və görəcəyik. Azərbaycanın beynəlxalq mövqelərini də möhkəmləndiririk. Daxili ictimai-siyasi vəziyyət də çox müsbətdir, çox sabitdir. Belə olan halda, Azərbaycanın gələcəyi çox parlaqdır.

Naxçıvanın uğurlu inkişafı məni xüsusilə sevindirir. Muxtar respublikanın rayonlarının abadlaşması, yeni-yeni binaların tikilməsi, iş yerlərinin açılması Naxçıvanı möhkəmləndirir. Naxçıvanın yaşaması üçün bütün infrastruktur layihələr həyata keçirilir. Uzun fasilədən sonra qazın verilməsi təmin olunubdur. İndi mən Vasif Talıbovdan soruşdum, deyir ki, Ordubada da təbii qazın verilməsinə başlanmışdır. Növbəti mərhələdə təbii qazın artırılması nəzərdə tutulur. Dünən elektrik stansiyası istismara verilmişdir və artıq Naxçıvan enerji baxımından özünü təmin edəcəkdir. Yeni elektrik stansiyalarının, su elektrik stansiyalarının tikintisi nəzərdə tutulubdur. O cümlədən Ordubad da nəzərdə tutulur ki, burada enerji problemi tamamilə aradan qaldırılsın. Bütün bunlar imkan verir ki, iqtisadi inkişaf sürətlə davam etsin və insanlar daha da yaxşı yaşasınlar.

Mən çox şadam ki, Naxçıvanda və muxtar respublikanın bütün rayonlarında uğurlu inkişaf gedir. Mən hər il Naxçıvana gəlirəm, vəziyyətlə maraqlanıram və öz gözümlə görürəm ki, ildən-ilə vəziyyət yaxşılaşır. Allah eləsin ki, bundan sonra da yaxşılaşsın. Azərbaycanın prezidenti kimi, mən əlimdən gələni edəcəyəm ki, Naxçıvanın iqtisadi inkişafına daha da böyük kömək göstərisin.

Əlbəttə ki, yerlərdə çalışan insanlardan da çox şey asılıdır. Mən çox məmnunam ki, Naxçıvan MR-in rəhbərliyi, Vasif Talibov Heydər Əliyev siyasətini burada uğurla icra edir, onu davam etdirir və Naxçıvanın möhkəmlənməsinə öz

töhfəsini verir. Bütün naxçıvanlılara, bütün ordubadlılara, muxtar respublikanın bütün sakinlərinə öz məhəbbətimi, hörmətimi ifadə edirəm. Arzu edirəm ki, xoşbəxt yaşayasınız və Naxçıvan çiçəklənsin, Azərbaycan çiçəklənsin.

Sağ olun, sizə cansağlığı, uğurlar arzulayıram.

Mərasimin sonunda prezident İlham Əliyev müəllim və şagirdlərə hədiyyə, məktəbli forması və çanta təqdim etdi.

Akademik Yusif Məmmədəliyevin ev-muzeyi ilə tanışlıq

Həmin gün Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev akademik Yusif Məmmədəliyevin Ordubad şəhərindəki ev-muzeyi ilə tanış olmuşdur.

Dövlətimizin başçısı evin yaxınlığında görkəmli alimə ucaldılmış heykəlin önünə gül dəstəsi qoydu.

Azərbaycan prezidentinə məlumat verildi ki, bu muzey 1975-ci ildə ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılmışdır. İlk vaxtlar burada 407 eksponat olmuşdur. İkimərtəbəli binanın ümumi sahəsi 190 kvadratmetrdir, ekspozisiya 135 kvadratmetr sahədə yerləşir. Burada 10 işçi çalışır. Hazırda muzeyin dörd otağında Azərbaycan elminin görkəmli nümayəndələrindən biri, dünya şöhrətli kimyaçı alim Yusif Məmmədəliyevin həyat və fəaliyyətini əks etdirən 2000-dən çox eksponat toplanmışdır. Onlardan 350-ni Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi bu günlərdə muzeyə hədiyyə etmişdir.

Prezident İlham Əliyev muzeylə böyük maraqla tanış oldu, xatirə kitabına ürək sözlərini yazdı.

«Duzdağ» sanatoriyasının təməlqoyma mərasimi

Dekabrın 21-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Babək rayonunda «Duzdağ» sanatoriyasının təməli qoyulmuşdur.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısı əvvəlcə sanatoriyanın baş planı ilə tanış oldu. Prezidentə məlumat verildi ki, bir il ərzində tikintisi başa çatdırılacaq sanatoriyanın beşmərtəbəli binasında müalicə, müayinə və istirahət üçün hər cür şərait yaradılacaqdır. «Duzdağ»ın ərazisi müalicə üçün çox əlverişli olduğuna görə, burada yüksək səviyyəli, müasir standartlara cavab verən sanatoriyanın tikilməsi qərara alınmışdır.

Prezident İlham Əliyev burada üzgüçülük hovuzunun, geniş yeməkkxanaların və digər lazımı sahələrin yaradılması üçün də müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını verdi. Sonra dövlətimizin başçısı «Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikasının Babək rayonunda «Duzdağ» sanatoriyasının təməli qoyulmuşdur.

21 dekabr, 2006-cı il» sözləri yazılmış kağız olan gilizi bünövrəyə qoydu və beton qarışığı tökdü.

Prezident İlham Əliyev inşaat işlərinin yüksək səviyyədə aparılması barədə tapşırıqlarını verdi.

**PREZİDENT İLHAM ƏLİYEVİN SƏDRLIYI İLƏ
NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI
ALİ MƏCLİSİNDƏ KEÇİRİLMİŞ
MÜŞAVİRƏDƏ NİTQ**

21 dekabr 2006-cı il

İkinci gündür ki, mən Naxçıvadayam. Burada vəziyyətlə tanış oluram, müxtəlif tədbirlərdə iştirak edirəm. Çox şadam ki, Naxçıvan çox dinamik şəkildə inkişaf edir, muxtar respublikada iqtisadi artım müşahidə olunur. Geniş quruculuq, abadlıq işləri aparılır, sosial infrastruktur yeniləşir. Muxtar respublikanın rayonlarında da böyük işlər görülür və bu gün Ordubad rayonunda olarkən yeni internat-məktəbin açılışında iştirak etmişdim. Gördüm ki, məktəb ən yüksək səviyyədə tikilib istifadəyə verilmişdir. Bu məni çox sevindirir. Çünki Naxçıvanın möhkəmlənməsi, güclənməsi bizim üçün çox önəmlidir. Naxçıvan Azərbaycanın strateji yeridir, qədim Azərbaycan torpağıdır. Hamımız çalışmalıyıq ki, Naxçıvanda inkişaf daha da sürətlə getsin.

Dünən iki əlamətdar hadisə baş vermişdir. Yeni modul tipli elektrik stansiyasının açılış mərasimi keçirilmişdir. Bu modul stansiyasının işi nəticəsində Naxçıvanın elektrik enerjisinə olan tələbatı xeyli dərəcədə təmin olunacaqdır. 87 meqavat gücündə olan bu stansiya Naxçıvanın enerjiyə tələbatının, demək olar ki, böyük bir hissəsini təmin edəcəkdir. Bu, ən müasir texnologiyadır və bütövlükdə, stansiyanın tikilməsi, işə düşməsi yalnız Azərbaycanla İran arasında imzalanmış qaz mübadiləsi sazişinin həyata keçirilməsindən sonra mümkün olmuşdur. Biz keçən il Naxçıvana qaz verilməsini qeyd etdik. O da çox tarixi hadisə idi. Çünki uzun fasilədən sonra Naxçıvana təbii qazın verilməsi İranla

mübadilə yolu ilə bərpa olundu. Artıq bir ilə yaxındır ki, Naxçıvana qaz verilir. İndi qazlaşdırmanın ikinci mərhələsi icra olunur və əminəm ki, bunun nəticəsində əvvəllər, Sovet İttifaqı zamanı qazlaşdırılmış məntəqələr yenə də qazla təmin ediləcəkdir. Həm əhali qazla təmin edilir, həm də elektrik stansiyasının işə salınması mümkün olmuşdur.

Eyni zamanda, dünən yeni Diaqnostika-Müalicə Mərkəzinin açılışı olmuşdur. Bu diaqnostika mərkəzi ən yüksək dünya standartlarına cavab verir. Bölgədə ən müasir, ən qabaqcıl tibb mərkəzidir. Ən yeni texnologiyalar tətbiq olunur və yüksək səviyyədə xidmət göstərmək üçün bütün şərait var. Düz bir il bundan əvvəl biz birlikdə o mərkəzin təməlini qoyduq və dünən onun açılışında iştirak etdik. Bu məni çox sevindirir, çox əlamətdar hadisədir. Bir tərəfdən, ona görə ki, Naxçıvan əhalisi artıq bundan sonra ən yüksək tibbi xidmətlə təmin olunacaqdır. Digər tərəfdən, bu, Azərbaycan dövlətinin imkanlarını, gücünü, potensialını nümayiş etdirən hadisədir.

İndi Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində yeni, müasir tibb mərkəzləri istifadəyə verilir. Bu bizim sosial siyasətimizin, demək olar ki, əsas istiqamətlərindən biridir. Bu bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanın bütün istiqamətlərdə siyasəti, bizim dövlətimizin siyasəti insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşmasına yönəldilibdir. Əmək haqları artırılır, yanvarın 1-dən minimum əməkhaqqı yenə artırılacaq, 40 manata çatacaqdır. Onu da bildirmək istəyirəm ki, minimum əməkhaqqını 30 manatdan 40 manata qaldırmaq üçün büdcədə 200 milyon yeni manatdan çox vəsait nəzərdə tutulubdur. Bu çox böyük məbləğdir. Biz bunu edirik. Çünki bir daha demək istəyirəm, minimum əməkhaqqı insanların minimum tələbatını ödəməlidir. Hələlik Azərbaycanda çətin şəraitdə yaşayan insanlar var. Minimum əməkhaqqı alan insanların, əhalinin sayı təxminən 630 min nəfərdir. Düzdür, yoxsulluğun səviyyəsi ildən-ilə aşağı düşür, işsizlik aradan qaldırılır, yeni iş yerləri açılır. Amma hələ ki, ehtiyac içində yaşayanlar

var. Onların həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmaq üçün müxtəlif tədbirlər görülür. Əlbəttə, ünvanlı sosial yardımın tətbiq olunması bu istiqamətdə önəmli addımdır. Ancaq, ilk növbədə, bizim vəzifəmiz odur ki, minimum əməkhaqqı minimum ehtiyacların ödənilməsinə imkan versin. Əlbəttə, sosial məsələlərin həlli gələcəkdə də diqqət mərkəzində olacaqdır. Bu baxımdan Diaqnostika-Müalicə Mərkəzinin açılışı böyük əhəmiyyət kəsb edən bir məsələdir.

Hələ 1992-ci ildə, ulu öndər Heydər Əliyev Naxçıvanda Ali Məclisin sədri işlədiyi dövrdə Türkiyənin o vaxtkı Baş naziri Süleyman Dəmirəl tərəfindən Naxçıvana qaz-turbin elektrik stansiyası hədiyyə edilmişdi. Stansiya əsasən dizel yanacağı ilə işləyirdi. Ancaq müəyyən müddətdən sonra onun işi dayandırılmışdı. İndi, yenə qeyd etmək istəyirəm, Naxçıvana qaz verilməsinin bərpasından sonra bu stansiya da işə düşdü. Onun istehsal gücü təxminən 50 meqavat olacaqdır.

Heydər Əliyev adına Vayxır Su Anbarında su elektrik stansiyasının tikintisi də həyata keçirildi. Yadımdadır, su anbarı tikiləndə bu stansiyanın tikintisi nəzərdə tutulmurdu. Ancaq ondan sonra Vasif Talıbovun təklifi ilə biz layihəyə əlavələr etdik. Düzdür, bəziləri buna müsbət yanaşmırdı. Ancaq mən hesab edirəm ki, maksimum dərəcədə Naxçıvanın öz resurslarına əsaslanan elektrik enerjisi istehsalına imkan yaratmalıyıq. Su elektrik stansiyası cəmi 4,5 meqavat gücündədir. Az da olsa, yenə də müəyyən ehtiyacları təmin edəcəkdir.

Gələcəkdə Ordubad rayonunda yeni su elektrik stansiyalarının tikintisi də nəzərdə tutulur. Dünən Vasif Talıbov bu barədə mənə məlumat verdi ki, Ordubad rayonunda çaylar üzərində su elektrik stansiyaları tikilməsinə imkan var.

Əlbəttə, gələcəkdə Naxçıvanda enerji təhlükəsizliyi problemləri tamamilə həll olunacaqdır. Elektrik enerjisi baxımından artıq bu il ərzində yaradılan potensial güc buna imkan verir. Təxminən 90 meqavatlıq modul elektrik stansiyası, 50 meqa-

vatlıq qaz-turbin stansiyası, daxili imkanlara əsaslanan Araz su elektrik stansiyası Naxçıvanın tələbatını təxminən ödəyir.

Mən bu barədə nə üçün xüsusi danışmaq istəyirəm? Çünki bütün iqtisadi potensialın təməlinə bu məsələlər dayanır. Əgər iqtisadi potensialı artırmaq istəyiriksə – bunu istəyirik və edirik – enerji məsələləri mütləq həll olunmalıdır. Bu məqsədlə Azərbaycanda müxtəlif yerlərdə yeni elektrik stansiyaları tikilir. Sumqayıtda 500 meqavat gücündə, Bakıda 400 meqavat gücündə «Şimal-2» elektrik stansiyasının tikintisi nəzərdə tutulubdur. Modul tipli stansiyaların ümumi gücü 450 meqavat olacaqdır. Əli Bayramlıda yeni stansiya tikiləcəkdir. Bütövlükdə, Azərbaycanın energetika sistemi yeniləşir.

Gələcəkdə tələbat daha da artacaqdır. Biz bunu görürük. Görürük ki, Azərbaycan hansı sürətlə inkişaf edir. Dünyada analoqu olmayan iqtisadi artım Azərbaycandadır. Keçən il artım 26 faiz, bu il 34 faiz olub və yəqin ki, gələn il bu yüksək sürət davam edəcəkdir. İqtisadiyyat artır, yeni müəssisələr yaranır, iş yerləri açılır. Yarım milyon iş yerinin açılması özlüyündə əlavə enerji mənbəyinə ehtiyac yaradır. Fərdi tikintilər gedir, yeni müəssisələr yaranır. Bütün bunlar enerji tələb edir. Biz bunu təmin etməliyik və edirik.

Əlbəttə, bütün bölgələrin inkişafı bu baxımdan böyük əhəmiyyət kəsb edir, xüsusilə Naxçıvan Muxtar Respublikası. Blokada şəraitində yaşayan muxtar respublikanın iqtisadi potensialı maksimum dərəcədə yerli resurslar əsasında möhkəmlənməlidir. Ona görə dünən tanış olduğum yeni sənaye müəssisələri də mənə çox müsbət təsir bağışladı. Artıq burada istehlak olunan məhsulların böyük hissəsi Naxçıvanda istehsal olunur və olunacaqdır. Bu həm muxtar respublikanın tələbatını ödəyir, həm də gələcəkdə Naxçıvanın ixrac potensialını artıracaqdır. Biz bu məsələlərə xüsusi diqqət göstəririk. Xüsusilə görəndə ki, burada çox böyük quruculuq, abadlıq işləri aparılır, çox böyük məhəbbətli işlər görülür, əlbəttə, bu çox sevindirici haldır. Ona görə mən muxtar respublikanın bütün rəhbərliyinə, rəhbər işçilərinə,

xüsusilə Vasif Talibova gördükləri işlərə görə öz təşəkkürümü bildirirəm.

Ulu öndər Heydər Əliyevin vətəni, bizim hamımızın doğma diyarı olan Naxçıvan möhkəmlənməli, güclənməlidir. Bu bizim borcumuzdur, vəzifəmizdir. Biz hamımız 90-cı illərin əvvəllərini xatırlayırıq ki, Naxçıvan hansı vəziyyətdə idi. Işıq yox, su yox, iqtisadiyyat dağılmış vəziyyətdə, Ermənistan tərəfindən hücumlar. Ermənistanın işğalçı siyasəti o cümlədən, Naxçıvana da istiqamətləndirilmişdi. İndi bəzi hallarda Ermənistanın təbliğatı belə şeyiələr yayır ki, guya bu müharibə Qarabağ ermənilərinin iştirakı ilə başlanmışdır. Ancaq belə deyildir. Ermənistan qoşunları Azərbaycanın torpaqlarını xarici qüvvələrlə bərabər, hərbi əməliyyatlarda xarici qüvvələrin bilavasitə iştirakı ilə zəbt edibdir. Biz hamımız bunu bilirik. Amma yaxşı, tutaq ki, onlar bəzi beynəlxalq təşkilatları müəyyən dərəcədə çaşdırmağa müvəffəq olublar. Bəs Naxçıvana hücumlar haradan gəlirdi? Dağlıq Qarabağ separatçıları tərəfindən? Dağlıq Qarabağ buradan uzaqdadır! Yəni Ermənistanın Azərbaycana qarşı həyata keçirdiyi işğalçı siyasətin müxtəlif istiqamətləri var idi. O cümlədən məqsədlərin biri də Naxçıvanı işğal etmək idi. İndi Ermənistanın bəzi siyasi dairələrində gedən müzakirələr bunu bir daha sübut edir. Onların orada keçirdiyi tədbirlərdə vurğulanır ki, bəli, biz Naxçıvanda istədiyimizə nail ola bilmədik, Naxçıvanı işğal edə bilmədik. Yəni açıq-aydın göstərilir ki, bu onların planında idi. Əgər o vaxt naxçıvanlılar ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə burada müqavimət göstərməsəydilər, o müdafiəni təşkil etməsəydilər, düşməyə çox sanballı və çox möhkəm zərbə vurmasaydılar, Naxçıvanın taleyi çox təhlükəli ola bilərdi. Ona görə bu strateji diyara, Azərbaycanın strateji məntəqəsinə daim böyük diqqət göstərilməlidir. İqtisadi, sosial, hərbi potensialın möhkəmlənməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Qeyd etmək istəyirəm ki, Naxçıvanın hərbi potensialı da son illər ərzində xeyli dərəcədə möhkəmləndi. Çoxlu sayda

lazım olan avadanlıq, texnika gətirildi. Naxçıvan indi tam şəkildə özünü müdafiə etməyə qadirdir və lazım gələrsə, hücum əməliyyatları da aparmaq mümkündür.

Bilirsiniz ki, biz Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün danışıqlar aparırıq. Danışıqların ümumi gedişatı müsbət xarakter daşıyır, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində aparılır. Çox sevindirici haldır ki, beynəlxalq təşkilatlar və bu məsələ ilə məşğul olan dövlətlər də artıq yüz faiz belə mövqe nümayiş etdirirlər ki, məsələ yalnız və yalnız Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində öz həllini tapa bilər. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü dünya tərəfindən tanınır, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən tanınır. Əlbəttə, danışıqların əsas məqsədi budur və danışıqlar bu istiqamətdə aparılır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü heç bir şərt qoyulmadan bərpa olunmalıdır. Danışıqların çərçivələri bundan ibarətdir. Mən ümid edirəm ki, Ermənistan rəhbərliyi tezliklə Minsk qrupu tərəfindən edilmiş təkliflərə öz razılığını verəcək, vaxt uzatmaqla məşğul olmayacaq, beynəlxalq ictimaiyyəti çaşdırmaqla məşğul olmayacaq, daxili, siyasi məsələləri nəzərə alaraq, xüsusilə qarşıdan gələn parlament seçkilərinin təhlükəsizlik şəraitində – yəni iqtidar üçün – keçirilməsi üçün danışıqlarda iştirak etmək görüntüsü yox, real iştirak nümayiş etdirəcək və təkliflərə cavab verəcəkdir. Bəzi hallarda Ermənistanda siyasi vəziyyəti nəzərə alaraq, Ermənistan rəhbərliyi çox maraqlı və bəzən gülməli bəyanatlarla çıxış edir. Biz çalışırıq ki, buna əhəmiyyət verməyək. Çünki onun heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Amma bəzi hallarda bu bəyanatlar təxribat xarakteri daşıyır. Yalan məlumatlardır və belə olan halda, biz bu yalanları ifşa etməliyik.

Bu yaxınlarda rəsmi dairələr bəyan etmişlər ki, guya Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ danışıqları Azərbaycanın ərazi bütövlüyü prinsipindən kənarında aparılır. Bu, tam yalandır. Biz məcburuq ki, onların yalanını ifşa edək. Birincisi, bu heç vaxt olmayıb və ikincisi, heç vaxt olmayaca-

caq, Dağlıq Qarabağa heç vaxt müstəqillik verilməyəcəkdir. Bu birmənalıdır və bu barədə heç danışmağa da dəyməz. Azərbaycan dövləti heç vaxt buna razılıq verməz. Birincisi, ona görə ki, Dağlıq Qarabağ əzəli Azərbaycan torpağıdır. Dünya tərəfindən, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı və bütün başqa ölkələr tərəfindən Azərbaycan torpağı kimi tanınır. Digər tərəfdən, ona görə ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında inkişafda indi böyük fərq var. Əgər Azərbaycanın ən ağır, ən çətin dövründə Ermənistan buna nail ola bilməyibsə, indiki dövrdə bu barədə fikirləşmək vaxt itirməkdir. Baxın, Azərbaycanın önəminə və Ermənistanın önəminə. İqtisadi cəhətdən bizim iqtisadiyyatımız onların iqtisadiyyatından 6-7 dəfə böyükdür və yaxın illərdə 10 dəfə böyüyəcəkdir. Bizim büdcəmiz onların büdcəsindən 6 dəfə böyükdür. Bizim hərbi büdcəmiz onların ümumi büdcəsinə bərabərdir. Yəqin ki, xatırlayırsınız, mən bu məqsədi iki il bundan əvvəl qarşıya qoymuşdum və bəziləri buna şübhə ilə yanaşırdılar, xüsusilə Ermənistanda buna belə, istehza ilə yanaşırdılar. Amma reallıq budur. Bizim hərbi büdcəmiz 1 milyard dolları ötübür.

Siyasi çəkimiz artır, Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında rol oynayır. Bilirsiniz ki, indi Avropanın gündəliyində enerji məsələləri birinci yerdədir. Enerji mənbələrinin şaxələndirilməsi ilə məşğuldurlar. O nəyin hesabına şaxələndirilə bilər? Ancaq Azərbaycanda hasil ediləcək təbii qazın hesabına! Avropaya qaz nəql edən yeni mənbə yoxdur. Hansılar ki, mümkündür, onlar var, oradan da qaz alınır. Yeni mənbə ancaq Azərbaycandır. Sırr deyil ki, biz həm iqtisadi inkişaf üçün, həm də siyasi mövqelərimizin möhkəmlənməsi üçün bundan istifadə edirik və etməliyik. Çünki hər bir ölkə öz imkanlarından istifadə edir. Hər bir ölkə istəyir ki, öz mövqələrini möhkəmləndirsin, daha da önəmli ölkəyə çevrilsin. Bu gün Azərbaycan nəinki bölgədə liderdir, biz artıq bölgə çərçivələrindən çıxmışıq. Dünya əhəmiyyətli məsələlərdə iştirak edir, dünya üçün əhəmiyyətli olan məsələlərdə təşəbbüs göstəririk. Bölgədə, geniş

mənada, qitədə proseslərin inkişafı müəyyən dərəcədə bizim qərarlarımızdan asılı olacaqdır. Yəni sözümlə ona gətirirəm ki, bütün bu parametrlərə görə, Ermənistanla Azərbaycan müqayisə edilə bilməz! Heç kim heç vaxt Dağlıq Qarabağın müstəqilliyini tanımayacaqdır. Yəni onlar bunu unutmadırlar. Öz xalqının, erməni xalqının gələcəyini düşünməlidirlər. Hələ ki, biz onlara təklif etdiyimiz variantda müəyyən dərəcədə onların maraqları təmin oluna bilər. Biz bəyan etmişdik və mən indi də deyirəm ki, Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilərə yüksək muxtariyyət statusu verə bilərik. Bu hansı status olacaq, onu danışıqlar, bir də dünya praktikası, beynəlxalq hüquq normaları göstərir. Avropada, başqa ölkələrdə muxtariyyətlər var. Muxtariyyət o demək deyil ki, sən yaşadığın ölkədə, özü də qonaq kimi yaşadığın ölkədə – ermənilər başqa ölkələrdən gətirilib Dağlıq Qarabağda məskunlaşdırılıblar – dövlət yaradasan. Dağlıq Qarabağ 60 minlik əhalisi olan bir dövlətmə olacaq? Bunu heç kim qəbul etməz! İlk növbədə, Azərbaycan bunu heç vaxt qəbul etməz! Sadəcə olaraq, Ermənistanın yüksək vəzifəli şəxslərinin belə məsuliyyətsiz, yalan üzərində qurulmuş, təxribat xarakterli bəyanatlarından sonra mən məcburam ki, buna aydınlıq gətirim. Hələ ki, gec deyil, Ermənistan rəhbərliyini bir daha düz yola, konstruktivizmə çağırıram. Danışıqlarda səmimiyyətlə iştirak etsinlər, görüntü yaratmağa cəhd göstərməsinlər. Onsuz da beynəlxalq ictimaiyyət artıq bunu görür və bilir ki, Ermənistanın indi əsas məqsədi vaxt udmaq və parlament seçkilərini özləri üçün istədiyi formada keçirməkdir. Yalan, boş-boş bəyanatlar verməklə, sadəcə, özlərini çətin vəziyyətdə qoyurlar.

Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, son müddət ərzində Azərbaycanın uğurlu inkişafı, xüsusilə iqtisadi, enerji sahəsində inkişafı, Azərbaycanın uğurlu xarici siyasəti, Ermənistanı bütün cəbhələrdə ifşa etməsi, görünür, onları elə təşvişə salıb ki, onlar bir az çəşiblər. Əgər belə olmasaydı, Dağlıq Qarabağda qanunsuz Konstitusiya referendumu keçirməz-

dilər. Özlərini pis vəziyyətdə qoyublar. Baxın, indi bütün dünya o referendumu və referendumu keçirən o qanunsuz, kriminal rejimi qınadı. ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr-ləri – Amerika, Fransa, Rusiya, habelə Türkiyə referendumu keçirilməsini pislədilər. ATƏT bütövlüklə referendumu pislədi və tanımadı. Avropa İttifaqı bəyanat verdi, referendumu tanımadı, pislədi. Avropa Şurası bəyanat verdi, referendumu tanımadı, pislədi. GUAM dövlətləri, bizim tərəfdaşlarımız – Gürcüstan, Ukrayna, Moldova referendumu, qanunsuz rejimin hərəkətlərini pislədi. İslam Konfransı Təşkilatı, bütün müsəlman dünyasını birləşdirən təşkilat referendumu pislədi. Ermənilər belə ağılsız hərəkətlə özlərini, necə deyirlər, pis vəziyyətdə qoyublar, hədəfə çevriliblər. İndi bütün beynəlxalq təşkilatlar onları qınayır, Azərbaycanın haqq işini dəstəkləyir. Onların bu «referendumu» nəticəsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü dünya ictimaiyyəti tərəfindən bir daha tanındı və dəstəkləndi. Bu hadisələr bir də onu göstərir ki, Azərbaycanın məqsədyönlü siyasəti öz bəhrəsini verir. İlk növbədə, iqtisadi potensial möhkəmlənir və bunu möhkəmləndirmişik. Hərbi potensial güclənir və bu da danışıqlarda vacib amildir. Siyasi mövqelərimiz möhkəmlənir. Azərbaycan bölgədə lider dövlətə çevrilibdir, dünya əhəmiyyətli məsələlərdə öz sözünü deyir və Azərbaycanla hesablaşırlar, məsləhətləşirlər. Belə olan halda, tam əminəm, məndə zərrə qədər də şübhə yoxdur ki, biz məsələni öz xeyrimizə həll edəcəyik. Yəni ədalətli, beynəlxalq hüquq və normalara əsaslanmış qaydada.

Mən qeyd etdim ki, Naxçıvanın büdcəsi xeyli dərəcədə artır, 161 milyon yeni manat təşkil edir. Bu haradasa, 180 milyon dollardır və əlbəttə ki, növbəti illərdə bu büdcə artacaqdır. İstisna olunmur ki, bir neçə ildən sonra Naxçıvanın büdcəsi Ermənistanın büdcəsi ilə müqayisə ediləcək səviyyəyə qalxacaqdır.

Əziz dostlar, ona görə mən bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycanın möhkəmlənməsi hər birimizin işi olmalıdır.

Azərbaycanın möhkəmlənməsi hər bir bölgənin, hər bir kəndin, hər bir rayonun möhkəmlənməsindən keçir. Əlbəttə, biz hamımız çalışmalıyıq ki, hərə öz yerində ümumi işimizə töhfə verək. Bu bizim vətənimizdir, doğma torpağımızdır. Biz elə etməliyik ki, Azərbaycan çox sürətlə inkişaf etsin, müasir dövlətə çevrilsin, öz milli ənənələrinə sadıq, amma dünyaya açıq olan və müasir dövlətə çevrilsin.

Naxçıvanda keçirdiyim iki gündə mən bir daha görürəm ki, bizim bütün planlarımız həyata keçirilir. Mən bir daha demək istəyirəm ki, Naxçıvanda gedən inkişafdən çox razıyam. Mən hər il gəlirəm, 2004-cü ildə iki dəfə olmuşam, 2005-ci ildə, 2006-cı ildə gəlmişəm. Hər dəfə gələndə də burada inkişaf görürəm, yenilik görürəm. Ona görə mən sizi bu yüksək nailiyyətlər, nəticələr münasibətilə bir daha təbrik edirəm. Arzu edirəm, gələcəkdə biz hamımız elə edək ki, ölkəmiz möhkəmlənsin, zənginləşsin və ən yüksək zirvəyə qalxsın.

YEKUN NİTQİ

Vasif Talıbovun məruzəsində Naxçıvanda görülən işlər haqqında geniş məlumat verilibdir. Bu məlumat bir daha onu göstərir ki, muxtar respublikada bütün sahələrdə çox dinamik iqtisadi artım var. Bu çox sevindirici haldır. Əminəm ki, bu yüksək artım sürəti gələcəkdə də güclənəcək və Naxçıvan Muxtar Respublikası bu ardıcılıqla inkişaf edəcəkdir.

Bir də demək istəyirəm, dünən və bu gün həm yeni yaradılan müəssisələrlə, obyektlərlə tanış oldum, eyni zamanda, gördüm ki, ictimai-siyasi ab-hava da çox müsbətdir. Çox gözəl ictimai proseslər gedir, siyasi proseslər gedir. Əlbəttə, bu, imkan verir ki, bütün islahatlar daha da inamla aparılsın. İqtisadi islahatları, siyasi islahatları aparmaq üçün mütləq və mütləq çox uyğun və müsbət ictimai-siyasi vəziyyət olmalıdır. Bu da ki, Azərbaycanda var. Bunun əsasını

1993-cü ildə ulu öndər Heydər Əliyev qoymuşdur və o vaxtdan bu günə qədər Azərbaycanda bütün proseslər çox müsbət istiqamətdə davam edir. Düzdür, bəzi hallarda Azərbaycanı bu yoldan döndərmək üçün müəyyən cəhdlər olmuşdur, müəyyən səylər göstərilmişdir, amma heç kim buna nail ola bilmədi və heç vaxt nail ola bilməyəcəkdir. Çünki bizim siyasətimiz xalqın iradəsinə, maraqlarına əsaslanır. Bizim siyasətimizin mənbəyi də xalqdır. Bu, Heydər Əliyev yoludur, Heydər Əliyev siyasətidir və biz bu siyasəti Azərbaycanda davam etdiririk.

Mən hələ 2003-cü ildə prezident seçkiləri ərəfəsində bəyan etmişdim ki, Azərbaycanda bu siyasətə alternativ siyasət yoxdur. Alternativ siyasət Azərbaycana bələlər, təhlükə gətirə bilər. Alternativ siyasət aparmaq istəyənlərin indiki gününə baxsaq, görürük ki, biz haqlıyıq. Azərbaycan xalqının ümumi fikri belədir, ümumi ovqatı belədir. Bu siyasət yaşayır, bu siyasət bizim işlərimizdə yaşayır, Heydər Əliyev bizim ürəyimizdə yaşayır.

Dünən Heydər Əliyev muzeyinin açılışında oradakı eksponatlarla tanış olarkən, çox həyəcanlı hisslər keçirdim. Eyni zamanda, çox böyük qürur hissi keçirdim ki, Azərbaycan onun istədiyi, onun qoyduğu yolla getməkdə davam edir. Mən çox fəxr edirəm ki, Azərbaycanda onun siyasəti yaşayır, davam edir, yeni formalar alır. Əlbəttə, həyat yerində durmur, yeniliklər var, dünya dəyişir, bölgədə gedən proseslər dəyişir. Görürsünüz ki, son illər ərzində Azərbaycanın ətrafında siyasi proseslər çox sürətlə dəyişir. Biz, necə deyərlər, başqa ölkələrin təcrübəsinə də baxırıq, orada baş verən hadisələrə baxırıq, onları görürük. Görürük ki, bəzi hallarda böyük çətinliklər baş verir, bəzi ölkələrdə 90-cı illərin əvvəllərində yaşanan o qarşıdurma, böhran, hərəmərclik yenə də başlayıbdır. Təbii ki, bu, Azərbaycanda da var idi. Əlbəttə, 1993-cü ildə Azərbaycanın müstəqilliyi faktiki olaraq əldən gedirdi. Azərbaycanın müstəqil ölkə kimi yaşaması sual altında idi. Əgər o vaxt Azərbaycan xalqının

tələbi ilə, xahişi ilə Heydər Əliyev hakimiyyətə gəlməsəydi, bəlkə də indi Azərbaycan indiki Azərbaycan olmazdı. Əlbəttə ki, bunu güman etmək də çətindir. Amma böyük əminliklə deyə bilərəm ki, Azərbaycan indiki səviyyədə olmazdı. Bunu hamı bilməlidir, heç kim heç vaxt yaddan çıxarmamalıdır.

Düzdür, hər bir yeni uğur, yeni nəticə, əlbəttə, artıq bizim meyarlarımızı da dəyişir. Bu da təbiidir və bütün cəmiyyətlər, bütün ölkələr bu qanunlarla işləyibdir. İnkişaf, tərəqqi mərhələdən-mərhələyə qalxır, irəliləyir. İnsanlar artıq mövcud olan vəziyyətə öyrəşirlər. Bəziləri hesab edir ki, belə də olmalı idi, yaxud da, belə də olmalıdır. Əlbəttə, belə olmalıdır. Biz irəliyə gedirik, Heydər Əliyev siyasətini davam etdiririk. Amma həmişə yadda saxlamalıyıq ki, biz haradan gəlmişik, hansı vəziyyətdən çıxmışıq.

Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmlənməsində, hərtərəfli inkişafında Naxçıvanın çox böyük rolu vardır. 1990-cı ilin iyul ayında Heydər Əliyev Moskvadan Bakıya gəlmişdi. Bilirsiniz ki, Qorbaçovun antiazərbaycan siyasətinin nəticəsi olan Qanlı Yanvar hadisələrindən sonra, o, Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gəlmiş, Qorbaçovun siyasətini, Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının siyasətini açıq şəkildə pisləmişdi. O vaxt bunu etmək böyük cəsarət tələb edirdi. İndi biz demokratiya şəraitində yaşayırıq və müxtəlif partiyalar mövcuddur, söz azadlığı var, demokratiya var və artıq hər kəs buna öyrəşibdir. O vaxt birpartiyalı sistem idi. Sovet İttifaqı hələ ki, dağılma ərəfəsində deyildi. O vaxt partiya rəhbərinə qarşı açıq etiraz etmək çox böyük cəsarət tələb edirdi. Ulu öndər Kommunist Partiyasının sıralarından çıxdı və ondan sonra Moskvada təqib olunmağa başladı. Hətta gizlənirdi və məlumat vardı ki, onu həbs etmək istəyirlər.

Bakıya gəldi. Bakının da o vaxtkı satqın rəhbərliyi imkan vermədi ki, burada qalsın. İki gündən sonra doğma vətəninə, Naxçıvana gəldi. Yəqin ki, siz də o günləri – Heydər Əliyə-

vin Azərbaycana qayıdışını və insanların ona olan məhəbbətini, o izdihamlı qarşılanma mərasimini yaxşı xatırlayırsınız. Naxçıvanlılar Heydər Əliyevi qorudular. O isə öz növbəsində, Naxçıvanı qorudu.

Əgər bunlar olmasaydı, tarix tam başqa cür inkişaf edə bilərdi. Heydər Əliyevə qədər Azərbaycana rəhbərlik edən şəxslərin hər biri ölkəni qoyub qaçmışdı. Onların hakimiyyətinin maksimum bir il, il yarım ömrü var idi. Baxmayaraq ki, onların ordusu var idi, polisi, daxili qoşunu var idi. Hətta hamının qanunsuz silahlı dəstələri var idi. O vaxt, bütövlükdə belə hərc-mərclik şəraitində əli silahlı insanlar şəhərlərimizi dolaşırdılar.

Heydər Əliyev Bakıya gələndə onun heç nəyi – heç bir rəsmi vəzifəsi, yaxud ordusu, yaxud da dəstəsi yox idi. Onun şəxsiyyəti, müdrikliyi, Azərbaycan xalqının ona olan məhəbbəti, inamı Azərbaycan xalqını onun ətrafında birləşdirdi. O, iyul ayında Bakıya gələndə şəhərə çıxmışdı və dərhal onun ətrafında yüzlərlə, minlərlə insan toplaşmışdı. O, sadəcə, şəhərə gəzintiyə çıxmışdı. Bakıda çoxdan olmamışdı. Artıq təbii bir mitinq yarandı. O insanları heç kim oraya dəvət etmirdi, heç kim onları, necə deyərlər, xəbərdar etməmişdi. Sadəcə, insanlar onu görüb arxasınca getmişdilər. Ölkədə, xalq arasında heç bir nüfuza malik olmayan Azərbaycanın o vaxtkı rəhbərliyi bunu görəndə, əlbəttə ki, çox narahat olmuşdu.

Ondan sonra Naxçıvanda işləməyə başladı, Ali Məclisin sədri seçildi. İlk dəfə Azərbaycanın müstəqil üçrəngli bayrağı Naxçıvanda qaldırıldı. İndi bəziləri – sinələrinə döyürlər ki, müstəqilliyi biz əldə etmişik. Onlar o vaxt Azərbaycanda, Bakıda, Milli Məclisdə Leninin heykəlinin və Sovet Sosialist Azərbaycanının bayrağı altında oturmuşdular. Özlərini elə bil ki, müstəqilliyin mücahidləri adlandıran həmin şəxslərdən fərqli olaraq Naxçıvanda üçrəngli bayraq qaldırıldı. Bu, tarixdir. O vaxt muxtar respublikanın adı dəyişildi. Dünən muzeydə o qərarın surətini bir daha gördük. Naxçıvan Mux-

tar Sovet Sosialist Respublikası adından «Sovet Sosialist» sözləri çıxarıldı, Naxçıvan Muxtar Respublikası adlandırıldı.

Bütün bunlar bir daha onu göstərir ki, ulu öndərimiz ölkə üçün, xalq üçün hər şeyi edibdir. Müstəqillik sözdə deyil, əməldədir. Azərbaycanın müstəqilliyi bundan sonra əbədi olacaq və daimi olacaqdır. Azərbaycan xalqı müqəddəratını, öz taleyini özü müəyyən edir. Siyasətimizi özümüz müəyyən edirik, heç kimdən asılı olmuruq, asılı olmayacağıq. Öz siyasətimizi özümüz aparırıq və bundan sonra da belə olacaqdır. Əlbəttə, bunu etmək üçün müxtəlif amillər lazımdır – iqtisadi potensial, siyasi mövqe və xalqla iqtidar arasında birlik. Azərbaycan bu baxımdan bölgədə yerləşən ölkələrdən, başqa ölkələrdən çox fərqlənir. Biz də çalışmalıyıq ki, ölkəmizi hərtərəfli möhkəmləndirək. Elə edək ki, Azərbaycan xalqı xoşbəxt yaşasın, hamı işlə təmin olunsun, yoxsulluq aradan qaldırılsın, haqq-ədalət tam şəkildə bərqərar edilsin, ədalətsizlik olmasın, qanunun aliliyi təmin edilsin, vətəndaş cəmiyyəti yaransın və zəngin, müasir dövlət – Azərbaycan uğurla irəliyə getsin. Bu arzularla mən sizinlə xudahafizləşirəm. Sizə xoşbəxtlik, cansağlığı, uğurlar arzulayıram. Doğma diyarımızı – Naxçıvanımızı inkişaf etdirin, möhkəmləndirin. Mən də həmişə bu işdə sizə yardımçı olaçağam. Sağ olun!

Dekabrın 21-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Naxçıvan Muxtar Respublikasına səfəri başa çatdı.

Naxçıvan Beynəlxalq Hava Limanında dövlətimizin başçısının şərafinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü. Milli geyimli oğlan və qız prezidentə gül-çiçək təqdim etdi.

Prezident İlham Əliyevi Naxçıvan MR Ali Məclisinin sədri Vasif Talıbov, digər rəsmi şəxslər, eləcə də hava limanına gəlmiş sakinlər səmimiyyətlə yola saldılar. Azərbaycan prezidenti həmin gün Bakıya qayıtdı.

RUSIYANIN DAXİLİ İŞLƏR NAZİRİ RƏŞİD NURQALİYEV İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

22 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 22-də Prezident sarayında Rusiya Federasiyasının Daxili İşlər naziri Rəşid Nurqaliyevi qəbul etmişdir.

Ölkələrimizin Daxili İşlər nazirlikləri arasında yaxşı əlaqələrin olduğunu vurğulayan dövlətimizin başçısı bu əməkdaşlığın ikitərəfli münasibətlərin inkişafı baxımından vacibliyini qeyd etdi. Azərbaycan–Rusiya münasibətlərinin uğurla inkişaf etdiyini bildirərək ölkəmizdə başa çatmış «Rusiya İli»nin qarşılıqlı anlaşma işinə xidmət göstərdiyini, ölkələrimizin müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığının uğurla davam etdiyini, hər iki ölkənin hüquq-mühafizə orqanları arasında əlaqələrin də bu baxımdan mühüm rol oynadığını qeyd etdi.

Hazırda cinayətkarlığa qarşı mübarizənin universal xarakter daşdığını bildirən prezident İlham Əliyev dedi ki, hüquq-mühafizə orqanlarının işinin əlaqələndirilməsi ölkələrimizin təhlükəsizliyi, habelə regional və beynəlxalq təhlükəsizlik üçün vacibdir. Bu gün terrorizmə və beynəlxalq cinayətkarlığa qarşı mübarizə global xarakter daşıyır. Bu cür təhlükələrə qarşı ölkələrimizin birgə mübarizəsi vacibdir. İnformasiya mübadiləsi, qarşılıqlı yardım və digər sahələrdə əməkdaşlıq ölkələrimizin maraqlarına cavab verir. Bu baxımdan Rusiya Daxili İşlər nazirinin Azərbaycana səfəri böyük əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycan ilə Rusiya arasında əməkdaşlığın səmərəli olduğunu bildirən Rəşid Nurqaliyev dedi ki, bu gün biz azər-

baycanlı həmkarlarımızla transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığa, beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizə, qeyri-leqal miqrasiya məsələlərini müzakirə etmişik. Transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığın sərhədləri yoxdur. Bu, XXI əsrdə bütün dünya ölkələri üçün təhlükədir.

Ölkələrimiz arasında əməkdaşlıqdan razı qaldıqlarını söyləyən nazir məlumat verdi ki, Rusiya Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunları ilə Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyi Daxili Qoşunları Baş İdarəsi arasında 2007–2008-ci illər üçün birgə fəaliyyət haqqında protokol imzalanmış, birgə bəyanat verilmişdir. Nazir dedi ki, bizim birgə əməkdaşlığımız bütün sahələrdə uğurla inkişaf edir.

ATƏT-in DEMOKRATİK TƏSİSATLAR VƏ İNSAN HÜQUQLARI BÜROSUNUN DİREKTÖRÜ KRİSTİAN ŞTROHAL İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

22 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 22-də Prezident sarayında ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları Bürosunun direktoru Kristian Ştrohalı qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı ilə ötən görüşünü məmnunluqla xatırlayan qonaq dedi ki, cənab Prezident, Siz həmin görüş zamanı gələcəkdə Azərbaycanda modernləşdirmə və inkişaf proseslərinin zəruriliyindən söhbət açmışdınız. Fikrimcə, son üç il ərzində ölkənizdə bu istiqamətdə böyük nailiyyətlər əldə olunmuşdur. Çox şadam ki, ATƏT də bu sahədə öz töhfəsini verməkdədir.

Cənab Kristian Ştrohal ATƏT-in regiondakı fəaliyyətinə Azərbaycan tərəfindən göstərilən güclü dəstəyi də yüksək qiymətləndirdi. Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, biz ATƏT-lə əməkdaşlığı bundan sonra da inkişaf etdirməyə və bu sahədə təşkilatı dəstəkləməyə hazırıq. Azərbaycanda siyasi, iqtisadi, sosial sahələrdə sürətli inkişaf gedir, ölkəmiz regional əməkdaşlıqda fəal iştirak edir. Beynəlxalq təşkilatlarla, Avropa İttifaqı ilə də əməkdaşlığımız inkişaf edir və daim genişlənir.

«RİA NOVOSTİ» AGENTLİYİNİN BAŞ DİREKTORU SVETLANA MİRONYUK İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

22 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 22-də Prezident sarayında Rusiyanın «RİA Novosti» agentliyinin Baş direktoru Svetlana Mironyuku qəbul etmişdir.

Svetlana Mironyuk xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətini əks etdirən fotosəkillərdən ibarət albomu dövlətimizin başçısına təqdim etdi. Agentliyin rəhbəri dedi ki, Azərbaycana gəlməyimizdə məqsəd ölkədə gedən proseslər, inkişaf, müxtəlif sahələrdə görülən işlər barədə məlumatları Rusiyada və daha geniş məkanda yaymaqdan ibarətdir. Azərbaycanla əməkdaşlığa dair böyük planlarının və konkret layihələrinin olduğunu bildirən S.Mironyuk vurğuladı ki, «RİA Novosti» bunların həyata keçirilməsi üçün müvafiq tədbirlər görəcəkdir. Azərbaycanla əməkdaşlığın bundan sonra da genişləndirilməsinə böyük diqqət yetirəcək, beləliklə də, ölkələrimiz arasında informasiya mübadiləsinin daha da yüksək səviyyəyə çatdırılmasına nail olacağıq.

Qonaq əməkdaşlıqla bağlı görülmək işlər barədə də ətraflı məlumat verdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan ilə Rusiya arasında informasiya mübadiləsinin əhəmiyyətini vurğuladı və ümidvar olduğunu bildirdi ki, «RİA Novosti»nin ölkəmizlə əməkdaşlığı Azərbaycan və Rusiya ictimaiyyətinin ölkələrimizdə gedən proseslərlə daha yaxından tanış olması üçün əlavə imkanlar yaradacaqdır.

«EXO MOSKVI» RADİOSUNA VERDİYİ MÜSAHİBƏ

Prezident sarayı

22 dekabr 2006-cı il

J u r n a l i s t: Efirimizdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevdir. Xoş gördük, cənab Prezident. Bizə müsahibə verməyə razılığınıza görə sağ olun. Sizə internetlə çoxlu sual gəlib və biz həтта təəccübləndik, çünki bilmirdik ki, Azərbaycana təkcə moskvalılarda və peterburqlularda deyil, həm də estonlarda, latışlarda, iranlılarda... belə maraq var.

Hazırda həтта Latviya və Estoniyada da hamını maraqlandıran başlıca mövzu, qəribə olsa da, Türkmənbaşı Saparmurad Niyazovun vəfatıdır və Estoniyadan Vladimir Sizə belə bir sual verir: «Salam, cənab Prezident, Siz Türkmənistanda hadisələrin inkişaf ssenarisini necə görürsünüz, bu ölkədəki hadisələr Azərbaycanın həyatına necə təsir göstərəcək və Siz Türkmənistanın taleyində iştirak edəcəksinizmi? Əlbəttə ki, dolayısı ilə?»

İ l h a m Ə l i y e v: Əvvəla, mən Türkmənistan prezidentinin vəfatı ilə əlaqədar bütün dost, qardaş türkmən xalqına başsağlığı vermək istərdim. Mən artıq hökumətə və prezidentin yaxın adamlarına başsağlığı vermişəm. Bu, böyük itkidir və türkmən xalqına bu çətin anda dözüm və səbir diləmək istərdim. Əlbəttə ki, dost dövlət kimi, biz münasibətlərimizi bundan sonra da inkişaf etdirmək niyyətindəyik. Bizim Xəzər dənizində ümumi sərhədimiz var, gələcəkdə iqtisadiyyat, energetika sahəsində səmərəli əməkdaşlığı inkişaf etdirmək üçün, bəlkə də olduqca çox təmas nöqtələrimiz var. Təbii ki, biz belə əməkdaşlığa hazırıq.

Ümidvaram ki, ölkələrimiz arasında münasibətlərin daha da inkişafı regionda etimad və təhlükəsizlik tədbirlərinin möhkəmlənməsinə kömək edəcəkdir.

S u a l: Türkiyənin Xarici İşlər naziri Abdullah Gül Türkmənistanda hakimiyyət boşluğu yarana biləcəyindən narahatlığını bildirmişdir.

İ l h a m Ə l i y e v: Bilirsiniz, bu barədə nə isə demək bizim üçün çətindir, çünki kifayət qədər məlumatımız yoxdur. Görünür, Türkiyənin məlumatı daha çoxdur, onların arasında daha fəal siyasi dialoq var. Ona görə də Türkmənistandakı daxili siyasi vəziyyəti şərh etmək istəməzdim.

S u a l: Ötən həftə Türkmənistan Azərbaycana Xəzər dənizi ilə bağlı məsələnin artıq ikitərəfli əsasda həll olunmasını təklif etdi. Bu, İran, Türkmənistan, Azərbaycan və Rusiya arasında mövcud olan köhnə məsələdir. Bu məsələnin həlli hansı mərhələdədir və Siz Rusiyadan nə gözləyirsiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Deməliyəm ki, biz Rusiya ilə bütün məsələləri həll etmişik. Bizim milli sektorlarımızı bölən dövlətlərarası sazişimiz var. Qazaxıstan ilə də və müvafiq olaraq, Rusiya ilə Qazaxıstan arasında da məsələ bu cür həll olunmuşdur. Beləliklə, Rusiya yeganə Xəzəryanı ölkədir ki, qonşuları ilə problemlərini həll etmişdir. Çünki Rusiyanın qonşuları Azərbaycan və Qazaxıstandır. Qalanları ilə hələlik danışıqlar prosesi gedir. Düşünürəm ki, bir-biri ilə saziş imzalamış üç ölkə arasında mövcud olan format və razılaşma Xəzərin bölünməsinə dair hərtərəfli sazişin əsasını təşkil edə bilər və etməlidir. Hər şey beynəlxalq normalara, prinsiplərə, mövcud beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmalıdır. Azərbaycan da bu istiqamətdə fəal əməkdaşlığa və danışıqlar aparmağa hazırdır. Təəssüf ki, Türkmənistanla danışıqlar prosesi, demək olar, sıfır nöqtəsindədir. İranla danışıqlar kifayət qədər intensivdir, müntəzəm məsləhətləşmələr keçirilir, İran nümayəndələri buraya gəlirlər, bizim mütəxəssislərimiz İrana gedirlər. Biz məsələnin beynəlxalq hüquq normaları və prinsiplərinə uyğun həllini tapmağa çalışırıq.

İstənilən digər qərar qeyri-məqbuldur, çünki artıq hazır norma və prinsiplər vardır. Öz sektorunu artırmaq arzusu ola bilər, lakin hər şey prinsiplərə əsaslanmalıdır. Əgər bu prinsip bir dəfə pozularsa, onda o, bütün digər məsələlərdə də pozula bilər.

S u a l: Başqa sözlə, deməli bu, ikitərəfli sazişlər sistemidir?

İ l h a m Ə l i y e v: Bu mərhələdə biz ikitərəfli sazişlər yolu ilə getdik, çünki məsələnin çoxtərəfli həlli yolunu tapmaq çətin idi. Ona görə də, zənnimcə, Rusiya, Qazaxıstan və Azərbaycan rəhbərlikləri öz aralarında razılığa gəlmək kimi müdrik qərar qəbul etdilər. Biz bir tərəfdən, bu məsələləri həll etdik, bizim Qazaxıstan və Rusiya ilə Xəzərdə sərhədlərimiz müəyyənləşdirilmişdir. Eyni zamanda, bu, hərtərəfli saziş üçün bazadır.

S u a l: Deyəsən Siz Türkmənistanla Xəzərdə hansısa qaz yatağının işlənilməsinə dair razılıq əldə edəndə İran məsələyə qarışdı və o zaman hansısa problem yarandı?

İ l h a m Ə l i y e v: Belə şey olmamışdır. Sizin məlumatınız dəqiq deyildir, kim isə səhv məlumat vermişdir.

J u r n a l i s t: Belə problemlər olmayıb?

İ l h a m Ə l i y e v: Yox, olmamışdır. Təəssüf ki, Türkmənistanla Xəzərin orta xəttinə dair fikirlərimiz üst-üstə düşmür. Onlar məsələyə bir cür yanaşırlar, biz isə başqa cür. Onlar hesab edirlər ki, onlar haqlıdırlar, bizim fikrimizcə, biz haqlıyıq. Yenə demək istəyirəm ki, bizim haqlı olduğumuzu təkcə sektorların bölünməsinə dair artıq mövcud təcrübə deyil, həm də Xəzərin Azərbaycan sektoruna və bu sektordakı yataqlara dünyanın aparıcı şirkətlərinin milyardlarla dollar sərmayə yatırması göstərir. Yeri gəlmişkən, Türkmənistanın bu yataqlara iddiası olub və indi də var. Yəqin ki, bu şirkətlərin yaxşı və savadlı hüquqşünasları var və onlara yaxşı məsləhətlər vermişlər ki, mübahisəli sektorda yerləşən yataqlara pul yatırmağa dəyər, ya dəyməz. Biz özümüz də 1994-cü ildə xarici şirkətlərlə danışıqların

sonuncu fazasını keçirməzdən əvvəl ekspertiza apardıq və məlum oldu ki, əgər məsələ beynəlxalq arbitraja düşərsə, bizim xeyrimizə həll olunacaqdır. Buna görə də biz 1994-cü ildən bəri neft-qaz layihələrimizi təmiz vicdanla və əminliklə həyata keçiririk. Yeri gəlmişkən, Xəzər dənizi ilə bağlı məsələnin həll edilməməsi bizə milyardlarla dollar sərmayə cəlb etməyə mane olmamışdır.

S u a l: İlham Heydəroviç, bu mövzunu bitirmək üçün soruşuram, Siz deyirsiniz ki, mən Türkmənistanın daxilindəki siyasi hadisələrə qarışmaq istəmirəm. Lakin onlar, əksinə, Sizin işlərinizə qarışa bilərlər. Aranızda əlaqə – ölkənizlə Türkmənistan arasında bəre əlaqəsi var və qaçqınlar meydana gələ bilər. Siz buna hazırsınızmı?

İ l h a m Ə l i y e v: Yox, Siz nə deyirsiniz! Biz bu məsələni hətta nəzərdən belə keçirmirik. Yeri gəlmişkən, digər dövlətlərin işlərinə qarışmamaq bizim xarici siyasətimizin prinsiplərindən biridir. Hesab edirik ki, ölkələr bir-birinin işlərinə az qarışsalar, dünya qat-qat təhlükəsiz olar. Ona görə də biz digər ölkələrdə hər hansı daxili siyasi vəziyyəti prioritetimiz kimi nəzərdən keçirməyə heç vaxt çalışmırıq və eyni zamanda, kimsə bizim işlərimizə qarışmağa cəhd edəndə, bu bizi çox qıcıqlandırır.

S u a l: Bildiyimizə görə, «Qazprom»un nümayəndə heyəti Rusiya qazının qiymətini müəyyən etmək üçün bu gün Azərbaycana gəlməlidir. Bizə həm də məlum olduğuna görə, Rusiya qazın qiymətini 230 dollaradək qaldırmağı planlaşdırır. Siz buna necə baxırsınız, hesab etmirsinizmi ki, bu, Rusiyanın siyasi oyunudur?

İ l h a m Ə l i y e v: Məsələ belədir. Əvvəla, «Qazprom»un dəvəti ilə nümayəndə heyətimiz bu gün Moskvada dır. Danışqlar artıq kifayət qədər çoxdan gedir və təəssüf ki, bir nəticə yoxdur, çünki «Qazprom» ilə Azərbaycanın neft şirkəti arasında qarşılıqlı surətdə faydalı əməkdaşlığın müsbət səviyyəsi və çəkisi azalır, özü də bizim təqsirimiz olma-

dan azalır. Əgər sizin üçün maraqlıdırsa, mən bunun tarixindən bir qədər danışa bilərəm.

Jurnal ist: Çox maraqlıdır.

İlham Əliyev: Biz Rusiya qazını almaq proqramına başladığında qiymət 48 dollar səviyyəsində idi. O vaxt bununla «İtera» şirkəti məşğul olurdu, bizim onunla uzunmüddətli müqaviləmiz vardı və bu müqavilənin yerinə yetirilməsindən çox razı idik. Sonra, bizdən asılı olmayan səbəblərə görə, təchizatçı dəyişdi, o, «Qazprom» oldu. Onunla təsbit olunmuş qiymətə, səhv etmirəmsə, hər min kubmetr üçün 55 və ya 60 dollara beşillik müqavilə bağlandı. Lakin keçən il «Qazprom» bu müqaviləni birtərəfli qaydada ləğv etdi, başqa sözlə, anlatdı ki, qaz həmin qiymətə yox, 110 dollara veriləcəkdir. Biz razılaşdıq, hərçənd bu, təəccüblü idi. Hər halda, iri bir şirkətin beş il müddətinə beynəlxalq öhdəliyi vardı. Biz 1994-cü ildə xarici şirkətlərlə «Əsrin müqaviləsi»ni imzaladıq və bu müqavilədə bir vergül belə dəyişdirilməyibdir. Hesab edirik ki, etimadı illərlə qazanmaq lazımdır, onu səhv bir addımla itirmək olar. Lakin görünür, belə yanaşma heç də hər yerdə yoxdur. Deməli, öhdəliklərin pozulmasına baxmayaraq, biz xoş məram və əməkdaşlıq ruhu göstərdik, bir min kubmetri 110 dollara razılaşdıq. Amma bu qiymət birdən-birə 230 dollara, son məqamda isə 235 dollaradək qaldırıldıqda, əlbəttə ki, bunun Rusiya–Azərbaycan münasibətlərinin ruhuna, xarakterinə və mahiyyətinə tam uyğunsuzluğu hiss edilir. Bu isə təəssüf doğurur, çünki bizim münasibətlərimiz çox müsbət, çox konstruktiv tərzdə qurulur və energetika ilə müqayisədə daha geniş sahələri əhatə edir. Yox, əgər söhbət energetikadan, xüsusən də qazdan gedirsə, onda qiyməti birtərəfli qaydada qaldırmağa və Azərbaycanı müəyyən dərəcədə məcburiyyət qarşısında qoymağa çalışmaqdan, görünür, birgə fəaliyyət, müştərək layihələr üçün təmas nöqtələrini axtarmaq daha məntiqli və ağılabatan olardı. Azərbaycanı məcbur etmək qeyri-mümkündür. Azərbaycan elə dövlət deyil ki, onu məc-

bur edə biləsən. Digər tərəfdən, qiyməti qaldırmaq «Qazprom»un haqqıdır. «Qazprom» 500 dollar da, min dollar da elan edə bilər. Bu onun haqqıdır. Eləcə də bizim bundan imtina etməyə haqqımız var.

S u a l: Belə başa düşürəm ki, qiymət 230 dollar olarsa, Rusiyadan aldığımız qazın həcmi azaldacaqsınız?

İ l h a m Ə l i y e v: Biz onu almaqdan, ümumiyyətlə, imtina edə bilərik.

J u r n a l i s t: İmtina etmək? Bəs onda qazı haradan alacaqsınız. Sizə əlavə qaz lazım deyilmi?

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, bizə əlavə qaz lazımdır, ona görə ki, biz özümüzü qazla hələl təmin edə bilmirik. Bu il bizdə neft hasilatı 30 milyon ton olmuşdur, daxili tələbat isə 6 milyon ton təşkil edir. Ona görə də burada problem yoxdur. Qaz hasilatı 4,5-5 milyard kubmetr olmuşdur, daxili tələbat isə 10 milyard kubmetrdir. Odur ki, bizdə qıtlıq var. Bu qıtlıqdan istifadə etmək isə yaxşı iş deyildir. Biz heç vaxt belə etməzdik. Biz qazı haradan alacağıq? Almalı yerimiz yoxdur. Deməli, biz öz enerji balansımızı dəyişdirməli, onu mazut-qaz yanacağından mazut yanacağına keçirməliyik. Bu nəyə gətirib çıxaracaq? Aydınadır ki, biz Azərbaycan neftinin Novorossiysk limanına nəqlini azaltmalı olacağıq. Başqa çarəmiz yoxdur. Elektrik stansiyalarımız nə ilə işləməlidir: qaz olarsa, mazutla işləyəcək. Bəs mazutu haradan almaq olar? Ancaq neft emal etməklə. Bəs nefti haradan alaq? Bakı–Novorossiysk kəməmindən. Gördüyünüz kimi, kommersion baxımından belə aqressiv addım atıldıqda, o, bu cür nəticələrə doğru aparır. Ən başlıcası odur ki, ölkələrimiz arasında mehriban qonşuluq münasibətlərinin inkişafını o qədər də istəməyən müəyyən qüvvələr bu vəziyyətdən istifadə etməsin və baş verən hadisələrin mahiyyətini siyasi baxımdan səhv yozmasınlar. Hesab edirəm ki, bu məsələni kommersion və enerjetika çərçivəsində saxlamaq və ona başqa qiymət verməmək lazımdır.

S u a l: Yəni, Siz siyasi mənaya məhəl qoymadınız? Belədir, cənab Prezident?

İ l h a m Ə l i y e v: Bilirsiniz, siyasi mənə olub-olmadığını demək mənim üçün çətindir. Mən vəziyyətdən Azərbaycan üçün minimum itki ilə və eyni zamanda, ləyaqətlə çıxmağın yolunu tapmağı qərara aldım. Mən Azərbaycanın kommersiya şantajı elementlərinə məruz qalan ölkəyə çevrilməsinə imkan verə bilmərəm. Buna yol verə bilmərəm.

J u r n a l i s t: Bilirsiniz, sadəcə, Rusiyada hesab edirlər ki, Gürcüstanın qaz blokadasında iştirak etmək istəmədiyi üçün bu yolla Azərbaycanı cəzalandırırlar. Axı siz Gürcüstana qaz göndərməkdə davam edirsiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Biz Gürcüstana qaz göndərmirik.

J u r n a l i s t: Bu, bir çox Rusiya təhlilçilərinin...

İ l h a m Ə l i y e v: ...Deyərdim ki, bir çox Rusiya məmuru-nun fikridir. Bu çox pis haldır. Yeri gəlmişkən, ilk dəfə deyil ki, belə yalan xəbərlər sonradan geniş müzakirə olunmuş və bu yalan məlumatlar əsasında nəticələr çıxarılmışdır. Biz Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəmərinin tikintisi zamanı da bununla rastlaşmışdıq. Onda deyirdilər ki, bu kəmərsi Rusiya əleyhinə yönəldilmişdir. Aralıq dənizinə gedən boru kəməri nə üçün Rusiya əleyhinə yönəldilməlidir? Rusiya ərazisindən Aralıq dənizinə boru kəməri çəkmək olar? Yəqin ki, yox. Ona görə də kəmərsi Rusiyadan yan keçir, biz yan keçmək istədiyimiz üçün yox. Əgər yan keçmək istəsəydik, onda Bakı–Novorossiysk boru kəmərinə istifadə etməzdik. Yeri gəlmişkən, bu kəmərsi iqtisadi baxımdan ziyanlıdır və Bakı–Supsa, yaxud Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəmərləri ilə qətiyən müqayisə edilə bilməz. Sadəcə, dünya bazarlarından uzaqda yerləşən hasilatçı ölkə kimi, bizə Aralıq dənizinə çıxan boru kəməri lazımdır. Vəssalam. Onda bu məsələ ilə bağlı diskussiyalar gedirdi, ilk baxışda çox məlumatlı təsiri bağışlayan adamlar Azərbaycanın dostcasına hərəkət etməməsi barədə ciddi diskussiya aparırdılar. İndi də eyni vəziyyət yaranmışdır. Biz Gürcüstana qaz göndərmirik. Biz

özümüz qazı alırıq. Biz bu il 4,5 milyard kubmetr qaz almışıq. Rusiyanın ən yüksək vəzifəli rəhbərlərinin informasiyasına və bəyanatına görə, Rusiyaya borcla bağlı problemi olmayan yeganə ölkə bizik. Biz qabaqcadan ödəmişik, biz borclu deyilik, heç vaxt müqavilələri pozmamışıq. Ona görə də bu fonda qiymətin belə qaldırılması bizə qərribə görünür. Mən buna qiymət vermək və ehtimallar qurmaq fikrində deyiləm, ehtimallar əsasında nəticə çıxarmağı sevmirəm.

S u a l : İlham Heydəroviç, Rusiyada bilirlər ki, Sizin prezident Putinlə şəxsi münasibətləriniz var. O da məlumdur ki, prezident Putin «Qazprom»da baş verənləri diqqətlə izləyir. Elə dünən o, Saxalin-2 layihəsinin rəhbərlərini Aleksey Millerlə birlikdə qəbul etmişdi. Siz bunu, özünüz dediyiniz kimi, kommersiya məsələsi kimi deyil, siyasi məsələ kimi – çünki Azərbaycan Rusiyanın siyasi müttəfiqidir – həll etməyə çalışmamısınız? Siz bu barədə Rusiya prezidenti ilə danışmamısınız? Bax, belə, bizə dediyiniz kimi?

İ l h a m Ə l i y e v : Təbii ki, danışdım. Mən bunu Moskva-da axırıncı dəfə olarkən fikir mübadiləsi qaydasında dedim. Bu, noyabrın əvvəlində olmuşdur. Təbii ki, bu mövzu çox geniş fikir mübadiləsi kontekstində müzakirə edildi. Lakin o mənada müzakirə edilmədi ki, «Qazprom»a deyəsəniz, bizə qazı ucuz versinlər. Mən suveren dövlətin prezidentiyəm. Mən heç vaxt heç kimdən xahiş etmirəm. Əgər hansısa bir vəziyyət yaranıbsa, deməli, ondan çıxmaq lazımdır. Biz özünü təmin edən ölkəyik. Biz heç kimdən asılı deyilik. Ermənistandan fərqli olaraq, biz soyuqdan donmarıq. Ermənistanda artıq indinin özündə həyəcan qaldırmışlar ki, onların qaz anbarlarında qaz tükənir, çünki Gürcüstanda boru partlayıb və xahiş edirlər ki, bizi xilas edin. Biz belə tərbiyə edilməmişik. Bizim ikitərəfli münasibətlərə yanaşmamız başqadır və bu münasibətləri başqa cür dərk edirik. Biz hər bir ölkə ilə, o cümlədən də Rusiya ilə ikitərəfli münasibətləri qarşılıqlı fayda, mehriban qonşuluq – əgər söhbət

qonşulardan gedirsə – tərəfdaşlıq, hörmət və ləyaqət səviyyəsində nəzərdən keçiririk. Ona görə də xahiş etmək bizə xas deyildir.

J u r n a l i s t: Bu əhvalatlar təkcə sizinlə bağlı hadisə deyil, son zaman baş verənlər MDB-nin sonudur. Bu, MDB-nin, sadəcə olaraq, güllələnməsi deməkdir? MDB-nin mahiyyəti...

İ l h a m Ə l i y e v: Mən MDB-nin mahiyyətini ucuz Rusiya qazı səviyyəsinə endirməzdim. Bilirsinizmi, hər halda, 15 il hər bir ölkənin özünü müstəqil hiss etməsi üçün böyük müddətdir. SSRİ-nin süqutu nəticəsində müstəqillik əldə etmək heç də ən böyük nailiyyət deyildir. Milli azadlıq mübarizəsinin mövcud olduğu və olmadığı ölkələrin hamısı obyektiv və əlbəttə ki, həm də subyektiv səbəblərə görə müstəqillik əldə etdi. Ona görə də düşünürəm ki, ikitərəfli münasibətləri – o cümlədən də Rusiya ilə – məhz bu nöqtəyənəzərdən keçirmək vaxtı çoxdan çatmışdır. Rusiya heç kimə heç nə borclu deyil və əgər qazı Avropaya 260 dollara satırsa, onda nə üçün MDB ölkələrinə başqa qiymətə satmalıdır. O, başqa ölkədir. Ola bilsin, biz bunu, sadəcə, daha tez başa düşmüşük və heç bir xəyala qapılmırıq. Yeri gəlmişkən, deməliyəm ki, MDB çərçivəsində də bizim hansısa iddialarımız və ya xahişlərimiz, yaxud hisslərimiz yoxdur ki, deyək siz bizə borclusunuz. Heç kim heç kəsə borclu deyil. Əgər sən müstəqil dövlətsənsə, problemləri özün həll et. Ona görə də mən bu məsələni, ümumən, siyasiləşdirməzdim. Hərçəndə siyasi mənanı, əlbəttə, istisna etmək olmaz. Amma MDB-nin varlığının vacibliyini ucuz qaza bağlamaq da, sadəcə, düzgün olmazdı.

S u a l: Yaxşı. Gəlin MDB-yə iqtisadi nöqtəyənəzərdən baxaq. Ucuz qaz yoxdur. Məsələn, Gürcüstana öz şərabını, öz mineral suyunu Rusiyaya ixrac etmək qadağan edilmişdir və sair. Birlik üzvləri üçün MDB-də hansı iqtisadi fayda qalmışdır? Məsələn, Sizin üçün, Azərbaycan üçün? Sizin üçün MDB-nin faydası nədədir?

İ l h a m Ə l i y e v: Bu bizə heç nə vermir. Mən açıq deyirəm. Biz MDB üzvləri ilə münasibətlərimizi ikitərəfli əsasda qururuq. Məsələn, iqtisadi baxımdan qonşularla həyata keçirdiyimiz layihələr MDB çərçivəsindən kənardadır. Məsələn, siyasi əlaqələr baxımından da. Bizim, demək olar, MDB-nin bütün ölkələri ilə ikitərəfli münasibətlər çərçivəsində münasibətlərimiz yaxşıdır. Buna görə praktiki nöqtəyindən baxdıqda MDB heç nə vermir. Bu, görüşlərin keçirilməsi, danışıqlar aparılması üçün yaxşı formatdır. Bu yaxınlarda Minskə keçirilən MDB zirvə görüşündə liderlər arasında bir sıra görüşlər olmuşdur, onlar danışıbmışlar, fikir mübadiləsi aparmışlar, vəssalam. Başqa sözlə, MDB-yə böyük tələblərlə yanaşmaq lazım deyildir. Eləcə də digər təşkilatlara. Məgər BMT hansısa global məsələləri həll etmişdir? BMT Baş Məclisinin qətnamələri, məsələn erməni qoşunlarının işğal olunmuş ərazilərdən dərhal çıxarılmasını tələb edən 4 qətnamə 14 ildir yerinə yetirilmir. Heç kim demir ki, BMT-ni buraxmaq lazımdır və ya o, faydalı deyildir. Başqa sözlə, böyük tələblər qoymaq lazım deyildir. Həm də MDB-nin necə yaradıldığını yada salmaq lazımdır. Axı bu, nə Avropa İttifaqı, nə GUAM və hətta Avrasiya İqtisadi Birliyi də deyildir. MDB üzvləri taleyin hökmü ilə bu təşkilatda birləşmişlər. Düşünürəm ki, onun mövcud olması, olmamasından daha müsbət haldır. Onun dağılması ilə yaxşı heç nə olmayacaqdır. İndi heç olmazsa, görüşmək, danışmaq imkanı vardır. Kimsə hesab edir ki, MDB çərçivəsində problemlər həll oluna bilər. Mən ilk dəfə 2003-cü ildə, hələ Baş nazir olarkən MDB-nin Yaltada keçirilən zirvə toplantısına öz problemlərimlə gəlmişdim. Sonra yeni prezidentlər ilk dəfə öz problemlərini müzakirəyə çıxaranda mən özümü xatırlayırdım. Bu, o format deyildir. O heç nə həll etmir. Məsələn, hətta münaqişələrin nizama salınması məsələlərində. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizama salınması ilə kim məşğul olur? ATƏT. Gürcüstanda və ya Moldovada münasib

qişələrlə kim məşğul olur? MDB? Xeyr. MDB-dən çox şey gözləmək lazım deyildir.

S u a l: GUAM-da üzvlük sizə nə verir?

İ l h a m Ə l i y e v: GUAM 1997-ci ildə yaradılmış təşkilatdır. Bu təşkilatın yaradılmasının zamanın və şəraitin tələbi olduğuna əmin olmaq üçün həmin dövrdəki Rusiya–Azərbaycan münasibətlərini yada salmaq kifayətdir. Çoxları unutmuşlar, ancaq o zaman Azərbaycan blokadada idi. Rusiya Azərbaycanı Volqa–Don kanalında, sərhəddə blokadağa almışdı. Mərhum general Rəxlin Ermənistanla milyard dollarlıq qanunsuz silah verilməsi faktını açıqlayanda Rusiya Dumasında böyük qalmaqal qalxmışdı.

J u r n a l i s t: Baxmayaraq ki, bu işi prezident Yeltsinin Nəzarət idarəsinin rəisi Vladimir Vladimiroviç Putin araşdırırdı.

İ l h a m Ə l i y e v: Sizin yaxşı yaddaşıınız var. Axı bu olmuşdu. Ərazilərin 20 faizini zəbt etmiş, azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə aparmış, bir milyon insanı evsiz-eşiksiz qoymuş işğalçı ölkə əlavə olaraq birdən-birə milyard dollarlıq silah alır. Bu, hərbi tarazlığın tam pozulması demək idi. Lakin indi biz onu kompensasiya etmişik. Biz hərbi tarazlığı öz xeyrimizə dəyişmişik. Ancaq dediklərim GUAM-ın yaradılması ərəfəsində olan reallıqlardır. Buna görə də Ukrayna, Gürcüstan, Moldova və Azərbaycanın bu təşkilata daxil olmasında qəribə heç nə yoxdur. Bir qədər sonra Özbəkistan da qoşuldu, sonra çıxdı. Kifayət qədər səmərəli formatdır.

Hesab edirəm ki, təşkilat anti olmamalıdır. Yeri gəlmişkən, Azərbaycanın bu təşkilatda iştirakı müsbət amildir. Prinsipcə, biz heç kimə qarşı heç bir kampaniyada iştirak etmirik. Bizim Ermənistanla, ərazilərimizi işğal etmiş ölkə ilə problemimiz vardır. Biz onunla bütün metodlarla, bütün vasitələrlə, bütün geniş cəbhə boyunca – iqtisadi, siyasi, hərbi, informasiya, təbliğat sahələrində, hər sahədə mübarizə aparırıq və aparacağıq. Digər ölkələrlə bizim problemimiz

yoxdur və biz heç vaxt kiməsə qarşı kampaniyaya qoşulmayacağıq. GUAM bizə nə vermişdir? – məsələsinə gəldikdə... Deyə bilərəm ki, GUAM-ın təşəbbüsü hazırda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının gündəliyinə daxil edilmişdir. Biz GUAM çərçivəsində ilk dəfə bütün separatçı münafiqşələri bir formatda birləşdirməyə nail olmuşuq. Axı əvvəllər bu yox idi. Nədənə əvvəllər həmişə, xüsusilə Qərbdə hesab edilirdi ki, Abxaziyada, Osetiyada və Dnestryanıda baş verənlər separatizmdir, Dağlıq Qarabağdakı işə guya hansısa azadlıq hərəkatıdır. Halbuki mahiyyət eynidir – təcavüzkar separatizm. Nəticə də eynidir – etnik təmizləmə, ərəzilərin işğalı və bir milyon qaçqın. Lakin erməni lobbisinin xüsusi səyləri sayəsində onlar həmişə bu formatdan ayrıla bilməzlər. GUAM bunların hamısını sistemləşdirdi və dondurulmuş münafiqşələr barədə bəndin daxil edilməsi haqqında məhz GUAM-ın təklifi olan qətnamə BMT-də keçmişdir. Bəzi ölkələr bunun əleyhinə çıxdılar, lakin dünyanın aparıcı ölkələri lehinə oldu. Bax bu, yaxın vaxtlarda yaradılmış təşkilatın artıq bu cür təşəbbüslə çıxış etməsinə misaldır.

S u a l: Cənab Prezident, bir halda ki, Dağlıq Qarabağ mövzusunda toxundunuz, Siz Rusiyanın Minsk qrupu çərçivəsində regionda vasitəçilik fəaliyyətinin aktivliyindən nə dərəcədə razısınız? Bəlkə də Minsk qrupu çərçivəsindən kənarda. Sizin fikrinizcə, Rusiya həlledici söz deyə bilərmi? Kobud desək, Sizcə bu problemin həllinin açarları və ya açarlarından biri nə dərəcədə Moskvadadır?

İ l h a m Ə l i y e v: Biz həmişə Minsk qrupuna vahid orqanizm kimi baxmışıq. Yeri gəlmişkən, deməliyəm ki, Minsk qrupunun fəaliyyətinin son mərhələsi münafiqşənin həlli yollarının tapılmasına cəhd göstərilməsi baxımından kifayət qədər müsbətdir, həm də bəlkə də bu, Minsk qrupu həmsədrələrinin birgə aktiv fəaliyyətinin hələlilik qalmaqda olan sayca az elementlərindən biridir. Fransa, Rusiya, ABŞ Ermənistan–Azərbaycan münafiqşəsinin həlli çərçivəsində

birgə işləyirlər. Bu, müsbət haldır. Lakin biz ayrılıqda danışıqlar aparmırıq. Minsk qrupunun həmsədrələri olan ölkələrin nümayəndələri hər dəfə, adətən, ya hamısı bir yerdə gəlirlər, yaxud da kimsə hansı səbəb üzündənsə gələ bilmirsə, onun rəyi başqalarının rəyindən fərqlənir. Buna görə də bizim üçün kimisə fərqləndirmək çətinidir. Ayrıca formatda biz nə Rusiya ilə, nə Fransa ilə, nə Amerika ilə bu məsələ ilə məşğul oluruq.

S u a l: Hesab edirsiniz ki, Abxaziya, Osetiya və ya Dnestryanı məsələlərinin həllinin açarı Moskvadır? Belə çıxır ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ayrıca məsələdir.

İ l h a m Ə l i y e v: Biz münaqişənin həlli yollarını tapmağa cəhd göstərən ölkələrə hörmət və minnətdarlıqla yanaşırıq. Bu bizim məsələmizdir, onu heç kimin çiyinlərinə qoymamalıyıq. Biz özümüz onu həll etməliyik. Bu bizim torpağımızdır, bizim ərazimizdir. Biz güclü olmalıyıq, iqtisadiyyatı möhkəmləndirməliyik, ordunu möhkəmləndirməliyik, diplomatik cəbhədə daha fəal olmalıyıq, biz Ermənistandan daha vacib ölkə olmalıyıq və artıq oluruq. Öz əhəmiyyətimiz, potensialımız və layihələrimizlə erməni lobbisini üstələməliyik. Axı bizim mübarizəmiz, əslində, Ermənistanla deyildir. Əgər açıq danışsaq, Ermənistan bir ölkə kimi, bizə rəqib deyil. Əgər erməni lobbisi aradan götürülsə, məsələ asanlıqla həll olunar.

A l e k s e y V e n e d i k t o v («*Exo Moskvi*»): 2000-ci ildə mən Davosda olanda küçə ilə gedirdim və birdən eşitdim: «Aleksey!». Heydər Əliyeviç masa arxasında əyləşmişdi və dedi: «Aleksey, gəl əyləş». Mühafizəçilər kənara çəkildilər, onun Köçəryanla əyləşdiyini gördüm. O dedi: «Əyləş, üçüncü olarsan». Əyləşdim, təbii ki, mənə qəhvə gətirdilər. Fikirləşirdim ki, Heydər Əliyeviç nə üçün mənə çağırırdı, bilirdim ki, bu, əbəs deyildi. Səssizcə oturub üçlükdə qəhvə içirdik. Sonra o mənə tərəf dönüb – mən onunla Köçəryanın arasında oturmaşdım – dedi: «Aleksey, yadında saxla, mən

Roberti partiyaya qəbul etmişəm». Qəhvəni içdi. O zaman birbaşa danışıqlar aparılırdı, prezidentlər görüşürdülər...

İ l h a m Ə l i y e v: Görüşlər indi də var...

J u r n a l i s t: Danışıqlar irəliləyirmi? Siz xatırladınız, zənnimcə, Sizin hərbi qüvvə ilə də mübarizə aparmağa hazır olduğunuzu eşitdikdə, çoxları dik atılacaqdır. İlham Heydəroviç, əlbəttə, başa düşürəm, Siz bunu elə-belə, sözgəlişi demədiniz. Hər halda, indi bu münaqişəni, məsələn, ikitərəfli danışıqlarla kifayət qədər tezliklə və kifayət qədər ağrısız həll etməyə imkan varmı?

İ l h a m Ə l i y e v: Danışıqlar, ümumiyyətlə, ikitərəfli formatda da gedir. Minsk qrupu, sadəcə olaraq, bir növ vasitəçidir, təkliflər hazırlayır, tərəflərin rəylərini nəzərə alır. Biz görüşdük, bir saat-saat yarım danışdıq və dağılışdıq. Bundan sonra Xarici İşlər nazirləri görüşdülər və sair. Bizdə işçi orqan yoxdur. Minsk qrupu müəyyən dərəcədə işçi orqanın funksiyalarını yerinə yetirir, görüşlərin yekunlarına dair tövsiyələr, arzular alır, regiona gedir və bizdən eşitdiklərinin əsasında mövqeləri yaxınlaşdırma biləcək formullar tapmağa çalışır. Ona görə də Minsk qrupunun fəaliyyəti müsbətdir. Qərarlar tapılması baxımından yox, məhz eşidilənlərin ümumiləşdirilməsi və az-çox məqbul bəndlər hazırlanması baxımından. Lakin hər şey, əlbəttə, Ermənistanın mövqeyindən asılı olacaqdır. Çünki bizim mövqeyimiz kifayət qədər aydındır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bütün dünya tanımışdır. Yeri gəlmişkən, bu yaxınlarda atılmış addım, deyərdim ki, uydurma Konstitusiyaya üzrə referendum keçirilməsi kimi çox ağılsız addım bütün dünyaya və bütün beynəlxalq təşkilatlara bu hərəkəti pisləməyə bir daha imkan verdi. Bunu ATƏT də etdi. Bunu Minsk qrupu – Rusiya, Fransa, Amerika, Türkiyə, Avropa Şurası, Avropa İttifaqı, GUAM, İslam Konfransı Təşkilatı da etdi. Hamı. Yəni, referendum keçirilməsini pislədilər. Yeri gəlmişkən, biz – bəlkə də ekspertlərdən kimlərsə buna diqqət yetirməmişdir – referendum keçirilməzdən əvvəl xüsusi olaraq etiraz etməmişdik. Mən

sadəcə, bunun nə vaxt baş verəcəyini gözləyirdim, reaksiyanın necə olacağını bilirdim. Bunu Ermənistanda nədənsə təəccüblə qarşılamışdılar. Olmaya, onlar göydən düşmüşdülər, bilmirdilər ki, belə reaksiya olacaq? Mən necə reaksiya göstəriləcəyini bilirdim. Ona görə də bu ağılsız addımın nə vaxt atılacağını gözləyirdim. Bu addım atıldı. Bununla da BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrindən 14 il sonra Azərbaycanın ərazi bütövlüyü yenidən təsdiq edildi. Heç kim heç vaxt Dağlıq Qarabağı müstəqil dövlət kimi tanımayacaqdır. 60 min əhalisi olan ölkə heç kimə gərək deyildir. Özü də bu, ilk növbədə, Azərbaycanın iradəsi olmadan mümkün deyil, biz isə bununla heç zaman razılaşmayacağıq. Ona görə də Ermənistan rəhbərliyi bu başlıca məsələni anlamalıdır ki, bu heç vaxt olmayacaqdır. Əlbəttə, ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll yolu tapmaq olar. Biz müxtəlif modellər – muxtariyyət, özünüidarə, yüksək status təklif etmişik, Avropada, dünyanın digər ölkələrindəki oxşar halları araşdırmışıq. Axı azlıqda olmaq ərazini ölkədən ayırmaq demək deyildir. Biz XXI əsrdə yaşayırıq, orta əsrlərdə mağara psixologiyası ilə yaşamırıq. Etnik təmizləmə aparmaq, bütün azərbaycanlıları qovmaq, sonra da referendum keçirmək – bunları bir neçə əsr əvvəl etmək olardı, indi isə heç kim belə şeyi qəbul etmir.

S u a l: Siz indi Naxçıvanda olanda dediniz ki, gələn il Azərbaycanın hərbi büdcəsi Ermənistanın bütün büdcəsinə bərabər olacaqdır. Rusiyanın hərbi mütəxəssisləri ehtiyat edirlər ki, siz ABŞ-dan silah almağa başlayacaqsınız. Siz silahı haradan alırsınız və haradan almağa hazırlaşırsınız?

İ l h a m Ə l i y e v: Yeri gəlmişkən, mən bunu iki il əvvəl demişəm. Mən qarşıya vəzifə qoymuşdum. Onda Azərbaycan büdcəsi, ümumiyyətlə, indiki kimi deyildi. Büdcəmiz dörd il ərzində dörd dəfə artdı, bizim büdcəmiz 6,5 milyard dollar, birləşdirilmiş büdcə isə təxminən 8 milyard dollardır. Mən sözümün üstündə durmağa adət etmişəm. Ona görə də sözümün üstündə durdum və ordunun büdcəsini Ermənisi-

tanın bütün büdcəsinə çatdırdım. Bu, son hədd deyildir, onu ötüb keçəcəkdir. Silah almağa gəldikdə isə, harada ucuz, keyfiyyət yaxşı, problemlər azdırsa, oradan alacağıq. Biz Rusiya ilə də əməkdaşlıq edirik. Yeri gəlmişkən, bizim münasibətlərimizin elementlərindən biri hərbi-texniki sahədə əməkdaşlıqdır. Yeni elementdir. Bu da bizim üçün münasibdir. Bizim üçün istehsalçıdan almaq, sonradan üçüncü əllərdən almaqdan daha yaxşıdır.

S u a l: Yəni, Siz ABŞ-dan silah almaq imkanlarını istisna etmirsiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Zənnimcə, oradan bizə silah satmayacaqlar.

J u r n a l i s t: Dinləyicilərdən çoxlu sual alınmışdır. Onlar soruşurlar: Azərbaycan NATO-ya daxil olacaqmı?

İ l h a m Ə l i y e v: Mən bu mövzuda Bakıda, o cümlədən NATO-da dəfələrlə danışmışam. Mən hadisələri qabaqlamağı, əsassız bəyanatlar verməyi sevmirəm. Əvvəla, hər hansı təşkilata daxil olmaq ikitərəfli prosesdir. Təşkilat sənəin ona daxil olmağını istəyir, ya yox. Qapı döymək, təkid, xahiş etmək, yalvarıb-yaxarmaq mənim xarakterimə ziddir. Bu, Avropa İttifaqına da aiddir. Biz beşillik saziş, Qonşuluq proqramı imzalamışıq, kifayət qədər səmərəli mexanizmlər var. Biz ölkəmizin meyarlarını ümumdünya, Avropa meyarlarına yaxınlaşdırmaq üzərində işləməliyik. Bunun oraya daxil olmağa gətirib çıxarıb-çıxarmayacağı başqa məsələdir. Hətta bu və ya digər səbəbdən gətirib çıxarmasa da, biz artıq açıq cəmiyyət olacağıq. Bizim nadir imkanımız var. Azərbaycanın iqtisadi artımı indi dünyada ən yüksək – 34 faizdir, ötən il 26 faiz idi, gələn il yəqin ki, 30 faiz olacaqdır. İstehsalın artımı, üç il ərzində yarım milyon iş yerinin açılması, əslində bir ildə yoxsulluğun səviyyəsinin 49 faizdən 29 faizədək azalması, sənaye istehsalının 40 faiz artması. Biz texniki göstəricilərə görə nadir enerji layihələri həyata keçirmişik. Geosiyasi baxımdan bu, nadir hadisədir. Bakı–Tbilisi–Ceyhan, sadəcə, neftlə doldurulmuş boru parçası

deyildir. Qaz, dəmir yol layihələri də bu qəbildəndir. Biz dəmir yolunu Türkiyə və Gürcüstan vasitəsilə Avropa ilə birləşdirmək istəyirik. Yəni, belə nadir sosial-iqtisadi imkanımız olduğuna görə, təbii ki, siyasi islahatları hərəkətə gətirməliyik. Əlbəttə, bunun baş verməməsi faciə ilə nəticələnməyəcək. Ölkə inkişaf edəcək, lakin bu, tam inkişaf olmayacaqdır. Biz ölkəni müasirləşdirmək istəyirik ki, güclü siyasi sistemi və azadlıqları olan müasir dövlətə çevrilsin. Ən yaxşı nümunə Avropadır. Bu, sirr deyildir. Ona görə də bizim üçün tərəfdaşlıq proqramı onlardan nəyisə xahiş etmək və kömək göstərin demək cəhdi deyildir. Biz bəlkə də onlara daha çox lazım olacağıq, nəinki onlar bizə. Bu bizim üçün ölkəmizin bütün göstəricilərini yaxşı səviyyəyə gətirmək imkanındır. Eyni sözləri NATO haqqında da demək olar. Biz «Sülh naminə tərəfdaşlıq» çərçivəsində, fərdi tərəfdaşlığın fəaliyyət planı çərçivəsində əməkdaşlıq edirik. Yeri gəlmişkən, Kollektiv Təhlükəsizlik üzrə Müqavilə Təşkilatının (KTMT) üzvü olan Ermənistan da orada əməkdaşlıq edir. Nə üçünsə, heç kəs Ermənistandan soruşmur ki, siz daxil olmaq istəyirsinizmi? Bizdən isə soruşurlar. Heç olmasa, onlardan da soruşsunlar: əgər KTMT-nin üzvüdürlərsə, NATO-nun «fərdi tərəfdaşlıq» planında nə işləri var. Uzun müddət iki stulda oturmaq olmaz. Özü də hazırda onlar bəzi dövlət xadimlərinin «köməyi» ilə Rusiyanın Qafqazda forpostu kimi yüksək status almışlar. Lakin aydın deyil ki, bu forpost kimin əleyhinədir. Bizim əleyhimizə? Kimin əleyhinə? Zənnimcə bu, ümumiyyətlə, zərərli yanaşmadır. Bəzən eşidirəm ki, Rusiyanın Qafqazda yeganə müttəfiqi Ermənistandır. Nəyə görə? Baxın, Azərbaycanla Ermənistanı tərəziyə qoyun, əlbəttə, mən dərinə getmək istəmirəm, mövzu kifayət qədər genişdir. Azərbaycan Rusiyanın qonşusudur, Ermənistan isə qonşusu deyildir. Azərbaycanın Rusiya Qafqazı ilə dərin tarixi, mədəni əlaqələri var, Ermənistanın isə yoxdur. Azərbaycan neft və qaz hasil edən ölkədir və indiki halda artıq hasilatçı kimi müttəfiqdir. Lakin biz

Rusiya ilə rəqabət apara bilmərik. Rusiya hər il Avropaya 150 milyard kubmetr qaz satır. Bizim gələn il üçün qaz hasilatımız isə 10 milyard kubmetr olacaqdır. Eyni sözləri elektroenergetika haqqında da demək olar, biz energetika sistemlərimizi birləşdirmişik. Ona görə də nə üçün Azərbaycan daha az əhəmiyyətli ölkədir? Bu mənə aydın deyildir. Yəni bu stereotipdir, yoxsa yenə erməni lobbisi, yaxud başqa səbəblər var?

J u r n a l i s t: Cənab Prezident, biz Sizə çoxlu stereotip gətirmişik. Bu da təbiidir, axı biz Rusiyada yaşayırıq. Toxunmaq istədiyimiz daha bir mühüm mövzu var. Siz bizim Daxili İşlər nazirimizlə, cənab Nurqalievlə görüşmüşünüz. Məsələ bunda deyil. Məsələ ondadır ki, bildiyiniz kimi, Rusiya dövləti, Rusiya hökuməti əmək miqrasiyası – bunu mədəni şəkildə və nəzakətlə belə adlandırmaq – haqqında qərar qəbul etmişdir. Müxtəlif hesablamalara görə, Rusiyada milyon yarımdan iki milyonadək azərbaycanlı işləyir. Prezident Putin iki milyon demişdir, amma burada statistika, bildiyiniz kimi, şübhəlidir. Azərbaycanlılar əsasən xidmət sahəsində, bazarlarda işləmişlər və işləyirlər. Hökumətin gələn il qüvvəyə minəcək qərarı onların imkanlarını kəskin şəkildə məhdudlaşdırır. Eşitmişəm, amma dəqiq bilmirəm, doğrudurmu ki, Siz Rusiyanı tərk etməli olan həmvətənləriniz üçün burada, Bakıda, ümumiyyətlə, Azərbaycanda mərkəzlər yaradılması barədə göstəriş vermişiniz? Belədirmi? Siz bu barədə Nurqalievlə, Putinlə danışmışsınızmi? Bunun baş verməməsi üçün nə etmək olar, Siz nə təklif etmişiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, əlbəttə, danışmışam. Bu mövzu Rusiya prezidenti ilə görüş zamanı da, indi də müzakirə olunmuşdur. Yeri gəlmişkən, rəqəmlər barədə. Sizə deyim ki, indi görüşdə bizim Daxili İşlər naziri də iştirak edirdi və mənim də məlumatım var. Bizim məlumatımıza görə, Azərbaycanın burada müvəqqəti olmayan əmək qabiliyyətli vətəndaşları təxminən 400–500 min nəfərdir.

Jurnalists: Bütün ölkədə?

İlham Əliyev: Bəli.

Jurnalists: Yəni, onlar Azərbaycanın hazırda digər ölkələrdə işləyən vətəndaşlarıdır. Onlar yarım milyondur.

İlham Əliyev: Rusiya vətəndaşı olan azərbaycanlılar da təxminən 500–600 min nəfərdir. Ona görə də iki milyon, üç milyon rəqəmi həqiqətə uyğun deyildir. Biz rayonlar üzrə, şəhərlər üzrə monitoring keçirdik və müəyyən etdik ki, daha çox adamın getdiyi bəzi rayonlarda əhalinin təxminən 7 faizi yoxdur. Odur ki, bu, Azərbaycan üçün bir növ faciə kimi qəbul edilə biləcək fəlakətli rəqəm deyildir.

Jurnalists: Axı bu adamlar yarım milyondur. İndi onlar Rusiya hökumətinin bəzi hərəkətlərinin təsirinə məruz qalacaqlar.

İlham Əliyev: Əlbəttə. Ona görə də biz ləngimədən qərar qəbul etdik, mən bu istiqamətdə işin qaydaya salınması üçün Baş nazirin birinci müavini başda olmaqla, hökumət komissiyası yaradılması haqqında fərman verdim. İndi biz DİN-in nümayəndələrini Rusiyanın bir neçə regionuna göndəririk...

Jurnalists: Bu, Rusiya ilə razılaşdırılmaqla edilir?

İlham Əliyev: Bəli. Biz, əvvəla, Rusiyanın hakimiyyət orqanları ilə birlikdə dəqiq sayı və dəqiq fərdi tərkibi müəyyənləşdirmək üçün Azərbaycan diasporunu, bütün regionlarda şöbələri olan Ümumrusiya Azərbaycan Konqresini, səfirliyi işə qoşmuşuq. Bu məsələni həll etmək olar və lazımdır. Yalnız əlaqəli şəkildə etmək lazımdır ki, bu, kampaniyaçılıq xarakteri daşmasın.

Əgər Rusiyada miqrasiya proseslərini həqiqətən qaydaya salmaq vəzifəsi qoyulmuşdursa, mən belə başa düşürəm ki, prinsipcə bunu məhz həmin miqrantların gəldikləri ölkələrlə əməkdaşlıq şəraitində etmək daha səmərəli olacaqdır. Biz daha yaxşı bilirik, bizim mexanizmlərimiz çoxdur. Sizə açığımı deyim ki, yaratdığımız komissiya prosesin artıq rəsmiləşdirilməsi deməkdir. Bilirdik ki, gec-tez belə olacaqdır.

Çünkü vəziyyətin, hadisələrin gedişini izləyirik. Müəyyən narahatlıq, milli və dini zəmində toqquşmalar, skinhedlər – bunların hamısı reallıqdır. Biz bunu izləyirik. Odur ki, bu vəziyyətə bir qədər əvvəldən hazırlaşmışdıq, iqtisadi, sosial, inzibati xarakterli tədbirlər kompleksi hazırlamışdıq. Bu məsələni ancaq birgə səylərlə həll etmək lazımdır. Bu bizim üçün problemlər yaratmayacaqdır. Qarşıya qoyulmuş vəzifənin yerinə yetirilib-yetirilməyəcəyi hələ məlum deyil, axı orada təkcə Azərbaycandan deyil, Orta Asiyadan, digər regionlardan olanlar da yaşayır, işləyirlər. Onlar boşluqda deyillər, kiminləsə görüşür, əlaqə saxlayırlar, onlara kimsə kömək edir, kimsə onların sənədlərini rəsmiləşdirir, bazarda kimsə onlardan vergi alır. Bax, onlarla mübarizə aparmaq lazımdır. Əgər Rusiyada onlara, belə deyək, havadarlıq edənlərə qalib gəlmək mümkün olarsa, onda məsələni həll edəcəklər. Bu, mürəkkəb məsələdir və Rusiyanın hakimiyyət orqanlarına uğur arzulayıram. Bunu etmək çətin olacaqdır. Odur ki, miqrantların gəldikləri ölkələrlə əməkdaşlıq etmək hamı üçün faydalı olacaqdır.

S u a l: Dediniz ki, Sizin məlumatımıza görə, Rusiyada Azərbaycan vətəndaşları təxminən 500 min nəfərdir. Lakin etnik azərbaycanlılar Rusiyada qat-qat çoxdur. Bu insanlar artıq Rusiya vətəndaşlığı alsalar da, etnik azərbaycanlılardır. İndi isə Rusiyada millətçilik əhval-ruhiyyəsi artmaqdadır və yəqin ki, özünüzkülərə görə ürəyiniz ağrıyır. Axı onlar sizin xalqımızdır. Siz cənab Nurqalievlə danışdınız, bu problemi necə həll edəcəksiniz? Çünki Rusiyada azərbaycanlılara qarşı, bütün qafqazlılara qarşı mənfi əhval-ruhiyyə yaranır. Siz bununla əlaqədar işləyəcəksinizmi, kömək edəcəksinizmi?

İ l h a m Ə l i y e v: Bilirsinizmi, biz maksimum nə mümkünürsə, onu edirik. Yeri gəlmişkən deyim ki, Rusiyada Gürcüstan vətəndaşları olan çoxlu azərbaycanlı var. Yəni də nazirliyimizin məlumatına görə, onlar təxminən 170 min nəfərdir. Ona görə də, əlbəttə, azərbaycanlılar çoxdur və onların taleyi bizi narahat edir. Mən harada, hansı ölkədə

oluramsa-olum, həmişə diasporla görüşürəm – Moskvada da, Kiyevdə də, Avropada da. Zənnimcə, bizim təşəbbüsümüzlə prezident Putini Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin ikinci qurultayına dəvət etməyim və bizim orada birlikdə çıxış etməyimiz Azərbaycan diasporunun rahatlığı üçün mühüm amil oldu. Bu, cəmiyyətə də, bütün qurumlara da çox güclü siqnal idi. Əlbəttə ki, belə fəal siyasi əməkdaşlıq da kömək edir, çünki ölkələrimiz arasında əlaqələr genişlənir, ünsiyyətin səviyyəsi yüksəlir, əmtəə dövriyyəsini iki dəfə artırmışıq, indi üç dəfə artırırıq. Bütün bunlar köməkədiçi amillərdir. Amma bu məsələdə, bildiyiniz kimi, hər şey bizdən asılı deyildir. Hər halda, ora bizim ərazimiz deyildir. Bu, Rusiyanın ərazisidir və hər şey məhz əhval-ruhiyyədən, ictimai ovqatdan asılıdır. Əlbəttə, müəyyən dairələrin millətçilik zəminində siyasi kapital toplamağa can atması bizi çox narahat edir. Başqa bir şey hesabına siyasi kapital toplamaq mümkün olmadıqda, bu, əlverişli görünə bilər. Bu, klassiklər demişkən, sonuncu sığınacaq olsa da, çox təhlükəlidir, xüsusən də Rusiya kimi ölkədə. Azərbaycan da çoxmillətli ölkədir. Sizə deyim ki, biz milli azlıqlara böyük qayğı ilə yanaşırıq. Çünki bilirsiniz, ölkələrimizdə problemlər var və sosial-iqtisadi problemlər kifayət qədər oxşardır. Əgər hər hansı bir problem yerli sakini narahat edirsə, o bundan, sadəcə, narazıdır və narazılığını bildirir. Əgər bu, azlığın nümayəndəsinə aiddirsə, o düşünə bilər ki, bu ona görədir ki, o, başqa millətdəndir. Ona görə də azlıqların yığıcam yaşadıqları bölgələrə daha çox kömək göstərməyə çalışırıq – sosial infrastruktur: xəstəxanalar, məktəblər tikir, iş yerləri yaradıırıq. Azərbaycanın zənginliyi ondadır ki, biz çoxmillətli dövlətik. Mən buna qəti əminəm. Bu, hər bir çoxmillətli dövlət üçün vacibdir. Rusiya da Qafqaz ölkəsidir. Qafqazın bir hissəsi Rusiyadadır. Məsələn, onlar necə fərqləndirəcəklər...

J u r n a l i s t : ...dağıstanlımı azərbaycanlıdan?!

İ l h a m Ə l i y e v : Heç cür. Məgər fərqləndirmək olarmı, hətta soyadları da eynidir. Yaxşı, bu nəyə gətirib çıxara-

caq? Biz öz tərəfimizdən maksimum hər şeyi edirik ki, soydaşlarımız üçün rahatlıq olsun. Lakin mən onlara demişəm. Moskvada da, Peterburqda da, digər şəhərlərdə də siz olduğunuz ölkənin qanunları ilə yaşamalısınız, onun qanunlarına tabe olmalı, o cümlədən də məişət sahəsində inteqrasiya etməlisiniz. Amma bilin ki, sizə pis olsa, sizi həmişə qəbul edərək.

S u a l: Suallar olduqca çoxdur, vaxtsa həqiqətən məhdudur. Biz Bakıda olarkən – bu, daxili işdir – bir çox bəlikülal bizə deyirdilər ki, hündür binaların tikintisi şəhərin tarixi mərkəzini məhv edir. Bunu biz də görürdük. Ölkə prezidenti kimi, Siz bu təhlükəni hiss edirsinizmi, yoxsa bu, ancaq həmin məhəllədə yaşayan adamların rəyidir?

İ l h a m Ə l i y e v: Belə narahatlıq var. Nə vaxt ki, heç nə tikməyirdilər, deyirdilər heç nə tikilmir. İndi Bakıda eyni zamanda 500 ev tikildiyi bir vaxtda deyirlər ki, həddindən artıq çoxdur. Hər bir ev məhəlləyə də uyğun olmalıdır, onun hündürlüyü və arxitekturası da Bakının arxitekturasına uyğun gəlməlidir. Odur ki, biz bu məsələlərlə məşğul oluruq. Əgər diqqət yetirdinizsə, indi bir çox köhnə evlərə yenidən üzlük çəkilir, onların tarixi koloriti bərpa edilir. Sözlərim qutuyabənzər köhnə sovet evlərinə də aiddir. İndi onlara da bizim gözəl Bakı daşından üzlük çəkirik və bunlar köhnə Bakı evləri kimi olacaqdır.

S u a l: İlham Heydəroviç, bu gün-sabah BMT Təhlükəsizlik Şurası İran problemi haqqında qətnamə qəbul edəcəkdir. Orada hərtərəfli olmasa da, hər halda, sanksiyalar da olacaqdır. Layihə artıq hazırdır, ola bilsin indi, biz Sizinlə söhbət etdiyimiz vaxtda son qeydlər yazılır. Əgər indi Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasının üzvü olsaydı, İran barəsində nə kimi mövqe tutardı?

İ l h a m Ə l i y e v: Biz sanksiyaların əleyhinə olardıq. İstənilən sanksiyaların. Bu birmənalıdır.

J u r n a l i s t: Bəs nə üçün? Hər halda, atom silahının yayılması dəhşətli tarixdir. Yeri gəlməşkən, bu sizin prob-

lemləriniz olacaq, axı İranda 26 milyon, yaxud 30 milyon azərbaycanlı yaşayır.

İ l h a m Ə l i y e v: Axı nüvə texnologiyalarının hazırlanması qadağan edilməyib. Doğrudurmu? Hər bir ölkənin buna haqqı var. BAEA mövcuddur, beynəlxalq nəzarət mövcuddur. Bu gün sübut varmı ki, İran nüvə bombası hazırlayır? Bizdə belə sübut yoxdur. Bu sübutlar beynəlxalq ekspertlərdə varmı? Bütün bunlar ehtimallar səviyyəsindədir. Odur ki, ölkəni nüvə texnologiyalarını inkişaf etdirmək istədiyinə görə cəzalandırmaq... Nə üçün başqalarına olar, onlara olmaz? Yəni, prinsip pozulur. Bəlkə də bu kiminsə xoşuna gəlmir, yəqin ki, kimdəsə narahatlıq və ya qorxu doğurur. Belə isə, bu məsələni müzakirəyə çıxarmaq, işləmək, əməkdaşlıq etmək lazımdır. Desən ki, olmaz, sanksiyalar tətbiq ediləcəkdir – bu heç nəyə gətirib çıxarmayacaqdır. İnanın mənə. Biz bu regionda yaşayırıq, regionu tanıyıırıq, İranla min kilometrədən çox sərhədimiz var, orada, dediyiniz kimi, 30 milyondək azərbaycanlı yaşayır. Bu heç nəyə, yaxşı bir şeyə gətirib çıxarmayacaqdır. Ona görə də biz bunun əleyhinəyik və mən bu mövqeyi dəfələrlə açıqlamışam, bəyan etmişəm və hesab edirəm ki, bu, təhlükəsizlik baxımından region üçün və ümumən inkişaf üçün ağır nəticələrə gətirib çıxaracaqdır.

J u r n a l i s t: Cənab Prezident, axırıncı sualdır. Sankt-Peterburqdan olan arxitektör Yura yazır: Sizin xanımınız kimi xanımı harada tapmaq olar? Əvvəlcədən təşəkkür edirəm. Mehriban xanım gözəllik ilahəsidir. Yuraya bir məsləhət verin.

İ l h a m Ə l i y e v: Yəqin ki, Bakıda. Düşünürəm ki, Bakıda, daha harada tapmaq olar?

S u a l: Bu müsahibəni dinləyəcək rusiyalılara istədiklərinizi birbaşa demək üçün indi Sizin iki dəqiqə vaxtınız var. Ənənəvi olaraq, biz qonaqlarımıza belə imkan veririk.

İ l h a m Ə l i y e v: İki dəqiqə, bu çox qeyri-demokratikdir. Axı siz məni nə qədər sorğu-suala tutdunuz? Bir saat.

Mənim demək istədiklərim üçün isə cəmi iki dəqiqə. Siz söz azadlığını boğursunuz.

Mən Yeni il ərəfəsində bütün rusiyalıları xoşbəxtlik, firavanlıq, məhəbbət, əmin-amanlıq arzulamaq istəyirəm. Mənim həyatım Moskva ilə bağlı olmuşdur – 15 il orada oxumuş, işləmişəm. O illər pis illər deyildi, məhz gənclik, formalaşma illəri idi. Ona görə də Rusiyada baş verən hadisələr, təbii ki, qonşu dövlətin prezidenti kimi, habelə şəxsi nöqtəyi-nəzərdən mənim üçün əhəmiyyətlidir. Mən Rusiyanın uğurlarına sevinirəm, sevinirəm ki, Rusiya yenidən dünya miqyasında sanballı dövlətə çevrilir. Bizdə deyirlər, qonşunun firavanlığı sənin firavanlığındır. İstəyirəm ki, sülh olsun, ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq inkişaf etsin, qarşılıqlı anlaşma möhkəmlənsin, daha çox ünsiyyət olsun.

J u r n a l i s t: Cənab Prezident, son söz Sizdədir, biz Sizinlə doğum gününüz ərəfəsində görüşürük. Siz artıq dediniz ki, xahiş etməyi sevmirsiniz. Buna baxmayaraq, öz doğum gününüz üçün Rusiyadan hansı hədiyyəni almaq istərdiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Sözün düzü, bunu demək mənim üçün çətindir. Ən yaxşı hədiyyə xoş bir sözdür və Azərbaycanın dost olduğunu başa düşməkdir.

J u r n a l i s t: Çox sağ olun.

BAKIDA MÜASİR TIPLİ İKİ KÖRPÜ VƏ İKİ PIYADA KEÇİDİNİN İSTİFADƏYƏ VERİLMƏSİ MƏRASİMİ

22 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin «Bakı şəhərində nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə 2006–2007-ci illər üçün Tədbirlər planının təsdiq edilməsi haqqında» 2006-cı il 2 fevral tarixli Sərəncamına uyğun olaraq paytaxtda inşa ediləcək 9 yol qovşağının – körpünün ikisi və 13 piyada keçidindən ikisi dekabrın 22-də istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev körpülərin və piyada keçidlərinin açılışında iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısı əvvəlcə Bülbül prospekti ilə Füzuli küçəsinin kəsişməsində yerləşən yeraltı piyada keçidinin açılışında iştirak etdi. Buraya toplaşan inşaatçılar və paytaxt sakinləri prezident İlham Əliyevi hörmət və ehtiramla qarşıladılar və ona gül dəstəsi təqdim olundu.

Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov məlumat verdi ki, inşasına bu ilin iyununda başlanmış yeraltı keçidin ümumi uzunluğu 33 metr, eni 8 metrdir. Dörd tərəfə – Füzuli küçəsinə, Bülbül prospektinə, Heydər Əliyev adına Saraya və parka tərəf giriş-çıxışı olan keçiddə İsveçdən gətirilmiş müasir texnologiyalı üç eskalator quraşdırılmışdır. Eskalator ilin istənilən fəslində təhlükəsiz işləməsi baxımından çox etibarlıdır. Tikinti işlərini «Akkord» şirkətlər qrupu yerinə yetirmişdir. İnşaat işlərinə ümumilikdə 3,5 milyon manat vəsait xərclənmişdir.

Prezident İlham Əliyev rəmzi açılışı bildirən lenti kəsdi, keçidin planı ilə tanış oldu, ərazinin əvvəlki və indiki görünüşünü əks etdirən fotosəkillərə, texniki otaqlara baxdı.

Bildirildi ki, burada əlil arabalarının hərəkəti üçün ayrıca yol da vardır. Döşəmələrə və divarlara vurulmuş mərmərlər Rusiyadan, Çindən, Hindistandan gətirilmişdir. İnşaat işlərində 50-yə yaxın işçi çalışmışdır. Keçiddə xüsusi işıqlandırma sistemi və daimi olaraq həzin musiqi səsləndirilməsi üçün avadanlıq quraşdırılmışdır.

Prezident İlham Əliyev görülən işləri yüksək qiymətləndirdi, müasir üslubda tikilən keçiddə ən yüksək texnologianın tətbiqi edildiyini, görünüşünün çox gözəl olduğunu və buranın təmiz və səliqəli saxlanılmasının zəruriliyini bildirdi.

Dövlətimizin başçısı keçidlə Heydər Əliyev adına parka çıxaraq buranı gəzdi, ulu öndərin abidəsini ziyarət etdi. Parkın ətrafında yerləşən binaların xarici görünüşünün müasirləşdirilməsi üçün əlavə tədbirlərin görülməsi haqqında müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını verdi.

***

Prezident İlham Əliyev sonra Səməd Vurğun və Nizami küçələrinin kəsişməsində yerləşən yeraltı keçidin açılışına gəldi. Buraya toplaşanlar dövlətimizin başçısını hərərətlə salamladılar.

Uzunluğu 40 metr olan və təqribən 1,3 milyon manat vəsait xərclənmiş bu keçiddə tikinti işlərini İranın «Saako» şirkəti aparmışdır. Tikinti işlərinə rəhbərlik edən Baş mühəndis Səməd Əkbəri prezident İlham Əliyevə müraciətlə dedi ki, Sizi görməyimizdən çox şadıq. Sizə Allahdan uzun ömür arzulayıyırıq ki, həsrətində olduğumuz qədim Azərbaycanın, doğma Bakı şəhərinin inkişafı üçün çox dəyərli işlər görürsünüz. Biz Azərbaycanda işləməkdən çox məmnunuq.

Şəhərin ən gediş-gəlişli yerlərindən birindəki keçid öz səliqə-sahmanı, orijinal memarlıq tərtibatı ilə seçilir. İrandan gətirilmiş yüksək keyfiyyətli mərmər üzərində həkk edilmiş Təbriz xalçalarının naxışları, səkkizguşəli ulduzlar keçidin yan divarlarına gözəllik verir. Pilləkənlərdə əlil arabalarının

hərəkəti üçün ayrıca yol var. Keçidin ətrafındakı ərazi abadlaşdırılmışdır. Təbrizdən gətirilmiş işıqlandırılan kaktuslar buraya xüsusi yaraşlıq verir.

Prezident İlham Əliyev inşaatçılara təşəkkürünü bildirdi, Azərbaycanın günbəgün inkişaf etdiyini, xarici şirkətlər üçün gözəl şərait yaradıldığını, bundan sonra da Bakıda iş görməkdən ötrü yeni sahələrin açılacağını və işlərin çox olacağını vurğuladı. Dövlətimizin başçısı yeraltı keçidi gəzdi, əlil insanların buradan keçməsinin asanlaşdırılması üçün müasir qurğulardan istifadə edilməsinin əhəmiyyətli olduğunu söylədi və bu barədə aidiyyəti qurumların rəhbərlərinə tapşırıqlar verdi.

* * *

Dekabrın 22-də prezident İlham Əliyev paytaxtımızın Tbilisi prospekti ilə Salamzadə küçəsinin kəsişməsində, Nəqliyyat Nazirliyinin yaxınlığında tikilmiş yol qovşağının – körpünün açılışı mərasimində iştirak etdi. İnşaatçılar, şəhər sakinləri dövlətimizin başçısını hörmətlə qarşıladılar və ona gül dəstəsi təqdim etdilər.

Prezident İlham Əliyev açılışı bildirən lenti kəsdi, yol qovşağının layihəsi və göstəriciləri ilə tanış oldu. Məlumat verildi ki, körpünün ümumi uzunluğu 600 metr, o cümlədən yolötürücüsü 330 metr, eni 23,4 metrdir. Dördzolaqlı körpüyə giriş yolunun uzunluğu 1,3 kilometrəndən çoxdur. Görülən işlərə 19,6 milyon, o cümlədən tikinti-quraşdırma işlərinə 16,2 milyon manat xərclənmişdir. Yol qovşağı Nəqliyyat Nazirliyinin «Yol-nəqliyyat-servis» Departamenti tərəfindən inşa olunmuşdur.

Sonra açılış münasibətilə mərasim keçirildi.

Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov ulu öndər Heydər Əliyevin ölkəmizin hərtərəfli inkişafını nəzərdə tutan uzaqgörən siyasətinin prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla davam etdirildiyini və bunun gələcəkdə daha böyük bəhrələr verəcəyini vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı mərasimdə çıxış etdi.

İ l h a m Ə l i y e v: Mən də sizin hamınızı bu körpünün istismara verilməsi münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Körpünün tikintisində iştirak etmiş bütün inşaatçılara öz minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm ki, qısa müddət ərzində bu körpü istismara verilibdir. Bu, bəlkə də müasir tarixdə analoqu olmayan bir hadisədir. Bu ilin fevral ayında Bakı şəhərinin nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi üçün mənim tərəfimdən sərəncam imzalanmışdır ki, Bakıda 9 körpü və yolötürücüsü tikilsin. Hələ bir il keçməyib, qısa müddət ərzində artıq iki körpü istismara verilir, özü də yüksək səviyyədə. Məqsəd qoyulmuşdur ki, körpülərin xarici görünüşü də gözəl, müasir olsun, həm nəqliyyat funksiyasını daşısın, eyni zamanda, şəhərə gözəllik gətirsin. Bu gün görürəm ki, hər iki məsələ öz həllini tapıbdir.

Bakının nəqliyyat problemi kəskinləşir. Bu da təbiidir. Çünki Azərbaycanın iqtisadiyyatı dünyada analoqu olmayan sürətlə inkişaf edir. Ölkə əhalisi öz həyat səviyyəsini ildən-ilə yaxşılaşdırır. İqtisadi artım göz qabağındadır və sosial rifah da yaxşılaşır. Bakıya, Azərbaycana minlərlə, on minlərlə nəqliyyat vasitəsi gətirilir. Əlbəttə, şəhərin nəqliyyat sistemi buna dözmür. Bu məsələni həll etmək üçün, tıxacları aradan qaldırmaq üçün qərar qəbul olunmuşdur ki, qısa müddət ərzində 9 yerdə körpü və yolötürücüsü tikilsin. Bu gün biz birinci körpünün açılışında iştirak edirik. Bu onu göstərir ki, qarşıda qoyulan bütün məsələlər qısa müddət ərzində və yüksək keyfiyyətlə öz həllini tapır. Bundan sonra tikiləcək körpülər, əlbəttə ki, Bakının nəqliyyat sisteminin yaxşılaşmasına xidmət göstərəcəkdir.

Nəqliyyat Nazirliyindən mənə verilən məlumata görə, 9 körpünün, yolötürücüsünün tikintisi ilə işlər bitmir. Yeni planlar var, yeni layihələr var və biz onları icra edəcəyik. İndi bizim iqtisadi imkanlarımız artır. Büdcəmiz kəskin şəkildə artır. Tikilən bütün bu körpülər, salınan yollar, kənd yolları – hamısı dövlət vəsaiti hesabınadır. Biz artıq buna qadirik, iqtisadi potensialımızı gücləndiririk və bu potensialı

insanların rahatlığına yönəldirik. Bu körpü məhz o funksiyanı daşıyır.

Körpü sənayə müəssisəsi, yaxud da ticarət müəssisəsi deyil ki, sonra gəlir gətirsin. Bu, sadəcə, insanların rahatlığı üçün dövlət tərəfindən görülən işlərdir. Bu körpülərin tikintisinə və bütövlükdə, Bakıda nəqliyyat sisteminin yaxşılaşdırılmasının birinci mərhələsinin həyata keçirilməsinə 200 milyon yeni manatdan çox vəsait ayrılmışdır. Biz artıq bu işin əvvəlindəyik. Aeroport yolu tamamilə yeniləşəcək, indikindən iki dəfə enli olacaq və ən yüksək dünya standartlarına cavab verəcəkdir.

Kənd yolları salınır. O kəndlər ki, oraya piyada da getmək mümkün deyildi, artıq minik avtomobili ilə gedilir. Şəhərlərarası yollar, magistral yollar – budur Azərbaycanın bugünkü inkişafı, bugünkü potensialı.

Ona görə mən bu körpünün istismara verilməsi münasibətilə sizi bir daha ürəkdən təbrik edirəm. Bu həm gözəl bir layihədir, eyni zamanda, çox əlamətdar hadisədir və Azərbaycanın indiki siyasətini özündə əks etdirir. Körpülərin tikintisində iştirak etmiş bütün insanlara öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Sizi bir daha təbrik edirəm.

***

Paytaxtda daha bir yol qovşağının açılışı Ziya Bünyadov və Atatürk prospektlərinin kəsişməsində oldu.

Buraya toplaşan paytaxt sakinləri, inşaatçılar açılış mərasiminə gələn prezident İlham Əliyevi hərərətlə qarşıladılar.

Körpünün tikintisinə bu ilin aprelində başlanmışdır. Ümumi uzunluğu 340 metr olan körpüdə hərəkət üçün 4 cərgəli yol salınmışdır. Körpünün istinad divarlarının uzunluğu 480 metrdir. Baş podratçı «Gəncəkörpütikinti-2» ASC işin keyfiyyətlə, layihəyə uyğun yerinə yetirilməsinə xüsusi diqqət yetirmişdir. Körpünün ətrafı abadlaşdırılmış, yaşıllıq zolağı salınmış, işıqlandırma sistemi yenidən qurulmuşdur ki, bu da şəhərimizə xüsusi yaraşlıq verir.

Prezident İlham Əliyev körpünün rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi, körpünü gəzdi, işin keyfiyyəti ilə maraqlandı.

Körpünün divarına «Yolötürücü Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyevin sərəncamı əsasında 2006-cı ildə inşa edilmişdir» sözləri yazılmış xüsusi lövhə vurulmuşdur.

Bu əzəmətli yol qovşağının da müasir standartlara cavab verdiyini, xarici görünüşünün də gözəl olduğunu vurğulayan prezident İlham Əliyev müxtəlif istiqamətlərdə salınan yeni yollara baxdı, paytaxtda avtomobillərin sayının artmasını nəzərə alaraq, nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinin asanlaşdırılması, tıxacların aradan qaldırılması məqsədilə əlavə tədbirlərin görülməsi, xüsusi planın hazırlanması barədə Nəqliyyat Nazirliyinin və Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin rəhbərlərinə lazımı tövsiyə və tapşırıqlar verdi.

**TÜRKMƏNİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ VƏZİFƏSİNİ MÜVƏQQƏTİ
İCRA EDƏN CƏNAB QURBANQULU
ERDİMƏHƏMMƏDOVA**

Hörmətli Qurbanqulu Məlikquluyeviç!

Türkmənistan Respublikasının Prezidenti Saparmurad Atayeviç Niyazovun vəfatından dərin hüznə xəbər tutdum.

Sizə, mərhumun doğmalarına və yaxınlarına, bütün dost Türkmənistan xalqına Azərbaycan xalqı adından və şəxsən öz adımdan dərin hüznə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 22 dekabr 2006-cı il

**GÜRCÜSTAN RESPUBLİKASININ
BAŞ NAZİRİ ZURAB NOĞAİDELİ
İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

25 dekabr 2006-cı il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 25-də Prezident sarayında Gürcüstan Respublikasının Baş naziri Zurab Noğaidelini qəbul etmişdir.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin, o cümlədən iqtisadi əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyi bildirilmiş, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın bundan sonra da genişləncəyinə əminlik ifadə olunmuşdur.

UKRAYNANIN BAŞ NAZİRİ VİKTOR YANUKOVIÇİN AZƏRBAYCANA İŞGÜZAR SƏFƏRİ

25 dekabr 2006-cı il

Ukraynanın Baş naziri Viktor Yanukoviç dekabrın 26-da Azərbaycana işgüzar səfərə gəlmişdir.

Hər iki ölkənin dövlət bayraqlarının asıldığı Heydər Əliyev adına Beynəlxalq Hava Limanında hörmətli qonağın şərafinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Təyyarənin pilləkəni yanında Viktor Yanukoviçi Azərbaycan Respublikasının Baş nazirinin birinci müavini Yaqub Eyubov və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin məzarını və Şəhidlər xiyabanını ziyarət

Ukraynanın Baş naziri Viktor Yanukoviç və onu müşayiət edən nümayəndə heyətinin üzvləri dekabrın 26-da Fəxri xiyabana gələrək ümummilli lider Heydər Əliyevin əziz xatirəsini ehtiramla yad etmiş, abidəsi önünə əklil qoymuşlar.

Qonaqlar görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsini anmış, məzarı üzərinə təzə-tər güllər düzmüşlər.

Sonra ukraynalı qonaqlar Şəhidlər xiyabanına gedərək ölkəmizin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş qəhrəman vətən oğullarının xatirəsini ehtiramla anmış, məzarları üstünə güllər düzmüş, «Əbədi məşəl» abidəsinin önünə əklil qoymuşlar.

Qonaqlar buradan Bakının mənzərəsini seyr etdilər.

UKRAYNANIN BAŞ NAZİRİ VİKTOR YANUKOVIÇ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

26 dekabr 2006-cı il

İlham Əliyev: Gərgin iş cədvəlinə baxmayaraq, Sizi Yeni il ərəfəsində Bakıda görməyimə çox şadam. Artıq çoxdan apardığımız dialoqumuzu davam etdirmək çox xoş və dəyərlidir. Ümidvaram ki, ölkəmizə səfəriniz ikitərəfli münasibətlərin inkişafında yeni mərhələ olacaq, onlara dinamizm verəcək, iqtisadiyyatın bir çox sahələrini əhatə etməyə imkan yaradacaqdır. Düşünürəm ki, Baş nazirimizlə konstruktiv söhbətiniz oldu.

Viktor Yanukoviç: Həmkarlarımızla – Azərbaycanın Baş naziri, nazirlərlə, sentyabrın 1-də Kiyevdə iclas keçirən dövlətlərarası komissiyanın nümayəndələri ilə görüşmüş işlərə müəyyən yekun vurduq. Lakin indi dinamika çox sürətlidir və ötən dövr ərzində məsələlər yığılıb qalmışdır. Biz keçmişdə respublikalarımız arasında, xalqlarımız arasında münasibətlərdə əsas qoyulmuş köhnə ənənələri davam etdirməyə hazırıq. Biz Heydər Əliyeviçin xatirəsini əziz tuturuq. Çox çətin bir zamanda Azərbaycanın Ukrayna xalqına göstərdiyi yardımını xatırlayırıq. Bu, lap yaxınlarda, 1999-cu ildə, yaz tarla işləri, kənd təsərrüfatında növbəti mövsüm ərəfəsində Ukraynanın dizel yanacağından məhrum olduğu vaxtda baş vermişdir. Kənd təsərrüfatı əməkçilərimiz, kənd sakinlərimiz o dövrü çox yaxşı xatırlayırlar. Onlar Ukraynaya necə yardım göstərildiyini yaxşı xatırlayırlar.

Təkcə ticarət-iqtisadi sahədə deyil, humanitar sahədə də ikitərəfli münasibətlərin yaxşı ənənələrini vurğulamaq istəyi-

rəm və nəinki xalqlarımızın dostluq münasibətlərinin tarixi köklərini xatırlamaq, həm də əməkdaşlığı davam etdirmək və möhkəmlətmək lazımdır. Biz növbəti dəfə bütöv bir təkliflər paketi ilə gəlmişik və Sizdən təkliflər almağa hazırıq.

Azərbaycan iqtisadiyyatı yüksək sürətlə inkişaf edir. İndi Azərbaycanın göstərdiyi dinamika dünyada ən yaxşı dinamikadır. İqtisadiyyatın belə sürətini saxlamaq heç də sadəcə rekord deyildir. Bu təcrübəni öyrənmək lazımdır.

İ l h a m Ə l i y e v: Azərbaycan və Ukrayna həmişə çox səmimi, səmərəli, konstruktiv surətdə əməkdaşlıq edirlər. Sovet İttifaqının tərkibində olduqları dövrdə də Ukrayna ilə Azərbaycan arasında çox sıx münasibətlər, mədəni mübadilə olmuşdur, dostluq, mədəniyyət günləri keçirilirdi. Biz bundan sonra da bütün istiqamətlərdə bir-birimizə kömək edəcək və bir-birimizi dəstəkləyəcəyik.

* * *

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin adından Ukraynanın Baş naziri Viktor Yanukoviçin şərafinə təşkil edilmiş qəbulda Ukraynanın Baş naziri Viktor Yanukoviç və Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev çıxış etdilər.

Ukraynanın Baş naziri Viktor Yanukoviçin çıxışı

Biz Sizi 45 illiyiniz günündə çox böyük həvəslə salamlamağa gəlmişik. Bilirik ki, son illər Siz öz üzərinizə olduqca böyük məsuliyyət götürməli – atanız Heydər Əliyeviçin uzun illər ərzində daşdığı bayrağı qəbul etməli olmusunuz. Kiyev şəhərində onun xatirəsi əbədiləşdirilmişdir. Biz bunu görkəmli dövlət xadiminin, Ukraynanın böyük dostunun xidmətlərinə ehtiram əlaməti olaraq etmişik. İndi, bir neçə il keçdikdən sonra mən qətiyyənlə utanmadan deyirəm: İlham Heydəroviçin o bayrağı əlində saxlaya biləcəyini bütün dünyada izləyirdilər, çünki məsuliyyət çox yüksək idi. Sizin çiyinləriniz üzərinə düşən bu son dərəcə yüksək məsuliyyəti

təsəvvür etmək çətindir. Görünür, bunu Sizin özünüzdən başqa, heç kim təsəvvür edə bilməz. Siz isə bunun nə dərəcədə asan olmadığını heç vaxt heç kimə deməyəcəksiniz. Bunu ancaq güman etmək olar. Mənimlə gələn nümayəndə heyətinin üzvləri həyatın qədir-qiymətini bilən insanlardır, öz üzərinə öhdəlik götürməyin, öhdəlikləri yerinə yetirməyin nə demək olduğunu başa düşürlər. Siz elə bir insansınız ki, bu gün heç kimə heç nə borclu deyilsiniz. Siz bütün dünyaya göstərdiniz ki, çox şeyə nail olmusunuz. Əməli surətdə göstərdiniz ki, Siz öz valideynlərinizə layiqsiniz. Mən bu badəni Ukrayna xalqının böyük dostu, Heydər Əliyevin oğlu İlham Əliyevin sağlığına qaldırmaq istəyirəm.

Çox şadam ki, həyatımda nə vaxtsa belə bir hadisə baş verdi – mən hələ kifayət qədər gənc bir insanla, bu gün isə Azərbaycan prezidenti ilə görüşdüm. Mənim Ukrayna və Azərbaycan xalqlarının xeyrinə ola biləcək etibarlı münasibətlər yaratmağa imkanım var. Mən Sizin sağlığınıza, ailənizin sağlığına badə qaldırmaq istəyirəm. Tanrıdan Sizə cansağlığı, ailənizə və bütün Azərbaycan xalqına firavanlıq diləyirəm.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Viktor Fyodoroviç, sağ olun. Bu gün Sizi Azərbaycanda görməyimə çox şadam. Sizin göstərdiyiniz münasibəti və Yeni il ərəfəsində iş cədvəlinin gərgin olmasına baxmayaraq, buraya gəlməyə, ünsiyyətdə olmağa, görüşməyə və öz hisslərinizi ifadə etməyə vaxt tapmağınızı çox yüksək qiymətləndirirəm. Mən Ukrayna və Azərbaycanın ikitərəfli münasibətlərinin inkişafı üçün çox mühüm mənbə olan dostluğumuz, səmimi münasibətlərimizi, qarşılıqlı hörmət münasibətlərini, dəstəyi qiymətləndirirəm.

Bu gün Siz Azərbaycan prezidentinin, atam Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdiniz, bütün həyatını öz ölkəsinə xidmətə həsr edən və habelə Ukraynaya, Ukrayna xalqına çox böyük məhəbbət bəsləyən insanın xatirəsinə öz ehtira-

mınızı bildirdiniz. Mən bunu bilirəm, onun sizin ölkənizə münasibəti həmişə çox mehriban və səmimi olmuşdur. Təbii olaraq bu mənə də, bütün silahdaşlarıma da keçmişdir.

Ukrayna bizim üçün dostdur, strateji tərəfdaşdır, elə bir ölkədir ki, keçmişdə bizi onunla çox əlaqələr bağlayırdı, ən başlıcası isə, gələcəkdə qarşılıqlı əməkdaşlığın çox parlaq perspektivləri var. Bu gün biz Sizinlə ikitərəfli münasibətlərin, əslində bütün spektrini kifayət qədər geniş əhatə etdik, bütün sahələrdə əlaqələrimizin inkişafının əsas yollarını müəyyənləşdirdik və ümidvaram ki, onları uğurla həyata keçirəcəyik. İkitərəfli əlaqələrimizin inkişafında Sizin rolunuzu xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Siz hökumətə yenidən başçılıq etdiyiniz andan biz bu münasibətlərdə yeni dinamizmi dərhal hiss etdik. Bu çox xoşdur, çox vacibdir. Bu bizim çox xoşumuza gəlir. Biz Sizin keçmişdəki fəaliyyətinizi də xatırlayırıq. O vaxt Sizin söyləriniz sayəsində Ukrayna iqtisadiyyatı sürətlə inkişaf etməyə başladı. Yəqin ki, Siz hökumətə birinci dəfə başçılıq etdiyiniz dövrdə inkişaf sürəti MDB-də ən yüksək idi. Sonra durğunluq oldu. İndi, Siz hökumətə yenidən başçılıq etdiyiniz vaxtda biz bu dinamikanı aydın görürük. Bu ən başlıcasıdır və iqtisadiyyatda məhz Sizin apardığınız siyasətə və istər öz ölkənizdə, istərsə də onun hüdudlarından kənarında hörmət qazandığınıza aydın sübutdur.

Azərbaycanda Sizi böyük siyasi xadim, dövlət xadimi, Azərbaycanın dostu, ölkəmizə böyük məhəbbətlə yanaşan insan kimi tanıyırlar. Bu da çox vacibdir. Dövlətlər arasında münasibətlərin öz tarixi, öz dinamikası var. Rəhbərlər arasında münasibətlər, indiki halda şəxsi dostluq münasibətlərimiz ölkələrimizin münasibətlərinin inkişafının da çox mühüm amilidir. Səfərə görə Sizə bir daha təşəkkür etmək, Sizi, gözəl ailənizi, bütün qonaqlarımızı, bütün qardaş Ukrayna xalqını üzümüzə gələn Yeni il münasibətilə təbrik etmək istəyirəm. Sizə 2007-ci ildə və gələcəkdə ancaq qələbələr, uğur və nəzərdə tutduqlarınızın hamısının həyata keçməsinə arzulayıram. Sizin sağlığınıza!

**AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR
AKADEMİYASININ HƏQİQİ ÜZVÜ
PROFESSOR ADİLƏ NAMAZOVAYA**

Hörmətli Adilə xanım!

Sizi – Azərbaycanın tanınmış alimini, görkəmli pediatrını və gözəl pedaqoqunu 80 illik yubileyiniz münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

Uzun illərdən bəri pediatriyanın müxtəlif sahələrində apardığınız araşdırmalar Sizə respublikamızda və onun hüdudlarından kənarında geniş şöhrət qazandırmışdır. Məhz Sizin elmi tədqiqatlarınızın tətbiqi nəticəsində ürək çatışmazlığından əziyyət çəkən neçə-neçə körpənin sağlamlığını bərpa etmək mümkün olmuşdur. Uşaq təbabəti kimi məsuliyyətli və nəcib bir işə yönəlmiş fəaliyyətiniz yüksək qiymətə layiqdir.

Nüfuzlu beynəlxalq forumlardakı çıxışlarınızla Siz Azərbaycan təbabət elmini ləyaqətlə təmsil etmişsiniz. Elmi yaradıcılığınızı pedaqoji fəaliyyətiniz daim ahəngdar bir şəkildə tamamlamışdır. Azərbaycanda yüksək ixtisaslı tibb kadrlarının yetişdirilməsində böyük əməyiniz vardır. Azərbaycan Tibb Universitetində müxtəlif vəzifələrdə çalışarkən Siz dərin təfəkkür, zəngin bilik və bacarıq nümayiş etdirərək ölkəmiz üçün yüzlərlə uşaq həkimi hazırlamısınız. Rəhbərlik etdiyiniz elmi kadrlar məhz Sizin tələbələriniz olduqlarına görə qürur hissi keçirirlər.

Ümidvaram ki, gənc həkimlər nəsli Sizin zəngin elmi təcrübənizdən bundan sonra da faydalanacaq və Azərbaycanda təbabətin inkişafına öz töhfəsini verəcəkdir.

Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə yeni-yeni müvəffəqiyyətlər arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 26 dekabr 2006-cı il

QEYDLƏR

1. Brüssel şəhəri – Belçika Krallığının paytaxtı. Haqqında ilk məlumata XI əsr sənədlərində rast gəlinir. 1830-cu ildən Belçikanın paytaxtı, ölkənin iqtisadi, siyasi və mədəni mərkəzidir. – 5–37,132,228.

2. Avropa İttifaqı – 1992-ci ildə 12 ölkəni (Belçika, Böyük Britaniya, Almaniya, Yunanistan, Danimarka, İrlandiya, İspaniya, İtaliya, Lüksemburq, Niderland, Portuqaliya, Fransa) birləşdirən Avropa Birliyi bazasında 1993-cü ildə Maastrixt müqaviləsinə əsasən yaradılmışdır.

Sonralar Avropa İttifaqına bir çox dövlətlər daxil olmuşdur. Müqavilə vahid siyasi, iqtisadi mühitin və valyutanın yaradılmasını, malın, kapitalın və adamların azad hərəkətinə bütün maneələrin aradan qaldırılmasını irəli sürmüşdür. Vahid Avropa vətəndaşlığı qəbul edilmişdir. Avropa Mərkəzi Bankında Avropa valyuta interneti fəaliyyət göstərir, 1999-cu ildən vahid valyuta–avro işlənir, vahid pul-kredit siyasəti aparılır. – 5,7,8,10,12,13,15,21,26,29,35,36,40,47,58,73,132,148,160,228,269,277,291.

3. Avropa İttifaqı Şurası, bax: Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi.

4. Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi – bu təşkilatın rəhbər və direktiv orqanıdır. Komitəni bütün üzv ölkələrin Xarici İşlər nazirləri və daimi diplomatik nümayəndələri təşkil edir. Nazirlər Komitəsi hüquq bərabərliyində Avropa cəmiyyətinin problemlərinin milli dəyərlərə əsaslanaraq həll edilməsinə çalışır. Parlament Assambleyası ilə birlikdə Nazirlər Komitəsi üzv ölkələrin götürdükləri öhdəliklərə nəzarət edir və fundamental dəyərlərin keşiyində durur. İldə bir dəfə keçirilən ses-

siyada nazirlər siyasi dialoq aparır, Avropa əməkdaşlığı məsələlərini həll edirlər. – 5.

5. Avropa Parlamenti – Avropa Şurasının orqanlarından biri. İştirakçı ölkələrin əhalisinə görə ümumi səsvermə yolu ilə 5 il müddətinə seçilir. AP-nın aylıq sessiyaları Strasburqda, fəvqəladə iclasları AP-nın komitələri işləyən Brüsseldə, Katibliyi isə Lüksemburqdadır. Azərbaycan 2001-ci ildən Avropa Parlamentinin üzvüdür. – 5–37,26.

6. Belçika, B e l ç i k a K r a l l ı ğ ı – Qərbi Avropada dövlət. Sahəsi 30,5 min km², əhalisi 10,2 milyon nəfərdir. Belçika konstitusiyalı monarxiyadır. Dövlət başçısı kral, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Brüssel-dir. – 5–37.

7. Moskva Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutu (Universiteti) – Rusiya Federasiyası Xarici İşlər Nazirliyinin ali təhsil müəssisəsi. Əsası 1944-cü ildə qoyulmuşdur. Yüksək səviyyəli peşəkar diplomatlar, tədqiqatçılar, jurnalistlər, siyasi və ictimai xadimlər hazırlayır. – 6,45–46.

8. Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) – Azərbaycanda ən kütləvi siyasi partiya. 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvan şəhərində təsis edilib. 81 rayon və 5 minə yaxın ilk partiya təşkilatı var. Partiyada Gənclər Birliyi və Qadın Şurası fəaliyyət göstərir. Parlamentdə 73 deputatla təmsil olunur. YAP Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin daha da möhkəmləndirilməsində, ölkəmizdə demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət qurulmasında və iqtisadi-siyasi islahatların həyata keçirilməsində fəal iştirak edir. Ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında aparıcı qüvvədir. YAP-ın təsis konfransında (1992) mərhum prezidentimiz Heydər Əliyev yekdilliklə partiyanın sədri seçilmişdi. 2005-ci il mart ayından isə YAP-ın sədri prezident İlham Əliyevdir. – 6,202–208.

9. Avropa Şurasının Parlament Assambleyası (AŞPA) – 2004-cü ildə təşkil olunmuşdur. AŞPA-da 25 Avropa ölkəsinin 732 deputatı fəaliyyət göstərir. – 6,14,142,219,220,221,222, 223.

10. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) – respublikada neft və qazın kəşfiyyatına, çıxarılmasına və emal edilməsinə rəhbərlik edən qurum. 1991-ci ildə təşkil edilmişdir. Şirkət neft və qaz quyularının qazılması və istifadəyə verilməsi, nəql edilməsi və s. məqsədlə dünyanın bir sıra ölkələrinin iri neft şirkətləri ilə sazişlər, müqavilələr bağlamışdır. – 6,148,149,150,168.

11. Avropa Komissiyası, Avropa Şurası ölkələrinin Komissiyası – AŞ Hökumətlərinin ali icraedici orqanı, AŞ-nin bütün maraqlarına cavab verən siyasi müstəqil institut. Onun tərkibinə üzv ölkələrin hökumətlərinin vahid razılığı ilə seçilən 20 komissar daxildir. Komissiyanın tərkibini minimum üzv ölkələrin nümayəndələri təmsil edir. Komissiyanın üzvləri öz ölkələrini yox, bütün AŞ-ni təmsil edirlər. AŞ-nin bütün qərarları Komissiyadan keçməlidir. Qərarların yerinə yetirilməsinə AŞ nəzarət edir. – 7,25.

12. Joze Manuel Barrozu (d.1959) – Portuqaliya və Ümum-avropa siyasi və dövlət xadimi. 2002–2004-cü illərdə Portuqaliyanın Baş naziri olmuşdur. 2004-cü ilin noyabrından J.M.Barrozu Avropa Parlamenti tərəfindən Avropa Komissiyasının sədri seçilmişdir. – 7,8.

13. Havyer Solana (d.1942) – siyasi xadim, 1995–99-cu illərdə NATO-nun Baş katibi, 1999-cu ilin iyulundan Avropa İttifaqı Şurasının Xarici Siyasət və Təhlükəsizlik üzrə Baş katibidir. – 7,228.

14. Dünya Bankı – BMT-nin hökumətlərarası ixtisaslaşdırılmış idarəsi. 1945-ci ildə ABŞ-da Bretton–Vuds çərçivəsi sistemində yaradılmışdır. İdarə heyəti Vaşinqtondadır. Məq-

sədi inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqtisadi və sosial dirçəlişinə kömək etməkdir. Səhmdar cəmiyyəti formasındadır və iştirakçıları yalnız Beynəlxalq Valyuta Fondunun üzvləridir. Banka 130-dan artıq dövlət daxildir. 1992-ci ildən Azərbaycan Respublikası Dünya Bankının üzvüdür. –11,23.

15. Beynəlxalq Valyuta Fondu – BMT-nin hökumətlər-
arası ixtisaslaşdırılmış idarəsi, beynəlxalq valyuta təşkilatı. 1945-ci ildə yaradılmış, 1947-ci ildən fəaliyyətə başlamışdır. İdarə heyəti Vaşinqtondadır. Dünyanın 130-a yaxın ölkəsi fondun üzvüdür. Nizamnaməsinə görə, məqsədi beynəlxalq valyuta əməkdaşlığına yardım etmək, ölkələr arasında valyuta-hesablaşma münasibətlərini nizama salmaq, fonda daxil olan ölkələrin ödəmə balanslarını tarazlaşdırmaq və valyuta məzənnəsini tənzimləməkdən ibarətdir. 1992-ci ildə Azərbaycan Respublikası Beynəlxalq Valyuta Fonduna qəbul olunmuşdur. – 11,23.

16. «Yeni qonşuluq siyasəti» (YQS) – Avropa İttifaqının qonşu ölkələrlə əməkdaşlığının möhkəmləndirilməsinə, Avropa İttifaqı və qonşu ölkələr arasında təhlükəsiz və fəri-
van zonalar, Avropa İttifaqı sərhədlərində «dost ölkələr dairəsi» yaratmağa, həmçinin Aİ ilə qonşu ölkələr arasında siyasi, təhlükəsiz, iqtisadi və mədəni sahələrdə daha sıx əməkdaşlıq etməyə şərait yaradır. YQS-nin əsas məqsədi Avropa İttifaqının qonşu ölkələrində stabilliyin, təhlükəsizliyin qorunması, maraqlı ölkələrdə rifah halının yaxşılaşdırılmasıdır. – 12,36.

17. ATƏT-in Minsk qrupu – 1992-ci il martın 24-də yaradılmışdır. 1997-ci ildə Minsk qrupunun tərkibinə aşağıdakı dövlətlər daxil olmuşdur: Azərbaycan, Ermənistan, Belarus, Almaniya, İtaliya, Rusiya, ABŞ, Fransa, Türkiyə, Danimarka və İsveç. 1994-cü ilin dekabrından Minsk qrupuna iki sədr – Rusiya və İtaliya rəhbərlik edirdi. 1996-cı ilin dekabrından onun üç – Rusiya, ABŞ və fransalı həmsədrləri var. Qrupun

əsas vəzifəsi Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsinin sülh yolu ilə aradan qaldırılmasına və Dağlıq Qarabağ probleminin dinc vasitələrlə həll edilməsinə bilavasitə kömək etməkdir. – 13,33,130,266,269,290,291,292.

18. Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti – Azərbaycan Respublikası ərazisində muxtar vilayət. 1923-cü il iyulun 7-də təşkil edilmişdir. Dağlıq Qarabağda 1988-ci ilə qədər 170 min əhali yaşayırdı. Sahəsi 4 min km²-dir. Mərkəzi Xankəndidir.

1988-ci ildə muxtar vilayətin erməni separatçıları və millətçiləri Ermənistan silahlı qüvvələri ilə birlikdə bu ərazidə yaşayan azərbaycanlıları doğma torpaqlarından çıxararaq Dağlıq Qarabağı işğal etdilər. BMT-nin 822, 853, 874, 884 sayılı qətnamələrinə görə, erməni işğalçıları Azərbaycan torpaqlarını qeydşərtsiz tərk etməlidirlər. Ancaq Azərbaycan torpaqları hələ də erməni tapdağı altındadır. – 13,14,16,17,18,21,22,29,33,34,35,37, 65,69,71,73,80,103,105,128,130,131,142,199,230,236,265,266,267,268,288,290,291,293.

19. ATƏT – Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı. Əsası 1975-ci il iyulun 3–9-da Helsinkidə qoyulmuşdur. Burada Avropanın 33 dövlətinin, ABŞ və Kanadanın dövlət və hökumət rəhbərləri iştirak edirdi. ATƏT «soyuq müharibə»nin qurtarmasından sonra Ümumavropa təhlükəsizlik sistemini formalaşdıran, yeni Avropanın siyasi və iqtisadi həyatının sivil birgəyaşayış qaydalarını müəyyən edən, dövlətlərarası münasibətləri rəqiblik və münaqişə yolundan əməkdaşlıq və qarşılıqlı mənafe istiqamətlərinə yönəldən bir təşkilat funksiyasını icra edir.

Azərbaycan 1992-ci ildən ATƏT-in üzvüdür və 1993-cü ilin ikinci yarısından ATƏT-in zirvə görüşlərində Azərbaycan nümayəndə heyəti fəal iştirak edir. – 13,17,19,21,34,57,72, 103,112,128,145,269,277,288,292.

20. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası (BMTTS) – BMT-nin daimi fəaliyyət göstərən mühüm orqa-

nı. BMT-nin Nizamnaməsinə görə, beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunmasında əsas məsuliyyət daşıyır. 15 üzvü var: 5 daimi (Çin, Fransa, Rusiya, Böyük Britaniya, ABŞ), 10 üzvü isə 2 il müddətinə seçilir. Şuranın hər bir üzvü bir səsə malikdir. Prosedura məsələlərinə dair qərarlar Şuranın 9 üzvü səs verdikdə qəbul olunmuş sayılır. – 14,18,69,103, 104,131,293,300.

21. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) – müasir dünyanın ən nüfuzlu beynəlxalq təşkilatı. Qərargahı Nyu-York şəhərindədir. Əsas vəzifəsi beynəlxalq sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq və möhkəmlətmək, dövlətlər arasında əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdir. BMT-nin Nizamnaməsi 1945-ci il iyulun 26-da San-Fransisko konfransında 50 dövlətin nümayəndəsi tərəfindən imzalandı və 1945-ci il oktyabrın 24-də qüvvəyə mindi. Hazırda BMT-yə 198 dövlət daxildir.

BMT-nin əsas orqanları Baş Məclis, Təhlükəsizlik Şurası, İqtisadi və İctimai Şura, Qəyyumluq Şurası, Beynəlxalq Məhkəmə və Katiblikdir.

Azərbaycan Respublikası 1992-ci ildən BMT-nin üzvüdür.

Dövlətimizin apardığı uğurlu xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan 2011-ci ilin oktyabr ayında BMT-nin Təhlükəsizlik Surasına qeyri-daimi üzv qəbul olunmuşdur.– 14,18,58,69,98, 133,266,267,288,290.

22. Avropa Şurası (AŞ) – Avropada hökumətlərarası təşkilat. 1949-cu ildə yaradılmışdır. Qərargahı Fransanın Strasburq şəhərində yerləşir. AŞ-nin əsas məqsədi Avropada sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq, seçki sistemində çoxpartiyalılığa riayət etmək, demokratiyanı və insan hüquqlarını müdafiə etmək, möhkəmləndirmək, Avropa ölkələrinin mədəniyyətlərinin yaxınlaşmasına çalışmaq və s. ibarətdir. AŞ-nin ali orqanları Nazirlər Komitəsi, Məsləhət Assambleyası, Sahə Nazirliklərinin Müşavirəsi və Katiblikdir. Azərbaycan 2001-ci ildən Avropa Şurasının üzvüdür. – 17,18,19,269,292.

23. Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ) – Şimali Amerikada dövlət. Şimaldan Kanada, cənubdan Meksika, şərqdən Atlantik okeanı və qərbdən Sakit okeanla əhatə olunur. Sahəsi 9,14 milyon km², əhalisi 280 milyon nəfərə yaxındır. İnzibati cəhətdən 50 ştata bölünür. Ali qanunvericilik orqanı ikipalatalı (Nümayəndələr palatası və Senat) ABŞ Konqresidir. Dövlət başçısı prezidentdir. Paytaxtı Vaşinqton şəhəridir. – 19,104,105,108,232,269,292,293,294.

24. ABŞ Dövlət Departamenti – ABŞ-da 1789-cu ildən Xarici İşlər Nazirliyi funksiyasını həyata keçirən əsas xarici siyasət idarəsi. Dövlət katibi başçılıq edir, prezidentin və Konqresin hazırladığı xarici siyasi xətti həyata keçirir. –19.

25. Exit-poll – seçki məntəqəsindən çıxan seçicilərdən səsə kimə verdiyinin anonim sorğusunu öyrənən qrup.

Exit-pollun əsas işi seçki prosesinin başa çatmasından əvvəl proqnoz verməkdir. Seçki günü exit-pollun məlumatı televiziyada və dövrü mətbuatda geniş işıqlandırılır. Bu üsuldən ilk dəfə ABŞ-da istifadə edilmişdir. – 19.

26. Gürcüstan, G ü r c ü s t a n R e s p u b l i k a s ı – Cənubi Qafqazın mərkəzi və qərb hissəsində dövlət. Sahəsi 69,7 min km², əhalisi 5,5 milyon nəfərdir. Dövlətin başçısı prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Tbilisi şəhəridir. – 20,21,23,33,105,121–129,133,140,222,269,286,287,288,295,310.

27. Ukrayna, U k r a y n a R e s p u b l i k a s ı – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 603,7 min km², əhalisi 45,6 milyon nəfərdir. Ukraynanın tərkibinə 24 vilayət və Kırım Respublikası daxildir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı – Ali Radadır. Paytaxtı Kiyev şəhəridir. – 20,121–129,133,269,311–315.

28. Qırğızıstan, Q ı r ğ ı z ı s t a n R e s p u b l i k a s ı – Orta Asiyanın şimal-şərqində dövlət. Sahəsi 198,5 min km²,

əhalisi 4,53 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 6 vilayətə, 40 rayona bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Bişkekdir. – 20,64,71,72,75,121–129,132.

29. «EvroneWS» – dünyada baş verən hadisələri 24 saat operativ Avropa informasiya telekanalı. «EvroneWS»in kabel, peyk və efir yayımları Avropa, Afrika, Asiya, Avstraliya, Şimali və Cənubi Amerikada, həmçinin Yaxın Şərqdə – 150-dən çox ölkədə yayımlanır.

Kanal Yayım Birliyinin təşəbbüsü ilə Fransada yaradılmışdır. «EvroneWS» 14 dildə yayımlanır. Mənzil - qərargahı Lion (Fransa) şəhərindədir. – 20,27.

30. CNN, «K e y b l N y u s N e t u o r k» – ABŞ-da peyk-kabel informasiya televiziya kanalı. Əsası 1980-ci ildə Atlanta şəhərində qoyulmuşdur. Bütün sutka ərzində 150 ölkəyə ingilis dilində xəbərlər yayımlayır. Dünyanın müxtəlif regionlarında 25 nümayəndəliyi var. – 20.

31. «Holland sindromu» – ölkə iqtisadiyyatında əsas diqətin bir sahəyə yönəldilməsi. – 20,23.

32. Dövlət Neft Fondu – 1999-cu ildə yaradılmışdır. Əsas fəaliyyəti neft və qaz ehtiyatlarına dair sazişlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının əldə etdiyi gəlirlərin toplanmasını, səmərəli idarə etməsini, gələcək nəsillər üçün saxlanmasını təmin edən xüsusi məqsədli dövlət qurumudur. – 20,22,96.

33. Rusiya, R u s i y a F e d e r a s i y a s ı – Avropanın şərqində, Asiyanın şimalında dövlət. Sahəsi 17.075.4 km², əhalisi 146,3 milyon nəfərdir. Rusiya Federasiyasına 21 respublika, 6 diyar, 49 vilayət, federal əhəmiyyətli Moskva və Sankt-Peterburq şəhərləri, 10 muxtar vilayət və mahal daxildir.

Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı Dövlət Duması və Federasiya Şurasıdır. Paytaxtı Moskva şəhəridir.

21,23,45–46,101,105,132,147,163,168,173–176,177–179,269,275–276,279–302,304.

34. Stepanakert – bax: Xankəndi

35. Xankəndi – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin mərkəzi. 1990-cı ildən Ermənistan silahlıları tərəfindən işğal edilmişdir. – 22.

36. Vatikan dövləti – Avropada Papa dövləti. Monte-Vatikanə təpəliyində, İtaliyanın paytaxtı Roma şəhərinin qərb hissəsindədir. Roma-katolik kilsəsinin siyasi, inzibati və ideoloji mərkəzidir. Vatikan teokratik monarxiyadır. Dövlət başçısı Roma papasıdır. – 22.

37. Andris Pyebalqs – Avropa Komissiyasının Enerji məsələlərinə dair komissarı. – 25,32.

38. Belçika Senatı – Belçikada ikipalatalı (Nümayəndələr Palatası və Senat) parlament. Senat parlamentin yuxarı palatasıdır. 1830-cu ildə Niderlandiyadan ayrıldıqdan sonra Senat və Nümayəndələr Palatası yaradılmışdır. Senat və bütün federal palata 1831-ci ildən fəaliyyətə başlamışdır. – 27.

39. NATO (*Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatı*) – hərbi-siyasi ittifaq. 1949-cu il aprelin 4-də Vaşinqtonda ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Belçika, Niderland, Lüksemburq, Kanada, İtaliya, Portuqaliya, Norveç, Danimarka, İslandiyanın imzaladıqları Şimali Atlantika müqaviləsi əsasında yaradılmışdır. 1952-ci ildə Yunanıstan və Türkiyə, 1955-ci ildə Almaniya Federativ Respublikası, 1982-ci ildə İspaniya NATO-ya qoşulmuşlar. Varşava Müqaviləsi Təşkilatı dağıldıqdan (1990) sonra əvvəllər sosialist ölkələri düşərgəsinə daxil olmuş ölkələrin bir qismi NATO-ya üzvlüyə qəbul edilmiş, digər qismi isə ilkin mərhələ kimi, NATO-nun «Sülh naminə tərəfdaşlıq»

proqramına qoşulmuşlar. Ali orqanı NATO Şurasının sessiya-sıdır. Mənzil-qərgahı Brüsseldədir. – 28–33,132,295.

40. Yaap de Hoop Sxeffer (d.1948) – Niderland siyasi xadimi. – 28–33.

41. NATO-nun «Fərdi tərəfdaşlığın fəaliyyət planı» – 2008-ci ildən Azərbaycan Respublikası bu planın həyata keçirilməsində iştirak edir. – 28,29,30,132.

42. Əfqanıstan, Ə f q a n ı s t a n İ s l a m D ö v l ə t i – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 652,2 min km², əhalisi 22,7 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 29 vilayətə və mərkəzə tabeli 2 mahala bölünür. Dövlət başçısı prezidentdir. Paytaxtı Kabil şəhəridir. – 28,31.

43. Kosovo problemi – 80-ci illərdən başlayaraq Yuqoslaviya (Yuqoslaviya Federativ Sosialist Respublikası) ciddi iqtisadi və siyasi çətinliklərlə qarşılaşdı. 1991-ci ildə millətlər arası qarşıdurma nəticəsində YFSR parçalandı. Federasiyanın tərkibindən Sloveniya, Xorvatiya, Bosniya və Herseqovina, Makedoniya çıxdı və müstəqil dövlət oldular. 1992-ci ildə Serbiya və Çernoqoriya Yuqoslaviya Respublikası yaradıldı. 1999-cu ildə serb hökuməti tərəfindən Kosovoda (Serbiyanın tərkibində) yaşayan albanlara qarşı zorakılıq başlandı və nəticədə etnik qarşıdurma yarandı. Buna görə də NATO aviasiyası tərəfindən bombardman edildi. Məhz bundan sonra Yuqoslaviya öz ordusunu Kosovodan çıxartdı və NATO-nun sülhməramlı ordusu albanları serblərdən qorumaq üçün Kosovoya girdi. 1999-cu ildən sonra Serbiya hökuməti Kosovo ərazisinə de-fakto nəzarətini itirdi. 2008-ci ildə Kosovo özünü birtərəfli şəkildə müstəqil dövlət elan etdi. Hazırda BMT üzv-ölkələrinin 99-u, o cümlədən NATO ölkələri Kosovonun müstəqilliyini tanıyır. – 28,30,31.

44. İraq, İ r a q R e s p u b l i k a s ı – Cənub–Qərbi Asiyada – Dəclə və Fərat çayları hövzəsində neft ixrac edən ölkə. Sahəsi 438,3 min km², əhalisi 22,4 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 18 mühafəzaya bölünür. Dövlət başçısı prezident, hökumət başçısı isə Baş nazirdir. Ölkə ABŞ və NATO ölkələri ilə müharibə vəziyyətində olduğu üçün ali qanunverici orqanı yoxdur. Paytaxtı Bağdaddır. – 28.

45. «Sülh naminə tərəfdaşlıq» proqramı – NATO ilə Şərqi Avropa və keçmiş SSRİ ölkələri arasında siyasi və hərbi sahələrdə əməkdaşlıq sənədi. 1994-cü il yanvarın 10–11-də NATO Şurasının dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində Brüsseldə keçirilən görüşdə ABŞ tərəfindən təklif edilmişdir.

Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyev 1994-cü il mayın 4-də NATO-nun Brüsseldəki mənzil-qərargahında Azərbaycanın «Sülh naminə tərəfdaşlıq» proqramına qoşulması haqqında sənədi imzalamışdır. 1996-cı ilin aprelində Heydər Əliyev NATO-nun Brüsseldəki mənzil-qərargahında NATO-nun Baş katibi Havyer Solana ilə görüşündə Azərbaycan Respublikasının təqdimat sənədini ona vermişdir. Həmin sənəd əsasında Azərbaycanın NATO ilə tərəfdaşlığının fərdi proqramı hazırlanmışdır. – 31.

46. Şimali Atlantika Şurası – Şimali Atlantika Müqaviləsinin (NATO) daimi üzv ölkələrinin siyasi qərarlar qəbul edən əsas orqanı. NATO Şuraya müxtəlif siyasi funksiyaları yerinə yetirmək üçün köməkçi orqanlar yaratmağa səlahiyyət verir. Şura daimi nümayəndəliklərdən, üzv dövlətlərin nazirlərindən, müdafiə nazirlərindən ibarətdir. Şuranın iclaslarına NATO-nun Baş katibi sədrlik edir. – 31.

47. «Assoşeyted Press» – ABŞ-ın ən böyük informasiya agentliklərindən biri. 1848-ci ildə Nyu-Yorkda yaradılmışdır. Amerika qəzet nəşirlərinin xüsusi mülkiyyəti olan Assoşeyted Press agentliyi ABŞ-da bütün informasiya işinə nəzarət edir. – 32.

48. «Space» – Azərbaycanda müstəqil teleşirkət. 1997-ci ildə yaradılmışdır. Dünyanın bir sıra – MSM, Fashion TV, CNN, NTV telekanalları, İHLAS agentliyi ilə əməkdaşlıq edir. – 32.

49. Cənubi Osetiya – Gürcüstan Respublikasının tərkibində muxtar vilayət. 1922-ci ildə yaradılmışdır. Sahəsi 3,9 min km², əhalisi 99 min nəfərdir. Mərkəzi Sxinvali şəhəri. – 33.

50. Abxaziya – Gürcüstan Respublikasının tərkibində muxtar respublika. 1921-ci ildə təşkil olunmuşdur. Sahəsi 8,6 min km², əhalisi 501 min nəfərdir. Paytaxtı Suxumi şəhəridir. –33,290,291.

51. Karel de Quxt (d.1954) – Belçika dövlət və siyasi xadimi, Ticarət üzrə Avropa Komissarı. 2004–2009-cu illərdə Belçikanın Xarici İşlər naziri, 2004–2006-cı illərdə isə ATƏT-in sədri olmuşdur. – 34,128.

52. Gi Verhofstadt (d.1953) – Belçika siyasi xadimi. 1999–2008-ci illərdə Belçika Baş naziri. – 35.

53. Moskva – Rusiya Federasiyasının paytaxtı. Ölkənin siyasi, inzibati və mədəni mərkəzi, mühüm nəqliyyat qovşağıdır. Əsası 1147-ci ildə Suzdal knyazı Yuri Dolqoruki tərəfindən qoyulmuşdur. – 37,39–43,45–46,173,174,239,242,272, 282,290,300,302.

54. Moldova, Moldova Respublikası – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 33,7 min km², əhalisi 4,36 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 40 rayona bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı birpalatalı parlamentdir. Paytaxtı Kişinyov şəhəridir. – 37,39–43,122–129, 269,288.

55. Tacikistan, Tacikistan Respublikası – Orta Asiyanın cənub-şərqində dövlət. Sahəsi 143,1 min km²,

əhalisi 5,5 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi Bədəxşən Muxtar Vilayətinə, 2 vilayətə və 45 rayona bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Düşənbə şəhəridir. – 38,121–129.

56. İmaməli Rəhmon, İ m a m ə l i Ş ə r i f o ğ l u (d.1952) – Tacikistanın siyasi və dövlət xadimi. 1992-ci ildə Tacikistan Ali Sovetinin sədri olmuşdur. Həmin ilin noyabrından Tacikistan Respublikasının prezidentidir. – 38,122–129.

57. Putin Vladimir (d.1952) – 2000–2008-ci illərdə Rusiya Federasiyasının Prezidenti. 1975–97-ci illərdə bir sıra məsul vəzifələrdə çalışmışdır. 1998-ci ildə Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, 1998–99-cu illərdə FTX-nın direktoru, 1999-cu ilin avqustundan Rusiya hökumətinin başçısı, 2008-ci ilin mayında Rusiya Federasiyasının Baş naziri təyin edilmişdir. 2012-ci ilin mart ayında yenidən Rusiya Federasiyasının prezidenti seçilmişdir. – 40–41,122–129,132,175,178,286,289,296,299.

58. Lujkov Yuri Mixayloviç (d.1936) – Rusiyanın ictimai və dövlət xadimi. 1992–2010-cu illərdə Moskva şəhərinin meri olmuşdur. – 42.

59. Litva, L i t v a R e s p u b l i k a s ı – Şərqi Avropada – Pribaltikada dövlət. Sahəsi 65,2 min km², əhalisi 3,5 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 44 rayona bölünür və respublika təbəçiliyinə 11 şəhər daxildir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Seymdir. Paytaxtı Vilynüsdür. – 44.

60. Arvidas Potsyus (d.1957) – General-leytenant. 2006-cı ildə Litva Dövlət Təhlükəsizlik Departamentinin direktoru. 2009–2014-cü illərdə (24 iyula qədər) Litva hərbi qüvvələrinin Baş komandanı olmuşdur. – 44.

61. Valdas Adamkus (d.1955) – 1998–2003 və 2004–2009-cu illərdə Litva Respublikasının prezidenti olmuşdur. – 44.

62. Anatoli Torkunov – rus tarixçisi. Siyasi elmlər doktoru, professor, akademik. Fövqəladə və Səlahiyyətli səfir. 1992-ci ildən Moskva Beynəlxalq Münasibətlər Universitetinin rektoru. 2010-cu ildən Rusiya Elmlər Akademiyasının qlobal problem və beynəlxalq münasibətlər şöbəsinin akademik katibinin müavini. – 45–46.

63. Almaniya, Almaniya Federativ Respublikası – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 357 min km², əhalisi 81,9 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı prezident, hökumət başçısı isə federal kanslerdir. Ali qanunverici hakimiyyət orqanı parlamentdən – Bunderstaq və Bundersatdan ibarətdir. Paytaxtı Berlin şəhəridir. – 47–48, 50–59, 141, 250, 252, 253.

64. Almaniya Bunderstağı – Almaniya parlamentinin aşağı palatası. – 48.

65. Səudiyyə Ərəbistanı, Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 2,15 milyon km², əhalisi 18,4 milyon nəfərdir. Paytaxtı ər-Piyadır. İnzibati cəhətdən 4 əyalətə bölünür.

Səudiyyə Ərəbistanı mütləq teokratik monarxiyadır. Dövlət başçısı kraldır. Ölkədə bütün hakimiyyət krala məxsusdur. İcra orqanı Nazirlər Şurasıdır, Şurani kral təyin edir və ona başçılıq edir. Hökumətin nəzdində Məşvərət Şurası var. Müsəlmanların iki müqəddəs şəhəri Məkkə və Mədinə Səudiyyə Ərəbistanındadır. – 49, 227.

66. Abdullah ibn Əbdüləziz, Al Səud (1924–2011) – 2005-ci il Səudiyyə Ərəbistanı əmiri. 1962-ci ildən Səudiyyə Ərəbistanı Milli Qvardiyasının komandiri olan birinci əmir Abdullah ibn Səudun oğludur. 1982-ci ildən Baş nazirin müavini, 1996-cı ildən 2005-ci ilə qədər Baş nazir olmuşdur, Azərbaycan Respublikasının «İstiqlal» ordeni ilə təltif olunmuşdur. – 49, 227.

67. Qobustan – Azərbaycanın şərqində alçaq dağlıq sahə, uzunluğu 100 km, eni 80 km-ə yaxındır. Qobustan yaxınlığında, Qobustan qoruğu ərazisində zəngin qayaüstü təsvirlərlə yanaşı, Daş dövründən başlamış orta əsrlərədək çoxlu ibtidai insan düşərgəsi, qədim yaşayış məskəni, kurqanlar və s. arxeoloji abidələr vardır. Onların beşində Mezolit, dördündə Neolit, yeddisində Tunc, birində antik və beşində orta əsrlər dövründə yaşayış olduğunu göstərən mədəni təbəqə və maddi qalıqlar aşkar edilmişdir. – 50.

68. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı – Qərbi və Şərqi Avropa, MDB ölkələrini uzunmüddətli kreditlə təchiz edən regional dövlətlərarası bank. 1990-cı ildə yaradılmışdır. Londonda yerləşir. Bankın 57 üzvü var, həmçinin Avropa İnvestisiya Bankı və Avropa Birliyi ora daxildir. – 52,68,181.

69. Heydər Əliyev, H e y d ə r Ə l i r z a o ğ l u (1923–2003) – Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın ümummillə lideri, görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti (1993–2003), iki dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı.

1964-cü ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildə isə sədri vəzifəsinə irəli çəkilmişdir.

Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin iyul (1969) plenumunda Heydər Əliyev MK-nın Büro üzvü, Azərbaycan KP MK-nın Birinci katibi seçilmişdir.

H.Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi ilk illərdən əhatəli iqtisadi konsepsiya hazırlanmış, yeni istehsal sahələri yaradılmış, Azərbaycanın iqtisadi potensialı güclənmişdir. H.Əliyevin respublikaya bilavasitə rəhbərlik etdiyi dövrdə (1969–82-ci illər) idarəetmə mexanizminin və metodlarının təkmilləşdirilməsi, əmək və ictimai-siyasi fəallığın artırılması, kənd təsərrüfatının inkişafında yüksək göstəricilər əldə edilməsi, azərbaycançılıq məfkurəsinin, milli ruhun, milli özünüdərkini yüksəlişi, müstəqil dövlətçilik ideyalarının güclənməsi və reallaşması üçün dəyərli işlər görülmüşdür.

H.Əliyev 1971-ci ildə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin üzvü, 1976-cı ilin martında Sov.İKP MK Siyasi Bürosu üzvlüyünə namizəd, 1982-ci ilin noyabrında isə Siyasi Büro üzvü seçilmiş və eyni zamanda SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin Birinci müavini təyin edilmişdir.

H.Əliyev Moskvada işlədiyi dövrdə də həmişə Azərbaycanı düşünmüş, onun taleyi ilə yaşamış, doğma respublikanın dünyada tanındılması üçün əlindən gələni etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin 20 yanvarında sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciəni qətiyyətlə pisləmiş və Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində kəskin bəyanatla çıxış etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıtmış, əvvəlcə Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamışdır. O, 1991–93-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədr müavini olmuş, Ali Sovetin sessiyalarında fəal iştirak etmiş, Azərbaycanda mövcud ictimai-siyasi vəziyyəti həmişə obyektiv təhlil etmiş, mühüm prinsiplər fikirlər söyləmiş, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin səbəblərini aşkara çıxarmış və təqsirkarların dəqiq ünvanını göstərmişdir. 1993-cü ilin may–iyununda dövlət böhranının, hakimiyyətsizliyin, başıpozuqluğun kulminasiya nöqtəsinə çatması ilə ölkədə vətəndaş müharibəsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarandıqda Azərbaycan xalqı H.Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbi ilə ayağa qalxdı və Azərbaycanın o zamankı dövlət rəhbərliyi onu rəsmən Bakıya dəvət etməyə məcbur oldu. H.Əliyev iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçildi, iyulun 24-də Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı.

1993-cü il oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi nəticəsində H.Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. H.Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə ölkənin ictimai-siyasi, sosial, iqtisadi, elmi-mədəni həyatında böyük dönüş oldu, beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlandı. Dövlətimizin xarici siya-

səti, eləcə də dünyanın aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələri milli maraqlara əsaslanan xətlə inkişaf etməyə başladı. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ilk mərhələ kimi, cəbhə xəttində atəşkəs elan edilməsinə nail olundu. H. Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində ATƏT-in Lissabon sammitində (1996) bu beynəlxalq təşkilatın 54 üzvündən 53-ü (Ermənistandan başqa) Dağlıq Qarabağ probleminin həllində Azərbaycanın mənafeyinə uyğun prinsipləri açıq şəkildə müdafiə etdi.

1994-cü ilin sentyabrında Bakıda dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə «Əsrin müqaviləsi» adı almış mühüm müqavilələr bağlandı.

1999-cu ilin aprelində GUÖAM birliyinin geniş bir məkanda yaranmasında H.Əliyevin önəmli xidməti olmuşdur.

H.Əliyevin «İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında» fərmanları Azərbaycanın dünyaya və Avropaya inteqrasiyası prosesinin sürətləndirilməsinə geniş imkanlar yaratdı. Məhz bunun nəticəsində Azərbaycan 1996-cı ilin iyunundan Avropa Şurasına «Xüsusi qonaq» statusu almış, 2001-ci il yanvarın 25-də isə onun tamhüquqlü üzvü olmuşdur.

H.Əliyev 1998-ci il oktyabrın 11-də xalqın yüksək siyasi fəallığı şəraitində keçirilən seçkilərdə yekdilliklə yenidən prezident seçildi.

H.Əliyev bir sıra beynəlxalq mükafatlara, o cümlədən Beynəlxalq Atatürk Sülh Mükafatına, müxtəlif ölkə universitetlərinin fəxri doktoru adına və digər yüksək nüfuzlu fəxri adlara layiq görülmüşdür. – 50,51,71,88,95,150,163,190,191,202,206,209,224–225,226,235,238–240,242,243,244,245,247,250,252,253,254,255,256,258,259,263,265,271,272,291,311,312,313,314.

70. Bakı–Tbilisi–Ceyhan – 1998-ci il oktyabrın 29-da Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan, Özbəkistan prezidentləri və ABŞ-ın Energetika naziri Bakı–Tbilisi–Ceyhan marşrutunu müdafiə edən «Ankara bəyannaməsini» imzalamışlar. Uzunluğu 1695 km olan Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəməri

2006-cı ildə istifadəyə verilmişdir. – 56,67,73,100,146,169,183, 194,245,255,257,285.

71. Bosniya və Herseqovina – 1945–92-ci illərdə Yuqoslaviya Sosialist Federativ Respublikasının tərkibində olmuşdur. Yuqoslaviyanın tərkibindən çıxdıqdan sonra əhali arasında (müsəlman, serb və xorvat) milli-dini zəmində qarşıdurma yarandı və qanlı hərbi konfrantasiyaya səbəb oldu. 1993-cü ildə Deytonda (ABŞ) ümumi sülh haqqında şəziş imzalandı. 1995-ci ildə qüvvəyə minən Konstitusiyaya görə ölkədə, Birləşmiş Bosniya–Herseqovinanadan ibarət federativ respublika yarandı. – 60.

72. Nebojša Radmanović (d.1949) – Bosniya və Serbiya siyasi xadimi. 2006-cı ildən Bosniya–Herseqovina Rəyasət Heyətinin («kollektiv dövlət rəhbəri») Serbiya icmasından sədri. – 60.

73. Albaniya, A l b a n i y a R e s p u b l i k a s ı – Cənubi Avropada, Balkan yarımadasında dövlət. Sahəsi 28,7 min km², əhalisi 3,2 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 26 retiyə (rayona) bölünür. Dövlətin başçısı prezident, ali qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisidir. Paytaxtı Tirana şəhəridir. – 61.

74. Alfred Moisiu (d.1929) – Albaniya dövlət və siyasi xadimi. 2002-ci ildən Albaniyanın prezidentidir. – 61.

75. Mavritaniya, Mavritaniya İslam Respublikası – Cənub-Qərbi Afrikada dövlət. Sahəsi 1031 km², əhalisi 2,3 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 12 vilayətə, 1 mərkəzi muxtar əyalətə bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir (Senat və Milli Məclis). Paytaxtı Nuakşotdur. – 62.

76. Türkiyə Cümhuriyyəti – Qərbi Asiyada və Avropanın cənub-şərq kənarında dövlət. Sahəsi 780,6 min km², əhalisi 78

mln. nəfərdir. İnzibati cəhətdən 67 ilə (vilayətə) bölünür. Paytaxtı Ankara şəhəridir. Dövlət başçısı prezident, Ali qanunvericilik orqanı Türkiyə Böyük Millət Məclisidir. – 63–78, 101, 132,133,143–144,163,183–184,188,220,234–235,252,269,292, 301.

77. Antalya – Türkiyənin cənubunda Aralıq dənizi sahilində kurort şəhəri və liman. Əhalisi 497 min nəfərdir. –63–76,79.

78. Əhməd Necdət Sezər (d.1941) – 2000–2007-ci illərdə Türkiyə Cümhuriyyətinin prezidenti olmuşdur. 1962–83-cü illərdə bir sıra məsul vəzifələrdə çalışmış, 1998–2000-ci illərdə Türkiyə Konstitusiyası Məhkəməsinin sədri olmuşdur. – 64–73.

79. Türkmənistan, T ü r k m ə n i s t a n R e s p u b l i k a s ı – Orta Asiyanın cənub-qərbində dövlət. Sahəsi 488,1 min km², əhalisi 4,5 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 5 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Aşqabaddır. – 64,71,122–129,279,280, 281,282,309.

80. Qazaxıstan, Q a z a x ı s t a n R e s p u b l i k a s ı – Avrasiyanın mərkəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 2.724,9 km², əhalisi 16,7 milyon nəfərdir. Paytaxtı Astana şəhəridir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Ali Sovetdir. – 64,67,68,71,72,74,121–129,132,185,250,280,281.

81. Nursultan Nazarbayev, N u r s u l t a n A b i ş o ğ l u (d.1940) – Qazaxıstanın dövlət və siyasi xadimi. 1979-cu ildə Qazaxıstan KP MK-nın katibi, 1984-cü ildə Qazaxıstan Ali Sovetinin sədri, Nazirlər Sovetinin sədri, 1989–91-ci illərdə Qazaxıstan KP MK-nın Birinci katibi. 1990-cı ildə həm də Ali Sovetin sədri, 1991-cı ildə Qazaxıstan SSR-nin prezidenti və 1991-ci ilin dekabrından Qazaxıstan Respublikasının prezidentidir. –64,71, 72,74,122–129,185.

82. Kurmanbek Bakiyev (d.1949) – Qırğızıstan siyasi və dövlət xadimi, «Qırğızıstan xalq hərəkatı» blokunun lideri, 2005–2010-cu illərdə Qırğızıstan Respublikasının prezidenti olmuşdur. Hazırda Belarusda siyasi mühacirdir. – 64,71,72, 75,122–129.

83. Bakı–Tbilisi–Ərzurum – Cənubi Qafqaz qaz kəməri. Rəsmən 2007-ci ildə açılmışdır. Kəmərin diametri 420 mm, uzunluğu 970 km-dir (442 km Azərbaycandan, 248 km Gürcüstandan, 280 km isə Gürcüstan–Türkiyə sərhədindən Ərzuruma qədərdir). Kəməre qaz «Şahdəniz»dən ötürülür. – 67,73, 148,169.

84. Bakı–Tbilisi–Qars – Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyəni dəmir yolu ilə birləşdirən nəqliyyat dəhlizi. Yolun tikintisinə 2007-ci ildə başlanılmışdır. Yolun Gürcüstanın Axalkalaki stansiyasından Türkiyənin Qars şəhərinə qədər olacaq hissəsinin uzunluğu 105 km-dir. Yolun çəkilişi təxminən 2015-ci ilin ortalarında başa çatmalıdır. – 68.

85. İslam Konfransı Təşkilatı (İKT) – 1969-cu ildə yaradılmışdır. Müsəlman ölkələrinin çoxunu birləşdirir. Nizamnaməsinə görə İslam Konfransı Təşkilatının fəaliyyəti müsəlmanların həmrəyliyinin möhkəmlənməsinə, üzv-dövlətlər arasında əməkdaşlığa yönəldilmişdir. İqamətgahı Ciddədədir (Səudiyyə Ərəbistanı). Azərbaycan 1991-ci ildən İKT-nin üzvüdür. Hazırda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatıdır. –69,98, 133,269,292.

86. Heydər Əliyev Fondu – qeyri-hökumət, qeyri-kommersiya təşkilatı. Rəsmi açılışı 10 may 2004-cü ildə olmuşdur. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti YUNESKO-nun və İSESKO-nun Xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevadır.

Fondun yaradılmasında məqsəd ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinə ehtiramı ifadə etmək, Heydər Əliyev

siyasi məfkurəsinin həmişəyaşar səciyyəsinə əks etdirmək, Heydər Əliyevin yaratdığı milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə daima aşılamaq olmuşdur.

Fondun prezidenti onun səlahiyyətli qanuni nümayəndəsidir. Fondun işinə bilavasitə rəhbərlik icraçı direktora aiddir. Fondun nəzdində Ekspert Şurası, fondun strukturunda bir sıra qurumlar fəaliyyət göstərir. – 76,77–78,120,200,248.

87. YUNESKO – BMT-nin maarif, elm və mədəniyyət işlərinə baxan hökumətlərarası təşkilatı. 1945-ci ilin noyabrında yaradılmış, 1946-cı ildən fəaliyyətə başlamışdır. Ali orqanı iki ildən bir çağırılan konfransdır. Katibliyi Parisdədir. Azərbaycan 1992-ci ildən YUNESKO-nun üzvüdür. – 76,77–78.

88. Mehriban Əliyeva, M e h r i b a n A r i f q ı z ı (d.1964) – ictimai və siyasi xadim, fəlsəfə doktoru, prezident İlham Əliyevin həyat yoldaşı. 1988-ci ildə M.Seçenov adına 1-ci Moskva Dövlət Tibb İnstitutunu bitirmişdir. 1988–93-cü illərdə Krassnov adına Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda işləmişdir. 1995-ci ildə Mehriban Əliyeva «Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları» xeyriyyə fondu yaratmışdır. Fəaliyyətə başladığı ilk gündən fond milli mədəniyyətimizin inkişafı, təbliği, tanınması üçün xeyli işlər görmüşdür. 1996-cı ildə fond Azərbaycan mədəniyyətini xarici ölkələrdə geniş təbliğ etmək üçün üç dildə – Azərbaycan, rus və ingilis dillərində çıxan «Azərbaycan – İrs» jurnalını təsis etmişdir. 2004-cü ildən Mehriban Əliyeva Azərbaycan xalqının ümummilli liderinin zəngin irsinin öyrənilməsi və həmçinin Heydər Əliyevin milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə aşılamaq məqsədilə yaranmış Heydər Əliyev Fonduna başçılıq edir.

Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondu respublikanın bir çox şəhər, rayon və kəndlərində yeni məktəb binaları tikdirmiş və təmir etdirmişdir. Onun keçirdiyi xeyriyyə aksiyaları şəkər, talassemiya və anemiya xəstəliklə-

rindən əziyyət çəkən Azərbaycan uşaqlarına yardım məqsədilə təşkil olunur.

Azərbaycanın şifahi xalq yaradıcılığı və musiqi irsinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi sahəsindəki yorulmaz işlərinə görə Mehriban Əliyeva YUNESKO və İSESKO-nun Xoşməramlı səfiri seçilmişdir.

Mehriban Əliyeva Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, 2005-ci ildən Milli Məclisin deputatıdır. Ölkəmizdə təhsil sisteminin inkişafına, milli-mədəni irsimizin qorunub saxlanılmasına və dünyada təbliğinə, xarici ölkələrdə xalqımızın müsbət imicinin möhkəmlənməsinə, genişmiqyaslı xeyriyyəçilik işlərinə xüsusi diqqət yetirir. – 76,77–78,120,248, 301.

89. Anadolu – Kiçik Asiyanın qədim adı. Osmanlı imperiyasında Kiçik Asiyanın şimal-qərb hissəsini əhatə edən vilayət Anadolu adlanırdı. Hazırda Türkiyənin Asiya hissəsi Anadolu adlanır. – 77.

90. Herakl – qədim yunan mifologiyasında ən güclü qəhrəmanlardan biri, Zevsin və Alkmenanın oğlu, 12 qoçaqlıq göstərmiş, Nemeya şirini, Lerna hidrasını öldürmüş, amazonlara qalib gəlmişdi. Ölümündən sonra Olimpə aparılmış və əbədi gənclik ilahəsi Hevaya nişanlanmışdı. Herakla sitayiş Yunanıstanda geniş yayılmış, sonra İtaliyaya da keçmişdi. – 78.

91. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri – Cənubi Asiyada dövlət. Sahəsi 83,6 min km², əhalisi 2,5 milyon nəfərdir. BƏƏ-nin tərkibinə 7 əmirlik daxildir. Ali orqanı – Federal Milli Şura dır ki, prezidenti 5 il müddətinə seçir. Paytaxtı Əbu-Dabi şəhəridir. – 79–110, 116,133,139.

92. Ərəb Valyuta Fondu – ərəb ölkələri arasında maliyyə əməkdaşlığının genişləndirilməsinə, ərəb ölkələri valyutalarının stabilliyinin saxlanılmasına, ərəb dinarının vahid valyutaya çevrilməsinə kömək edir; kredit verir, üzv-dövlətlərə beynəlxalq

bazarlardan istiqraz almağa zəmanət verir. Maliyyə sazişlərinin bağlanmasında vasitəçilik edən beynəlxalq təşkilatdır. 1973-cü ildə yaradılmışdır. Ərəb Liqası ölkələrindən 23 dövlət bu fondun üzvüdür. Mənzil-qərargahı Əbu-Dabidədir. (BƏƏ). – 83.

93. Heydər Babayev, Heydər Aydın oğlu (d.1957) – iqtisadçı. 1999–2005-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Yanında Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinin sədri, 2005-ci ilin oktyabrından 2008-ci ilə qədər Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf naziri olmuşdur. – 85.

94. Ümumdünya Ticarət Təşkilatı – 1947-ci ildə qəbul edilmiş müqavilə. 23 ölkənin beynəlxalq ticarətdə gömrük rüsumlarının aşağı salınmasına və başqa çətinliklərin aradan götürülməsində hökumətlərəarası qəbul etdiyi çoxtərəfli müqavilədir. Bu müqavilə 1995-ci ildə beynəlxalq ticarətdə rüsumlar haqqında qəbul edilmiş müqavilənin hüquqi varisidir.

Təşkilatın əsas prinsipi bütün iştirakçılar üçün münasib mühit yaratmaqdır. Təşkilata 130 ölkə daxildir. – 91.

95. İran, İran İslam Respublikası – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 1,65 milyon km², əhalisi 62,2 milyon nəfərdir. Paytaxtı Tehran şəhəridir. İnzibati cəhətdən 24 oстана bölünür. Ali qanunverici hakimiyyət orqanı 4 il müddətinə seçilən Xalq Şurası Məclisidir. Hökuməti Baş nazir təşkil, prezident isə təsdiq edir. –101,104,138,280,300,301.

96. Şeyx Zaid məscidi – BƏƏ-nin paytaxtı Əbu-Dabidə Şeyx Zaid ibn Sultan əl-Nəhəyyanın təşəbbüsü ilə tikilmişdir. Bayram namazında bura toplaşanların sayı 40000 minə çatır. Bu, BƏƏ-də ən böyük məsciddir. Məscidin kitabxanasında islam dininə aid qədim kitablar, 200 ildən çox yaşlı olan sikkələr, xəttatlıq nümunələri saxlanılır.

Bu məscidin inşasında Türkiyə, İran, Malayziya, Çin, Birləşmiş Krallıq, Yunanıstan, Yeni Zelandiya, Almaniya kimi ölkələr iştirak etmişdir. Şeyx Zaid məscidinin inşası

zamanı Monqol və Məğrib memarlığından istifadə olunmuşdur. Buradakı sütunlar Məğrib, minarələr isə klassik ərəb üslubundadır. Məscidin inşasında mərmər, qızıl, keramika, büllur, kristal və s.-dən istifadə edilmişdir. Sütunlar mərmər və sədəfdən tikilmişdir. Qiblə divarında Allahın 99 adı Kufi xətti ilə yazılmışdır. Məscidə dünyanın ən böyük İran xalçası (uzunluğu 5,627m²), çılçıraq (diametri 10 m), sütunların qarşısındakı hovuzlar, xüsusi optik işıqlanma xüsusi gözəllik verir. – 107.

97. Məkkə – Səudiyyə Ərəbistanının qərbində şəhər. Salınma tarixi məlum deyildir. İslamın banisi həzrəti Məhəmməd peyğəmbər Məkkədə doğulmuşdur. VII əsrdən müsəlmanların müqəddəs şəhəri və ziyarətgahıdır. – 107.

98. Mədinə – Səudiyyə Ərəbistanının şimal-qərbində şəhər. Qədim zamanlarda adı Yəsrif, erkən orta əsrlərdən Mədinədir. 622-ci ildə islamın banisi Məhəmməd əleyhüssəlam Məkkədən Mədinəyə hicrət etmiş və burada müsəlman icmasını yaratmışdı. Məhəmməd əleyhüssəlamın qəbri Mədinədədir. VII əsrdən müsəlmanların iki müqəddəs şəhərindən biridir. – 107.

99. Dubay Əmirliyi – Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin mərkəzində, İran körfəzi sahilində Əmirlik. Turist regionu kimi tanınır. Sahəsi 3885 km², əhalisi 529 min nəfərdir. İnzibati mərkəzi Dubaydır. – 107–109,139.

100. Şeyx Məhəmməd bin Rəşid əl-Məktum (d.1949) – Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Baş naziri və vitse-prezidenti, Dubay əmiri. 1971-ci ildən Ərəb Əmirliklərinin Müdafiə naziridir. – 109–110,139.

101. Yaponiya – Sakit okeanın Şərqi Asiya sahilləri yaxınlığındakı adalarda dövlət. Sahəsi 372 min km², əhalisi 126 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 47 prefekturaya bölünür. Ya-

poniya konstitusiyalı monarxiyadır. Paytaxtı Tokio şəhəridir. – 111,215,216.

102. Bolqarıstan, Bolqarıstan Respublikası – Cənubi Avropada, Balkan yarımadasında dövlət. Sahəsi 110,9 min km², əhalisi 8,4 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 9 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı prezident, ali qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisidir. Paytaxtı Sofiya şəhəridir. – 113.

103. Georgi Pirinski (d.1948) – bolqar siyasətçisi. 2005–2009-cu illərdə Bolqarıstan Xalq Məclisinin sədri olmuşdur. – 113.

104. Georgi Pırvanov (d.1957) – Bolqarıstan siyasi və dövlət xadimi. Tarix elmləri doktoru. 2000–2011-ci illərdə Bolqarıstan Respublikasının prezidenti olmuşdur. –113.

105. Polşa, Polşa Respublikası – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 312,7 min km², əhalisi 38,7 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 49 voyevodalığa bölünür. Ali və yeganə qanunverici orqanı ikipalatalı Seymdir. Paytaxtı Varşava şəhəridir. – 114.

106. Lex Kaçinski (1949–2010) – 2002–2005-ci illərdə Varşavanın meri, 2005–2010-cu illərdə Polşa Respublikasının Prezidenti olmuşdur. 2010-cu il aprelin 10-da Smolensk yaxınlığında təyyarə qəzasında həlak olmuşdur. Haqq və Ədalət Partiyasının liderlərindən biri olmuşdur. – 114.

107. Rumıniya, Rumıniya Respublikası – Cənubi Avropada, Dunayın aşağı hövzəsində dövlət. Sahəsi 237,5 min km², əhalisi 22,7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı prezident, qanunvericilik orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Buxarest şəhəridir. – 115.

108. Trayan Besesku (d.1951) – Rumıniya siyasi və dövlət xadimi. 2004–2014-cü illərdə Rumıniya Respublikasının prezidenti olmuşdur. – 115.

109. Tailand, T a i l a n d K r a l l ı ğ ı – Cənub-Şərqi Asiyada dövlət. Sahəsi 514 min km², əhalisi 60 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı kraldır. Qanunverici orqanı ikipalatalı Milli Assambleyadır. İnzibati cəhətdən 73 çanqvata (əyalətə) bölünür. Paytaxtı Banqkok şəhəridir. – 117,118.

110. Bhumibol Adulyadey (d.1927) – 1950-ci ildən (faktiki 1946-cı ildən) Tailand prezidenti. – 117.

111. Finlandiya, F i n l a n d i y a R e s p u b l i k a s ı – Şimali Avropada dövlət. Sahəsi 397 min km², əhalisi 5,13 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 11 lyaniyə (əyalətə) bölünür. Aland adaları isə muxtar ərazidir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Helsinki şəhəridir. – 119.

112. Tarya Halonen (d.1943) – Finlandiyanın ictimai və siyasi xadimi. Müxtəlif illərdə Ədliyyə, Sosial Müdafiə və Xarici İşlər nazirliklərinə başçılıq etmişdir. 2000-ci ildən Finlandiya Respublikasının prezidentidir. –119.

113. İSESKO – elm, təhsil və mədəniyyət məsələləri üzrə islam təşkilatı. 1979-cu ildə təşkil edilmişdir. İSESKO-nun Baş direktoru Əbdüləziz bin Osman əl Tüveyridir. Azərbaycan dövləti İSESKO ilə yaxından əməkdaşlıq edir və islam aləmində mədəniyyət abidələrinin qorunması prinsipini dəstəkləyir. – 120.

114. Belarus, B e l a r u s R e s p u b l i k a s ı – Avropada dövlət. Sahəsi 207,6 min km², əhalisi 10 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 6 vilayətə, 117 rayona bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Minskdir. – 121–129,133.

115. Minsk – Belarus Respublikasının paytaxtı (1919). Minsk tarixi, mədəniyyət, sənaye və turizm mərkəzidir. Əha-

lisi 1,9 milyon nəfərdir. Tarixi sənədlərdə adı 1067-ci ildən xatırlanır. – 121–129,130,133,140,288.

116. Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) – 1991-ci il dekabrın 8-də Belorusiya, Rusiya və Ukrayna dövlət başçılarının imzaladıqları saziş əsasında SSRİ dağıldıqdan sonra yeni dövlətlərəarası birlik kimi yaradılmışdır. Azərbaycan 1993-cü ilin sentyabrında MDB-yə daxil olmuşdur. Tərkibinə keçmiş SSRİ-nin 12 müttəfiq respublikası – Azərbaycan, Belarus, Ermənistan, Gürcüstan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Moldova, Özbəkistan, Rusiya, Tacikistan, Türkmənistan, Ukrayna daxildir. MDB-nin 1993-cü ildə qəbul edilmiş nizamnaməsində aşağıdakı birgə fəaliyyət sahələri nəzərdə tutulur: insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi; xarici siyasi fəaliyyətin əlaqələndirilməsi; ümumi iqtisadi məkanın formalaşdırılmasında, nəqliyyat sisteminin və rabitənin inkişafında əməkdaşlıq; əhalinin sağlamlığının və ətraf mühitin mühafizəsi; sosial və mühacirət məsələləri, mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə; müdafiə siyasətində və sərhədlərin qorunmasında əməkdaşlıq.

MDB-nin orqanları aşağıdakılardır: Dövlət başçıları Şurası; Hökumət başçıları Şurası; Xarici İşlər nazirləri Şurası; Dövlətlərəarası iqtisadi Şura; Mərkəzi Sankt-Peterburq şəhərində olan Parlamentlərarası Assambleya və s. MDB-nin daimi fəaliyyət göstərən orqanı Minsk şəhərində yerləşən Əlaqələndirmə Məsələlər Komitəsidir. – 121–129,133,140,168,287,288,315.

117. Vladimir Ruşaylo (d.1953) – 1972-ci ildən SSRİ Daxili İşlər Nazirliyində müxtəlif məsul vəzifələrdə işləmişdir. 1998-ci ildə Rusiya Daxili İşlər nazirinin müavini, 1999-cu ildə nazir, 2001-ci ildə MDB ölkələri üzrə Kollektiv Təhlükəsizlik Şurasının sədri, 2003-cü ildə isə Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi olmuşdur. – 121–129.

118. Özbəkistan, Ö z b ə k i s t a n R e s p u b l i k a s ı – Orta Asiyanın mərkəzində dövlət. Sahəsi 447,4 min km², əhalisi 23,3 milyon nəfərdir. Özbəkistanın tərkibinə Qarakal-

pak Muxtar Respublikası və 12 vilayət daxildir. Dövlətin başçısı prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Daşkənd səhəridir. – 122–129.

119. Aleksandr Lukaşenko (d.1954) – Belarus dövlət xadimi. 1994-cü ildən Belarus Respublikasının prezidentidir. – 122–129.

120. Mixeil Saakaşvili (d.1967) – hüquqşünas. 2003–2013-cü illərdə Gürcüstan Respublikasının prezidenti olmuşdur. Vahid Milli Hərəkət Partiyasının sədri, «məxməri inqilab»ın liderlərindən biridir. – 122–129.

121. Vladimir Voronin (d.1941) – Moldova siyasi və dövlət xadimi. 2001 və 2005-ci illərdə Moldova Respublikasının prezidenti olmuşdur. – 122–129.

122. İslam Kərimov, İslam Əbdüqəni oğlu (d.1938) – Özbəkistanın siyasi və dövlət xadimi. 1989–90-cı illərdə Özbəkistan KP MK-nın Birinci katibi olmuşdur. 1990-cı ildən Özbəkistan Respublikasının prezidentidir. – 122–129.

123. Viktor Yuşenko (d.1954) – Ukrayna dövlət və siyasi xadimi. 2005–2010-cu illərdə Ukrayna Respublikasının prezidenti olmuşdur. – 122–129.

124. Odessa–Brodi – Odessa və Brodi şəhərləri arasında çəkilən və «Drujba» kəməri ilə birləşdirilən neft kəməri. Kəmərin uzunluğu 667 km-dir. 2001-ci ildə axıdılan neftin miqdarı 14,5 milyon ton olmuşdur. Bu kəmərlə Xəzər və Qazaxıstan neftinin Türkiyə boğazlarından ötürülməklə Şərqi, Mərkəzi və Şimali Avropaya çatdırılması nəzərdə tutulurdu. – 127.

125. Elmar Məmmədyarov, Elmar Məhərrəm oğlu (d.1960) – tarix üzrə fəlsəfə doktoru, diplomat. 1995–98-ci illərdə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyində beynəlxalq

təşkilatlar idarəsinin başçısı, 1998–2003-cü illərdə ABŞ-da Azərbaycan səfirliyində müşavir, 2003–2004-cü illərdə İtaliya-da Azərbaycan Respublikasının səfiri, 2004-cü ildən isə Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziridir. – 128.

126. Sergey Lavrov (d.1950) – 1994–2004-cü illərdə Rusiya Federasiyasının BMT-də daimi nümayəndəsi, 2004-cü ildən isə Xarici İşlər naziri və Rusiya Federasiyası Təhlükəsizlik Şurasının üzvüdür. – 128.

127. Merzlyakov Yuri (d.1949) – Rusiya Federasiyasının Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri. 2003–2010-cu illərdə ATƏT-in Minsk qrupunda Dağlıq Qarabağ məsələsinin nizamlanması üzrə həmsədrələrindən biri olmuşdur. – 128.

128. GUAM – Avropada adi silahların azaldılması haqqında müqavilənin cinah sənədi müzakirə olunduqdan sonra həmin sənədi bəyənən ölkələrdən – Gürcüstan, Ukrayna, Azərbaycan və Moldovadan ibarət qeyri-rəsmi «dördlər qrupu» yaradıldı. Sonralar bu quruma Özbəkistan da qatıldı (10 oktyabr 1997). 2005-ci ildə isə Özbəkistan bu qurumu tərk etdi. – 129,269,288, 289,290,292.

129. «ANS» televiziyası – Azərbaycanda 1991-ci ildən fəaliyyət göstərən müstəqil televiziya kanallarından biri. – 135.

130. Mahmud Əhmədiqad (d.1956) – 2005–2013-cü illərdə İran İslam Respublikasının prezidenti olmuşdur. – 138.

131. Zurab Noğaideli – Gürcüstan siyasi xadimi. 2005–2007-ci illərdə Gürcüstan Respublikasının Baş naziri olmuşdur. – 140,310.

132. Rassel Conston (1932–2008) – ingilis siyasətçisi. Liberal-demokrat politoloqu. 1999–2008-ci illərdə AŞPA-nın sədri olmuşdur. – 142.

133. Naxçıvan Muxtar Respublikası (1920–23-cü illərdə Naxçıvan Sovet Sosialist Respublikası, 1923–24-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Diyarı, 1924–90-cı illərdə Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası, 1990-cı ildən Naxçıvan Muxtar Respublikası) – Azərbaycan Respublikasının tərkibində muxtar dövlət.

Muxtar respublikanın sahəsi 5,5 min km², əhalisi 435,3 min nəfərdir. Hazırda 7 inzibati rayonu (Babək, Culfa, Ordubad, Sədərək, Şahbuz, Şərur, Kəngərli), 4 şəhəri (Naxçıvan, Ordubad, Culfa, Şərur), 9 qəsəbəsi, 160 kəndi var. – 143,155,209, 238–274.

134. Astara – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. 1963-cü ildə ləğv edilib Lənkəran rayonuna verilmiş, 1965-ci ildə yenidən müstəqil rayon olmuşdur. Cənubda və qərbdə İranla həmsərhəddir. Sahəsi 616 km², əhalisi 102,6 min nəfərdir. – 146.

135. Şəki – (1968-ci ilədək Nuxa rayonu) – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. 1963-cü ildə ləğv edilərək ərazisi Oğuz rayonuna verilmiş, 1965-ci ildə yenidən müstəqil rayon olmuşdur. Sahəsi 2,43 min km², əhalisi 179,1 min nəfərdir. – 146,162.

136. Naxçıvan – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Naxçıvan Muxtar Respublikasının paytaxtı. Sahəsi 0,013 min km², əhalisi 89,5 min nəfərdən çoxdur. Naxçıvan Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindəndir. Müasir Naxçıvan qədim, antik və orta əsr şəhər yerinin xarabalıqları üzərində yerləşmişdir.

Naxçıvan e.ə. IX–VI əsrlərdə qədim Manna və Midiyanın, eramızın əvvəllərində Albaniyanın, IV əsrdən Sasanilərin tərkibində olmuşdur. 654-cü ildə isə Naxçıvanı ərəblər işğal edirlər. Naxçıvan Azərbaycan Atabəylər dövlətinin (1136–1225) paytaxtlarından biri olmuşdur. 1828-ci il Türkmənçay müqaviləsinə qədər Naxçıvan müxtəlif dövlətlərin nüfuz dairəsində olub. Məhz bu ildən Naxçıvan Rusiya imperiyasına birləşdiril-

di və qəza mərkəzinə çevrildi. Naxçıvan şəhəri 1924-cü il fevralın 9-da Naxçıvan MSSR təşkil ediləndən muxtar respublikanın paytaxtı oldu. – 146,147,155,238–274.

137. Hacıbala Abutalıbov, Hacıbala İbrahim oğlu (d.1944) – Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı. Fizika-riyaziyyat elmləri doktorudur. – 146–170.

138. Etibar Pirverdiyev (d.1964) – 2001-ci ildən «Azərenerji» ASC-nin prezidenti vəzifəsində çalışır. – 146–170,247.

139. Əlixan Məlikov (d.1951) – mühəndis. 2000–2009-cu illərdə «Azəriqaz» Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri vəzifəsində çalışmışdır. –146–170.

140. Yaşar Həsənov, Yaşar Məmmədli oğlu (d.1953) – mühəndis-mexanik. 2005-ci ildən «Azəristiliktəchizat» Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri vəzifəsində çalışır. Yaşar Həsənov Azərbaycan Respublikasının «Əməkdar mühəndis» fəxri adına layiq görülmüşdür. –146–170.

141. Artur Rasizadə, Artur Tahir oğlu (d.1935) – Azərbaycanın dövlət xadimi. SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. 1986–92-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin birinci müavini vəzifəsində işləyib. 1996-cı ildən Azərbaycan Respublikasının Baş naziridir. Azərbaycan Respublikasının «İstiqlal» ordeni ilə təltif olunmuşdur. –146–170,174,177–179,225.

142. Xaçmaz – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. 1963-cü ildə ləğv edilərək ərazisi Quba və Qusar rayonlarına verilmiş, 1965-ci ildə yenidən müstəqil rayon olmuşdur. Sahəsi 1045 km², əhalisi 169,0 min nəfərdir. – 155,190–209.

143. Lerik (1938-ci ilədək Zuvand rayonu) – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir.

Cənub və cənub-qərbdə İranla həmsərhəddir. Sahəsi 1084 km², əhalisi 79,7 min nəfərdir. – 147,155.

144. Yardımlı (1938-ci ilədək Vərgədüz rayonu) – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Şimaldan, qərbdən və cənub-qərbdən İranla həmsərhəddir. Sahəsi 667 km², əhalisi 62,4 min nəfərdir. – 147,155.

145. «Azəriqaz» İstehsalat Birliyi – ARDNŞ-in hasil etdiyi təbii qazın Rusiya, İran və Gürcüstana ixrac edilən nəqli ilə məşğuldur. «Azəriqaz» İstehsalat Birliyinin əsas vəzifəsi respublikanın istehlakçılarını fasiləsiz, keyfiyyətli və təhlükəsiz təbii qazla təmin etmək, abonentlərə yüksək səviyyəli xidmət göstərmək, qaz şəbəkəsini beynəlxalq standartlara uyğun yenidən qurmaqdan ibarətdir. – 149,150,156,157,167.

146. «Azərenerji» – Dövlət şirkəti. Elektrik sistemləri avadanlıqlarının texniki istismarı, elektrik enerjisinin ötürülməsi, bölüşdürülməsi, generasiya güclərinin və şəbəkələrinin planlaşdırılması və inkişaf məsələlərini həll edir. – 149,150,153,160,247.

147. «Azərsu» Səhmdar Cəmiyyəti – 2004-cü ildə Abşeron Regional Su Cəmiyyəti «Azərsu» Səhmdar Cəmiyyətinə çevrildi. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin «Bakıkanalizasiya» İstehsalat Birliyinin və Dövlət Tikinti və Arxitektura Komitəsinin ləğv edilmiş «Azərsukanaltəmir» və «Azərkəndsutəchizat» İstehsalat Birliklərinin respublikanın şəhər və rayonlarındakı müəssisə və təşkilatları onun tabeliyinə verilmişdir. Cəmiyyətin bütün səhmləri dövlətə məxsusdur. –152.

148. Balakən – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. 1963-cü ildə ləğv edilərək Zaqatala rayonuna verilmiş, 1965-ci ildə yenidən müstəqil rayon olmuşdur. Şimalda Dağıstanla, qərbdə və cənub-qərbdə Gürcüstan ilə həmsərhəddir. Sahəsi 923 km², əhalisi 93,8 min nəfərdir. –162.

149. Zaqatala – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Şimal-şərqdə Dağıstanla, cənub-qərbdə Gürcüstanla həmsərhəddir. Sahəsi 1348 km², əhalisi 123,4 min nəfərdir. – 162.

150. Qax – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. 1963-cü ildə ləğv edilərək ərazisi Zaqatala rayonuna verilmiş, 1964-cü ildə yenidən müstəqil rayon olmuşdur. Şimal-şərqdən Dağıstanla, cənub-qərbdən Gürcüstanla həmsərhəddir. Sahəsi 1494 km², əhalisi 54,8 min nəfərdir. –162.

151. Bakı–Novorossiysk neft kəməri – 1994-cü ilin sentyabrında Azərbaycan Respublikası hökumətinin xarici neft şirkətləri ilə imzaladığı «Əsrin müqaviləsi»nin həyata keçirilməsinin mühüm bir hissəsi Bakı–Novorossiysk neft kəməridir. Bu kəməər 1997-ci ilin noyabrında istifadəyə verilmişdir. – 168,284,285.

152. Keniya, K e n i y a R e s p u b l i k a s ı – Şərqi Afrikada dövlət . Sahəsi 582,6 min km², əhalisi 29,1 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 7 əyalətə və paytaxt mahalına bölünür. Millətlər Birliyinə daxildir. Dövlət və hökumət başçısı prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Milli Məclisdir. Paytaxtı Nayrobi şəhəridir. –171.

153. Burkina–Faso – (1984-cü ilə qədər Yuxarı Volta Respublikası) – Qərbi Afrikada dövlət. Sahəsi 274,4 min km², əhalisi 10,6 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı Xalq Deputatları Assambleyasıdır. Paytaxtı Uaqaduqu şəhəridir. – 172.

154. Mixail Fradkov (d.1950) – Rusiya dövlət xadimi. 2004–2007-ci illərdə Rusiya Federasiyasının Baş naziri. 2007-ci ildən Rusiya ƏKİ-nin direktorudur. –173–176,177–179.

155. Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrı – Respublikanın ən böyük musiqi teatrı. Azərbaycan XKS-nin 1920-ci il 1 iyul tarixli qərarı ilə Birləşmiş Dövlət Teatrı tərkibində opera truppası kimi yaradılmışdı. 1924-cü ildə opera truppası bu teatrdan ayrılaraq müstəqil opera və balet teatrına çevrilmişdir. 1928-ci ildə teatra M.F.Axundovun adı verilmişdir. 1959-cu ildən Akademik Opera və Balet Teatrı adlanır. – 177.

156. Böyük Teatr – Rusiya Federasiyasında Dövlət Akademik Böyük Teatrı. Əsası 1776-cı ildə Moskvada qoyulmuşdur. Burada xarici və rus operaları və baletləri tamaşaya qoyulur. XX əsrin əvvəllərindən teatrdə çalışan vokalistlər və balet ustaları dünya şöhrəti qazanmışlar. – 179.

157. Mariinski teatrı (1919–91-ci illərdə S.M.Kirov adına Leningrad Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrı) – 1783-cü ildə Sankt-Peterburqda açılmışdır. Bu teatrın Rusiyada opera və balet sənətinin inkişafında mühüm rolu olmuşdur. Mariinski teatrında ilk rus operaları tamaşaya qoyulmuşdur. Teatrın səhnəsində operanın və baletin görkəmli ustaları çıxış edirlər. – 224.

158. Fransa, F r a n s a R e s p u b l i k a s ı – Qərbi Avropada dövlət. Sahəsi 551 min km², əhalisi 58,4 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 95 departamentə bölünür. Qanunverici orqanı iki palatadan (Milli Məclis və Senat) ibarət parlament həyata keçirir. İcra hakimiyyəti prezident və Nazirlər Şurasına məxsusdur. Paytaxtı Paris şəhəridir. – 181–182,217–218,253,269,290,292.

159. İşıq Koşaner (d.1945) – Türkiyə generalı. 2006–2008-ci illərdə Türkiyə Jandarmeriyasının Baş komandanı olmuşdur. –183–184.

160. Bəhreyn, B ə h r e y n d ö v l ə t i – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət (əmirlik). Sahəsi 0,69 min km², əhalisi 598 min

nəfərdir. Bəhreyn konstitusiyalı monarxiyadır. Dövlət başçısı əmirdir. Paytaxtı Manamadır. – 186.

161. Niger, Niger Federativ Respublikası – Qərbi Afrikada dövlət. Sahəsi 924 min km², əhalisi 103,9 milyon nəfərdir. Millətlər Birliyinə daxildir. İnzibati ərazisi 30 ştata və bir mahala bölünür. Dövlət və hökumət başçısı prezidentdir. Paytaxtı Niameydir. – 187.

162. Venesuela Respublikası – Cənubi Amerikanın şimalında dövlət. Sahəsi 916,4 min km², əhalisi 22,3 milyon nəfərdir. Venesuela federasiyası 21 ştata bölünür. Dövlət və hökumət başçısı prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı Milli Konqresdir (Deputatlar palatası və Senat). Paytaxtı Karakasdır. – 189.

163. Hüqo Rafael Çaves Frias (d.1954) – 1999-cu ildən Venesuela prezidenti. – 189.

164. Quba – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 2575 km², əhalisi 161,4 min nəfərdir. – 190,201.

165. Qusar (1938-ci ilədək Hil rayonu) – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1542 km², əhalisi 92,6 min nəfərdir. – 190.

166. Dəvəçi – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. 1963-cü ildə ləğv edilərək ərazisi Abşeron rayonuna verilmişdir. 1965-ci ildə yenidən müstəqil rayon olmuşdur. Sahəsi 1739 km², əhalisi 55,5 min nəfərdir. Hazırda adı dəyişdirilərək Şabran adlandırılmışdır. – 190.

167. «Əsrin müqaviləsi» – 1994-cü il sentyabrın 20-də Bakıda «Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda «Azəri», «Çıraq» yataqlarının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənilməsi və

hasil olunan neftin pay şəklində bölüşdürülməsi» haqqında dünyanın 11 ən iri neft şirkəti ilə bağlanmış müqavilə. – 193,283.

168. Hacı Zeynalabdin Tağıyev (1838–1924) – məşhur məsənət, maarifpərvər Bakı milyonçusu. Əvvəllər bəna işləmiş Hacı 1872-ci ildən neftçixarma işinə kapital qoymuş və sahibkarlıq fəaliyyətinə başlamışdır. Bakıda «Tağıyev H.Z. lifli maddələrin emalı üzrə Qafqaz Səhmdar Cəmiyyəti»ni, toxuculuq fabrikini, «Xəzər manufaktura cəmiyyəti»ni, «Tağıyev balıq sənayesi səhmdar cəmiyyəti»ni, yerli sahibkarlarla birlikdə Bakı ticarət bankını yaratmış və Bank Şurasının sədri seçilmişdi.

Savadı olmayan Hacı savadsızlığın acısını duymuş və buna görə də Vətən övladlarının, xüsusilə kasıb oğlan və qızların təhsil almasına böyük qayğı göstərmişdi. O öz vəsaiti ilə Yaxın Şərqdə – Bakıda ilk qız gimnaziyası, qadınları işlə təmin etmək üçün toxuculuq fabriki, Mərdəkanda sənət məktəbi, teatr binası tikdirir. Qiraətxanalar üçün qəzet və jurnalların pulunu ödəyir, öz xərcinə Azərbaycan şair və alimlərinin əsərlərini, həmçinin Azərbaycan dilinə tərcümələri çap etdirir. 1905–11-ci illər İran məşrutə hərəkatına silah və pulla yardım edir. İranda onlarla məktəbin açılmasına, məktəb ləvazimatı və zəruri kitablarla təmin edilməsinə, daxildə və xaricdə oxuyan və maddi təminata ehtiyacı olanlara daim yardım edirdi. «Kaspi», «Həyat», «Füyuzat» kimi qəzet və jurnalların nəşri üçün vəsait ayırmışdı.

Hacı Bakıya «Şollar suyu» kəmərinə çəkirmiş, Mərdəkanda dən üyüdən elektrik dəyirmanı tikdirmiş və qəsəbənin əhalisini ilk dəfə elektrik işığı ilə təmin etmişdir. – 199.

169. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti – Müsəlman Şərqində ilk dəfə dünyəvi, demokratik respublikanın əsasını qoymuş müstəqil Azərbaycan dövləti. Cəmi 23 ay (1918-ci il mayın 28-də yaradılmış, 1920-ci il aprelin 28-də bolşeviklərin və daşnakların səyi ilə devrilmişdir) yaşamışdır. Paytaxtı əvvəlcə Gəncə

(1918, 16 iyun – 17 sentyabr), sonra Bakı şəhəri (1918, 17 sentyabr–1920, 28 aprel) idi. Azərbaycan hökuməti yeni suveren milli dövlətin müxtəlif problemlərinin həlli yollarında böyük əzmlə çalışırdı. Nazirlər Şurasının 27 iyun 1918-ci il tarixli fərmanı ilə respublikada dövlət dili türk (Azərbaycan) dili elan edildi. Azərbaycan Respublikasının parlamenti 1919-cu il avqustun 11-də Azərbaycan vətəndaşlığı haqqında qanun qəbul etdi. Xalq maarifi sahəsində qısa müddətdə böyük tədbirlər həyata keçirildi. Qori müəllimlər seminariyasının Azərbaycan şöbəsi Qazaxa köçürüldü, Bakı Dövlət Universiteti təsis edildi, xarici ölkələrdə kadr hazırlığı məqsədi ilə 1919–20-ci tədris ilində 100 nəfər gənc Avropanın müxtəlif təhsil müəssisələrinə göndərildi. Məktəblərin xeyli hissəsi milliləşdirildi, kitabxanalar açıldı, savadsızlığın ləğvi üçün kəndlərdə kurslar yaradıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət rəmzləri (üçrəngli bayraq, gerb, himn) milli Azərbaycan rəmzləri kimi tanındı. Azərbaycan Dövlət Bankı yaradıldı, 1918-ci ilin martında dağıdılmış neft sənayesi və Bakı–Batum neft kəməri bərpa edildi. – 199.

170. Böyük Vətən müharibəsi. bax, İkinci dünya müharibəsi.

171. İkinci dünya müharibəsi (1939–45) – Almaniya, İtaliya və Yaponiya tərəfindən başlanmış böyük müharibə. İkinci dünya müharibəsi 1939-cu il sentyabrın 1-də Almaniyanın Polşaya girməsi ilə başladı. Sentyabrın 3-də Böyük Britaniya və Fransa Almaniya müharibə elan etdi. 1940-cı ilin ortalarından alman qoşunları Danimarka, Norveç, Belçika, Niderland, Lüksemburq, sonra isə Fransanı işğal etdi.

1941-ci il iyunun 22-də Almaniya SSRİ-yə qarşı müharibə elan etdi. 1942–43-cü illərdə sovet ordusunun Stalinqrad və Kursk vuruşmalarında qələbəsi Almaniyanı qəti surətdə sarsıtdı.

1945-ci il mayın 2-də sovet ordusu Berlini aldı. Mayın 8-də Karlsruhda (Berlin yaxınlığında) Almaniyanın danışıqsız təslim olması haqqında akt imzalandı.

Yaponiyanın təslim olması haqqında sənəd isə sentyabrın 2-də imzalandı. Bununla İkinci dünya müharibəsi qurtardı. İkinci dünya müharibəsində 72 ölkə iştirak etmişdi. Müharibədə iştirak edən ölkələrin silahlı qüvvələrinə 110 milyon adam çağırılmışdı. Müharibədə 62 milyon adam həlak olmuş, minlərlə şəhər, qəsəbə və kənd dağılmışdı. – 199.

172. 1990-cı ilin 20 yanvarı – 1990-cı ilin yanvarında Azərbaycanda faciə baş verdi. Yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə fəvqəladə vəziyyət elan edilmədən sovet ordusunun xüsusi təyinatlı cəza dəstələri, dəniz donanmasının və daxili qoşunların bölmələri Bakı şəhərinə yeridildi. Sovet ordusunun bu kütləvi zorakılıq aktı nəticəsində 131 nəfər öldürülmüş, 744 nəfər yaralanmış, yüzlərlə adam qanunsuz həbs edilmiş və itkin düşmüş, dövlət əmlakına, ictimai və şəxsi əmlaka, şəhər təsərrüfatına və vətəndaşlara böyük maddi ziyan dəymişdi. 1990-cı ilin qanlı yanvarı Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda aparılan mübarizə tariximizdə Vətənin şəhid övladlarının qanı ilə yazılmış şərəfli səhifə oldu. – 199,272.

173. Füzuli, Məhəmməd Süleyman oğlu (1494–1556) – Azərbaycanın dahi şairi və mütəfəkkiri. Azərbaycan, fars və ərəb dillərində qəzəl, poema, qəsidə, müsəddəs, rübai, qitə və s. yazmışdır. Aşıqanə qəzəlləri ilə lirik şair kimi şöhrətlənmişdir. Yaradıcılığının zirvəsi olan «Leyli və Məcnun» poeması Azərbaycan, eləcə də Şərq və dünya poeziyasının nadir incilərindəndir. Kərbəladə dəfn edilmişdir. – 200.

174. Vaqif, Molla Pənah Vaqif (1717–1797) – görkəmli Azərbaycan şairi, dövlət xadimi. Vaqif qəzəl, müxəmməs, müstəzad və s. formalarda şeirlər yazmışdır. Gözəllərin vəsfi Vaqif lirikasının əsas qayesidir. Vaqif şeirindəki realizmə meyl Azərbaycan poeziyasının inkişafına güclü təsir göstərmişdir. Qarabağ hakimi İbrahim xanın (1769-cu il) baş vəziri olmuşdur. – 200.

175. Natəvan, Xurşudbanu (1832–1897) – tanınmış Azərbaycan şairi. Mehdiqulu xanın qızı, İbrahimxəlil xanın nəvəsidir. «Xan qızı» adı ilə tanınmışdır. Əsərləri dərin səmimiyyəti, incə lirizmi ilə seçilir. Yüksək sənətkarlıq nümunəsi olan şeirlərində təkrir, qoşa qafiyə, rədif, məcaz və s. bədii vasitələri məharətlə işlətmişdir. Natəvan həm də istedadlı rəssam olmuşdur. – 200.

176. Sabir, Mirzə Ələkbər Zeynalabdin oğlu Tahirzadə (1862–1911) – böyük Azərbaycan şairi, mütəfəkkir, ictimai xadim. Sabir Azərbaycan ədəbiyyatı, ictimai və bədii fikrinin ən qabaqcıl simalarındandır. O, Azərbaycan ədəbiyyatında tənqidi realizmin, satirik poeziyanın qüdrətli nümayəndəsidir. – 200.

177. Cəlil Məmmədquluzadə, Mirzə Cəlil Hüseynqulu oğlu (ədəbi təxəllüsü Molla Nəsrəddin; 1866–1932) – dahi Azərbaycan yazıçısı, jurnalist, ictimai xadim. Mirzə Cəlilin ictimai-ədəbi fəaliyyəti XIX əsrin 80-ci illərinin axırından XX əsrin 30-cu illərinə qədərki böyük tarixi dövrü əhatə edir. 40 illik yaradıcılığı boyu müxtəlif janrlarda yazdığı əsərləri ilə Mirzə Cəlil Azərbaycan realist ədəbiyyatının yüksək pilləyə qalxmasında müstəsna rol oynamışdır. 1906-cı il aprelin 7-də çıxan «Molla Nəsrəddin» jurnalının nəşrinə başlamaqla Mirzə Cəlil Azərbaycanda, eləcə də Yaxın Şərqdə satirik jurnalistikanın əsasını qoymuşdur. Bu zamandan Mirzə Cəlil Molla Nəsrəddin adı ilə məşhur oldu. – 200.

178. Hüseyn Cavid, Hüseyn Abdulla oğlu Rəsizadə (1882 – 1941) – böyük Azərbaycan şairi, dramaturq. Hüseyn Cavid Azərbaycan mütərəqqi romantizminin banilərindən biri olmuşdur. O, lirik şeirlərin, lirik-epik, epik poemaların müəllifidir.

Hüseyn Cavid daha çox dramaturq kimi tanınmışdır. Onun fəlsəfi və tarixi faciələri forma yeniliyi baxımından

Azərbaycan dramaturgiyasında yeni bir mərhələ yaratmış, milli teatr mədəniyyətinin inkişafına qüvvətli təsir göstərmişdir. Azərbaycanın ən dəyərli milli ziyalı nümayəndələrini məhv edən sovet totalitar rejiminin repressiya qurbanlarındandır. – 200.

179. Cəfər Cabbarlı, C ə f ə r Q a f a r o ğ l u (1899–1934) – böyük Azərbaycan yazıçısı, dramaturq. Cabbarlı yaradıcılığı Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafına böyük təsir göstərmiş, istedadlı dramaturqlar nəslinin yetişməsində mühüm rol oynamışdır. Cabbarlının zəngin irsi Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində layiqli yer tutur. – 200.

180. Üzeyir bəy Hacıbəyov, Ü z e y i r Ə b d ü l h ü s e y n o ğ l u (1885–1948) – dahi Azərbaycan bəstəkarı, musiqişünas alim, publisist, dramaturq, pedaqoq və ictimai xadim. Müasir Azərbaycan professional musiqi sənətinin və milli operasının banisi, SSRİ Xalq artisti, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. – 200.

181. Müslüm (Əbdülmüslüm) Maqomayev (1885–1937) – görkəmli Azərbaycan bəstəkarı. 1912-ci ildən ömrünün axırınadək opera tamaşalarına dirijorluq etmişdir. M.Maqomayevin «Şah İsmayıl» operası Azərbaycan opera sənətinin inkişafı tarixində əhəmiyyətli yer tutur. – 200.

182. Qara Qarayev, Q a r a Ə b ü l f ə s o ğ l u (1918–1982) – dahi Azərbaycan bəstəkarı. Musiqisi ümumdünya şöhrəti qazanmış, baletləri respublikamızın və bir sıra dünya teatrlarının səhnəsində tamaşaya qoyulmuşdur. Q.Qarayevin musiqi dili sahəsinə gətirdiyi yeniliklər Azərbaycan və dünya musiqisinin inkişafında mühüm rol oynamışdır. SSRİ Xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, SSRİ Dövlət və Lenin mükafatları laureatıdır. – 200.

183. Fikrət Əmirov, F i k r ə t C ə m i l o ğ l u (1922–1984) – görkəmli Azərbaycan bəstəkarı. Simfonik muğam

janrının yaradıcısı. Fikrət Əmirov instrumental konsert janrında yaradan ilk Azərbaycan bəstəkarlarındanır. Əsərləri, xüsusilə simfonik muğamları Niyazi, Rojdestvenski (Rusiya), L.Stokovski (ABŞ), Ş.Münş (Fransa), Ç.Aabendrot (Almaniya) kimi məşhur dirijorların repertuarında səslənmişdir. SSRİ Xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, SSRİ və Azərbaycan Dövlət mükafatları laureatı idi. – 200.

184. Niyazi, Tağızadə–Hacıbəyov Niyazi Zülfiqar oğlu (1912–1984) – görkəmli Azərbaycan dirijoru, bəstəkar. Azərbaycan milli dirijorluq məktəbinin formalaşması, inkişafı Niyazinin adı ilə bağlıdır. SSRİ Xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, iki dəfə SSRİ Dövlət mükafatı laureatı olmuşdur. – 200.

185. Rəşid Behbudov, Rəşid Məcid oğlu (1915–1989) – böyük Azərbaycan müğənnisi. Azərbaycan və SSRİ Xalq artisti. Müstəsna gözəl səsə malik olan Rəşid Behbudov Azərbaycan vokal məktəbinin görkəmli nümayəndələrindəndir. Dünyanın bir çox ölkələrində uğurla keçən qostrol səfərlərində olmuşdur. SSRİ Dövlət mükafatı laureatı və Sosialist Əməyi Qəhrəmanıdır. – 200.

186. Şövkət Ələkbərova, Şövkət Feyzullazadə (1922–1993) – Azərbaycan müğənnisi. Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti. Məlahətli, yumşaq tembrli səsə malik Şövkət xanımın ifaçılığı üçün yüksək vokal mədəniyyəti, dərin emosionallıq və lirizm səciyyəvi idi. Məharətli gəzişmələr, improvizasiya ustalığı onun muğam yaradıcılığının əsas məziyyətlərindəndir. – 200.

187. Nizami Gəncəvi, İlyas Yusif oğlu (1141–1209) – dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri. Dünya ədəbiyyatı tarixinə məsnəvi formasında yazdığı beş epik poemadan ibarət «Xəmsə» müəllifi kimi daxil olmuşdur. Nizami Gəncəvinin ilkin Şərqlə Renessansının zirvəsi olan yaradıcılığında

dövrünün ən humanist, ümumbəşəri ictimai-siyasi, sosial və mənəvi-əxlaqi ideyaları parlaq bədii əksini tapmışdır. Nizami Gəncəvi Yaxın Şərq ədəbiyyatında mənzum roman janrının əsasını qoymuş, yeni ədəbi məktəb yaratmışdır. Nizami Gəncəvi həm də dövrünün görkəmli mütəfəkkiri olmuşdur. Onun bütün əsərlərində insanın mənəvi azadlığı tərənnüm olunur. – 200.

188. Elçin Quliyev, Elçin İsağaoğlu (d.1967) – hüquqşünas, general-leytenant. Bakı Dövlət Universitetini və Bakı Ali Hərbi Birləşmiş Komandirlər Məktəbini bitirmişdir. 2001-ci ildən Azərbaycan Respublikası Sərhəd Qoşunları Komandanıdır. «Azərbaycan bayrağı» ordeni ilə təltif olunmuşdur. – 210.

189. Tamilla Şirəliyeva, Tamilla Xudadat qızı (d.1946) – balet artisti. Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti. SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. – 214.

190. Akihito (d.1933) – 1989-cu ildən Yaponiya imperatoru. İmperator Hirohitonun oğlu. – 215.

191. Şinzo Abe (d.1954) – Yaponiya dövlət və siyasi xadimi, 2006–2007 və 2012-ci ildən yenidən Yaponiyanın Baş naziri. Yaponiya Liberal-Demokratiya Partiyasının sədridir. – 216.

192. AŞPA-nın Monitoring Komitəsi – 1993-cü ildə yaradılmışdır. AŞPA-nın hüquq siyasəti və İnsan hüquqları komissiyaları AŞ-a qəbul edilmiş yeni dövlətlərin öz üzərlərinə götürdükləri öhdəlikləri necə yerinə yetirmələrini yoxlayır və hesabat verirlər. Təqdim olunan məruzələr parlament üzvləri tərəfindən müzakirə edilir. – 219.

193. Zərifə xanım, Zərifə Əziz qızı (1923–1985) – görkəmli Azərbaycan oftalmoloqu. Tibb elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Milli EA-nın akademiki, Rusiya

Tibb EA-nın akademiki, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi. Görkəmli siyasi və dövlət xadimi Əziz Əliyevin qızı, ulu öndər Heydər Əliyevin həyat yoldaşı, prezident İlham Əliyevin anasıdır. Zərifə xanımın Azərbaycanda oftalmologiya elminin inkişafında müstəsna xidmətləri var. O, vaxtilə Azərbaycanda geniş yayılmış traxomanın, dünya təcrübəsində birincilər sırasında peşə, xüsusilə kimya və elektron sənayelərində peşə fəaliyyəti ilə bağlı göz xəstəliklərinin öyrənilməsi, profilaktikası və müalicəsinə, habelə oftalmologiyanın müasir problemlərinə dair bir çox sanballı tədqiqatların müəllifidir. Həmçinin yüksək ixtisaslı səhiyyə kadrları hazırlanmasına böyük əmək sərf etmişdir. O, Ümumittifaq Oftalmoloqlar Cəmiyyəti Rəyasət Heyətinin, Sovet Sülhü Müdafiə Komitəsinin, Azərbaycan Oftalmologiya Cəmiyyəti İdarə Heyətinin, «Vestnik oftalmologii» (Moskva) jurnalı redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur. Yüksək elmi nailiyyətlərinə görə SSRİ Tibb EA-nın M.İ. Averbax adına mükafatına layiq görülmüşdür. – 224,311.

194. Əziz Əliyev, Ə z i z M ə m m ə d k ə r i m o ğ l u (1897–1962) – görkəmli dövlət və siyasi xadimi, səhiyyə təşkilatçısı. Tibb elmləri doktoru, professor. Əziz Əliyev müxtəlif illərdə Azərbaycan Klinik İnstitutunun direktoru, Bakı Səhiyyə Şöbəsinin müdiri, Azərbaycan Xalq Səhiyyə Komissarının müavini və Xalq Səhiyyə Komissarı, Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun və Azərbaycan Dövlət Universitetinin rektoru, Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin katibi, Azərbaycan KP MK-nın katibi, Dağıstan MSSR Vilayət Komitəsinin birinci katibi, Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini, Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Ortopediya və Bərpa Cərrahiyyə İnstitutunun direktoru, Azərbaycan Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun direktoru vəzifəsində çalışmışdır. SSRİ Ali Sovetinin və Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı olmuşdur. – 224.

195. Tamerlan Əliyev, T a m e r l a n Ə z i z o ğ l u (1921–1997) – Azərbaycan tibb elminin görkəmli nümayən-

dəsi, Əməkdar elm xadimi. Dövlət mükafatı laureatı, tibb elmləri doktoru, professor.

Professor Tamerlan Əliyev 250-dən çox elmi əsərin, o cümlədən 12 monoqrafiyanın, dərslik və dərs vəsaitlərinin, metodiki tövsiyələrin və səmərələşdirici təklif, ixtiraların, həmçinin çoxsaylı elmi-kütləvi məqalələrin müəllifi olmuşdur. – 224.

196. Şeyxülislam Hacı Allahşükür Paşazadə, Allahşükür Hümət oğlu (d.1949) – 1980-ci ildən Qafqaz Müsəlmanları Ruhani İdarəsinin, 1990-cı ildən Qafqaz Xalqları Ali Dini Şurasının sədridir. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» və «İstiqlal» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 224.

197. Oqtay Əsədov, Oqtay Sabir oğlu (d.1955) – ictimai xadim, mühəndis. 1996–2004-cü illərdə Abşeron Regional Səhmdar Su Cəmiyyətinin, 2004–2005-ci illərdə «Azər-su» Səhmdar Cəmiyyətinin prezidenti olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin üzvü, 2005-ci ildən Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədridir.

Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvüdür. – 225.

198. Ramiz Mehdiyev, Ramiz Ənvər oğlu (d.1938) – Azərbaycanın görkəmli siyasi və dövlət xadimi, fəlsəfə elmləri doktoru, professor. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü. 1978–80-ci illərdə Rayon Partiya Komitəsinin 1-ci katibi, 1980–81-ci illərdə Azərbaycan KP MK-da elm və təhsil şöbəsinin müdiri, 1981–83-cü illərdə Azərbaycan KP MK-da partiya-təşkilat işi şöbəsinin müdiri, 1983–88-ci illərdə Azərbaycan KP MK-da katib, 1988–94-cü illərdə Azərbaycan EA-nın İctimai-Siyasi Tədqiqatlar və İnformasiya İnstitutunda şöbə müdiri, 1994-cü ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatının şöbə müdiri, 1995-ci ildən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının rəhbəridir. 1995–2000-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin depu-

tatı olmuşdur. Müasir siyasi problemlərə, dövlət quruculuğuna aid bir çox kitab və monoqrafiyaların müəllifidir. Azərbaycan Respublikasının «İstiqlal», Rusiya Federasiyasının «Dostluq» ordenləri ilə təltif edilmişdir. Beynəlxalq Nyu-York Akademiyasının və Türk Dünyası Araşdırmalar Uluslararası Elmlər Akademiyasının üzvüdür. – 225.

199. Peter Semnebi(d.1959) – İsveç səfiri. 2006–2011-ci illərdə səfir Semnebey Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz üzrə nümayəndəsi olmuşdur. – 228.

200. İsveçrə, İsveçrə Konfederasiyası – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 41,3 min km², əhalisi 7,1 milyon nəfərdir. İsveçrə federativ, 23 kantona bölünmüş respublikadır. Dövlət başçısı prezidentdir, prezidenti parlament Federal Şura üzvlərindən 1 il müddətinə seçir, yenidən seçilmək hüququ yoxdur. Prezident həmçinin hökumət başçısıdır. Qanunverici hakimiyyət iki palatadan ibarət Federal Məclisə məxsusdur. Paytaxtı Bern şəhəridir. – 229.

201. Mişelin Kalmi –Rey (d.1945) – İsveçrə dövlət və siyasi xadimi. 2003–2007-ci illərdə İsveçrənin Xarici İşlər naziri, 2007-ci ildən 2011-ci ilə qədər prezidenti olmuşdur. – 229.

202. BMT-nin Uşaq Fondu – uşaqların proqram üzrə fəaliyyətlərinə nəzarət edən müəssisə. 1946-cı ildə yaradılmışdır. Bu təşkilat müharibə nəticəsində dağılmış Avropa ölkələrindəki uşaqlara kömək edir. Katibliyi Nyu-Yorkda, şöbələri isə Cenevrə və inkişaf etmiş ölkələrdədir. Nobel Sülh mükafatı laureatıdır. – 230–231.

203. Ərdoğan Rəcəb Tayyib (d.1954) – Türkiyə siyasi və dövlət xadimi. R.T.Ərdoğan 1980-ci ildən siyasi fəaliyyətə qoşulmuşdur. 1994-cü ilin martında İstanbul Böyük Şəhər Bələdiyyəsinin sədri, Ədalət və İnkişaf Partiyasının lideri.

2002-ci ildə keçirilən növbədənənar seçkilər nəticəsində Ədalət və İnkişaf Partiyası təkbaşına hakimiyyətə gəlmək imkanı əldə etdi və Ərdoğan TBMM-də Türkiyənin Baş naziri, 2014-cü ilin sentyabrında Türkiyə Cümhuriyyətinin prezidenti seçilmişdir. – 234.

204. Cəbrayıl — Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil olunmuşdur. Sahəsi 1050 km², əhalisi 75,5 min nəfərdir. 1993-cü ildə erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir. – 236–237.

205. Vasif Talıbov, V a s i f Y u s i f o ğ l u (d.1960) – Azərbaycanın dövlət xadimi, 1995-ci ildən Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatı, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədridir. – 238–274.

206. Ömər Eldarov, Ö m ə r H ə s ə n o ğ l u (d.1927) – görkəmli Azərbaycan heykəltəraşı. Azərbaycan MEA-nın həqiqi üzvü. Rəssamlıq Akademiyasının rektoru. Heykəltəraşlığın müxtəlif janrlarında (monimental abidə, portret, büst, qorelyef və s.) əsərlər yaradır. I çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «İstiqlal» ordeni ilə təltif olunmuşdur. – 238.

207. Ordubad – Naxçıvan MR-da inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil olunmuşdur. 1963-cü ildə ləğv edilərək ərazisi Culfa rayonu ilə birləşdirilmişdi. 1965-ci ildə yenidən müstəqil rayon olmuşdur. Sahəsi 0,97 min km², əhalisi 48,4 min nəfərdir. – 247,253–260,261,263.

208. Babək (1978-ci ilədək Naxçıvan rayonu) – Naxçıvan MR-da inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil olunmuşdur. Sahəsi 1,17 min km², əhalisi 70,4 min nəfərdir. –252,259–260.

209. Şahbuz – Naxçıvan MR-da inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil olunmuşdur. 1963-cü ildə ləğv edilərək ərazisi əv-

vəl Naxçıvana (1978), sonra Babək rayonuna verilmişdi. 1965-ci ildən yenidən müstəqil rayondur. Sahəsi 0,82 min km², əhalisi 24,4 min nəfərdir. – 252,253.

210. «Siemens» – alman şirkəti. 1847-ci ildə yaradılmışdır. Bakıda numayəndəliyi 1998-ci ildə açılıb. Şirkət elektrik məhsulları və elektroavadanlıqların hazırlanması və tətbiqi sahəsində dünya liderlərindən biridir. İllik dövriyyəsi – 118 milyard dollardır. Bütün dünyada işçilərinin sayı 140 min nəfərdir. – 253.

211. Yusif Məmmədəliyev, Yusif Heydəroğlu (1905–1961) – görkəmli kimyaçı alim. Azərbaycan EA-nın akademiki, SSRİ EA-nın müxbir üzvü, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. Məmmədəliyevin əsas elmi işləri neftin və neft qazlarının katalitik emalı sahəsindədir. O, benzolu propilenlə alkiləşdirmək yolu ilə izopropilbenzolun sintezi yolunu işləyib hazırlamış, bu da Böyük Vətən müharibəsində aviasiyanın yüksək oktanlı yanacaqda təmin edilməsinə kömək etmişdir. 1947–50-ci və 1958–61-ci illərdə Azərbaycan EA-nın prezidenti olmuşdur. – 259.

212. Qorbaçov, Mixail Sergeyeviç (d.1931) – 1985–91-ci illərdə Sov.İKP MK-nın Baş katibi, 1990–91-ci illərdə SSRİ-nin ilk və son prezidenti. Qorbaçov «yenidənqurma» adı ilə «aşkarlıq və demokratiya» siyasi xəttini, «humanist, demokratik sosializm» şüarını meydana atdı. Sovet totalitar rejimi ilə uyuşmayan «yenidənqurma» ölkəni dərin siyasi və iqtisadi böhrana saldı. Qorbaçovun milli münafişlərə səbəb olan siyasəti xüsusən Azərbaycana qarşı qərəzli, düşmənçilik mövqeyi ilə səciyyələnirdi. Ermənilərin Azərbaycana olan torpaq iddialarını dəstəkləyən Qorbaçov 1990-cı ilin yanvarında Bakıda baş verən qanlı Yanvar faciəsinin təşkilatçısı və günahkarıdır. – 272.

213. «Duzdağ» – fizioterapiya sanatoriyası. Babək rayonunun Böyükduz kəndi yaxınlığında qədim duz mədənləri

bazası əsasında yaradılmışdır. 1979-cu ildə təşkil olunmuşdur. Bronxial astma və ağciyər bronx sisteminin digər qeyri-spesifik xəstəlikləri müalicə olunur. – 259–260.

214. Süleyman Dəmirəl (d.1924) – Türkiyənin görkəmli siyasi, ictimai və dövlət xadimi. Yeddi dəfə hökumətə başçılıq etmiş, 1993–2000-ci illərdə Türkiyə Respublikasının prezidenti olmuşdur. Yeni türk dövlətləri ilə münasibətlərin, xüsusilə Azərbaycanla əlaqələrin genişlənməsi və möhkəmlənməsi Süleyman Dəmirəlin diqqət mərkəzində olmuşdur.

S.Dəmirəl Türkiyə–Azərbaycan, xalqlarımız və dövlətlərimiz arasında sarsılmaz dostluq münasibətlərinə xüsusi diqqət göstərdiyinə görə Azərbaycan Respublikasının «İstiqlal» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 263.

215. Lenin, V l a d i m i r İ l i ç (Ulyanov) (1870–1924) – SSRİ-nin siyasi və dövlət xadimi. Hələ tələbəlik illərindən inqilabi hərəkətə qoşulmuşdur. Lenin 1895-ci ildə Peterburq «Fəhlə sinfinin azadlığı uğrunda mübarizə ittifaqı»nın yaradılmasında iştirak etmişdir. 1900-cu ildə Plexanovla birlikdə «İskra» qəzetini nəşr edir. 1903-cü ildən RSDFP-nin 2-ci qurultayında bolşevik fraksiyasına başçılıq edir. 1907-ci ildən xaricə emiqrasiya edilir. 1917-ci ildə Petroqrada qayıdıb silahlı üsyana başçılıq edir. Lenin başda olmaqla 2-ci Ümumrusiya Sovetlər qurultayında hökumət – XKS yarandı. Vətəndaş müharibəsi dövründə «hərbi kommunizm» siyasətinin yaradıcılarından olmuşdur. Bunun nəticəsində ölkə birpartiyalı sistemə keçmiş, ölkədə geniş surətdə repressiya başlanmış, müxalifət qüvvələri və orqanları ləğv edilmiş, görkəmli adamlar və ziyalılar ölkəni kütləvi surətdə tərk etmişlər. 1922-ci ildə xəstələnmiş və ölkənin siyasi həyatından uzaqlaşdırılmışdır. – 273.

216. Rəşid Nurqaliev (d.1956) – Rusiya dövlət xadimi, ordu generalı. 2004–2012-ci illərdə Rusiya Federasiyasında

Daxili İşlər naziri olmuşdur. 2012-ci ildən Rusiya Təhlükəsizlik Şurası Katibinin müavini. – 275–276,296,298.

217. RİA «Novosti» – 1993-cü ildə Rusiya hökuməti tərəfindən təsis edilmiş Dövlət Analitik İnformasiya təşkilatı. Rusiya və xarici informasiyanı yayımlayır, kitab və dövrü mətbuati nəşr edir, televiziya proqramları və fotomateriallar hazırlayır. –278.

218. Svetlana Mironyuk (d.1968) – 2006-cı ildən RİA «Novosti» agentliyinin Baş redaktorudur. 2003–2004-cü illərdə agentliyin sədri, 2004–2006-cı illərdə isə agentliyin Baş direktorudur. – 278.

219. «Exo Moskv» – radiostansiya. 1990-cı ildə təşkil olunmuş və yarandığı vaxtdan müstəqil radiostansiya kimi fəaliyyət göstərir. – 279–302.

220. Latviya, L a t v i y a R e s p u b l i k a s ı – Şərqi Avropada, Pribaltikada dövlət. Sahəsi 64,5 min km², əhalisi 2,5 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 26 rayona (qəza) bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı Seymdir. Paytaxtı Riqa şəhəridir. – 279.

221. Estoniya, E s t o n i y a R e s p u b l i k a s ı – Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 45,2 min km², əhalisi 1,5 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı – Seymdir. Paytaxtı Tallindir. – 279.

222. Saparmurad Niyazov, S a p a r m u r a d A t a o ğ - l u (1940–2007) – Türkmənistanın siyasi və dövlət xadimi. 1985-ci ilin dekabrından 1991-cı ilə qədər Türkmənistan KP MK-nın Birinci katibi, 1991–2007-ci illərdə Türkmənistan Respublikasının prezidenti olmuşdur. – 279.

223. Abdullah Gül (d.1950) – Türkiyə dövlət və siyasi xadimi, iqtisad elmləri doktoru, professor. 1991-ci ildə TBMM-nin üzvü seçilmişdir. Abdullah Gül Rəcəb Tayyib Ərdoğanla

Ədalət və İnkişaf Partiyasının yaradıcılarından biridir. 2007–2014-cü illərdə Türkiyə Cümhuriyyətinin prezidenti olmuşdur. – 280.

224. «Qazprom» – Rusiyanın qaz istehsal edən və qaz paylayan şirkəti. Dünyanın ən böyük qaz ixrac edən şirkətlərindən biri. Şirkətin hazırkı adı – Rusiya «Qazprom» Səhmdar Cəmiyyətidir. Mənzil-qərargahı Moskvadadır. – 282.

225. «İtera» – Rusiya qaz şirkəti, Mənzil-qərargahı Moskvadadır. Qrup Şurasının sədri İqor Makarovdur. Kompaniya öz fəaliyyətinə ABŞ-da ticarət şirkəti kimi başlamışdır. 1994-cü ildə Türkmənistana şəkər satışından sonra türkmən təbii qazı ilə şəkər sazişi ödənilmişdir. Bundan sonra «İtera» bütün türkmən qazını Ukraynaya satmaqla, bütün keçmiş SSRİ məkanında qaz nəqlini genişləndirmişdir. «İtera» MDB-də qaz satışına görə ikinci yeri tutur. – 283.

226. Saxalin – 2 – Saxalin adalarında hasilatın müqavilə ilə bölünməsi şərti ilə reallaşan layihə. 1991-ci ildə layihənin qalib tenderi – M.Dermot və Mitsuu (Yaponiya) elan edildi. Layihənin reallaşmasına 1996-cı ildə başlandı. Hal-hazırda sutkada 60000–70000 barel neft, ildə 9,6 milyon ton sıxılmış qaz istehsal edilir. 1996-cı ildə Saxalində ildə 4,8 milyon ton sıxılmış qaz istehsal edən ikicərgəli zavod işə salınmışdır. – 286.

227. Aleksey Miller (d.1962) – Rusiya dövlət xadimi, iqtisadçı, iqtisad elməri namizədi. «Qazprom»un (Rusiya) idarə heyətinin və direktorlar Şurası sədrinin müavini. Rusiya menecerləri arasında ən dövlətli. Onun 2013-cü ildə gəliri 25 milyon dollar olmuşdur. – 286.

228. Volqa – Don gəmiçilik kanalı – Volqa və Don çaylarını birləşdirən gəmiçilik kanalı. 1948–52-ci illərdə çəkilmişdir. Uzunluğu 101 km-dir. Kanalda 50-dən çox hidrotexniki qurğu, o cümlədən 13 şlyüz var. – 289.

229. Lev Roxlin (1947–1998) – Rusiya dövlət və hərbi xadimi, general-leytenant. RF V çağırış Dövlət Dumasının deputatı, Dumada müdafiə komitəsinin sədri olmuşdur. Əfqanıstan, Qarabağ, Çeçenistan müharibələrində iştirak etmişdir. – 289.

230. Dövlət Duması – 1906-cı ildə Rusiyada yaradılan nümayəndəli qanunvericilik müəssisəsi. 17 oktyabr Manifesti əsasında yaradılmışdır. Burada qanunlar müzakirə edilərək Dövlət Şurasına təqdim edilir və çar tərəfindən təsdiq edilirdi. Duma 1917-ci il 6 oktyabra qədər fasilələrlə fəaliyyət göstərdi. 1993-cü il Rusiya Federasiyasının Konstitusiyasına əsasən Duma təzədən bərpa olundu. –289.

231. Yeltsin Boris Nikolayeviç (1931–2007) – Rusiyanın siyasi və dövlət xadimi. 1991–2000-ci illərdə Rusiya Federasiyasının ilk prezidenti olmuşdur. – 289.

232. Dnestryanı – Moldovada Dnestr çayı sahilində tanınmamış bölgə. 1992-ci ildə Dnestryanıda hərbi münaqişə başladı. İyulun ortalarına qədər bir neçə ay davam edən silahlı toqquşmalar zamanı Lebedin komandanı olduğu Rusiyanın 14-cü ordusunun separatçılara yaxından dəstək verməsi nəticəsində Kişinyov sol sahiləki rayonlar üzərində nəzarətini itirdi və Dnestryanı Moldovanın nəzarətindən çıxmış əraziyə çevrildi. – 290,291.

233. Ziya Məmmədov, Z i y a A r z u m a n o ğ l u (d.1952) – dəmiryolçu mühəndis. 1996–2005-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolu rəisi, 2005-ci ildən isə Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat naziridir. – 303,305.

234. Yanukoviç Viktor Fyodoroviç (d.1950) – mühəndis-mexanik. 2003 və 2007–2008-ci illərdə Ukrayna Respublikasının Baş naziri, 2010–2014-cü illərdə Ukrayna Respublikasının prezidenti olmuşdur. –311–315.

235. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası – Azərbaycan Respublikasında elmin inkişafını təşkil və təmin edən, dövlətin elmi və elmi-texniki siyasətini həyata keçirən ali dövlət elmi təşkilatı. 1945-ci ildə Bakıda təsis edilmişdir. 2001-ci ilin may ayından Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası adlanır. Azərbaycan Milli EA-nın aşağıdakı bölmələri var: fizika; texnika və riyaziyyat elmləri; kimya elmləri; yer elmləri; biologiya elmləri; aqrar elmləri; humanitar və ictimai elmlər. Burada elmin müxtəlif sahələrinə dair aktual problemlər üzərində tədqiqat işləri aparılır. Hər il onlarla elmi işin nəticəsi istehsalatda tətbiq olunur. – 316.

236. Adilə Namazova, A d i l ə Ə v ə z q ı z ı (d.1926) – pediatr-kardioloq. Tibb elmləri doktoru, professor, SSRİ Tibb Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, Əməkdar elm xadimi, AMEA-nın həqiqi üzvü, Rusiya Federasiyası Tibb Akademiyasının həqiqi üzvü, Azərbaycan Respublikası Dövlət mükafatı laureatı. SSRİ Ali Sovetinin deputatı olmuşdur. Adilə Namazova ilk dəfə olaraq ürək çəpərinin ana-dangəlmə qüsurlarının klinik xüsusiyyətlərini öyrənmişdir. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif olunmuşdur. – 316.

237. Azərbaycan Dövlət Tibb Universiteti, N. N ə r i m a - n o v a d ı n a – Respublikada tibb mütəxəssisləri hazırlayan ali məktəb. 1919-cu ildə Bakı universitetinin nəzdində tibb fakültəsi, 1920-ci ildə isə həmin fakültənin əsasında müstəqil tibb institutu yaradılmışdır. Universitetin 8 fakültəsi var. Universitetdə 6700 tələbə təhsil alır. – 316.

Şəxsi adlar göstəricisi

Abbasov Vüqar	– 250
Abe Şinzo	– 216
Adulyadey Bhumibol	– 117
Abutalıbov Hacıbala	– 146–170
Adamkus Valdas	– 44
Akihito	– 215
Akira Yokota	– 111
Alaton İshaq	– 188
Al Səud Abdullah	– 49,227
Amanbuladov Nurbeldi	– 64,71
Aras Nurəddin	– 143
Atəş Əbdülqədir	– 221
Aydın Mehmet	– 63
Babayev Heydər	– 85
Bakiyev Kurmanbek	– 64,71,72,75,122–129
Barrozu Joze	– 7,8
Behbudov Rəşid	– 200
Berdimühəmmədov Qurbanqulu	– 122–129
Besesku Trayan	– 115
Bin Zaid Məhəmməd	– 92
Bin Süleyim Sultan	– 108,139
Bokeria Giorgi	– 222
Cabbarlı Cəfər	– 200
Conston Rassel	– 142
Coşqun Əli	– 234
Çanqvon Çun	– 180
Gulanonta Surayud	– 118
De But Jan	– 5–37
De Kroo Herman	– 36–37
De Quxt Karel	– 34,128
Den Brende Luk	– 223

Dəmirəl Süleyman	– 263
Erdiməhəmmədov Qurbanqulu	– 309
Estrozi Kristian	– 217–218
Eyyubov Yaqub	– 311
Əhmədinejad Mahmud	– 138
Əkbəri Səməd	– 304
Əl-Hümayyd Süleyman	– 49
Əl-Xəlifə Şeyx Həməd	– 186
Əl-Qasimi Şeyxa Lubna	– 84,85,87–88,92
Əl-Mədəni İyad	– 227
Əl-Məktum Məhəmməd	– 109–110,139
Əl-Nəhəyyan Şeyx Zaid bin Sultan	– 79,80–81,92,116
Əl-Nəhəyyan Şeyx Sultan bin Xəlifə	– 82
Əl-Şanhi Ömər	– 87,92–94
Əl-Tüveyjri Əbdüləziz	– 120
Ələkbərova Şövkət	– 200
Əliyev Heydər	– 50,51,71,88,95,150,163,190, 191,202,206,209,224–225,226, 235,238–240,242,243,244,245, 247,250,252,253,254,255,256, 258,259,263,265,271, 272, 291, 311,312,313,314
Əliyev Əziz	– 224
Əliyev Tamerlan	– 224
Əliyeva Mehriban	– 76,77–78,120,248,301
Əliyeva Zərifə	– 224,311
Əmirov Fikrət	– 200
Ərdəğan Rəcəb Tayyib	– 234
Əsədov Oqtay	– 225
Əsədova Xavər	– 248
Fontelles Xosep	– 26
Fradkov Mixail	– 173–176,177–179
Frias Hüqo	– 189
Füzuli Məhəmməd	– 200
Gəncəvi Nizami	– 200
Gül Abdullah	– 280

Hacıbəyov Üzeyir	– 200
Herakl	– 78
Həsənov Yaşar	– 146–170
Hüseyn Cavid	– 200
Xanbabayev Şəmsəddin	– 190
İsgəndərov Fərid	– 32
İsgəndərova Elnarə	– 209
Kaçinski Lex	– 114
Kalmi-Rey Mişelin	– 229
Karahisarlı Saim	– 143-144
Kaspişik Anji	– 128
Kərimov İslam	– 122–129
Kibaki Mvai	– 171
Kluq Astrid	– 47–48
Kompaorey Blayz	– 172
Koşaner İşik	– 183–184
Köçəryan Robert	– 122–129,291
Qarayev Qara	– 200
Qobaş Şeyx Əhməd	– 83
Qorbaçov Mixail	– 272
Quliyev Elçin	– 210
Qurbanov Qurban	– 226
Qurbanov Məhəmməd	– 226
Qurbanov Səid	– 226
Lavrov Sergey	– 128
Lenin Vladimir	– 273
Lintner Eduard	– 219
Lizen Ann-Mari	– 27
Louenkron Barri	– 232–233
Lujkov Yuri	– 42
Lukaşenko Aleksandr	– 122–129
Maqomayev Müslüm	– 200
Mamadu Tanca	– 187
Mehdi Camal	– 87
Mehdiyev Ramiz	– 225
Mehdizadə Mehdi	– 236

Mercan Murat	– 270
Merzlyakov Yuri	– 128
Məlikov Əlixan	– 146–170
Məmmədov Ziya	– 303,305
Məmmədyarov Elmar	– 128
Məmmədəliyev Yusif	– 259
Məmmədquluzadə Cəlil	– 200
Moisiu Alfred	– 61
Miller Aleksey	– 286
Mission Klod	– 5–24
Mironyuk Svetlana	– 278
Namazova Adilə	– 316
Natəvan Xurşudbanu	– 200
Nazarbayev Nursultan	– 64,71,72,74,122–129,185
Niyazi	– 200
Niyazov Saparmurad	– 279
Noğaideli Zurab	– 140,310
Nurqaliyev Rəşid	– 275–276,296,298
Oppenbrinq Martin	– 50–59
Oskanyan Vartan	– 128
Paşazadə Allahşükür	– 224
Pavesi Maurisio	– 145
Pirinski Georgi	– 113
Pirverdiyev Etibar	– 146–170,247
Pırvanov Georgi	– 113
Potsyus Arvidas	– 44
Putin Vladimir	– 40–41,122–129,132,175,178, 286,289,296,299
Pyebalqş Andris	– 25,32
Radmanoviç Nevoysa	– 60
Rasizadə Artur	– 146–170,174,177–179,225
Rəhmon İmaməli	– 38,122–129
Roxlin Lev	– 289
Ruşaylo Vladimir	– 121–129
Rzayev Baba	– 146–170
Rzayev Nizaməddin	– 146–170

Saakaşvili Mixeil	– 122– 129
Sabir Mirzə Ələkbər	– 200
Semnebi Peter	– 228
Sezər Əhməd Necdət	– 64–73
Sezər Səmra	– 76,77–78
Sxeffer Yaap	– 28–33
Solana Xavyer	– 7,228
Stançina Per	– 141
Strohal Kristian	– 277
Şirəliyeva Tamilla	– 214
Şaumyan Stepan	– 22
Tağryev Hacı Zeynalabdin	– 199
Talıbov Vasif	– 238–274
Tarya Halonen	– 119
Torkunov Anatoli	– 45–46
Vaqif Molla Pənah	– 200
Val Eli	– 62
Verhofstadt Gi	– 35
Voronin Vladimir	– 122–129
Yanukoviç Viktor	– 311–315
Yeltsin Boris	– 289
Yuşşenko Viktor	– 122–129
Zukkov Mixael	– 50–59

Coğrafi adlar göstəricisi

Abxaziya	– 33,290,291
Abşeron (<i>yarımada</i>)	– 54
Ağcabədi	– 155
Albaniya	– 61
Almaniya	– 47–48,50–59,141,250,252, 253
Amerika Birləşmiş Ştatları	– 19,104,105,108,232,269, 290,292,293,294
Anadolu	– 77
Ankara	– 64,71,77–78
Antalya	– 63–76,79
Aralıq dənizi	– 76,285
Asiya	– 68,181
Astana	– 64
Astara	– 146
Avrasiya	– 65
Avropa	– 10,12,17,25,36,67,68,104, 108,148,150,169,181,267, 268,295,299
Avstraliya	– 108
Avstriya	– 252
Babək	– 252,259–260
Badamdar	– 164
Bakı	– 43,56,60,61,62,64,72,110, 114,115,116,117,118,119,120, 129,130,140,145,146,147,149, 151,152,155,156,157,171,172, 174,178,182,185,186,187,189, 199,214,215,216,223,231,237, 246,264,272,273,300,303–308

Balakən	– 162
Belarus	– 121–129,130,133
Belçika	– 5–37
Beyləqan	– 155
Bəhreyn	– 186
Binəqədi	– 164
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	– 79–110,133,116,139
Bişkek	– 64
Bosniya və Herseqovina	– 60
Brüssel	–5–37,132,228
Bolqarıstan	– 113
Burkina-Faso	– 172
Cəbrayıl	– 236–237
Cənubi Qafqaz	– 32,256
Cənubi Osetiya	– 33
Çin	– 20,108,163,164,304
Dağıstan	– 226
Dağlıq Qarabag	– 13,14,16,17,18,21,22,29,33, 34,35,37,65,69,71,73,80,103, 105,128,130,131,142,199,230, 236,265,266,267,268,288,290, 291,293
Daşkənd	– 64
Davos	– 291
Dərbənd	– 201,226
Dəvəçi	– 190
Dnestryyanı	– 290,291
Dubay Əmirliyi	– 107–110,139
Düşənbə	– 124
Estoniya	– 279
Əbu-Dabi	– 79–110
Əli Bayramlı	– 264
Əfqanıstan	– 28,31
Finlandiya	– 119
Fransa	– 181–182,217–218,253,269, 290,292

Gürcüstan	– 20,21,23,33,105,121–129, 133,140,222,269,286,287, 288,295,310
Hindistan	– 108,164,304
Xaçmaz	– 155,190–209
Xankəndi	– 22
Xarkov	– 160
Xəzər dənizi	– 13,31,54,55,67,213,279,280, 281,282
Xudat (<i>şəhər</i>)	– 209–212
İğdir	– 143–144
İndoneziya	– 108
İraq	– 28
İran	– 101,104,138,280,300,301
İstanbul	– 64
İsveç	– 303
İsveçrə	– 229,252
Keniya	– 171
Kiyev	– 299,313
Kosovo	– 28
Koreya Respublikası	– 108
Qafqaz	– 32,181,295,299
Qax	– 162
Qara dəniz	– 13
Qazaxıstan	– 64,67,68,71,72,74,121–129, 185,250,280,281
Qərbi Avropa	– 11,179
Qırğızıstan	– 20,64,71,72,75,121–129,132
Qobustan	– 50
Quba	– 190,201
Qusar	– 190
Latviya	– 279
Lerik	– 147,155
Lənkəran	– 246
Litva	– 44
Masazır	– 164

Mavritaniya	– 62
Mədinə	– 107
Məkkə	– 107
Minsk	– 121–129,130,133,288
Mingəçevir	– 147
Moldova	– 37,39–43,122–129,269,288
Moskva	– 37,39–43,45–46,173,174,239, 242,272,282,290,300,302
Naxçıvan	– 146,147,155,238–274
Naxçıvan MR	– 143,155,209,238–274
Niger	– 187
Ordubad	– 247,253–260,261,263
Orta Asiya	– 68,181,298
Orta Şərq	– 104
Osetiya	– 290,291
Özbəkistan	– 121–129
Polşa	– 114
Praqa	– 29,39–43
Rumıniya	– 115
Rusiya	– 21,23,45–46,101,105,132, 147,163,168,173–176,177– 179,269,275–276,278,279– 302,304
Sabuncu	– 164
Sankt-Peterburq	– 301
Səudiyyə Ərəbistanı	– 49,227
Sulutəpə	– 164
Sumqayıt	– 147,149,264
Suraxanı	– 158
Şahbuz	– 252,253
Şəki	– 143,146,162
Şərqi Avropa	– 37
Şirvan	– 201
Tacikistan	– 38,121–129
Tailand	– 117,118
Təbriz	– 305

Türkiyə	– 63–78,101,132,133,143–144, 163,183–184,188,220,234– 235,250,252,269,292,301
Türkmənistan	– 64,71,121–129,279,280,281, 282,309
Ukrayna	– 20,121–129,133,269,311–315
Vaşinqton	– 232
Vatikan	– 22
Venesuela	– 189
Yalta	– 288
Yaponiya	– 111,215,216
Yardımlı	– 147,155
Yerevan	– 130
Zaqatala	– 162

MÜNDƏRİCAT

KRAL BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏR İNSTİTUTUNDA SİYASİ BRİFİNG	
<i>7 noyabr 2006-cı il</i>	5
AVROPA KOMİSSİYASININ ENERJİ MƏSƏLƏLƏRİNƏ DAİR MƏSUL KOMİSSARI ANDRİS PYEBALQS İLƏ GÖRÜŞ	
<i>7 noyabr 2006-cı il</i>	25
AVROPA PARLAMENTİNİN SƏDRİ XOSE BÖRRELL FONTELLES İLƏ GÖRÜŞ	
<i>7 noyabr 2006-cı il</i>	26
BELÇİKA SENATININ SƏDRİ ANN-MARİ LİZEN İLƏ GÖRÜŞ	
<i>7 noyabr 2006-cı il</i>	27
NATO-nun BAŞ KATİBİ YAAP DE HOOP SXEFFER İLƏ GÖRÜŞ	
<i>8 noyabr 2006-cı il</i>	28
ATƏT-in HAZIRKI SƏDRİ, BELÇİKANIN XARİCİ İŞLƏR NAZİRİ KAREL DE QUXT İLƏ GÖRÜŞ	
<i>8 noyabr 2006-cı il</i>	34
BELÇİKANIN BAŞ NAZİRİ Gİ VERHOFSTADT İLƏ GÖRÜŞ	
<i>8 noyabr 2006-cı il</i>	35
BELÇİKA PARLAMENTİ NÜMAYƏNDƏLƏR PALATASININ SƏDRİ HERMAN DE KROO İLƏ GÖRÜŞ	
<i>8 noyabr 2006-cı il</i>	36

**TACİKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİ-
LƏRİ CƏNAB EMOMƏLİ RƏHMONA**

8 noyabr 2006-cı il..... . 38

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVİN MOSKVAYA SƏFƏRİ**

8 noyabr 2006-cı il..... . 39

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVİN VƏ RUSİYA PREZİDENTİ VLADİMİR PUTİNİN
GÖRÜŞÜ**

9 noyabr 2006-cı il..... . 40

MOSKVA MƏRİ YURİ LUJKOVLA GÖRÜŞ

10 noyabr 2006-cı il..... . 42

**LİTVA DÖVLƏT TƏHLÜKƏSİZLİYİ DEPARTAMENTİNİN
BAŞ DİREKTORU ARVİDAS POTSİYUS İLƏ GÖRÜŞ**

14 noyabr 2006-cı il..... . 44

**MOSKVA DÖVLƏT BEYNƏLXALQ MÜNASİBƏTLƏR İNSTİ-
TUTUNUN REKTORU, PROFESSOR ANATOLİ TORKUNOV
İLƏ GÖRÜŞ**

14 noyabr 2006-cı il..... . 46

**ALMANİYA FEDERATİV RESPUBLİKASININ NÜMAYƏNDƏ
HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

15 noyabr 2006-cı il..... . 47

**SƏUDİYYƏ ƏRƏBİSTANININ ALİ SOSİAL SİĞORTA TƏŞKİ-
LATININ SƏDRİ İLƏ GÖRÜŞ**

15 noyabr 2006-cı il..... . 49

**ALMANİYANIN NÜFUZLU MİXAEL ZUKKOV FONDUNUN
ALİ MÜKAFATININ TƏQDİM OLUNMA MƏRASİMİNDƏ
NİTQ**

15 noyabr 2006-cı il..... . 50

**BOSNİYA VƏ HERSEQOVİNANIN RƏYASƏT HEYƏTİNİN
SƏDRİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB NEBOYŞA RADMANOVIÇƏ**

15 noyabr 2006-cı il..... 60

**ALBANİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ALFRED MOİSİUYA**

15 noyabr 2006-cı il..... 61

**MAVRİTANİYA İSLAM RESPUBLİKASI ƏDALƏT VƏ DE-
MOKRATİYA UĞRUNDA HƏRBİ ŞURASININ SƏDRİ ZATİ-
ALİLƏRİ CƏNAB ELİ ULD MƏHƏMMƏD VALA**

15 noyabr 2006-cı il..... 62

**AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN TÜRKIYƏYƏ
SƏFƏRİ**

16 noyabr 2006-cı il..... 63

**TÜRKDİLLİ ÖLKƏLƏRİN DÖVLƏT BAŞCILARININ VIII
ZİRVƏ GÖRÜŞÜNDƏ NİTQ**

17 noyabr 2006-cı il..... 64

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVİN TÜRKIYƏ SÜMHURİYYƏTİNİN PREZİDENTİ
ƏHMƏD NECDƏT SEZƏRLƏ GÖRÜŞÜ**

17 noyabr 2006-cı il..... 73

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVİN QAZAXİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
NURSULTAN NAZARBAYEV LƏ GÖRÜŞÜ**

17 noyabr 2006-cı il..... 74

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVİN QIRĞIZİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
KURMANBEK BAKİYEVLƏ GÖRÜŞÜ**

17 noyabr 2006-cı il..... 75

**HEYDƏR ƏLİYEV FONDUNUN PREZİDENTİ, YUNESKO-nun
XOŞMƏRAMLI SƏFİRİ, MİLLİ MƏCLİSİN DEPUTATI**

MƏHRİBAN ƏLİYEVANIN TÜRKİYƏ PREZİDENTİNİN XANIMI SƏMRA SEZƏRLƏ GÖRÜŞÜ	
<i>17 noyabr 2006-cı il</i>	76
HEYDƏR ƏLİYEV FONDUNUN PREZİDENTİ, YUNESKO-nun XOŞMƏRAMLI SƏFİRİ, MİLLİ MƏCLİSİN DEPUTATI MƏHRİBAN ƏLİYEVANIN SİDE QƏDİM YAŞAYIŞ MƏNTƏQƏSİ İLƏ TANIŞLIĞI	
<i>17 noyabr 2006-cı il</i>	77
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNƏ RƏSMİ SƏFƏRİ	
<i>20 noyabr 2006-cı il</i>	79
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN VƏ BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN PREZİDENTİ ŞEYX XƏLİFƏ BİN ZƏİD ƏL-NƏHƏYYANIN TƏKBƏTƏK GÖRÜŞÜ	
<i>20 noyabr 2006-cı il</i>	80
ƏBU-DABİ İCRAEDİCİ ŞURASININ ÜZVÜ, ƏBU-DABİ ƏMİRLİYİNİN VƏLİƏHDİ DİVANININ BAŞÇISI ŞEYX SULTAN BİN XƏLİFƏ ƏL-NƏHƏYYAN İLƏ GÖRÜŞ	
<i>20 noyabr 2006-cı il</i>	82
«CONSOLIDATED ENERGY RESOURCES LLC»VƏ «GHOBASH TRADING AND INVESTMENTS GROUP» ŞİRKƏTLƏRİNİN RƏHBƏRİ SEYİD ƏHMƏD QOBAŞ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>20 noyabr 2006-cı il</i>	83
BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN İQTİSADİYYAT VƏ PLANLAŞDIMA NAZİRİ ŞEYXA LUBNA ƏL-QASİMİ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>20 noyabr 2006-cı il</i>	84
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI İLƏ BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİ ARASINDA SƏNƏDLƏRİN İMZALANMA MƏRASİMİ	
<i>20 noyabr 2006-cı il</i>	85

AZƏRBAYCAN–BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİ BİZNES-FORUMU	
<i>20 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>87</i>
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN ƏBU-DABİ TELEVİZİYASINA MÜSAHİBƏSİ	
<i>20 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>101</i>
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNƏ RƏSMİ SƏ-FƏRİ	
<i>21 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>107</i>
AZƏRBAYCAN–YAPONİYA DÖVLƏT KOMİSSİYASININ 4-cü İCLASININ İŞTİRAKÇILARI İLƏ GÖRÜŞ	
<i>22 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>111</i>
ATƏT-in MİNSK QRUPUNUN HƏMSƏDRLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>22 noyabr 2006-cı il .....</i>	<i>112</i>
BOLQARİSTAN RESPUBLİKASI XALQ MƏCLİSİNİN SƏDRİ GEORĞİ PİRİNSKİNİN RƏHBƏRLİK ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>23 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>113</i>
POLŞA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏ-NAB LEX KAÇİNSKİYƏ	
<i>23 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>114</i>
RUMİNİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB TRAYAN BESESKUYA	
<i>23 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>115</i>
BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN PREZİDENTİ ƏLA-HƏZRƏT ŞEYX XƏLİFƏ BİN ZAİD ƏL-NƏHƏYYANA	
<i>23 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>116</i>

TAİLANDIN KRALI ƏLAHƏZRƏT BHUMİBOL ADULYADEJƏ

24 noyabr 2006-cı il..... 117

TAİLAND KRALLIĞININ BAŞ NAZİRİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
SURAYUD ÇULANONTA

24 noyabr 2006-cı il..... 118

FİNLANDİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİ-
LƏRİ XANIM TARYA HALONENƏ

24 noyabr 2006-cı il..... 119

İSLAM ÖLKƏLƏRİ TƏHSİL, ELM VƏ MƏDƏNİYYƏT TƏŞ-
KİLATININ (İSESCO) BAŞ DİREKTORU ƏBDÜLƏZİZ BİN
OSMAN ƏL-TUVEYCRİ İLƏ GÖRÜŞ

24 noyabr 2006-cı il..... 120

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVİN BELARUS RESPUBLİKASINA SƏFƏRİ

27 noyabr 2006-cı il..... 121

MİNSKDƏ MDB DÖVLƏT BAŞÇILARININ ZİRVƏ GÖRÜŞÜ

28 noyabr 2006-cı il..... 122

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVİN GÜRCÜSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
MİXEİL SAAKAŞVİLİ İLƏ GÖRÜŞÜ

28 noyabr 2006-cı il..... 125

AZƏRBAYCAN, BELARUS VƏ UKRAYNA PREZİDENTLƏ-
RİNİN ÜÇTƏRƏFLİ GÖRÜŞÜ

28 noyabr 2006-cı il..... 126

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVİN ERMƏNİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ROBERT KÖÇƏRYAN İLƏ GÖRÜŞÜ

29 noyabr 2006-cı il..... 128

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN UKRAYNA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ VİKTOR YUŞŞENKO İLƏ GÖRÜŞÜ	
<i>28 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>129</i>
AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN AZƏRBAYCAN TELEVİZİYASINA MÜSAHİBƏSİ	
<i>28 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>130</i>
İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİ-LƏRİ CƏNAB MAHMUD ƏHMƏDİNEJADA	
<i>28 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>138</i>
DUBAY LİMANLARI, GÖMRÜKXANALARI VƏ AZAD TİCARƏT ZONASI KÖRPORASIYASININ İCRAÇI SƏDRİ SULTAN ƏHMƏD BİN SÜLEYİM İLƏ GÖRÜŞ	
<i>29 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>139</i>
GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZİRİ ZURAB NOĞAİDELİ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>30 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>140</i>
ALMANİYANIN ÖLKƏMİZDƏKİ SƏFİRİ PER STANÇINAN İLƏ GÖRÜŞ	
<i>30 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>141</i>
AŞ PA-nın DAĞLIQ QARABAĞ ÜZRƏ ALT KOMİTƏSİNİN SƏDRİ LORD RASSEL CONSTON İLƏ GÖRÜŞ	
<i>30 noyabr 2006-cı il.....</i>	<i>142</i>
TÜRKİYƏNİN İĞDIR VİLAYƏTİNİN VALİSİ SAİM SAFFET KARAHİSARLI İLƏ GÖRÜŞ	
<i>1 dekabr 2006-cı il .....</i>	<i>143</i>
ATƏT-in BAKI OFİSİNİN RƏHBƏRİ MAURÍSİO PAVESİ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>1 dekabr 2006-cı il .....</i>	<i>145</i>

**AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN SƏDRLİYİ
İLƏ QIŞ MÖVSÜMÜNƏ HAZIRLIQLA BAĞLI KEÇİRİLMİŞ
MÜŞAVİRƏDƏ NİTQ**

1 dekabr 2006-cı il..... 146

YEKUN NİTQİ

1 dekabr 2006-cı il..... 166

**KENİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB MVAİ KİBAKİYƏ**

1 dekabr 2006-cı il..... 171

**BURKİNA-FASONUN PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
BLAYZ KOMPAOREYƏ**

1 dekabr 2006-cı il..... 172

**RUSİYA HÖKUMƏTİNİN SƏDRİ MİXAİL FRADKOV İLƏ
GÖRÜŞ**

4 dekabr 2006-cı il..... 173

**AZƏRBAYCAN DÖVLƏT AKADEMİK OPERA VƏ BALET
TEATRINDA AZƏRBAYCANDA «RUSİYA İLİ»NİN TƏNTƏ-
NƏLİ BAĞLANIŞ MƏRASİMİ**

4 dekabr 2006-cı il..... 177

**ÜMUMDÜNYA TAEKVONDO FEDERASIYASININ PREZİ-
DENTİ ÇANQVON ÇUN İLƏ GÖRÜŞ**

4 dekabr 2006-cı il..... 180

**FRANSA SAHİBKARLAR BİRLİYİNİN (MEDEF) QAFQAZ VƏ
ORTA ASIYA KOMİTƏSİNİN ÜZVLƏRİNDƏN İBARƏT
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

5 dekabr 2006-cı il..... 181

**TÜRKİYƏ JANDARMA QÜVVƏLƏRİNİN BAŞ KOMANDANI
İŞİK KOŞANER İLƏ GÖRÜŞ**

5 dekabr 2006-cı il..... 183

QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİ- LƏRİ CƏNAB NURSULTAN NAZARBAYEVƏ	
<i>5 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>185</i>
BƏHREYNİN KRALI ƏLAHƏZRƏT ŞEYX HƏMƏD BİN İSA ƏL-XƏLİFƏYƏ	
<i>5 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>186</i>
NİGER RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB TANCA MAMADUYA	
<i>5 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>187</i>
TÜRKİYƏNİN «ALARKO» ŞİRKƏTİNİN PREZİDENTİ İSHAQ ALATON İLƏ GÖRÜŞ	
<i>6 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>188</i>
VENESUELA BOLİVAR RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB HUQO RAFAEL ÇAVEZ FRİASA	
<i>6 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>189</i>
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV XAÇMAZ RAYONUNDA	
<i>7 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>190</i>
XAÇMAZ MODUL TIPLI ELEKTRİK STANSİYASININ AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏ NİTQ	
<i>7 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>191</i>
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV XUDAT ŞƏHƏRİNDƏ	
<i>7 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>209</i>
XALQ ARTİSTİ TAMILLA XANIM ŞİRƏLİYEVAYA	
<i>7 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>214</i>
YAPONİYANIN İMPERATORU ƏLAHƏZRƏT AKİHİTOYA	
<i>8 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>215</i>

YAPONİYANIN BAŞ NAZİRİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB ŞINZO ABEYƏ	
<i>8 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>216</i>
FRANSANIN ƏRAZİNİN ABADLAŞDIRILMASI MƏSƏLƏLƏRİ NAZİRİ KRİSTİAN ESTROZİ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>9 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>217</i>
AŞ PA-nın MONİTORİNQ KOMİTƏSİNİN SƏDRİ, ASSAMBLEYANIN SİYASİ MƏSƏLƏLƏR KOMİTƏSİNİN ÜZVÜ EDUARD LİNTNER İLƏ GÖRÜŞ	
<i>11 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>219</i>
TÜRKİYƏNİN AVROPA ŞURASI PARLAMENT ASSAMBLEYASINDAKI NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİNİN RƏHBƏRİ MURAT MERCAN İLƏ GÖRÜŞ	
<i>11 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>220</i>
AŞ PA-nın SİYASİ MƏSƏLƏLƏR KOMİTƏSİNİN SƏDRİ ƏBDÜLQƏDİR ATƏŞ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>11 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>221</i>
GÜRCÜSTANIN AVROPA ŞURASI PARLAMENT ASSAMBLEYASINDA NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİNİN RƏHBƏRİ GİORĞİ BOKERİA İLƏ GÖRÜŞ	
<i>11 dekabr 2006-cı il .....</i>	<i>222</i>
AŞ PA-nın AVROPA XALQ PARTİYASI QRUPUNUN SƏDRİ LUK VAN DEN BRANDE, AVROPA DEMOKRAT QRUPUNUN SƏDR MÜAVİNİ DEVID UİLŞİR VƏ SİYASİ MƏSƏLƏLƏR KOMİTƏSİNİN ÜZVÜ STEF QORİS İLƏ GÖRÜŞ	
<i>11 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>223</i>
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV ÜMUMMİLLİ LİDERİMİZ HEYDƏR ƏLİYEVİN MƏZARINI ZİYARƏT ETMİŞDİR	
<i>12 dekabr 2006-cı il.....</i>	<i>224</i>

DAĞISTAN NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

12 dekabr 2006-cı il 226

SƏUDİYYƏ ƏRƏBİSTANININ MƏDƏNİYYƏT VƏ İNFORMASIYA NAZİRİ İYAD İBN ƏMİN ƏL-MƏDƏNİNİN RƏHBƏRLİK ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

13 dekabr 2006-cı il..... 227

AVROPA İTTİFAQININ CƏNUBİ QAFQAZ ÜZRƏ XÜSUSİ NÜMAYƏNDƏSİ PETER SEMNEBİ İLƏ GÖRÜŞ

15 dekabr 2006-cı il..... 228

İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ XANIM MİŞELİN KALMI-REYƏ

15 dekabr 2006-cı il..... 229

BİRLƏŞMİŞ MİLLƏTLƏR TƏŞKİLATININ UŞAQ FONDUNUN İCRAÇI DİREKTORU XANIM ENN VENEMANA

15 dekabr 2006-cı il..... 230

ABŞ DÖVLƏT KATİBİNİN DEMOKRATIYA, İNSAN HÜQUQLARI VƏ ƏMƏK MƏSƏLƏLƏRİ ÜZRƏ MÜŞAVİRİ BARRİ LOUENKRON İLƏ GÖRÜŞ

18 dekabr 2006-cı il..... 232

TÜRKİYƏNİN SƏNAYE VƏ TİCARƏT NAZİRİ ƏLİ COŞQUN İLƏ GÖRÜŞ

18 dekabr 2006-cı il..... 234

CƏBRAYIL RAYONU AKADEMİK MEHDİ MEHDİZADƏ ADINA ORTA MƏKTƏBİN KOLLEKTİVİNƏ

19 dekabr 2006-cı il..... 236

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASINA SƏFƏRİ

20 dekabr 2006-cı il..... 238

**NAXÇIVANDA DİAQNOSTİKA-MÜALİCƏ MƏRKƏZİNİN İS-
TİFADƏYƏ VERİLMƏSİ MƏRASİMİNDƏ NİTQ**

20 dekabr 2006-cı il 241

**NAXÇIVAN MÖDUL TİPLİ ELEKTRİK STANSİYASININ İS-
TİFADƏYƏ VERİLMƏSİ MƏRASİMİ**

20 dekabr 2006-cı il..... 247

**«CAHAN HOLDİNG» ŞİRKƏTLƏR QRUPUNUN İSTEHSAL
SAHƏLƏRİ İLƏ TANIŞLIQ**

20 dekabr 2006-cı il..... 250

**NAXÇIVAN QAZ-TURBİN ELEKTRİK STANSİYASININ İŞƏ
SALINMASI MƏRASİMİ**

20 dekabr 2006-cı il..... 252

**HEYDƏR ƏLİYEV SU ANBARINDA TİKİLMİŞ ELEKTRİK
STANSİYASI İLƏ TANIŞLIQ**

20 dekabr 2006-cı il..... 253

YEKUN NİTQI

20 dekabr 2006-cı il..... 270

**RUSİYANIN DAXİLİ İŞLƏR NAZİRİ RƏŞİD NURQALİYEV
İLƏ GÖRÜŞ**

22 dekabr 2006-cı il 275

**ATƏT-in DEMOKRATİK TƏSİSATLAR VƏ İNSAN HÜQUQ-
LAR BÜROSUNUN DİREKTÖRÜ KRİSTİAN ŞTROHAL İLƏ
GÖRÜŞ**

22 dekabr 2006-cı il 277

**«RİA NOVOSTİ» AGENTLİYİNİN BAŞ DİREKTÖRÜ SVET-
LANA MİRONYUK İLƏ GÖRÜŞ**

22 dekabr 2006-cı il 278

«EXO MOSKVI» RADİOSUNA VERDİYİ MÜSAHİBƏ

22 dekabr 2006-cı il..... 279

BAKIDA MÜASİR TIPLI İKİ KÖRPÜ VƏ İKİ PİYADA
KEÇİDİNİN İSTİFADƏYƏ VERİLMƏSİ MƏRASİMİ

22 dekabr 2006-cı il..... 303

TÜRKMƏNİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ VƏZİFƏ-
SİNİ MÜVƏQQƏTİ İCRA EDƏN CƏNAB QURBANQULU
ERDİMƏHƏMMƏDOVA

22 dekabr 2006-cı il..... 309

GÜRCÜSTAN RESPUBLİKASININ BAŞ NAZİRİ ZURAB
NOĞAİDELI İLƏ GÖRÜŞ

25 dekabr 2006-cı il..... 310

UKRAYNANIN BAŞ NAZİRİ VİKTOR YANUKOVIÇİN AZƏR-
BAYCANA İŞGÜZAR SƏFƏRİ

25 dekabr 2006-cı il..... 311

UKRAYNANIN BAŞ NAZİRİ VİKTOR YANUKOVIÇ İLƏ GÖ-
RÜŞ

26 dekabr 2006-cı il..... 312

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASININ HƏQİQİ
ÜZVÜ PROFESSOR ADİLƏ NAMAZOVAYA

26 dekabr 2006-cı il..... 316

Q E Y D L Ə R ..... 317*Şəxsi adlar göstəricisi*..... 369*Coğrafi adlar göstəricisi*..... 374

Kitabı çapa hazırlayan *Tofiq Babayev*

Texniki redaktor
Yığım üzrə operator
Kompüter tərtibatı

Zoya Nəcəfova
İlhamə Kərimova
Məhəbbət Orucov

Cildin hazırlanmasında AzərTAc-ın materiallarından istifadə olunmuşdur.

«Tayms» qarnitur. Formatı 84x1081/32. Ofset kağızı 1. Şərti çap vərəqi 24,5. Uçot vərəqi 25,0 Tirajı 5000. Müqavilə qiyməti ilə.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi
Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı. Bakı – Mehdi Hüseyn küç. 61, dalan 2, ev 3.
«Şərq-Qərb» mətbəəsi, Aşıq Ələsgər küçəsi 17.